

Gabriel Garcia Marquez

VIJEST O OTMICI

Prije nego što će ući u automobil, osvrnula se provjeravajući ne prati li je tko. Bilo je devetnaest sati i pet minuta u Bogoti. Smračilo se sat ranije. Nacionalni park bio je slabo osvijetljen i drveće bez lišća sablasno se ocrtavalo pod mutnim i tužnim nebom, no na vidiku nije bilo ničega zabrinjavajućeg. Maruja je sjela iza vozača, unatoč svome visokom položaju, jer joj se to mjesto uvijek činilo najudobnije. Beatriz je ušla na druga vrata i sjela njoj s desna. Radni im se dan produžio gotovo sat vremena, i obje su se osjećale umorne nakon pospanog popodneva i tri sjednice upravnog odbora. Osobito Maruja, u čijoj je kući predhodne večeri bila zabava tako da je spavala samo tri sata. Ispružila je ukočene noge, sklopila oči i, naslonivši glavu na naslon sjedala, dala rutinsku naredbu:

- Kući, molim Vas.

Vraćali su se kao uvijek, ponekad jednim, ponekad drugim putem, i zbog sigurnosti i zbog prometnih gužvi. Renault 21 bio je nov i udoban, i vozač je njime upravljao sitničavo oprezno. Najbolja je alternativa te večeri bila avenija Circunvalar prema sjeveru. Na tri je uzastopna semafora bilo zeleno, večernji je promet bio manje gust nego obično. U gorim danima trebalo im je pola sata od ureda do Marujine kuće, po Trećoj transverzali broj 84A-42. Vozač bi zatim odvezao Beatriz kući, sedam cuadri * dalje.

Maruja je potjecala iz ugledne obitelji intelektualaca s nekoliko generacija novinara. I sama je bila novinarka, više puta nagrađivana. Prije dva mjeseca postala je ravnateljica Focinea, državnog društva za potporu filmske industrije. Beatriz, njena svast i osobni asistent, bila je iskusni fizioterapeut, ali je na neko vrijeme odlučila promijeniti temu baveći se drugim stvarima. U Focineu je uglavnom bila zadužena za sve što je vezano uz tisak. Nijedna se od njih nije imala čega bojati, no Maruja je od prošlog kolovoza, kada je narkomafija pokrenula neočekivani nalet otmica novinara, stekla gotovo nesvjesnu naviku da se osvrće preko ramena.

Bila je to opravdana bojazan. Iako joj se Nacionalni park učinio pust kada je bacila pogled na njega prije nego što će ući u kola, pratilo ju je osmero ljudi. Jedan je bio za volanom tamnoplavog Mercedesa 190, s lažnim bogotanskim tablicama, parkiranom na drugoj strani kolnika. Drugi je bio za volanom ukradenog žutog taksija. Četvorica, u trapericama, tenisicama i kožnim bundama, šetala su u sjenama parka. Sedmi, visok i pristao, bio je u proljetnom odijelu i s aktovkom koji su mu davali izgled mladog poslovnog čovjeka. Iz kafića na uglu, pola cuadre dalje, vođa operacije promatrao je tu prvu stvarnu epizodu, za koju su pokusi, detaljni i intenzivni, započeli dvadeset i jedan dan ranije.

Taksi i Mercedes slijedili su Marujin automobil, uvijek na minimalnoj udaljenosti, kao što su činili od prethodnog ponedjeljka utvrđujući uobičajene rute. Nakon dvadesetak minuta svi su skrenuli udesno u 82. ulicu, dvjestotinjak metara od ciglene neobjane kuće gdje je Maruja živjela sa suprugom i jednim od djece.

Tek što su započeli uspon strmom ulicom, žuti je taksi prestigao Marujin automobil natjeravši ga da skrene na lijevu stranu kolnika. Vozač je morao naglo zakočiti da izbjegne sudar. Gotovo istovremeno, Mercedes se zaustavio odostraga onemogućujući mu odstup.

* cuadra - južnoamerička mjera za udaljenost (125,5 m)

Tri čovjeka izašla su iz taksija i žustrim se korakom uputila prema Marujinom automobilu. Onaj visoki i dobro obučeni nosio je neobično oružje koje se Maruji učinilo kao puška skraćenog kundaka cijevi dugačke i debele poput dalekozora. Bio je to zapravo 9-milimetarski Mini-Uzi s prigušivačem, kadar ispaljivati metak za metkom ili rafale od trideset metaka u dvije sekunde. I druga dva napadača bila su naoružana strojnicama i pištoljima. No Maruja i Beatriz nisu mogle vidjeti da iz Mercedesa parkiranog iza izlaze još tri čovjeka.

Djelovali su tako uvježbano i brzo, da su Maruji i Beatriz ostali u sjećanju tek nepovezani ulomci tih kratkih dviju minuta koliko je napad trajao. Petero ljudi okružilo je automobil i stručnom se točnošću pozabavilo s njih troje. Šesti je, nadzirući ulicu, repetirao mitraljez. Maruja je prepoznala taj znak.

- Vozite, Ángel - viknula je vozaču. - Idite makar pločnikom, samo vozite.

Ángel se skamenio, no s taksijem ispred i Mercedesom iza njega ionako nije imao kuda. U strahu da će ovi početi pucati, Maruja se stisnula uz svoju torbicu kao uz pojas za spasavanje. Sakrivši se za vozačevo sjedalo, doviknula je Beatriz:

- Baci se na pod.

- Taman posla - promrmljala je Beatriz. - Na podu bi nas ubili.

Drhtala je, ali je bila pribrana. Uvjerena da se radi o pljački, skinula je s naporom oba prstena desne ruke i bacila ih kroz prozor pomislivši: "Nek' idu k vagu." Ali nije dospjela skinuti one s lijeve ruke.

Maruja, sklupčana iza sjedišta, nije se čak ni sjetila da nosi dijamantni i smaragdni prsten, u paru s naušnicama.

Dva čovjeka otvorila su Marujina, a dva Beatrizina vrata. Peti je ispalio kroz staklo u vozačevu glavu, što se zbog prigušivača čulo kao tek slabi uzdah. Zatim je otvorio vrata, izvukao ga jednim potezom na pod, i ispalio u njega još tri metka. Bila je to igra sudbine: Ángel María Roa bio je Marujin vozač tek tri dana, i preuzeo je to novo dostojanstvo u tamnom odijelu, uškrobljenoj košulji i crnoj kravati vozača ministara. Njegov predhodnik, koji se svojevrijedno povukao prethodnog tjedna, deset je godina bio službeni vozač Focinea.

Maruja je saznala za atentat na vozača tek puno kasnije. Iz svoga je skrovišta čula samo trenutnu zveku razbijenog stakla i odmah zatim zapovijedni povik gotovo nad njom: "Po Vas smo došli, gospođo. Izadite!" Željezna pandža zgrabila ju je za ruku i silom izvukla iz automobila. Odupirala se koliko je mogla, pala je i ogrebla nogu, no dva su je čovjeka podigla i odvušla do automobila zaustavljenog iza njenog. Nijedan nije primjetio da se Maruja grčevito drži za svoju torbicu.

Beatriz, koja ima duge i tvrde nokte i dobru vojničku obuku, suprotstavila se mladiću koji ju je pokušao izvući iz kola. "Mene ne dirajte!", viknula je. On se zgrčio, i Beatriz je shvatila da je nervozan kao i ona, i možda spreman na sve. Promijenila je ton.

- Sama ću izaći - rekla mu je. - Kažite mi što da radim.

Mladić joj je pokazao taksu.

- Uđite u kola i legnite na pod - rekao je. - Brzo!

Vrata su bila otvorena, motor upaljen i vozač nepomičan na svome mjestu. Beatriz se ispružila kako je mogla u stražnjem dijelu. Otimač ju je prekrpio svojom bundom i smjestio se na sjedištu položivši stopala na nju. Ušla su još dva čovjeka:

jedan kraj vozača i drugi odostraga. Vozač je pričekao da se oba vrata zalupe i zatim poskakujući krenuo prema sjeveru avenijom Circunvalar. Tek se tada Beatriz sjetila da je zaboravila torbicu na sjedalu automobila, no bilo je prekasno. Teže od straha i neudobnosti bilo joj je trpjeti amonijačni smrad bunde.

Mercedes u koji su stavili Maruju krenuo je minutu ranije, i drugim putem. Posjeli su je na sredinu stražnjeg sjedišta, s po jednim čovjekom sa svake strane. Onaj s lijeva prisilio ju je da stavi glavu na njegova koljena, što je bio tako neudoban položaj da nije mogla disati. Čovjek pokraj vozača komunicirao je s drugim kolima primitivnom radiovezom. Maruja se sasvim smela jer nije znala u kojem je automobilu voze - nije uopće vidjela da je bio parkiran iza njenog - no primjetila je da je nov i udoban, i možda blindiran, jer su zvuci s avenije stizali prigušeni, poput šuma kiše. Nije mogla disati, srce joj je udaralo kao ludo, i počela je osjećati gušenje. Čovjek kraj vozača, koji se ponašao kao glavni, opazio je njenu tjeskobu i nastojao ju je umiriti.

- Ne bojte se - rekao je osvrnuvši se. - Vodimo Vas da predate jednu poruku. Za nekoliko ćete se sati vratiti kući. Ali loše ćete proći ako se budete micali. Smirite se!

I onaj na čijim je koljenima ležala pokušao ju je umiriti. Maruja je duboko udahнула i izdahнула na usta, vrlo polagano, i bilo joj je nešto bolje. Uskoro se situacija promijenila jer je automobil upao u prometnu gužvu na jednoj uzbrdici. Čovjek s radiovezom počeo je vikati nemoguće naredbe koje vozač drugih kola nije uspijevaio izvršiti. Nekoliko kola hitne pomoći natisnulo se na jednom dijelu autoputa, i zaglušna buka njihovih sirena i prodornih truba lako je mogla izludjeti onoga kome živci nisu smireni. A otimačima, barem u tom trenutku, nisu bili. Vozač je tako nervozno pokušavao probiti put da je udario u jedan taksu. Bio je to tek laki udarac, ali je taksist zaurao nešto, što je još samo pojačalo opću napetost. Čovjek s radiovezom naredio je da se krene kako god, i auto je utekao preko pločnika i pustog zemljišta.

Već izvan gužve, nastavio je uspon. Maruji se učinilo da idu prema La Caleri, jednoj padini gdje je promet u taj sat uvijek bio gust. Odjednom se sjetila da u džepu jakne ima nekoliko sjemenki srdiške, koja je prirodni sedativ, i zamolila otmičare da joj dopuste žvakati ih. Čovjek s desna pomogao joj je da ih potraži u džepu, i opazio da Maruja drži uza se torbicu. Uzeli su joj je, ali su joj dali srdišku. Maruja je nastojala dobro osmotriti otmičare, no svjetlo je bilo vrlo slabo. Usudila se upitati: "Tko ste vi?" Čovjek s radiovezom odgovorio je smireno:

- Mi smo iz M-19.

Glupost, jer je M-19 već bio legaliziran i borio se za mjesto u Ustavotvornoj skupštini.

- Ozbiljno - rekla je Maruja. - Jeste li iz narkomafije ili gerile?

- Iz gerile - rekao je čovjek. - Ali ne bojte se, samo želimo da odnesete jednu poruku. Ozbiljno.

Naglo je zašutio i naredio da bace Maruju na pod, jer su naišli na policijsku patrolu. "Sada ni makac, i tiho, ili ste gotovi", rekao je. Osjetila je cijev revolvera pod rebrima i čovjek kraj nje završio je rečenicu.

- Na nišanu ste nam.

Tih desetak minuta trajalo je vječnost. Maruja se pribrala žvačući sjemenke srdiške koje su joj vraćale snagu, ali joj je loš položaj onemogućavao da vidi i čuje što govore s patrolom. Ako su uopće nešto govorili. Maruji se činilo da su prošli bez pitanja. Slutnja da idu prema La Caleri porasla je u sigurnost, i bilo joj je nešto lakše. Nije se trudila uspraviti, jer joj je ovako bilo udobnije nego kada je držala glavu naslonjenu na čovjekova koljena. Kola su prošla zemljanim putem i nakon jedno pet minuta stala. Čovjek s radiovezom je rekao:

- Stigli smo.

Nije se vidjelo ni jedno svjetlo. Maruji su prekrili glavu jaknom i natjerali je da izađe pognuta, tako da je mogla vidjeti samo svoja stopala u hodu, prvo dvorištem, a zatim možda kuhinjom popločanog poda. Kada su je otkrili, vidjela je da se nalazi u sobici od nekih dva sa tri metra, sa jednom strunjačom na podu i crvenom žaruljom na stropu. Trenutak kasnije ušla su dva čovjeka maskirana nekom vrstom skijaške kape koja je zapravo bila nogavica trenirke, s tri otvora za oči i usta. Od tada, za svo vrijeme zatočeništva, nije vidjela ni jedno lice.

Primjetila je da ta dvojica koji paze na nju nisu oni isti koji su je oteli. Odjeća im je bila otrcana i prljava, bili su nižeg rasta od Maruje, visoke metar sedamdeset i sedam, i mladenačkih tijela i glasova. Jedan je naredio Maruji da mu preda nakit. "To je iz razloga sigurnosti - rekao joj je. - Ovdje Vam se ništa neće dogoditi." Maruja mu je dala prsten sa sićušnim dijamantima i smaragdima, ali je naušnice zadržala.

Beatriz, u drugom automobilu, nije uspjela ništa zaključiti o putu. Za cijele je vožnje ležala na podu, i nije se sjećala uspona strmog poput La Calere, niti ikakve policijske patrole. No, moguće je da taksije i nisu zaustavljali. Raspoloženje u kolima bilo je vrlo napeto zbog prometnog zastoja. Vozač je preko radioveze vikao da ne može ići po autima, pitao je što da radi i time još više razdraživao one iz prvog automobila, pa su mu davali različite i proturječne upute.

Beatriz je bilo vrlo neudobno, prignječene noge i omamljenoj od smrada jakne. Pokušavala se nekako namjestiti. Njezin je čuvar mislio da se buni i nastojao ju je umiriti: "Smiri se, ljubavi, ništa ti se neće dogoditi - govorio joj je. - Samo ćeš odnijeti jednu poruku." Kada je konačno shvatio da joj je noga krivo položena, pomogao joj je da ju ispruži, i bio je manje grub. Beatriz nije mogla podnijeti da je zove "ljubavi", i ta ju je drskost uvrijedila gotovo više od smrada jakne. Ali što se on više trudio umiriti je, postajala je sve sigurnija da je kane ubiti. Izračunala je da je vožnja trajala četrdesetak minuta, i da je kada su stigli do kuće bilo oko petnaest do osam.

Dolazak je bio jednak Marujinom. Pokrili su joj glavu smrdljivom bundom i vodili je za ruku opomenuvši je da gleda prema dolje. Vidjela je što i Maruja: dvorište, popločeni pod, dvije stepenice na kraju. Rekli su joj da skrene ulijevo, i skinuli jaknu s nje. Tamo je bila Maruja, posjednuta na stolčić i blijeda pod crvenim svjetlom žarulje.

- Beatriz! - kriknula je Maruja. - Vi ovdje!

Nije znala što je bilo s njom, no mislila je da su je oslobodili jer ni sa čim nije imala veze. Međutim, ugledavši je tamo, osjetila je veliku radost da nije sama, i istovremeno ogromnu tugu što su i nju oteli. Zagrlile su se kao da se odavno nisu vidjele.

Bilo je nezamislivo da bi mogle preživjeti u toj bijednoj sobi, spavajući na istoj strunjači na golom podu, i s dva maskirana stražara koji ih ni na trenutak nisu gubili iz vida. Tada je treći maskirani, elegantan i snažan, visok oko metar i osamdeset, kojega su drugi zvali Doktor, preuzeo zapovjedništvo. Činilo se da je on glavni. Beatriz su skinuli prstene s lijeve ruke, ne primjetivši da nosi zlatni lančić s Djevicom na medaljonu.

- Ovo je vojna operacija, i ništa Vam se neće dogoditi - rekao je, i ponovio- Dovedi smo Vas samo stoga da odnesete jednu poruku vladi.

- Tko nas drži? - zapitala ga je Maruja.

On je slegnuo ramenima. "To sada nije važno", rekao je. Podigao je mitraljez da ga dobro vide, i nastavio: "Ali Vam želim nešto reći. Ovo je mitraljez s prigušivačem. Nitko ne zna gdje ste ni s kime. Ako budete vikale ili bilo što pokušale, nestati ćete u hipu i neće se više čuti za Vas." Obje su zaustavile dah očekujući najgore. Ali, završivši s prijetnjama, glavni je prišao Beatriz.

- Sada ćemo Vas razdvojiti, a Vas ćemo osloboditi - rekao joj je. - Dovedi smo Vas greškom.

Beatriz je smjesta reagirala.

- A, ne - rekla je bez oklijevanja. - Ostajem s Marujom.

Bila je to tako hrabra i velikodušna odluka, da je i sam otmičar začuđeno uzviknuo bez tračka ironije: "Kako odanu prijateljicu imate, gospođo Maruja."

Ova je, zahvalna usred preneraženosti, potvrdila da je tako, i zahvalila Beatriz.

Doktor ih je zatim upitao hoće li nešto jesti. Obje su odbile, ali su zatražile vode, jer su bile suha grla. Donijeli su im sok. Maruja, koja uvijek ima upaljenu cigaretu i kutiju i upaljač na dohvatu ruke, u tijeku vožnje nije pušila. Zamolila je da joj vrate torbicu gdje su joj bile cigarete, i jedan joj je od ljudi ponudio svoje.

Obje su tražile da idu na zahod. Beatriz je išla prva, pokrivena poderanom prljavom krpom. "Gledajte prema dolje", naredili su joj i odveli je uskim hodnikom do bijednog zahoda, vrlo zapuštenog i s tužnim prozorčićem prema noći. Na vratima iznutra nije bilo zasuna, ali ih se moglo dobro zatvoriti, pa se Beatriz popela na školjku i pogledala kroz prozor. Pod svjetlom ulične svjetiljke uspjela je vidjeti samo neku kućicu od čerpića s crvenim krovom i travnjakom, nalik tolikim drugima u preriji.

Kada se vratila u sobu, situacija se već bila sasvim promijenila. "Upravo smo saznali tko ste. I Vi ćete nam biti korisni - rekao joj je Doktor. - Ostajete s nama." Saznali su to preko radija, koji je upravo emitirao vijest o otmici.

Novinar Eduardo Carillo, zadužen za praćenje informacija o javnom redu na Nacionalnoj radio mreži (RCN), konzultirao se s jednim vojnim izvorom, kada je ovaj radiovezom primio vijest o otmici. U tom su je trenutku već emitirali bez pojedinosti. Tako su otmičari saznali za Beatrizin identitet.

Na radiju se osim toga čulo da je vozač udarenog taksija zabilježio dva broja s tablica i opće podatke o automobilu koji je udario o njega. Policija je utvrdila rutu bijega, tako da je ta kuća postala opasna za sve njih i morali su smjesta otići. Još gore: otete će ići u drugim kolima, zatvorene u prtljažnik.

Protesti su im bili uzaludni, jer se činilo da su otmičari uplašeni jednako kao i one, i nisu to krili. Maruja je zatražila malo medicinskog alkohola, ošamućena od pomisli da će se ugušiti u prtljažniku.

- Ovdje nema alkohola - rekao je osorno Doktor. - Ići ćete u prtljažniku, nema Vam druge. Požurite se.

Prisilili su ih da skinu cipele i nose ih u ruci dok su ih vodili kroz kuću do garaže. Tamo su ih otkrili, i smjestili u prtljažnik u fetalnom položaju, ne gurajući ih. Bilo je dovoljno mjesta i zraka jer su skinuli gumene trake za izolaciju s rubova prtljažnika. Prije nego što će zatvoriti, Doktor im je ulio strah u kosti.

- Prevozimo deset kilograma dinamita - rekao je. - Na prvi povik, ili kašalj ili plač, ili bilo kakav zvuk, stati ćemo i aktivirati ga.

Iznenadile su se i odahnule kada su primjetile da kroz procijepe prtljažnika struji zrak, hladan i čist kao iz klima uređaja. Nestao je osjećaj gušenja, ali je neizvjesnost ostala. Maruja je poprimila odsutno držanje, što se moglo shvatiti kao prepuštanje sudbini. Zapravo je upotrijebila svoju magičnu formulu da lakše podnese tjeskobu. Beatriz je, naprotiv, ponesena nezasićenom radoznalošću, prislonila oko uz osvijetljeni rub loše zatvorenog prtljažnika. Kroz stražnje je staklo vidjela putnike u kolima: dva čovjeka na stražnjem sjedištu i dugokosu ženu kraj vozača, s djetetom od jedno dvije godine. Nije bilo sumnje: vozili su ih autoputem prema sjeveru, osvijetljenim dobar dio puta, i zatim u potpunom mraku nekom

neasfaltiranom cestom na kojoj je auto smanjio brzinu. Nakon petnaestak minuta se zaustavio.

Vjerojatno opet patrola. Čuli su se nerazgovijetni glasovi, buka drugih vozila, muzika; ali bilo je tako mračno da Beatriz nije uspjela ništa razaznati. Maruja je živnula, osluškujući s nadom da se radi o kontrolnoj kućici gdje će morati pokazati što voze u prtljažniku. Auto je za jedno pet minuta krenuo i popeo se nekom strmom uzbrdicom, no više nisu mogle ustanoviti gdje su. Nakon desetak minuta se zaustavio, i otvorili su prtljažnik. Ponovo su im prekrili glave i pomogli da izađu u tmini.

Zajedno su prošle put nalik onome u prvoj kući, gledajući u pod i vođene otmičarima kroz hodnik i neku prostoriju gdje je netko šapatom razgovarao, do jedne sobice. Prije nego što će ih uvesti u nju, Doktor ih je pripremio.

- Vidjeti ćete jednu poznanicu - rekao im je.

Svjetlo u sobici bilo je toliko slabo da im je trebalo nekoliko trenutaka da priviknu oči. Bio je to prostor od nekih dva sa tri metara, s jednim prozorom zatvorenih kapaka. Na uskoj strunjači na podu sjedila su dvojica maskiranih, nalik onima iz prve kuće, odsutno gledajući televiziju. Prizor je bio turoban i mučan. U uglu lijevo od vrata, na uskom krevetu sa željeznim uzglavljem, sjedila je sablasna žena sijede ocvale kose, prenesećenog pogleda i mršava kao kost i koža. Činilo se da nije primjetila njihov ulazak; nije se ni pomakla. Ništa: ni lež ne bi djelovao tako mrtvo. Maruja je savladala zapanjenost:

- Marina! - prošaptala je.

Bila je to Marina Montoya, oteta prije gotovo dva mjeseca, koju su smatrali mrtvom. Germán Montoya, njezin brat, bio je glavni tajnik predsjedništva republike i imao je veliki utjecaj u vladi Virgilia Barca. Njegovog je sina, Álvara Diega, ravnatelja važnog osiguravajućeg društva, otela

narkomafija da bi prisilila vladu na pregovore. Uobičajena je verzija - nikada potvrđena - da je uskoro oslobođen zbog nekog tajnog dogovora koji vlada nije ispunila. Otmica njegove tete Marine devet mjeseci kasnije, mogla se interpretirati samo kao besramna odmazda, jer se time tada više ništa nije moglo postići. Barcov mandat već je istekao, a Germán Montoya bio je veleposlanik Kolumbije u Kanadi. Tako da su svi vjerovali da su Marinu oteli da bi je ubili.

Nakon prvotnog skandala zbog otmice, koja je pokrenula javno mnijenje u zemlji i inozemstvu, Marinino je ime nestalo iz novina. Maruja i Beatriz su je dobro poznavale, ali im nije bilo lako prepoznati je. Činjenicu da su ih doveli u istu sobu shvatile su obje od prvog trenutka kao znak da su u ćeliji osuđenih na smrt. Marina nije ni trepnula. Maruja joj je stisnula ruku, i prožela ju je jeza. Marinina ruka nije bila ni hladna ni topla, nije davala znaka života.

Muzički uvod u TV Dnevnik izvukao ih je iz zapanjenosti. Bilo je devet sati i trideset minuta 7. studenog 1990. Pola sata ranije, novinar Nacionalnog Dnevnika Hernán Estupinán, saznao je za otmicu od jednog prijatelja iz Focinea, i požurio na mjesto događaja. Još se nije vratio u redakciju sa svim pojedinostima, kada je glavni urednik i voditelj, Javier Ayala, započeo emisiju s najnovijom alarmantnom viješću prije dnevnih novosti: Glavna ravnateljica Focinea, gospođa Maruja Pachón de Villamizar, supruga poznatog političara Alberta Villamizara, i njegova sestra, Beatriz Villamizar de Guerrero, otete su večeras u sedam sati i trideset minuta. Naum otmičara činio se jasan: Maruja je bila sestra Glorije Pachón, udovice Luisa Carlosa Galána, mladog novinara koji je 1979. osnovao Novi Liberalizam želeći obnoviti i modernizirati dekadentne političke običaje liberalne stranke. Bila je to najozbiljnija i najenergičnija snaga u borbi protiv narkomafije i za ekstradiciju Kolumbijanaca.

2

Prvi član obitelji koji je saznao za otmicu bio je doktor Pedro Guerrero, Beatrizin muž. Bio je na Skupu o psihoterapiji i ljudskoj seksualnosti - desetak

cuadra dalje - držeći predavanje o evoluciji životinjskih vrsta od primarnih

funkcija jednostaničnih organizama do emocija i strasti čovjeka. Prekinuo ga je telefonski poziv policijskog djelatnika koji ga je u profesionalnom stilu upitao poznaje li Beatriz Villamizar. "Naravno - odgovorio je doktor Guerrero.- Ona je moja žena." Djelatnik je napravio stanku, i rekao blažim tonom: "Ne plašite se." Doktor Guerrero nije morao biti iskusni psihijatar da shvati da je ta rečenica uvod u nešto ozbiljno.

- Dobro, što se dogodilo? - upitao je.

- Ubijen je jedan vozač na uglu Pete ceste i 85. ulice - rekao je službenik. -

Radi se o svijetlosivom Renaultu 21 s bogotanskim tablicama, broj PS-2034. Poznajete li ga?

- Nemam pojma - odgovorio je nestrpljivo doktor Guerrero. - Ali kažite mi što se dogodilo Beatriz.

- Za sada Vam jedino možemo reći da je nestala - rekao je djelatnik. - Pronašli smo njenu torbicu na sjedištu auta, i knjižicu gdje je napisano da Vas se nazove u slučaju opasnosti.

Nije bilo sumnje. Doktor Guerrero je sam savjetovao supruzi da nosi tu bilješku u notesu. Iako mu nije bio poznat broj tablica, opis je odgovarao Marujinom automobilu. Ugao ulice gdje se zločin dogodio nalazio se na nekoliko koraka od njene kuće, gdje se Beatriz morala zaustaviti prije nego što bi došla do

svoje. Doktor Guerrero je žurno prekinuo predavanje. Njegov prijatelj, urolog Alonso Acuna, odvezao ga je za petnaestak minuta do mjesta napada kroz gusti večernji promet.

Alberto Villamizar, suprug Maruje Pachón i Beatrizin brat, bio je na samo dvjesto metara od mjesta otmice, i saznao je za nju od kućepazitelja. Vratio se kući u četiri, nakon popodneva provedenog u redakciji novina El Tiempo gdje je radio na kampanji za Ustavotvornu skupštinu, čiji će članovi biti izabrani u prosincu. Zaspao je obučen, savladan umorom predvečerja. Nešto prije sedam stigao je njegov sin Andrés s Gabrielom, Beatrizinim sinom i svojim najboljim prijateljem još iz djetinjstva. Zavirio je u spavaću sobu tražeći majku i probudio Alberta. Začudivši se što je već mrak, Alberto je upalio svjetlo i dremljiv vidio da će skoro sedam sati. Maruja još nije stigla.

To je bilo neobično. Ona i Beatriz bi se uvijek, i za najgorih gužvi, vratile ranije ili bi javile telefonom da se zbog nečega moraju zadržati. K tome se Maruja dogovorila s njim da će biti kod kuće u pet. Zabrinut, Alberto je zamolio Andrésa da nazove Focine, i portir mu je rekao da su Maruja i Beatriz izašle nešto kasnije. Stići će svaki čas. Villamizar je krenuo u kuhinju popiti vode kada je zazvonio telefon. Javio se Andrés. Po tonu njegova glasa, Alberto je shvatio da se radi o hitnom pozivu. Tako je i bilo: nešto se dogodilo na uglu s automobilom koji liči na Marujin. Kućepazitelj je zbrkano objašnjavao.

Alberto je zamolio Andrésa da ostane kod kuće za slučaj da netko nazove, i brzo izašao. Gabriel za njim. Nemajući strpljenja čekati zauzeto dizalo, sjurili su niz stepenice. Kućepazitelj im je uspio doviknuti:

- Izgleda da je netko ubijen. Na ulici kao da je bilo slavlje. Cijelo je susjedstvo navrlo na prozore, a na Circunvalaru se stvorio skandalozan zastoje. Na uglu je jedna policijska radiopatrola nastojala spriječiti znatiželjnike da prilaze napuštenim kolima. Villamizara je iznenadilo da je doktor Guerrero stigao prije njega.

Bio je to uistinu Marujin automobil. Proteklo je barem pola sata od otmice i ostali su samo tragovi: prozor kraj vozača probijen metkom, krvava mrlja i krhotina stakla na sjedalu, i vlažna sjena na asfaltu odakle su upravo odnijeli još živog vozača. Ostalo je bilo čisto i na svome mjestu.

Policijski agent, efikasan i služben, izvijestio je Villamizara o potankostima dobivenima od rijetkih svjedoka. Bile su krmje i neprecizne, i poneke proturječne, no nije bilo sumnje da se radi o otmici, i da je samo vozač ranjen. Alberto se raspitivao jesu li od njega uspjeli što saznati. Nije bilo načina: bio je u komi i nitko nije znao kuda su ga odveli.

Doktor Guerrero pak, pod anestezijom šoka, kao da nije shvaćao težinu drame. Stigavši prepoznao je Beatrizinu torbicu, njenu kutijicu sa šminkom, podsjetnik, kožni ovitak s osobnom iskaznicom, novčanik s dvanaest tisuća pesosa i kreditnom karticom, i zaključio da je jedina oteta njegova supruga.

- Gle, Marujine torbice nema - rekao je svaku. - Možda nije išla tim kolima.

Moguće je da je nastupio profesionalno obzirno da bi mu skrenuo tok misli dok se ne povrate od dojma. No, Alberto se već pribrao. Sada je želio provjeriti nema li u automobilu i okolici drugih tragova krvi, da bi bio siguran da nijedna od žena nije ranjena. Ostalo mu se činilo jasnim, i bilo je najbližnje osjećaju krivnje jer nije predvidio da bi se ta otmica mogla dogoditi. Bio je potpuno uvjeren da se radi o osobnom činu protiv njega, i znao je tko ga je izvršio i zašto.

Tek što je otišao, radio programi prekinuti su viješću da je Marujin vozač umro u kolima koja su ga prevozila u kliniku Country. Nešto kasnije stigao je novinar Guillermo Franco, sudski urednik radija Caracol, alarmiran šturom vijesti o nekoj pucnjavi. No, našao je samo napuštena kola. Pokupio je sa vozačkog sjedala nekoliko krhotina stakla i cigaretni papir umrljan krvlju, i stavio ih u prozirnu kutijicu označenu brojem i datumom. Kutijica je te iste večeri postala dio bogate zbirke relikvija iz sudske kronike koju je Franco stvorio za svoje dugogodišnje službe.

Policijski agent otpratio je Villamizara kući i usput proveo neslužbeno ispitivanje koje bi mu moglo poslužiti u istrazi. No, on mu je odgovarao misleći jedino na duge i teške dane koji su pred njim. Najprije je trebalo uputiti Andrésa o tome što dalje. Zamolio ga je da primi ljude koji su počeli pristizati u kuću,

dok on obavi nekoliko hitnih telefonskih razgovora i sredi misli. Zatvorio se u spavaću sobu i nazvao predsjedničku palaču.

Imao je blizak politički i osobni odnos s predsjednikom Césarom Gaviriom, koji ga je poznavao kao čovjeka naglog ali srdačnog, koji umije sačuvati prisebnost i u najtežim okolnostima. Stoga ga se dojmilo stanje potresenosti i hladnoća s kojom mu je priopćio da su mu supruga i sestra otete, i zaključio bez formalnosti.

- Vi mi odgovorate za njihove živote.

César Gaviria zna biti vrlo oštar čovjek kada vjeruje da je to potrebno, i tada je bio.

- Slušajte, Alberto - rekao je suho. - Sve što treba učiniti biti će učinjeno.

Odmah ga je, jednako hladno, obavijestio da će smjesta uputiti svog savjetnika za Nacionalnu sigurnost, Rafaela Parda Ruedu, da preuzme slučaj i neprestano ga drži u tijeku razvoja situacije. Tijek događaja potvrditi će da je to bila prava odluka.

Novinari su nahrupili u kuću. Villamizar je znao za antecedente otetih kojima je bilo dopušteno slušati radio i televiziju, pa je improvizirao poruku moleći za poštovanje prema Maruji i Beatriz, dvjema časnim gospođama koje nemaju nikakve veze s ratom, i najavio da će od tog trenutka posvetiti svo svoje vrijeme i energiju tome da ih oslobodi.

Jedan od prvih pristiglih bio je general Miguel Maza Márquez, načelnik Uprave za nacionalnu sigurnost (DAS), zadužen za istragu o otmicama. General je bio na tom položaju od vlade Belisaria Betancura, sedam godina ranije; zatim pod predsjedništvom Virgilia Barca, i nedavno ga je potvrdio César Gaviria. Trajnost bez presedana na dužnosti na kojoj je gotovo nemoguće sačuvati ugled, osobito u najtežim razdobljima borbe protiv narkomafije. Srednjeg rasta, žilav i prekaljen, bikovskog vrata svoje ratničke rase, general je bio čovjek dugih i mučaljivih šutnji, no spreman i na intimne oduške u krugu prijatelja: pravi čovjek iz Guajire. Ali u službi nije poznavao nijanse. Za njega je rat protiv narkomafije bila osobna stvar, na život i smrt protiv Pabla Escobara. Bilo mu je jednako uzvraćeno. Escobar je potrošio dvije tisuće šesto kilograma dinamita u dva uzastopna atentata na njega: najviše odlikovanje koje je ikada dodijelio neprijatelju. Maza Márquez izašao je neozlijeđen iz oba pripisujući to zaštiti Božanskog Djetešca. Istog sveca, zasigurno, kome je Escobar pripisivao čudo što ga Maza Márquez nije još uspio ubiti.

Osobna je politika predsjednika Gavirie bila ta da oružane jedinice neće pokušati osloboditi nijednog otetog bez prethodnog dogovora s njegovom obitelji. Međutim su se u političkim krugovima često spominjala razilaženja u postupcima između predsjednika i generala Maze. Villamizar je osiguravao zaleđe.

- Želim Vas upozoriti da sam protiv pokušaja oslobađanja silom - rekao je generalu Mazi. - Želim biti siguran da toga neće biti, i da ćete se o svakoj takvoj odluci konzultirati sa mnom.

Maza Márquez se složio. Na kraju dugog informativnog razgovora, dao je naredbu da se prisluškuje Villamizarov telefon, za slučaj da otmičari kane stupiti s njime u vezu te noći.

Rafael Pardo je u prvom razgovoru, te iste večeri, obavijestio Villamizara da ga je predsjednik imenovao posrednikom između vlade i obitelji, te je jedini ovlašten davati službene izjave o slučaju. Obojici je bilo jasno da je otmica Maruje smicalica narkomafije kako bi izvršila pritisak na vladu preko njene sestre, Glorie

Pachón, i odlučili su djelovati shodno tome, bez daljnjih pretpostavki.

Kolumbija nije bila svjesna svog značaja u međunarodnoj trgovini drogom sve dok narkomafijaši nisu prodrli u visoku politiku zemlje kroz stražnja vrata, najprije rastućom moći korupcije i mita, a zatim osobnim aspiracijama. Pablo Escobar nastojao se smjestiti u pokret Luisa Carlosa Galána, 1982., ali ga je ovaj izbrisao sa svog popisa i raskrinkao u Medellín pred demonstracijom pet tisuća ljudi. Malo zatim ušao je kao zamjenik u Parlament kroz marginalno krilo službenog liberalizma, no nije zaboravio uvredu, i pokrenuo je rat do istrebljenja protiv Države, a osobito protiv Novog liberalizma. Rodriga Larú Bonillu, njegovog zastupnika i ministra pravosuđa u vladi Belisaria Betancura, usmrtio je motorizirani plaćeni ubojica na ulicama Bogote. Njegovog nasljednika, Enriquea Pareja, slijedio je do Budimpešte plaćenik koji mu je pucao iz pištolja u lice i nije ga uspio ubiti. 18. kolovoza 1989, Luis Carlos Galán pokopan je strojnicom na glavnom trgu gradića Soache, deset kilometara od predsjedničke palače i okružen s osamnaest dobro naoružanih tjelohranitelja.

U osnovi tog rata ležao je užas narkomafijaša pred mogućnošću da budu izručeni Sjedinjenim Državama, gdje bi bili suđeni za zločine tamo počinjene i podvrgnuti ogromnim kaznama. Među njima, jedna stvarno teška: Carlos Lehder, kolumbijski mafijaš ekstradiran 1987., osuđen je u Sjedinjenim Državama na doživotni zatvor plus sto trideset godina. To je bilo moguće zbog ugovora potpisanog za vladavine predsjednika Julia Césara Turbaya, u kome je po prvi put dogovorena ekstradicija Kolumbijanaca. Predsjednik Belisario Betancur primjenio ga je prvi put nakon ubojstva Lare Bonille nizom izručenja po prijekom postupku. Narkomafijaši - prestravljeni dugom rukom Sjedinjenih Država u čitavom svijetu - shvatili su da im je najsigurnije biti u Kolumbiji, pa su postali ilegalni prebjezi u vlastitoj zemlji. Prava je ironija što im nije preostalo drugo nego staviti se pod zaštitu Države da bi spasili голу kožu. Tako da su je nastojali steći - milom ili silom - nemilosrdnim terorizmom koji ne pravi razlike, i istodobno, ponudom da se predaju pravdi, vrate u domovinu i investiraju imetak u Kolumbiju, samo pod uvjetom da ne budu ekstradirani. Bila je to stvarna skrovita protumoć sa zaštitnim znakom - Izručljivi - i geslom svojstvenim Escobaru: "Draži nam je grob u Kolumbiji nego ćelija u Sjedinjenim Državama."

Betancur je nastavio rat. Njegov ga je nasljednik, Virgilio Barco, zaoštrio. Takvo je bilo stanje 1989. kada se César Gaviria pojavio kao predsjednički kandidat nakon ubojstva Luisa Carlosa Galána, čiju je kampanju vodio. U svojoj je branio ekstradiciju kao neophodno sredstvo za učvršćenje pravde, i najavio novu strategiju protiv narkomafije. Bila je to jednostavna misao: oni koji se predaju sucima i priznaju sve ili neke zločine mogu postići kao glavni privilegij neizručenje. Međutim, način na koji je izložena u prvotnoj odluci nije zadovoljio Izručljive. Escobar je zahtijevao preko svojih odvjetnika da neizručenje bude bezuvjetno, da uvjet priznanja i potkazivanja ne bude nužan, da zatvor bude nepovrediv i da se zajamči zaštita njihovim obiteljima i pristašama. Da bi to postigao - s terorizmom u jednoj i pregovorima u drugoj ruci - pokrenuo je niz otmica novinara kako bi stao vladi na vrat. U dva mjeseca oteto ih je osam. Tako da se otmica Maruje i Beatriz mogla protumačiti kao novi okretanj zavrtnja tog zlokobnog naleta.

Villamizar ju je tako shvatio kada je vidio prorešetani automobil. Kasnije, usred gomile koja je zaposjela kuću, opsjela ga je potpuna sigurnost da životi njegove supruge i sestre ovise o onome što je on kadar učiniti da ih spasi. Jer je tada, po prvi put, rat bio smišljen kao osobni duel koji je nemoguće izbjeći.

Villamizar je, zapravo, i sam bio jedan od preživjelih. Kao zastupnik u Parlamentu postigao je da se odobri Nacionalni zakon o opojnim sredstvima, 1985, kada još nije bilo redovnih zakonskih odredbi protiv narkomafije već samo raspršenih odluka opsadnog stanja. Kasnije ga je Luis Carlos Galán uputio da spriječi odobrenje prijedloga zakona koji su zastupnici, Escobarovi prijatelji, iznijeli u Parlamentu s namjerom da oduzmu zakonsku potporu postojećem ugovoru o ekstradiciji. Bila je to

njegova osuda na smrt. 22. listopada 1986. dvojica plaćenih ubojica u trenirkama, koji su se pravili da vježbaju pred njegovom kućom, ispalili su u njega dva rafala iz strojnice dok je ulazio u auto. Pobjegao je čudom. Jednog od napadača ubila je policija, a njegovi su suučesnici uhićeni, i nekoliko godina kasnije oslobođeni. Nitko nije platio za atentat, ali isto tako nitko nije dvojio o tome tko ga je naredio.

Sam Galán nagovorio ga je da se na neko vrijeme udalji iz Kolumbije, i Villamizar je imenovan veleposlanikom u Indoneziji. Godinu dana kasnije, služba sigurnosti Sjedinjenih Država u Singapuru uhvatila je kolumbijskog plaćenog ubojicu na putu za Džakartu. Nije se razjasnilo je li poslan da ubije Villamizaru, no utvrdilo se da je u Sjedinjenim Državama na popisu umrlih zahvaljujući potvrdi o preminuću koja se pokazala lažnom.

U večeri otmice Maruje i Beatriz Villamizarova je kuća bila krcata. Pristizali su političari i vladini ljudi, i obitelji obje otete. Aseneth Velázquez, trgovkinja umjetninama i dobra prijateljica Villamizarovih, koja je živjela na gornjem katu, preuzela je ulogu domaćice. Samo je nedostajalo muzike, pa da večer bude ista kao svakog petka. Neizbježno je: u Kolumbiji se svaki skup kome prisustvuje više od šestoro ljudi, bez obzira na povod i sat, nužno pretvara u zabavu.

U taj je sat sva raspršena po svijetu obitelj bila već obaviještena. Alexandra, Marujina kćer iz prvog braka, završavala je večeru u nekom restoranu u Maicaou - na dalekom poluotoku Guajira - kada je Javier Ayala objavio vijest. Alexandra, glavna urednica Enfoquea, popularne TV emisije srijedom, stigla je dan ranije u Guajiru zbog niza intervjua. Otrčala je u hotel nazvati obitelj, ali su telefoni kod kuće bili zauzeti. Predhodne je srijede, sretnim sklopom okolnosti, intervjuirala jednog psihijatra, stručnjaka u kliničkim slučajevima uzrokovanim boravkom u strogo čuvanim zatvorima. Kada je čula vijest u Maicaou, shvatila je da bi ta terapija mogla biti od koristi otetima i vratila se u Bogotu nakanivši je upotrijebiti u sljedećim emisijama.

Gloriu Pachón - Marujinu sestru, tada veleposlanicu Kolumbije u Ujedinjenim narodima - probudila je u dva ujutro Villamizarova rečenica: "Imam gadnu vijest." Juana, Marujina kćer koja je bila na praznicima u Parizu, saznala ju je trenutak kasnije u susjednoj sobi. Nicolás, dvadesetsedmogodišnji muzičar i kompozitor, probuđen je u New Yorku.

U dva je ujutro doktor Guerrero otišao sa sinom Gabrielom na razgovor s parlamentarnim zastupnikom Diegom Montanom Cuéllarom, predsjednikom Rodoljubne unije - podružnog pokreta Komunističke partije - i članom skupine Znamenitih, osnovane u prosincu 1989. kao posrednik između vlade i otmičara Álvara Diega Montoye. Zatekli su ga budnog, i malodušnog. Slušao je vijest o otmici u večernjim TV dnevnicima, i smatrao ju je obeshrabrujućim znakom. Guerrero ga je jedino želio zamoliti da mu posluži kao posrednik pa da Pablo Escobar prihvati njega kao otetog u zamjenu za Beatriz. Montana Cuéllar odgovorio mu je na sebi svojstven način.

- Ne budi glup, Pedro - rekao mu je -, u ovoj se zemlji ne može više ništa napraviti.

Doktor Guerrero vratio se kući u zoru, no nije ni pokušao zaspiti. Tjeskoba ga je držala na iglama. Nešto prije sedam nazvao ga je osobno glavni urednik dnevnika Caracol, Yamid Amat, i on je odgovorio u svom najgorem duševnom stanju nepromišljenim izazovom otmičarima.

Ne sklopivši ni oka, Villamizar se u pola sedam ujutro istuširao i obukao, i otišao na sastanak s ministrom pravosuđa, Jaimeom Giraldom Ángelom, koji ga je izvijestio o tadašnjem stanju rata protiv terorizma narkomafije. Villamizar je izašao sa razgovora uvjeren da će borba biti teška i dugotrajna, ali bio je zahvalan zbog dva sata aktualizacije teme, jer već duže je vrijeme sasvim zanemario narkomafiju.

Nije ni doručkovao ni ručao. Popodne je i on, nekon nekoliko neuspjelih koraka, posjetio Diega Montanu Cuéllara, koji ga je iznova iznenadio svojom otvorenošću. "Ne zaboravi da će se ovo otegnuti - rekao mu je. - Barem do idućeg lipnja, nakon Ustavotvorne skupštine, jer će Maruja i Beatriz poslužiti Escobaru kao štit da ga ne izruče." Mnoge je prijatelje smetalo što Montana Cuéllar ne prikriva svoj pesimizam u tisku, iako je član Znamenitih.

- Ionako kanim odustati od te zajebancije - rekao je Villamizaru na svom bujnom jeziku. - Tu smo iz čiste gluposti.

Villamizar se vratio kući iscrpljen i osamljen, na kraju dana bez nade. Dva gutljaja čistog viskija koje je ispio nadušak dotukla su ga. Sin Andrés, koji će mu od tada biti jedino društvo, natjerao ga je da doručkuje u šest navečer. Kod toga je bio kada ga je predsjednik nazvao.

- Sada da, Alberto - rekao mu je sasvim dobre volje. - Dođite ovamo i porazgovarajmo.

Predsjednik Gaviria primio ga je u sedam navečer u biblioteci privatne kuće u predsjedničkoj palači, gdje je živio već tri mjeseca sa suprugom Anom Milenom Muñoz i dvoje djece, jedanaestogodišnjim Simónom i osmogodišnjom Marióm Paz. Bilo je to malo ali gostoljubivo utočište uz staklenik cvjetova živih boja, s drvenim policama pretrpanim službenim publikacijama i obiteljskim fotografijama, i

stereo uređajem s omiljenim pločama: Beatlesi, Jethro Tull, Juan Luis Guerra, Beethoven, Bach. Nakon iscrpljujućih radnih dana, predsjednik je tamo dokončavao neslužbene prijeme ili se opuštao uz večernje prijatelje i čašicu viskija.

Gaviria je srdačno dočekao Villamizara i razgovarao s njim solidarnim i sućutnim tonom, ali sa sebi svojstvenom ponešto oporom iskrenošću. Međutim je Villamizar tada već bio smireniji jer se oporavio od početnog udarca, a i saznao je da je predsjednik mogao vrlo malo učiniti za njega. Obojica su bili sigurni da je povod otmici Maruje i Beatriz politički, i nije im trebala osobita pronicljivost da bi shvatili da je autor Pablo Escobar. Ali nije važno znati - rekao je Gaviria - nego postići da to Escobar prizna, što je prvi nužni korak za sigurnost otetih.

Villamizaru je od prvog trena bilo jasno da predsjednik neće prekoračiti Ustav ni zakon da bi mu pomogao, i da neće obustaviti vojne operacije u potrazi za otmičarima, ali da isto tako neće pokušati osloboditi otete bez prethodnog ovlaštenja od strane obitelji.

“To - rekao je predsjednik - je naša politika.”

Nije se imalo što dodati. Kada je Villamizar izašao iz predsjedničke palače, protekla su već dvadeset i četiri sata od otmice i bio je slijep pred sudbinom, ali je znao da može računati sa solidarnošću vlade pri samostalnom poduzimanju koraka za svoje otete, i imao je Rafaela Parda na raspolaganju. No, najdostojniji vjerovanja činio mu se sirovi realizam Diega Montane Cuéllara.

Prva otmica u onom naletu bez presedana - 30. prošlog kolovoza, jedva tri tjedna nakon što je predsjednik César Gaviria preuzeo dužnost - bila je otmica Diane Turbay, glavne urednice TV dnevnika Criptón i časopisa Hoy x Hoy, iz Bogote, kćeri bivšeg predsjednika republike i vrhovnog vođe liberalne stranke Julia Césara Turbaya. Zajedno s njom oteta su četiri člana njenog tima: odgovorna urednica dnevnika, Azucena Liévano; urednik Juan Vitta, snimatelji Richard Becerra y Orlando Acevedo, i njemački novinar nastanjen u Kolumbiji, Hero Buss. Ukupno šestero.

Varka kojom su se otmičari poslužili bio je tobožnji intervju sa svećenikom Manuelom Pérezom, vrhovnim komandantom Vojske nacionalnog oslobođenja (ELN). Nitko se od malobrojnih koji su znali za poziv nije složio s time da ga Diana prihvati. Među njima, ministar obrane, general Óscar Botero, i Rafael Pardo, kome je predsjednik republike ukazao na opasnosti ekspedicije da ih prenese obitelji Turbay. Međutim, pomisliti da će Diana odustati od tog puta, značilo je ne poznavati je. Zapravo, više od novinskog intervjua sa svećenikom Manuelom Pérezom, zanimala ju je mogućnost dijaloga o miru. Nekoliko godina ranije, poduzela je u potpunoj tajnosti ekspediciju na leđima mazge zbog razgovora sa oružanim obrambenim skupinama na njihovom teritoriju, u usamljenom pokušaju da shvati taj pokret s njegove političke i novinarske točke gledišta. Vijest nije izazvala pažnju u svoje vrijeme niti su objavljeni njeni zaključci. Kasnije se, unatoč staroj borbi protiv M-19, sprijateljila s komandantom Carlosom Pizarrom, kojeg je posjetila u njegovom vojnom logoru tražeći mirno rješenje. Onaj tko je smislio prijevaru za njenu otmicu, morao je poznavati ove antecedente. Tako da u tom trenutku nikakav razlog, nikakva prepreka, ništa na svijetu nije moglo spriječiti Dianu da ode razgovarati sa svećenikom Pérezom, koji je imao jedan od ključeva mira.

Zbog raznih nepravilnosti u posljednji čas, sastanak je godinu dana ranije bio odgođen, ali su 30. kolovoza u pet popodne, ne obavijestivši nikoga, Diana i njen tim krenuli na put u rasklimanom kamionetu, s dva mladića i djevojkom koji su se predstavili kao poslanici iz vrhovništva ELN-a. Samo putovanje iz Bogote bila je vjerna parodija putovanja kakvo bi napravili gerilci. Pratioci su vjerojatno bili članovi nekog oružanog pokreta, ili su to nekada bili, ili su jako dobro naučili lekciju, jer ni u razgovoru ni u ponašanju nisu počinili nijednu grešku koja bi odala prijevaru.

Prvoga dana stigli su do Honde, sto četrdeset i šest kilometara zapadno od Bogote. Tamo su ih čekali drugi, s dva udobnija vozila. Nakon večere u nekoj krčmi za goniče mazgi, produžili su po nevidljivoj i opasnoj cesti pod jakim pljuskom, i osvanuli čekajući da se put raskrči od velikog odrona. Konačno, umorni i neispavani, stigli su u jedanaest ujutro do mjesta gdje ih je čekala izvidnica sa pet konja. Diana i Azucena nastavile su slijedeća četiri sata jašući, a njihovi drugovi pješice, prvo kroz mrku planinu, a zatim idiličnom dolinom s kućama za odmor među nasadima kave. Ljudi su provirivali da ih vide, neki su prepoznali Dianu i mahali joj sa terasa. Juan Vitta izračunao je da ih je najmanje petsto ljudi vidjelo za tog putovanja. Popodne su sjahali na napuštenom posjedu gdje im se neki mladić nalik na studenta predstavio kao član ELN-a, ali nije ništa rekao o njihovom odredištu. Svi su bili zbunjeni. Na manje od pola kilometara vidio se dio autoputa, i u dnu grad koji je bez sumnje bio Medellín. To jest: teritorij koji ne pripada ELN-u. Ako se ne radi - pomislio je Hero Buss - o majstorskom potezu svećenika Péreza da se sastanu na području na koje nitko ne bi posumnjao. Doista, jedno dva sata kasnije stigli su u Copacabanu, gradić progutan demografskim porivom Medellínina. Sjahali su pred bijelom kućicom krova prekrivenog mahovinom, kao inkrustriranom u vrlenu stijenu. Unutra je bila jedna veća, i sa svake strane po jedna manja soba. U prvu, s tri bračna

kreveta, smjestili su se vodiči. U drugu - s jednim bračnim krevetom i drugim na kat - stavili su muškarce iz tima. Za Dianu i Azucenu odredili su najbolju sobu u dnu, za koju se vidjelo da su je koristile žene. Svjetlo je gorjelo usred dana, jer svi su prozori bili prekriveni daskama.

Nakon kojih tri sata čekanja stigao je jedan maskirani i zaželio im dobrodošlicu u ime zapovjedništva. Obavijestio ih je da ih svećenik Pérez već čeka, ali iz sigurnosnih razloga moraju prvo odvesti žene. Tada je Diana prvi put pokazala znake nemira. Hero Buss joj je nasamo savjetovao da nikako ne prihvati podjelu grupe. Znajući da to ne može spriječiti, Diana mu je kriomice dala svoju osobnu kartu, nemajući mu vremena objasniti zašto. On je to shvatio kao dokaz za slučaj da nestanu.

Prije svanuća odveli su žene i Juana Vittu. Hero Buss, Richard Becerra i Orlando Acevedo ostali su u sobi s bračnim krevetom i ležajima na kat, s pet čuvara. Sumnja da su pali u zamku rasla je svakog sata. Po noći, dok su se kartali, Hero Buss je primjetio da jedan čuvar nosi skupi sat. "Dakle je ELN već na nivou Rolexa", narugao se. Ali se protivnik pravio gluhim. Smelo ga je i to što im oružje nije gerilsko već za borbu u gradu. Orlando, koji je govorio malo i smatrao se nevažnim u priči, nije trebao toliko tragova da bi naslutio istinu, zbog nepodnošljivog osjećaja da se nešto ozbiljno događa.

Prva promjena kuće bila je u ponoć 10. rujna, kada su čuvari provalili vičući:

"Stigao je zakon!". Nakon dva sata tegobnog hoda po šumarcima, pod jakom olujom, stigli su do kuće gdje su bili Diana, Azucena i Juan Vitta. Bila je prostrana i fino namještena, s televizorom velikog ekrana, i ničim nije budila sumnju. Nitko od njih nije ni sanjao da su te noći lako mogli biti oslobođeni pukom slučajnošću. Imali su nekoliko sati odmora koji su iskoristili za razmjenu misli, iskustava i planova za budućnost. Diana se povjerala Heri Bussu. Govorila mu je o svom malodušju jer ih je dovela u tu zamku bez izlaza, rekla je da se trudi utišati sjećanja na obitelj - supruga, djecu, roditelje -, koja joj nisu davala ni trenutka predaha. Ali je ishod uvijek bio protivan.

Slijedeće je noći, dok su je pješice vodili do treće kuće, zajedno s Azucenom i Juanom Vittom, nemogućim putem i pod upornom kišom, Diana shvatila da ništa od onoga što im govore nije istina. Ali ju je te iste noći jedan nepoznati čuvar oslobodio sumnji.

- Vi niste sa ELN-om, već u rukama Izručljivih - rekao im je. - Ali budite mirni, biti ćete svjedoci povijesnog događaja.

Nestanak tima Diane Turbay ostao je nerazjašnjen, devetnaest dana kasnije, kada je oteta Marina Montoya. Odvukla su je tri skupo obučena čovjeka, naoružana 9-milimetarskim pištoljima i mitraljezima Mini-Uzi s prigušivačem, tek što je zatvorila svoj restoran Donde las Tías, u sjevernom dijelu Bogote. Njena je sestra Lucrecia, koja joj je pomagala posluživati mušterije, imala sreću što joj je noga bila u gipsu zbog uganuća gležnja, pa nije mogla ići u restoran. Marina je već zatvorila, ali je opet otvorila jer je prepoznala dvojicu od tri čovjeka koji su pozvonili. Ručali su tamo nekoliko puta od prethodnog tjedna i dojmili su se osoblja ljubaznošću i pučkim humorom, i napojnicama od trideset posto za konobare. Te su večeri, međutim, bili drugačiji. Tek što je Marina otvorila vrata, udarili su je ključevima i izvukli iz lokala. Uspjela se uhvatiti jednom rukom za stup ulične svjetiljke i počela vikati. Jedan od napadača udario ju je koljenom u kičmu ostavivši je bez daha. Odvezli su je onesviještenu u prtljažniku plavog Mercedesa 190 podešenom za disanje.

Četerdesetosmogodišnji Luis Guillermo Pérez Montoya, jedan od sedmero Marinine djece, predstavnik Kodaka u Kolumbiji, protumačio je događaj kao i svi ostali: majku su mu oteli zbog odmazde jer vlada nije ispunila dogovor između Germána Montoye i Izručljivih. Po prirodi nepovjerljiv prema svemu što miriše na službeni svijet, preuzeo je zadaću da oslobodi majku kroz neposredan dodir s Pablom Escobarom.

Bez ikakve orijentacije, bez ikakvog prethodnog kontakta, ne znajući čak ni što napraviti kada stigne, otputovao je dva dana kasnije u Medellín. Na aerodromu je pozvao taksi i rekao neodređeno vozaču da ga odveze u grad. Stvarnost mu je izašla u susret kada je na rubu ceste ugledao napušteni leš djevojke od kojih petnaest godina, u skupoj kričavoj odjeći i besramno našminkane. Imao je rupu od metka s niti osušene krvi na čelu. Luis Guillermo, ne vjerujući vlastitim očima, pokazao je prstom.

- Tamo je jedna mrtva djevojka.

- Da - odgovorio je vozač ni ne pogledavši. - To su lutkice koje se zabavljaju s prijateljima don Pabla.

Incident je probio led. Luis Guillermo otkrio je vozaču razlog svog dolaska, i ovaj ga je uputio da se sastane s tobožnjom kćeri sestrične Pabla Escobara.

- Idi danas u osam u crkvu iza tržnice - rekao mu je. - Tamo će doći djevojka koja se zove Rosalia.

Zaista je bila tamo, čekajući ga na jednoj klupi na trgu. Bila je još gotovo djevojčica, no imala je držanje i samopouzdanje zrele i dobro upućene žene. Za početak, rekla mu je, mora donijeti pola miliona pesosa u gotovini. Pokazala mu je hotel gdje treba odsjesti idućeg četvrtka, i pričekati u petak telefonski poziv u sedam ujutro ili sedam navečer.

- Nazvati će žena koja se zove Pita - pojasnila je.

Čekao je uzalud dva dana i dio trećega. Konačno je shvatio varku i zahvalio što ga Pita nije nazvala za novac. Bio je toliko diskretan, da je njegova supruga saznala za ta putovanja i njihov žalosni ishod tek četiri godine kasnije, kada je prvi put progovorio o tome za ovu reportažu.

Četiri sata nakon otmice Marine Montoye, jedan džip i jedan Renault 18 blokirali su sprijeda i straga automobil glavnog urednika novina El Tiempo, Francisca Santosa, u nekoj sporednoj ulici četvrti Las Ferias, na zapadu Bogote. Njegov naizgled običan crveni džip bio je originalno blindiran, i četiri napadača koji su ga okružili nisu samo nosili 9-milimetarske pištolje i strojnice Mini-Uzi s prigušivačem, već je jedan imao i poseban čekić za razbijanje stakla. Ništa im od toga nije trebalo. Pacho, nepopravljivi raspravljač, sam je otvorio vrata da bi popričao s napadačima. "Radije bih bio umro nego propustio saznati što se događa", rekao je. Jedan ga je napadač smirio prislonivši mu pištolj uz čelo i prisilio ga da izađe iz auta pognute glave. Drugi je otvorio prednja vrata i ispalio tri metka: prvi je skrenuo prema staklu, a dva su probila lubanju vozaču, Oromansiu Ibánezu, tridesetosmogodišnjaku. Pacho nije ništa primjetio. Nekoliko dana kasnije, rekonstruirajući napad, sjetio se da je čuo zuj tri metka utišan prigušivačem.

Operacija je bila tako brzo izvedena, da nije privukla pažnju usred bučnog prometa utorkom. Neki je policajac našao krvareći leš na prednjem sjedalu napuštenog automobila; uključio je radiovezu, i za trenutak čuo na drugom kraju glas poluizgubljen u svemiru.

- Primljeno.

- Tko govori? - upitao je policajac.

- Ovdje El Tiempo.

Vijest je prodrla u javnost desetak minuta kasnije. Zapravo se počela pripremati četiri mjeseca ranije, ali je skoro propala zbog nepravilnosti nepredvidivih kretanja Pacha Santosa. Iz istih je razloga, petnaest godina ranije, M-19 odustao od otmice njegova oca, Hernanda Santosa.

Ovoga je puta sve bilo predviđeno do u sitnice. Auti otmičara, naišavši na zastoj u prometu u aveniji Boyacá, u visini 80. ulice, utekli su preko pločnika i izgubili se u labirintu uličica siromašne četvrti. Pacho Santos sjedio je između dva otmičara, i iako mu je vidik bio zakriven naočalima zamagljenima lakom za nokte, pratio je po sjećanju zavoje i skretanja kola, sve dok nisu poskakujući ušla u neku garažu. Prema ruti i trajanju, stvorio si je približnu ideju o tome gdje bi mogli biti.

Sa naočalima za slijepe išao je vođen za ruku do kraja jednog hodnika. Popeli su se na drugi kat, skrenuli nalijevo, hodali kojih pet koraka, i došli na neko studeno mjesto. Tamo su mu skinuli naočale. Ugledao je mračnu spavaću sobu, s prozorima prekrivenim daskama i samotnom žaruljom na stropu. Jedinu namještaj bio je bračni krevet s prljavom posteljinom, stol s prenosivim radiom i televizor.

Pacho je shvatio da uzrok žurbi njegovih otmičara nisu bili samo sigurnosni razlozi, već i nogometna utakmica između Santaféa i Caldas. Za mir sviju dali su mu bocu rakije, ostavili ga samog s radijom, i otišli slušati utakmicu u prizemlje. On ju je ispio do polovice u deset minuta, i nije osjetio da djeluje, no dala mu je snage da prati utakmicu. Lud za Santaféom od djetinjstva, nije mogao uživati u rakiji zbog bijesa jer je rezultat bio neodlučan: dva sa dva. Na kraju se vidio na TV dnevniku u pola deset, na arhivskoj snimci, obučen u smoking i okružen kraljicama ljepote. Tek tada je saznao za smrt vozača.

Nakon vijesti ušao je čuvar s maskom od flanela i natjerao ga da skine odjeću i obuče sivu trenirku, koja je čini se bila obvezatna u zatvorima Izručljivih. Pokušao mu je oduzeti i inhalator za asmu koji je nosio u džepu kaputa, ali ga je Pacho uvjerio da mu o njemu život ovisi. Maskirani mu je objasnio pravila zatočeništva: može ići u kupaonu na hodniku, slušati radio i gledati televiziju bez ograničenja, ali ne glasno. Na kraju mu je rekao da legne, i zavezao ga užetom oko gležanja za krevet.

Čuvar je stavio strunjaču na pod, tik uz krevet, i trenutak zatim počeo hrkati isprekidanim zviždukom. Bila je mrkla noć. U mraku, Pacho je postao svjestan da je to tek prva noć nesigurne budućnosti u kojoj se svašta moglo dogoditi. Pomislio je na Mariu Victoriu, - koju su prijatelji zvali Mariavé - svoju lijepu, pametnu i karakternu suprugu, s kojom je tada imao dva sina, Benjamína od dvadeset mjeseci i sedmomjesečnog Gabriela. Neki je pjetao zakukurijekao u susjedstvu, i Pacha je začudila takva besmislena satnica. "Samo se ljudi pijetao sjeti kukurijekati u deset navečer", pomislio je. Osjećajan je čovjek, impulzivan i lak na suzama: slika i prilika svog oca. Andrés Escabi, muž njegove sestre Juanite, poginuo je u eksploziji aviona u koji je podmetnuta bomba Izručljivih. Usred potresene obitelji, Pacho je izrekao rečenicu koja je svima izazvala žmarce: "Netko od nas neće doživjeti prosinac." Međutim nije imao osjećaj da mu je ta noć, noć otmice, posljednja. Po prvi put bio je smirenih živaca, i osjećao je sigurnost da će preživjeti. Po ritmu disanja primjetio je da je čuvar ispružen kraj njega budan. Upitao ga je:

- U čijim sam rukama?

- U čijim bi radije bio - zapitao je čuvar -: gerile ili narkomafije?

- Mislim da sam u rukama Pabla Escobara - rekao je Pacho.

- Tako je - odgovorio je čuvar, i odmah se ispravio -: u rukama Izručljivih.

Vijest je bila u zraku. Telefonisti EL Tiempa nazvali su najbliže rođake, a ovi druge i tako dalje, do kraja svijeta. Nizom čudnih slučajnosti, jedna od posljednjih koja je saznala iz obitelji bila je Pachova supruga. Nekoliko minuta nakon otmice nazvao ju je prijatelj Juan Gabriel Uribe koji se, ne znajući još pouzdano što se dogodilo, usudio samo upitati je li Pacho već stigao kući. Ona je odgovorila da nije, i Juan Gabriel nije se odvažio dati joj još nepotvrđenu vijest. Nekoliko minuta kasnije nazvao je Enrique Santos Calderón, dvostruki bratić njenog supruga i zamjenik glavnog urednika El Tiempa.

- Znaš li već za Pacha? - upitao ju je.

María Victoria pomislila je da joj govori o drugoj vijesti koju je već čula, a koja se ticala njenog muža.

- Naravno - odgovorila je.

Enrique se brže bolje oprostio i nastavio nazivati druge rođake. Nekoliko godina kasnije, komentirajući zabunu, María Victoria je rekla: "To mi se dogodilo jer sam prepametna." Trenutak kasnije Juan Gabriel je ponovo nazvao i sve joj ispričao: vozač je ubijen, a Pacho nestao.

Predsjednik Gaviria i njegovi najbliži savjetnici pregledavali su televizijski reklamni materijal za promidžbu izborne kampanje za Ustavotvornu skupštinu, kada mu je savjetnik za tisak, Mauricio Vargas, šapnuo na uho: "Pachito Santos je otet." Projekcija nije prekinuta. Predsjednik, koji treba naočale za kino, skinuo ih je i pogledao Vargasu.

- Držite me obaviještenog - rekao mu je.

Stavio je naočale i nastavio gledati projekciju. Njegov blizak prijatelj, Alberto Casas Santamaría, ministar komunikacija, koji je sjedio kraj njega, uspio je čuti vijest i prenio ju je s uha na uho predsjednikovim savjetnicima. Drhtaj je potresao dvoranu. Ali predsjednik nije ni trepnuo, u skladu sa sebi svojstvenim načelom koje izražava školskim rječnikom: "Valja završiti ovu zadaću." Na kraju projekcije ponovo je skinuo naočale, stavio ih u džep na grudima, i naredio Mauriciu Vargasu:

- Pozovite Rafaela Parda i recite mu da smjesta sazove Vijeće sigurnosti.

U međuvremenu je pokrenuo razmjenu mišljenja o reklamama, kao što je bilo predviđeno. Tek nakon donesene odluke dopustio je da se vidi koliko ga se vijest o otmici dojmila. Pola sata kasnije ušao je u dvoranu gdje ga je već čekala većina članova Vijeća sigurnosti. Tek što su počeli, Mauricio Vargas ušao je na vršcima prstiju i šapnuo mu na uho:

- Oteli su Marinu Montoyu.

To se zapravo dogodilo u četiri po podne - prije otmice Pacha - ali je vijesti trebalo još četiri sata da bi stigla do predsjednika.

Hernando Santos Castillo, Pachov otac, već je tri sata spavao deset tisuća kilometara daleko, u jednom hotelu u Firenci, Italija. U susjednoj je sobi bila njegova kćer Juanita, a u drugoj kćer Adriana s mužem. Primili su vijest telefonom, i odlučili ne buditi tatu. Ali ga je nećak Luis Fernando nazvao direktno, iz Bogote, s najobzirnijim uvodom kojeg se dosjetio da bi probudio sedamdesetomogodišnjaka s pet premosnica na srcu.

- Ima jedna jako loša vijest - rekao mu je.

Hernando je, naravno, odmah pomislio na najgore, ali je poštovao formu.

- Što se dogodilo?

- Pacho je otet.

Vijest o otmici, koliko god strašna, nije tako nepopravljiva kao vijest o ubojstvu, i Hernando je odahnuo. "Hvala Bogu", rekao je, i odmah promijenio ton:

- Mirno. Vidjeti ćemo što dalje.

Sat kasnije, u mirisnoj zori toskanske jeseni, krenuli su na dugi povratak u Kolumbiju.

Obitelj Turbay, zabrinuta bez vijesti o Diani tjedan dana nakon odlaska, zatražila je službeno zauzimanje od vlade preko glavnih gerilskih organizacija. Tjedan dana nakon datuma kada se Diana trebala vratiti, njezin suprug, Miguel Uribe, i član Parlamenta Álvaro Leyva, poduzeli su tajni put u Casa Verde, generalni štab Revolucionarnih oružanih snaga Kolumbije (FARC) u istočnoj kordiljeri. Tamo su stupili u vezu sa svim oružanim organizacijama nastojeći ustanoviti nije li Diana u kojoj od njih. Sedam ih je zaniijekalo u zajedničkoj pismenoj poruci.

Neznajući čega se prihvatiti, predsjedništvo republike upozorilo je javno mnijenje na mnoštvo lažnih poruka tražeći da im ne vjeruju više nego vladinim saopćenjima. Ali je teška i gorka istina bila da se javno mnijenje potpuno pouzdavalo u poruke Izručljivih, tako da su svi s olakšanjem odahnuili 30. listopada - šesdeset dana nakon otmice Diane Turbay i četrdeset i dva nakon otmice Francisca Santosa - kada su ovi jednom jedinom rečenicom raspršili svaki trag sumnje: "Javno prihvaćamo da

su nestali novinari u našoj vlasti.” Osam dana kasnije otete su Maruja Pachón i Beatriz Villamizar. Bilo je dovoljno razloga za vjerovanje da je perspektiva napada još puno šira.

Dan nakon nestanka Diane i njenog tima, kada još nitko nije ni slutio da su oteti, glasovitom glavnom uredniku vijesti na radiju Caracol, Yamidu Amatu, prepriječila je put skupina plaćenih ubojica u jednoj središnjoj ulici Bogote, nakon

nekoliko dana praćenja. Amat im je pobjegao iz ruku zatekavši ih gimnastičkim manevrom, i tko bi znao kako, izbjegao pucanj s leđa. Nekoliko sati kasnije, kćer bivšeg predsjednika Belisaria Betancura, María Clara - s dvanaestogodišnjom kćeri Nataliom - uspjela je uteći kolima kada joj se druga skupina plaćenika našla na putu u otmjenoj četvrti Bogote. Jedino je objašnjenje za ta dva neuspjeha to da su otmičari imali stroge upute da ne ubiju žrtve.

Prvi koji su pouzdano znali tko drži Maruju Pachón i Beatriz Villamizar bili su Hernando Santos i bivši predsjednik Turbay; jer sam je Escobar naložio jednom od svojih odvjetnika da ih o tome pismeno obavijesti četrdeset i osam sati nakon otmice: “Možeš im reći da skupina drži Pachónovu.”

12. studenog poslana je druga posredna obavijest u pismu potpisano od Izručljivih Juanu Gómezu Martínezu, glavnom uredniku dnevnog lista EL Colombiano iz Medellín, koji je nekoliko puta pregovarao s Escobarom u ime Znamenitih. “Uhićenja novinarke Maruje Pachón - pisalo je u pismu Izručljivih - naš je odgovor na torture i otmice počinjene zadnjih dana u gradu Medellín od strane istog državnog organa sigurnosti spominjanog već mnogo puta u našim ranijim porukama.” Ponovo su naglasili da ne kane osloboditi ni jednog taoca dok takvo stanje traje.

Doktor Guerrero, Beatrizin suprug, shrvan od početka potpunom nemoći pred događajima koji premašuju njegove snage, odlučio je zatvoriti psihijatrijsko savjetovalište. “Kako sam mogao primati pacijente kada sam bio u gore stanju od njih”, rekao je. Prolazio je kroz krize tjeskobe koje nije htio prenositi na djecu. Nije imao ni trenutka spokoja, tješio se viskijem u predvečerja, i napajao je nesanicu slušajući na Radio Recuerdo suzne bolere zaljubljenih. “Ljubavi moja - pjevao je netko. - Ako me čuješ, odgovori mi.”

Alberto Villamizar, svjestan od samog početka da je otmica njegove supruge i sestre tek karika zlosretnog lanca, zbio je redove s obiteljima drugih otetih. No, prvi je posjet Hernandu Santosu bio obeshrabrujući. Pratila ga je Gloria Pachón de Galán, njegova svast, i zatekli su Hernanda zavaljenog na kauču i potpuno utučenog. “Pripremam se da bih što manje patio kada ubiju Francisca”, rekao im je tek što su ušli. Villamizar je pokušao skicirati koncept pregovora s otmičarima, ali mu ga je Hernando svojom nepopravljivom rezignacijom srušio.

- Ne budite naivni, dragi moj - rekao mu je, - pa Vi pojma nemate kakvi su to tipovi. Tu se ne može ništa napraviti.

Ni bivši predsjednik Turbay nije bio poticajniiji. Znao je iz više izvora da mu je kćer u vlasti Izručljivih, no odlučio je to prešutjeti sve dok pouzdano ne zna što namjeravaju. Spretno je izbjegao skupini novinara koja ga je pitala o tome tjedan ranije.

- Srce mi govori - rekao im je - da su Diana i njezini suradnici zadržani novinarskim radom, i da se ne radi o uhićenju.

Takvo malodušje bilo je razumljivo nakon tri mjeseca jalovih pokušaja. Villamizar ga je tako prihvatio, i umjesto da se zarazi njihovim pesimizmom, udahnuo je novi duh zajedničkom naporu.

Prijatelj kojeg su tih dana upitali kakav je Villamizar, ocrtao ga je jednim potezom: “Pravi je kompanjon pri piću.” Villamizar je to prihvatio laka srca, kao rijedak i poželjan dar. Međutim, na dan otmice supruge uvidio je da može biti opasan u tim okolnostima, i odlučio ne popiti više ni gutljaja u javnosti sve dok mu otete ne budu na slobodi. Kao čovjek koji voli popiti u društvu, znao je da alkohol smanjuje oprez, razvezuje jezik i na neki način mijenja osjećaj stvarnosti. Da je pogibeljan za čovjeka koji mora dobro odvagnuti svaku svoju riječ i postupak. Tako da si nije nametnuo strogost zbog pokore već kao sigurnosnu mjeru. Prestao je posjećivati zabave, i oprostio se od bohemštine i političkih veselica. U noćima najtežih emocionalnih napetosti, otvarao bi dušu pred sinom Andrésom koji bi ga slušao uz čašu mineralne vode dok se on tješio samotnim gutljajem.

Na sastancima s Rafaelom Pardom razmatrali su razne mogućnosti i uvijek posrtali o politiku vlade koja je ostavila otvorena vrata prijetnji ekstradicijom. Obojica su znali da je to najjače oruđe pritiska na Izručljive da se predaju, i predsjednik se njome služio s jednakim uvjerenjem s kojim je Izručljivima služila za to da se ne predaju.

Villamizar nije prošao vojnu obuku, ali je odrastao blizu vojnih logora. Doktor Alberto Villamizar Flórez, njegov otac, bio je dugo godina liječnik predsjedničke garde i vrlo vezan uz živote svojih oficira. Njegov djed, general Joaquín Villamizar, bio je ministar rata. Jedan njegov stric, general Jorge Villamizar Flórez, bio je vrhovni komandant oružanih snaga. Alberto je od njih naslijedio dvostruki karakter vojnika i žitelja Santander, i srdačan i zapovijedan, ozbiljan i veseljački, kome

djelo slijedi misao, koji uvijek izravno kaže što ima za reći i nikada nikome nije govorio "ti". Međutim je prevagnuo u njemu očevid lik i završio je studij medicine na sveučilištu Javeriana, ali nije diplomirao, povučen neopozivim vjetrom politike. Ne zbog vojničkog u sebi, nego jer je čistokrvan i jednostavan čovjek iz Santandera, uvijek nosi uz se kratki Smith & Wesson 38, koji nikada ne bi želio upotrijebiti. U svakom slučaju, bio naoružan ili ne, najveće su mu vrline odlučnost i strpljivost. Iako se na prvi pogled čine proturječne, život mu je pokazao da to nisu. S takvom baštinom Villamizaru nije nedostajalo smjelosti da pokuša oružano rješenje otmice, ali ga je odbacio dok ne dođe do pitanja života i smrti.

Tako da mu se kao jedino rješenje na kraju studenog nametalo suočenje s Escobarom u kome bi pregovarali kao čovjek iz Santandera s čovjekom iz Antioquie, čvrsto i odrješito. Jedne večeri, umoran od tolikog promišljanja, iznio je sve pred Rafaela Parda. Bio mu je razumljiv njegov jad, ali mu je otvoreno odgovorio.

- Slušajte me, Alberto - rekao mu je na svoj trezven i izravan način -:

činite što hoćete, pokušajte što god možete, ali ako i dalje želite našu suradnju, morate znati da ne možete ići dalje od politike podvrgavanja. Ni koraka, Alberto. Kratko i jasno.

Nijedna druga vrлина ne bi toliko poslužila Villamizaru kao odlučnost i strpljivost u razrješavanju unutarnjih proturječja koji su mu postavljali ti uvjeti. To jest: djelovati kako želi, shodno svojoj domišljatosti i vještini, ali uvijek zavezanih ruku.

3

Maruja je otvorila oči i sjetila se starog španjolskog adagija: "Neka nam Bog ne dosudi ono što smo kadri podnijeti." Proteklo je deset dana od otmice, i Beatriz i ona počele su se privikavati na rutinu koja im se prve večeri činila nepojmljivom. Otmičari su im često ponavljali da se radi o vojnoj operaciji, no režim zatočeništva bio je gori od zatvorskog. Mogle su govoriti samo u slučaju nužde i uvijek šapatom. Nisu smijele ustajati sa strunjače, koja im je služila kao zajednički krevet, i za sve što im je trebalo morale su tražiti dva čuvara koji ih nisu gubili iz vida ni kada su spavale: dopuštenje da sjednu, da ispruže noge, da razgovaraju s Marinom, da puše. Maruja je morala prekrivati lice jastukom da priguši kašalj.

Jedini krevet pripao je Marini, i bio je danju i noću osvijetljen vječnom svjetiljkom. Uz krevet je, na podu, bila strunjača na kojoj su spavale Maruja i Beatriz, glavom uz noge druge, kao ribice iz zodijaka, i pod istim pokrivačem. Čuvari su bdjeli sjedeći na podu i naslonjeni o zid. Prostor im je bio toliko skučen da bi im, kada bi ispružili noge, stopala dosegla strunjaču zatočenica. Živjeli su u polumraku jer je jedini prozor bio prekriven daskama. Prije spavanja bi krpama zapušili procijep na vratima da se svjetlost Marinine svjetiljke ne vidi u ostataku kuće. Ni danju ni noću nije bilo drugog svjetla, osim sjaja televizora, jer je Maruja postigla da skinu plavu žarulju koja ih je sve činila stravično blijedima. Zatvorena zagušljiva soba bila je zasićena smradnom vrućinom. Najgore je bilo od šest do devet ujutro, kada bi zatočenice, budne, bez zraka, gladne i žedne, čekale da otkriju procijep na vratima da bi počele disati. Jedina je utjeha Maruji i Marini bila točna opskrba šalicom kave i kutijom cigareta kada bi ih god zatražile. Za Beatriz, stručnjaka u terapiji disanjem, dim nakupljen u sobici bio je prava nesreća. Međutim, trpjela ju je šutke da im ne pokvari veselje. Jednom je prilikom Marina, sa cigaretom i šalicom kave u ruci, uskliknula: "Kako će biti dobro kada ćemo se jednom kod mene, pušeći i pijući kavicu, smijati ovim užasnim danima!" Tog je dana, umjesto muke, Beatriz osjetila žaljenje što ne puši.

To da su ih sve tri stavili u isti zatvor moglo se protumačiti kao rješenje iz nužde, jer im je kuća u koju su ih prvo odveli postala neupotrebljiva nakon što je udareni taksist otkrio pravac otmičara. Jedino su si tako mogle objasniti promjenu u zadnji tren, i bijedu sobice s jednim uskim krevetom, malom strunjačom za njih dvije, i manje od šest metara kvadratnih za tri taoca i dva čuvara u smjeni. I Marinu su doveli iz druge kuće - ili drugog posjeda, kako bi ona rekla - jer su pijanke i nered čuvara u prvoj doveli u opasnost cijelu organizaciju. Ipak je bilo nepojmljivo da jedna od velikih svjetskih međunarodnih organizacija nema ni toliko srca da drži svoje pristaše i žrtve u ljudskim uvjetima.

Nisu ni pojma imale gdje se nalaze. Po buci su znale da su vrlo blizu cesti za teške kamione. Činilo se da je nedaleko i neki dućančić s alkoholom i muzikom otvoren do kasna. Ponekad se čuo razglasnik koji je jednako pozivao na političke i vjerske skupove i prenosio zaglušne koncerte. Nekoliko su puta slušale krilatice izbornih kampanji za iduću Ustavotvornu skupštinu. Češće se čuo bruj malih aviona koji su polijetali i slijetali nedaleko odande, zbog čega su mislile da su

negdje kod Guaymarala, zračne luke za avione kratkih pista, dvadeset kilometara sjeverno od Bogote. Maruja, naviknuta od djetinjstva na klimu prerije, opazila je da hladnoća u sobi ne dolazi s otvorenog polja nego iz grada. Osim toga, pretjerane predostrožnosti čuvara bile su shvatljive jedino u urbanoj jezgri.

Najčudniji je bio povremeni gromot nekog helikoptera, tako blizu da se činilo da je iznad kuće. Marina Montoya govorila je da njime dolazi vojni oficir odgovoran za otmice. Tijekom vremena priviknuti će se na tu buku, jer je za tih mjeseci zatočeništva helikopter slijetao barem jednom mjesečno, i taoci nisu dvojili da je to u svezi s njima.

Bilo je nemoguće razabrati granicu istine i Marinine zarazne fantazije. Govorila je da su Pacho Santos i Diana Turbay u drugim sobama te iste kuće, tako da se oficir iz helikoptera za svake posjete bavi sa sva tri slučaja. Jednom prilikom začuli su alarmantne zvukove u dvorištu. Kućepazitelj je kleo ženu usred užurbanih naredbi da ga dignu odatle, da ga prenesu tamo, da ga okrenu nagore, kao da pokušavaju ugurati leš gdje ne stane. Marina je, u svom mračnom deliriju, pomislila da su raščetvorili Francisca Santosa i sada ga u komadima zakopavaju pod kuhinjske pločice. "Kada jednom počnu s ubojstvima, ne staju - rekla je. - Slijedeće ćemo biti mi." Provele su jezivu noć, dok nisu slučajno saznale da su premještali stari stroj za pranje rublja koji su četvorica jedva mogli podići.

Noću bi tišina bila potpuna. Prekidana jedino ludim kokotom bez osjećaja za vrijeme koji je kukurijekao kad bi mu se prohtjelo. Čuli su se laveži u daljini, i vrlo blizu jedan koji je zvučao kao lavež obučenog psa čuvara. Maruja je počela loše. Sklupčala se na strunjači, zatvorila oči, i nekoliko ih je dana otvarala samo koliko joj je bilo potrebno da može jasno misliti. Ne stoga što je spavala po osam sati bez prekida; spavala bi jedva pola sata i pri buđenju ponovo sretala tjeskobu koja ju je vrebala u stvarnosti. Strah je bio stalan: fizički osjećaj napetog čvora u želucu, uvijek na rubu da se raspukne i pretvori u paniku. Vrtila je čitav film svog života tražeći lijepe uspomene za koje bi se mogla uhvatiti, no uvijek su joj se nametale neprijatne. Na jednom od tri putovanja u Kolumbiju iz Džakarte, Luis Carlos Galán zamolio ju je za privatnim ručkom da mu pomogne u vođenju iduće predsjedničke kampanje. Ona mu je bila savjetnik za imidž u jednoj od prijašnjih kampanji; putovala je sa sestrom Gloriam po cijeloj zemlji, slavili su uspjehe, prevladavali poraze i nosili se s rizicima, pa je ponuda bila logična. Maruja je bila zadovoljna zbog tog priznanja. Ali je pri kraju ručka primjetila na Galánu neodređeni izraz, nadnaravno svijetlo: trenutnu i sigurnu spoznaju da će ga ubiti. Bilo je to tako bjelodano da je nagovorila muža da se vrate u Kolumbiju, iako ga je general Maza Márquez upozorio bez ikakvog objašnjenja na smrtnu opasnost koja ga tamo čeka. Osam dana prije povratka probudila ih je u Džakarti vijest da je Galán ubijen.

To iskustvo učinilo ju je sklonom depresiji što se otmicom zaoštrilo. Nije se imala za što uhvatiti kako bi utekla misli da i nju vreba smrtna opasnost. Odbijala je govoriti i jesti. Smetala ju je Beatrizina ravnodušnost i surovost maskiranih, nije mogla podnijeti Marininu pokornost i poistovjećivanje s režimom otmičara. Kao da je bila čuvar više koji ju poziva na red kada hrče, ili kašlje u snu, ili se miče više od neophodnog. Maruja bi negdje stavila čašu, i Marina bi ju brzo maknula sva uplašena: "Pazite!" I stavila je drugamo. Maruja joj se prezirno suprotstavljala. "Ne brinite - rekla bi joj. - Ne naređujete Vi ovdje." Povrh sveg zla, čuvar je brinulo što Beatriz provodi dane opisujući potankosti zatočeništva kako bi ih pripovijedala suprugu i sinovima kada izađe na slobodu. Napravila je i dugi popis svega što joj se gadilo u sobi, i morala je odustati jer nije našla nijednu iznimku. Čuvari su čuli na radiju da je Beatriz fizioterapeut, i pobrkali to s psihoterapeutom, pa su joj zabranili pisati bojeći se da zapravo razrađuje znanstvenu metodu kojom ih kani zaludjeti.

Marinina je degradacija bila razumljiva. Dolazak još dvaju taoca bio je za nju poput nepodnošljivog uplitanja u svijet koji je već učinila svojim, i samo svojim, nakon gotovo dva mjeseca u predvorju smrti. Njen odnos s čuvarima, vrlo dubok, promijenio se zbog njih, i za manje od dva tjedna ponovo je zapala u užasnu bol i veliku usamljenost iz razdoblja koje je uspjela prebroditi.

Ipak, nijedna noć nije Maruji bila tako užasna kao prva. Bila je beskonačna i studena. U jedan ujutro temperatura u Bogoti - prema Meteorološkom institutu - bila je između 13 i 15 stupnjeva, kišilo je u centru i oko zračne luke. Maruju je shrvao umor. Počela je hrkati čim je zaspala, no svaki ju je čas budio njen kašalj pušačice, uporan i neobuzdan, još pogoršan zbog vlage zidova koji su osvanjivali orošeni ledom. Kad god bi zakašljala ili zahrkala, čuvar bi je udario petom po glavi. Marina im je zbog nesavladivog straha držala stranu, i prijela Maruji da će je zavezati za strunjaču da se ne miče toliko, i staviti joj krpu u usta da ne hrče.

Marina je probudila Beatriz da čuje jutarnje vijesti na radiju. Pogriješila je. U prvom intervjuu s Yamidom Amatom, iz radija Caracol, doktor Pedro Guerrero ispustio je salvu grdnja i grožnja otmičarima. Izazivao ih je neka budu muškarci i pokažu se. Beatriz je pretrpjela krizu straha, uvjerena da će se te uvrede sručiti na njihove glave.

Dva dana kasnije jedan skupo obučeni šef, kup mesa nabijen u metar i devedeset, razvalio je nogom vrata i ušao u sobu poput vjetruštine. Besprijeckorno odijelo od tropske vune, talijanske mokasine i kravata od žute svile loše su se slagali s tim spiljskim ponašanjem. Dobacio je dvije tri pogrde čuvarima i iskalio bijes na najplahijem, kojeg su ostali zvali Škrofula. "Čuo sam da ste vrlo nervozni -

rekao mu je. - Čuvajte se, jer ovdje nervozni umiru." I odmah zatim, obratio se Maruji bez ikakvog obzira:

- Rekli su mi da ste jučer jako smetali, da bučite, da kašljete.

Maruja mu je odgovorila s uzornom mirnoćom koja se lako mogla shvatiti kao prezir.

- Hrčem dok spavam i nisam toga svjesna - rekla mu je. - Ne mogu spriječiti kašalj jer je u sobi vrlo hladno i u zoru niz zidove curi voda.

Čovjek nije bio raspoložen za prigovore.

- I Vi mislite da možete činiti sve što Vam padne na pamet? - povikao je. -

Ako ponovo budete hrkali ili kašljali mogli biste ostati bez glave.

Zatim se obratio i Beatriz.

- Ako ne Vi, onda Vaša djeca ili muževi. Sve ih poznajemo i dobro znamo gdje su.

- Činite što Vas volja - odgovorila je Maruja. - Ne mogu se suzdržati da ne hrčem. Ako hoćete, ubijte me.

Bila je iskrena, i s vremenom je shvatila da je dobro postupila. Surovo postupanje od prvog dana spadalo je u otmičarske metode za obeshrabrivanje taoca. Beatriz je, naprotiv, još uvijek pod dojmom suprugovog ispada na radiju, bila manje ohola.

- Zašto morate u ovo miješati našu djecu, koja s tim nemaju veze? - rekla je na rubu suza. - Zar Vi nemate djece?

On je, možda smekšan, odgovorio da ima, ali je Beatriz već izgubila bitku: suze joj nisu dale da nastavi. Maruja je, već smirena, rekla šefu neka, ako zaista žele doći do kakvog sporazuma, razgovaraju s njenim suprugom.

Povjerovala je da je maskirani poslušao savjet jer se u nedelju pojavio drugačiji. Donio je dnevne novine s pozivom Alberta Villamizara na postizanje povoljnog dogovora s otmičarima. Ovi su, naizgled, počeli djelovati shodno tome.

Barem šef, koji je bio toliko uslužan da je zamolio zatočenice da naprave popis neophodnih stvari: sapuni, četkice i pasta za zube, cigarete, krema za kožu i neke knjige. Dio zatraženog stigao je istog dana, ali su neke od knjiga dobile tek četiri mjeseca kasnije. S vremenom su nakupile mnoštvo slika i suvenira Božanskog Djetešca i Marije Pomoćnice, koje su im razni čuvari donosili ili ostavljali za uspomenu kada bi se opraštali ili vraćali s odmora. Nakon deset dana već su upale u domaću kolotečinu. Cipele su držale ispod kreveta, ali je vlaga u sobi bila tolika da su ih ponekad morali iznijeti u dvorište da se osuše. Smjele su hodati samo u muškim čarapama koje su im dali prvog dana, od debele vune i raznih boja, i oblačile bi po dva para da priguše korake. Zaplijenili su im odjeću koju su nosile na dan otmice, i dali im sportske trenirke - po jednu sivu i ružičastu svakoj -, u kojima su boravile i spavale, i dva kompleta donjeg rublja koje su prale pod tušem. Kasnije, kada su imale spavačicu, oblačile su je na trenirku za osobito hladnih noći. Dali su im i vreću da drže u njoj oskudne osobne stvari: trenirku za presvući i čiste čarape, donje rublje, higijenske uloške, lijekove, toaletni pribor.

Bila je samo jedna kupaona za njih tri i četiri čuvara. One su je morale koristiti zatvorenih vrata ali bez zasuna, i nisu se smjele zadržati više od deset minuta pod tušem, čak i kada su prale odjeću. Bilo im je dopušteno da puše onoliko cigareta koliko su tražile, što je za Maruju bilo više od kutije dnevno, a za Marinu još i više. U sobu su stavili televizor i prenosivi radio iz kuće da taoci mogu čuti vijesti a čuvari muziku. Jutarnje su se novosti slušale tiho, gotovo kriomice, a čuvari su naprotiv slušali svoju muziku za veselice onako glasno kako im je to nalagalo raspoloženje.

Televizor se palio u devet ujutro i gledali su obrazovni program, pa serije, i još dvije tri emisije do podnevnih vijesti. Zatim još tu i tamo nešto između četiri popodne i jedanaest navečer. Televizor je ostajao upaljen, kao u dječjim sobama, iako ga nitko nije gledao. Zatočenice su naprotiv pomno, milimetarskom pažnjom, pratile vijesti nastojeći otkriti šifrirane poruke svojih obitelji. Naravno, nikada nisu saznale koliko im ih je izmaklo, ili koliko su bezazlenih rečenica protumačile kao poruke nade.

Alberto Villamizar pojavio se u raznim TV vijestima osam puta u prva dva dana, siguran da će kroz jedne njegov glas stići do otetih. Osim toga, gotovo sva Marujina djeca radila su u masmedijima. Neki su vodili televizijske emisije u određene sate, i koristili su ih za održavanje komunikacije za koju su pretpostavljali da je jednostrana, a možda i beskorisna, ali su je održavali.

Prva koju su vidjeli slijedeće srijede bila je ona koju je Alexandra napravila na povratku iz Guajire. Psihijatar Jaime Gaviria, kolega Beatrizinog supruga i stari prijatelj obitelji, dao je niz mudrih uputa za očuvanje duha u zatvorenim prostorima. Maruja i Beatriz, koje su poznavale doktora Gaviriu, razumjele su poruku emisije i upamtile njegov poučavanje.

Bila je to prva u nizu od osam emisija koje je Alexandra pripremila na osnovu dugog razgovora s doktorom Gaviriom o psihologiji otetih. Najbitnije je bilo odabrati teme koje bi se Maruji i Beatriz mogle svidjeti, i uviti u njih osobne poruke koje će samo one umjeti odgonetnuti. Alexandra je odlučila dovesti svakog tjedna neku poznatu ličnost pripremljenu da odgovara na smišljena pitanja koja će, bez sumnje, u taocima buditi trenutne asocijacije. Začudo su mnogi neupućeni gledaoci shvatili da se nešto krije u bezazlenosti tih pitanja.

Nedaleko odande - u istom gradu - uvjeti u kojima je Francisco Santos živio u svojoj zatočeničkoj sobi bili su jednako odvratni, ali ne tako strogi. Jedno je tumačenje toga da je protiv njih dvije, osim političke korisnosti otmice, postojao i naum o osveti. Osim toga, gotovo je sigurno da su Marujini i Pachovi čuvari tvorili dvije zasebne skupine. Iako možda samo iz sigurnosnih razloga, djelovali su odvojeno i bez ikakve međusobne komunikacije. Ali je i u tome bilo neshvatljivih razlika. Pachovi čuvari bili su prisniji, nezavisniji i uslužniji, i manje su čuvali svoj identitet. Najgora je okolnost Pachu bila ta što je spavao okovan za šipke kreveta metalnim lancem obloženim izolacijskom trakom da bi se izbjeglo gnojenje. A najgora okolnost Maruje i Beatriz, to što nisu imale ni krevet za koji bi ih mogli zavezati.

Pacho je od prvog dana redovito dobivao novine. Izvještaji u tisku o njegovoj otmici bili su većinom tako dezinformirani i hiroviti da su se otmičari valjali od smijeha. Satnica mu je već bila dobro utvrđena kada su otete Maruja i Beatriz. Noću je bdio i zaspao bi oko jedanaest ujutro. Gledao je televiziju, sam ili s čuvarima, ili je komentirao s njima dnevne novosti i, osobito, nogometne utakmice. Čitao je do zasićenosti i još bi mu ostalo dovoljno živaca za kartanje ili igranje šaha. Krevet mu je bio udoban i spavao je dobro od prve noći, sve dok nije dobio svrab i crvenilo u očima koji su nestali čim je oprao pamučne pokrivače i temeljito očistio sobu. Nikada se nisu brinuli hoće li netko izvana vidjeti upaljeno svjetlo jer su prozori bili prekriveni daskama.

U listopadu se pojavila neočekivana nada: zapovijed da se spremi poslati obitelji dokaz da je živ. Morao je učiniti krajnji napor da sačuva mir. Zamolio je šalicu crne kave i dvije kutije cigareta, i počeo pisati poruku onako kako mu izlazi iz duše, ne ispravljajući ni jedan zarez. Snimio ju je na minivrpce, koje glasonoše više vole jer ih je lakše sakriti. Govorio je što je polakše mogao, i trudio se dotjerati izgovor i zvučati tako da ne oda sjene svog duha. Na kraju je snimio glavne naslove El Tiempo od tog dana kao potvrdu datuma kada je poruka napravljena. Bio je zadovoljan, osobito prvom rečenicom: "Svi koji me znaju svjesni su koliko mi je ova poruka teška." Međutim, kada ju je čitao objavljenju, već bez uzbuđenja, imao je dojam da si je stavio omču oko vrata, zbog zadnje rečenice, u kojoj je molio predsjednika da učini sve što može za oslobođenje novinara. "Ali naravno - opominjao je -, bez prekoračenja zakona i ustavnih normi, što nije samo blagodatno za zemlju već i za slobodu tiska koji je danas otet." Malodušje mu se produbilo nekoliko dana kasnije kada su otete Maruja i Beatriz, jer je to shvatio kao znak da će stvari biti duge i zamršene. Bio je to prvi zametak zamisli o bijegu koji će mu postati neodoljiva opsesija.

Uvjeti života Diane i njenog tima - petsto kilometara sjeverno od Bogote i nakon tri mjeseca otmice - bili su drugačiji od onih ostalih taoca, jer su si dvije žene i četiri zatočenih muškaraca neprestano postavljali složene probleme logistike i sigurnosti. U Marujinom i Beatrizinom zatvoru čudio je potpuni nedostatak popustljivosti. U Pachovom je iznenađivao prijateljski odnos i nehaj čuvara iste generacije. U Dianinoj je skupini vladala atmosfera improvizacije koja je držala otete i otmičare u stanju uzbune i nesigurnosti, i nestalnost koja se svuda uvlačila i pojačavala opću napetost.

Otmica Diane razlikovala se i time što je bila u znaku lutanja. Tijekom dugog zatočeništva taoce su barem dvadeset puta bez objašnjenja selili, u blizinu i unutar Medellín, u kuće raznih stilova i vrsta i nejednakih uvjeta. Možda je ta pokretljivost bila moguća stoga što su se njihovi otmičari, za razliku od onih iz Bogote, kretali u svom prirodnom okružju, nad kojim su imali potpuni nadzor, i jer su bili u izravnoj vezi sa predpostavljenima.

Taoci su se našli u istoj kući tek u dva navrata i samo po nekoliko sati. Na početku su bile dvije skupine: Richard, Orlando i Hero Buss u jednoj, a Diana, Azucena i Juan Vitta u drugoj, obližnjoj kući. Ponekad su selili naglo i nenadano, u bilo koji sat i nemajući vremena pokupiti stvari zbog skorog napada policije, gotovo uvijek pješice po strminama i gazeći kroz blato pod vječnim pljuskom. Diana je bila jaka i odlučna žena, ali su ta nemilosrdna i ponižavajuća pješčenja, u fizičkim i moralnim uvjetima zatočenja, daleko nadmašivala njenu otpornost. Ponekad su ih pak selili zapanjujuće jednostavno, po ulicama Medellín i u običnim taksijima, izbjegavajući ulične patrole. Prvih im je tjedana najteže padala činjenica da su oteti, a da to nitko ne zna. Gledali su televiziju, slušali radio i čitali novine, no nije bilo nijedne vijesti o njihovom nestanku sve do 14. rujna, kada je dnevnik Criptón ne navodeći izvor izvjestio da se ne nalaze u novinarskoj misiji sa gerilama, već da

su ih oteli Izručljivi. Moralo je proteći još nekoliko tjedana prije nego što su ovi dali izričitu potvrdu o otmici.

Za Dianin tim bio je odgovoran jedan inteligentan i prostodušan mještatin kojeg su svi zvali jednostavno don Pacho. Imao je tridesetak godina, no djelovao je smireno poput starijeg čovjeka. Njegovo bi samo prisustvo u trenu razriješilo višece probleme svakodnevnice i pružalo nade za budućnost. Donosio je taocima poklone, knjige, bombone, muzičke vrpce i govorio im o tijeku rata i stanju u zemlji.

Međutim, pojavljivao se neredovito i loše je prenosio svoj autoritet. Čuvari i glasonoše bili su prilično kaotični, hodali su nemaskirani, koristili nadimke iz komedija i prenosili taocima - iz jedne kuće u drugu - pismene i usmene poruke koje su im bile bar na utjehu. Već su im prvog tjedna kupili propisane trenirke, toaletni pribor i lokalne novine. Diana i Azucena igrale su s njima Čovječe ne ljuti se, i često im pomagale sastaviti popis za tržnicu. Jedan je izustio rečenicu koju je Diana začuđeno upisala u svoje bilješke: "Za novac ne brinite, toga imamo i previše." Čuvari su na početku živjeli neuredno, slušali su muziku navijenu do daske, jeli kad god i hodali po kući u gaćama. Ali je Diana uzela uzde u ruke i postavila stvari na svoje mjesto. Prisilila ih je da se pristojno obuku, da stišaju muziku koja ih je ometala u spavanju i izbacila iz sobe jednoga koji je nakanio spavati na strunjači kraj njenog kreveta.

Azucena je, sa svojih dvadeset i osam godina, bila mirna i romantična, i nije uspjela živjeti bez muža nakon što se četiri godine učila živjeti s njim. Trpjela je napade zamišljene ljubomore i pisala mu ljubavna pisma svjesna da ih nikada neće primiti. Od prvog tjedna otmice zapisivala je svakodnevno bilješke velike svježine, korisne za njenu knjigu. Radila je u Dianinom vjesniku već godinama i njihov je odnos bio tek radni, ali su se poistovjetile u nesreći. Čitale bi zajedno novine, razgovarale do svitanja i pokušavale spavati do ručka. Diana je voljela razgovarati i Azucena je naučila od nje životne lekcije koje u školi ne postoje.

Članovi njenog tima pamte Dianu kao inteligentnu družicu, veselu i punu života, i kao oštroumnog raščlanjivača politike. U trenutima klonulosti učinila bi ih sudionicima osjećaja krivnje jer ih je uvukla u tu nepredskazivu pustolovinu. "Nije važno što će biti sa mnom - rekla im je - ali ako se Vama nešto dogodi, nikada više neću moći živjeti u miru." Juan Vitta, njen stari prijatelj, brinuo ju je svojim slabim zdravljem. Bio je među onima koji su se najodržetije i s najboljim razlozima suprotstavili putovanju, a ipak ju je pratio tek što je izašao iz bolnice nakon ozbiljnog predinfarktnog stanja. Diana to nije zaboravila. Prvog ponedjeljka nakon otmice ušla je plačući u njegovu sobu i upitala ga ne mrzi li je jer ga nije poslušala. Juan Vitta odgovorio joj je sasvim iskreno. Da: mrzio ju je svim srcem kada su im priopćili da su u rukama Izručljivih, ali je naposljetku prihvatio otmicu kao neizbježnu kob. Ogorčenost prvih dana i u njemu se pretvorila u osjećaj krivnje jer nije bio kadar odgovoriti je.

Hero Buss, Richard Becerra i Orlando Acevedo imali su tada u obližnjoj kući manje razloga za brigu. Našli su u ormarima neuobičajenu količinu muške odjeće, još uvijek u originalnim omotima i s etiketama velikih europskih marki. Čuvari su im ispričali da Pablo Escobar drži presvlake za slučaj nužde u više sigurnih kuća. "Iskoristite, dečki, i tražite što Vam drago - šalili su se. - Treba malo čekati zbog prijevoza, ali u dvanaest sati možemo zadovoljiti svaku narudžbu." Količina hrane i pića koje su im na početku donosili na leđima mule bila je ravna ludilu. Hero Buss im je rekao da jedan Nijemac ne može živjeti bez pive, i slijedeći su mu put donijeli tri gajbe. "Atmosfera je bila bezbrižna", rekao je Hero Buss na savršenom španjolskom. Tih je dana nagovorio jednog čuvara da uslika trojicu otetih dok gule krumpir za ručak. Kasnije je, kada su u drugoj kući zabranili fotografije, sakrio na ormar automatski fotoaparatus, s kojim je napravio fini niz dijapozitiva Juana Vitte i sebe, u boji.

Kartali su, igrali domino, šah, no taoci se nisu mogli mjeriti s njihovim iracionalnim okladama i prevarantskim smicalicama. Svi su bili mladi. Najmlađi je mogao imati petnaest godina i ponosio se jer je već osvojio nagradu za prvo djelo u natjecanju u ubojstvima policajaca od po dva miliona na svakoga. Imali su takav prezir prema novcu, da im je Richard Becerra od prve prodao sunčane naočale i nekoliko snimateljskih jakni po cijeni za koju je mogao kupiti pet novih.

Ponekad, za hladnih noći, čuvari bi pušili marihuanu i igrali se oružjem. Dvapat im je pobjegao metak. Jedan je probio vrata kupaonice i ranio jednog čuvara u koljeno. Kada su na radiju čuli poziv pape Ivana Pavla II da oslobode otete, jedan je čuvar povikao:

- Što se taj kurvin sin ima tu miješati?

Njegov je drug skočio razgnjevljen uvredom i taoci su morali posredovati da se ne potuku na metke. Osim tom prilikom, Hero Buss i Richard primali su to s mirom da ne bude zle krvi. Orlando se pak smatrao viškom u skupini i vlastitom se prosudbom stavio na začetak popisa za smaknuće.

Tada su taoci već bili podijeljeni u tri skupine i u tri različite kuće: Richard i Orlando u jednoj, Hero Buss i Juan Vitta u drugoj, a Diana i Azucena u trećoj. Prvu su dvojicu na očigled sviju odvezli u taksiju kroz mahnuti promet trgovačkog središta dok su ih tražile sve službe sigurnosti Medellína. Smjestili su ih u kuću još uvijek u gradnji na crno, u istu spavaću sobu nalik na samicu od dva sa dva, s prljavom kupaonom bez svjetla i pod nadzorom četvorice čuvara. Za spavanje imali su tek dvije strunjače prostrte na podu. U susjednoj sobi, uvijek zatvorenoj, imali su drugog taoca i tražili za njega - prema čuvarima - multibilijunsku otkupninu. Bio je to krupni mulat s debelim zlatnim lancem oko vrata, kojeg su držali zavezanih ruku i u potpunoj izdvojenosti.

Prostrana i udobna kuća u koju su Dianu i Azucenu odveli na najduži dio zatočeništva, djelovala je kao osobna rezidencija velikog šefa. Jele su za obiteljskim stolom, sudjelovale u privatnim razgovorima, slušale popularne ploče. Među njima, one Rocío Duracal i Juana Manuela Serrata, prema Azuceninim bilješkama. U toj je kući Diana vidjela televizijsku emisiju snimljenu u njenom stanu u Bogoti, koja ju je podsjetila da je negdje sakrila ključeve od ormara, no nije bila sigurna gdje, iza muzičkih vrpce ili televizora u spavaćoj sobi. Tada se sjetila i toga da je u žurbi kretanja na nesretno putovanje zaboravila zaključati sef. "Da bar nitko nije tamo gurnuo nos", napisala je u pismu majci. Za nekoliko dana, u naizgled usputnoj televizijskoj emisiji, primila je umirujući odgovor.

Činilo se da se obiteljski život nije promijenio zbog otetih. Dolazile su nepoznate gospođe koje su postupale prema njima kao prema rođakama i poklanjale im medaljice i slike čudotvornih svetaca da mi pomognu izaći na slobodu. Dolazile su cijele obitelji s djecom i psima koji su skakutali po sobama. Zlo je bilo u nemilosrdnoj klimi. Tih malo puta kada je sunce grijalo nisu smjele izaći i sunčati se jer je vani uvijek bilo radnika. Ili možda čuvara prerusenih u zidare. Diana i Azucena slikale su jedna drugu, svaku na njenom krevetu, i još se uvijek na njima nisu primjećivale fizičke promjene. Na fotografiji Diane snimljenoj tri mjeseca kasnije mršava je i postarana.

19. rujna, saznajući za otmice Marine Montoye i Francisca Santosa, Diana je -- bez činjenica za sud kojima su raspolagali vani - shvatila da njena nije usamljeni čin, kao što je mislila na početku, već politička operacija golemih projekcija prema budućnosti za izvršavanje pritiska na rokove predaje. Don Pacho joj je potvrdio: postojao je popis novinara i poznatih ličnosti koji će biti otimani prema potrebi, u skladu s interesima otmičara. Tada je odlučila voditi dnevnik, ne toliko da bi prepričavala dane već da bi bilježila svoja duhovna stanja i procjenu činjenica. O svemu: anegdote iz zatočeništva, političke raščlambe, intimna zapažanja, razgovori bez odgovora s obitelji i Bogom, Djevicom i Božanskim Djetešcem. Nekoliko je puta prepisala čitave molitve - među njima Oče naš i Zdravo Marijo - kao osebujan i možda dublji način molitve pismom.

Očito je da Diana nije pomišljala na tekst za objavljivanje već ga je stvarala kao politički i ljudski zapis kojeg je sama dinamika događaja pretvorila u potresan razgovor sa samom sobom. Bilježila ga je svojim velikim i okruglim rukopisom, jasne prisutnosti no teško odgonetljivim, koji je potpuno ispunjao redove đačke bilježnice. Na početku je pisala krišom u sate svitanja, no otkrivši je, čuvari su je opskrbili dovoljno papira i olovaka da bi je držali zaokupljenom dok oni spavaju.

Prvu bilješku zapisala je 27. rujna, tjedan dana nakon otmice Marine i Pacha: "Od 19., srijede, dana kada je došao odgovorni za ovu operaciju, dogodilo se toliko stvari da ostajem bez daha." Pitala se zbog čega njezinu otmicu njeni autori nisu priznali, i odgovorila da su možda tako postupili da bi ih mogli ubiti bez javnog skandala ako ne posluže njihovim ciljevima. "Shvaćam to tako i ispunjena sam užasom", napisala je. Bavila se stanjem svojih drugova više nego vlastitim i vijestima iz bilo kojeg izvora koje bi joj omogućile da donese zaključke o situaciji. Uvijek je bila aktivni katolik, kao i cijela njena obitelj, a osobito majka, i ta će pobožnost tijekom vremena postajati sve jača i dublja, i doseći stanja mističizma. Molila se Bogu i Djevici za svakoga tko je imao neke veze s njenim životom, uključujući i Pabla Escobara. "Možda je njemu potrebna tvoja pomoć", napisala je Bogu u svom dnevniku. "Neka bude od tvog poriva da mu ukažeš na dobro, da izbjegne još boli, i molim te zbog njega neka razumije naš položaj."

Najteže im je svima, bez sumnje, bilo naučiti se suživotu s čuvarima. Oni Maruje i Beatriz bili su četvorica mladića bez ikakvog obrazovanja, surovi i nepostojani, koji su se po dvojica izmjenjivali svakih dvanaest sati i sjedili na podu sa strojnicama na gotovs. Svi u majicama s trgovačkim reklamama, tenisicama i kratkim hlačama ponekad vlastoručno podrezanima škarama za lozu. Jedan bi od dvojice koji su ulazili u šest ujutro nastavio spavati do devet dok je drugi bdio, no većinom bi zaspali istovremeno. Maruja i Beatriz već su razmišljale o tome da se, kada bi policijski odred napao kuću u to doba, čuvari ne bi stigli ni probuditi.

Zajednička im je crta bio apsolutni fatalizam. Znali su da će umrijeti mladi, prihvaćali su to, i jedino im je bilo važno proživjeti trenutak. Isprike kojima su pred sobom opravdavali to sramotno zvanje bile

su da pomažu obitelji, kupuju skupu odjeću, imaju motore, i da bdiju nad srećom svoje majke, koju su obožavali ponad svega i za koju su bili pripravnici umrijeti. Živjeli su prionuti uz isto Božansko Djetenje i istu Mariju Pomoćnicu svojih otežanih. Molili su im se svakodnevno preklinjući ih da ih zaštite i budu milosrdni, s perverznom pobožnošću, jer pružali su im zavjete i žrtve da im pomognu u uspjehu njihovih zločina. Iza privrženosti svecima slijedila je ona prema Rohypnolu, sedativu koji im je omogućavao da u stvarnom životu čine junačke pothvate iz filmova. "Kad se pomiješa s pivom odmah te primi - objašnjavao je jedan čuvar. - Tada dobiješ dobru pljucu i zdipiš si kola za šetnju. Gušt je u prestravljenosti s kojom ti predaju ključeve." Sve su ostalo mrzili: političare, vladu, državu, pravosuđe, policiju, čitavo društvo. Život je, govorili su, sranje.

Na početku ih je bilo nemoguće razlikovati, jer se od njih vidjela jedino maska i svi su im se činili jednaki. To jest: samo jedan. Vrijeme ih je naučilo da maska sakriva lice, ali ne i karakter. Tako su ih uspjele razaznati. Svaka je maska imala drugačiju individualnost, vlastiti način postojanja, neodrecivi glas. I još: imala je srce. I nehotice započeli su dijeliti s njima samoću zatvorenosti. Kartali su i igrali domino, pomagali jedni drugima riješavati križaljke i rebuse starih časopisa.

Marina se pokoravala zakonima svojih tamničara, ali nije bila nepristrana. Voljela je jedne i mrzila druge, sijala je među njih maliciozne primjedbe sasama majčinskog kova, i naposljetku bi zaplela unutarnje spletke koje su dovodile u opasnost sklad života u sobi. No, sve ih je sve tjerala da mole krunicu, i svi su je molili.

Među čuvarima iz prvog mjeseca bio je jedan koji je patio od nagle i povratne mahovitosti. Zvali su ga Baraba. Obožavao je Marinu, bio s njom umiljat i hirovit. Naprotiv, od prvog je dana bio Marujin ljut neprijatelj. Spopadao bi ga napadaj ludila, udario bi nogom televizor i glavom nasrtao o zidove.

Najčudniji čuvar, mračan i šutljiv, bio je vrlo mršav i gotovo dva metra visok, i nosio je povrh maske drugu kukuljicu od tamnoplave trenirke poput ludog fratra. Tako su ga i zvali: Monah. Provodio bi dugo vramena sagnut, u transu. Vjerojatno je bio među onima koji su tamo najduže, jer ga je Marina dobro poznavala i bila osobito pažljiva prema njemu. On joj je donosio poklone na povratku s odmora, i među njima plastični križ koji je Marina nosila oko vrata na istoj priprostoju vrpici s kojom ga je dobila. Ona mu je jedina vidjela lice, jer su prije nego što su stigle Maruja i Beatriz svi čuvari bili otkriveni i ničime nisu prikrivali svoj identitet. Marina je to tumačila kao znak da neće izaći živa iz tog zatvora. Rekla je da je zgodan mladić, s najljepšima očima koje je ikada vidjela. Beatriz joj je vjerovala, jer su mu trepavice bile tako duge i izvijene da su izlazile kroz otvore maske. Bio je sposoban za najbolje i za najgore. On je otkrio da Beatriz nosi lančić s medaljonom Čudotvorne Djevice.

- Ovdje su lančići zabranjeni - rekao joj je. - Morate mi ga dati.

Beatriz se ojađena branila.

- Ne možete mi ga oduzeti - rekla mu je. - Pa to bi bilo zlosretno, dogodilo bi mi se nešto loše.

Njena ga je tjeskoba ganula. Objasnio joj je da su privjesci zabranjeni jer mogu imati u sebi elektronske uređaje pomoću kojih bi ih mogli lokalizirati na udaljenosti. Ali je pronašao riješenje:

- Možemo ovako - predložio je -: neka Vam ostane lančić, ali mi medaljicu dajte. Oprostite, ali tako su mi naredili.

Škrofula je pak bio opsjednut mišlju da će ga ubiti, i prolazio je kroz bunila strave. Čuo bi fantastične zvukove, izmišljao da na licu ima groznu brazgotinu, možda da smete one koji bi ga pokušali identificirati. Čistio bi alkoholom stvari koje je doticao da ne ostanu otisci prstiju. Marina mu se rugala, ali nije uspjela ublažiti njegove delirije. Iznenada bi se probudio usred noći. "Slušajte! - šaptao je prestravljen - Dolazi policija!" Jedne je večeri ugasio svjetlo, i Maruja se gadno udarila o kupaonska vrata. Skoro je izgubila svijest. Povrh svega, Škrofula ju je prekorio jer se ne zna kretati u mraku.

- Dosta je zajebavanja - spustila mu je ona. - Ovo nije krimić.

I čuvari kao da su bili otežani. Nisu se smjeli kretati u ostatku kuće, i sate odmora prespavali bi u drugoj sobi zatvorenoj lokotom da ne pobjegnu. Svi su bili rodom iz Antioquie, slabo su poznavali Bogotu, i jedan je pričao da ih, kada izlaze iz službe, svakih dvadeset ili trideset dana, vode zavezanih očiju ili u prtljažniku automobila tako da ne saznaju gdje su bili. Drugi se bojao da će ga ubiti kada neće više biti potreban, da odnese tajne u grob. Potpuno neredovito pojavili bi se maskirani i skuplje obučeni šefovi, primili izvješća i dijelili upute. Njihove su odluke bile nepredvidive, i otežani i čuvari bili su im jednako prepušteni na milost i nemilost.

Doručak taoca stigao bi u najnenadaniji sat: bijela kava i kukuruzni krušac s kobasicom. Ručali bi grah ili leću u svojoj vodi, komadiće mesa u talogu masti, žlicu riže i gazirani sok. Morale su jesti sjedeći na strunjači jer u sobi nije bilo stolica, i samo sa žlicom jer su vilice i noževi iz sigurnosnih razloga bili zabranjeni. Večeru bi improvizirali s prigrijanim grahom i drugim ostacima od ručka.

Čuvari su govorili da si vlasnik kuće, koga su zvali kućepazitelj, zadržava najveći dio novaca za troškove. Bio je to krupan četrdesetogodišnjak, srednje visine, čije se faunsko lice moglo naslutiti po unjkavom glasu i krvlju podlivenim neispavanim očima koje su provirivale kroz otvore kapuljice. Živio je s majušnom ženom, drečavom, dronjavom i izgrizenih zubi. Zvala se Damaris i po cijeli je dan pjevala salsu, vallenato* i bambuco* na sav glas i potpuno bez sluha, ali s takvim entuzijazmom da je bilo nemoguće ne zamišljati ju kako ide plešući sama sa svojom muzikom po čitavoj kući.

Tanjuri, čaše i plahte koristili su se neoprani sve dok taoci ne bi protestirali. U zahodu se voda smjela puštati samo četiri puta na dan, a nedeljom, kada je obitelj izlazila, bio je zatvoren da protok vode ne bi privukao pažnju susjeda. Čuvari su mokrili u umivaonik ili u slivnik tuš-kade. Damaris bi pokušala prikriti svoj nemar samo kada bi se najavio helikopter šefova, i činila je to navrat-nanos, metodama vatrogasaca, perući podove i zidove mlazom iz šmrka. Svaki je dan gledala televizijske serije do jedan popodne, i tada bacila u parni lonac sve što je trebala skuhati za ručak - meso, povrće, krumpire, grah, sve zajedno i pomiješano - i stavila ga na vatru sve dok ne zazviždi.

Njezine su česte svađe s mužem pokazivale moć bijesa i maštovitost psovki koje su ponekad dosizale vrhunce inspiracije. Imali su dvije djevojčice, od devet i sedam godina, koje su pohađale obližnju školu, i ponekad pozivale drugu djecu gledati televiziju ili igrati se u dvorištu. Učiteljica bi ih posjetila koju subotu, a drugi, bučniji prijatelji dolazili su koji god dan i improvizirali zabave s muzikom. Tada bi lokotom zatvorili vrata sobe i prisilili ih da ugase radio, gledaju televiziju bez zvuka i ne idu na zahod čak ni u slučaju nužde.

Krajem listopada, Diana Turbay primjetila je da je Azucena postala zabrinuta i sjetna. Provela je dan šuteći, bez volje da i u čemu sudjeluje. To nije bilo čudno: znala je potpuno utonuti u sebe, osobito kada je čitala, i još više ako je knjiga bila Biblija. Ali je tada u njenoj mučaljivosti bilo bojažljivosti i neuobičajenog blijedila. Dovedena do priznanja, otkrila je Diani da već dva tjedna strahuje da je trudna. Račun joj je bio jasan. Bila je već više od pedeset dana zatočena i dvaput za redom izostala joj je mjesečnica. Diana je poskočila od radosti zbog dobre vijesti - njena tipična reakcija - ali se zauzela oko Azucenine potištenosti.

Za jedne od prvih posjeta, don Pacho im je obećao da će izaći prvog četvrtka u listopadu. Povjerovale su jer je bilo značajnih promjena: bolje postupanje, bolje jelo, veća sloboda kretanja. Ipak bi se uvijek pojavio neki izgovor za promjenu datuma. Nakon najavljenog četvrtka rekli su im da će izaći na slobodu 9. prosinaca za proslavu izbora Nacionalne ustavotvorne skupštine. Slijedili su Božić, Nova

* vallenato, bambuco - popularni kolumbijski plesovi

Godina, Sveta tri kralja, ili nečiji rođendan, u nizu odgađanja nalik na mrvice utjehe.

Don Pacho posjećivao ih je i u studenom. Donio im je nove knjige, dnevne novine, stare časopise i kutije čokolade. Govorio im je o drugim otetima. Kada je saznala da nije zarobljenica svećenika Péreza, Diana je čvrsto odlučila napraviti intervju s Pablom Escobarom, ne toliko da bi ga objavila - ako se o tome radilo - već da bi raspravila s njim uvjete njegove predaje. Don Pacho odgovorio joj je krajem listopada da joj je molba odobrena. Ali su vijesti 7. studenog zadale prvi smrtni udarac toj nadi: prijenos nogometne utakmice između momčadi iz Medellín i Nacionala prekinut je viješću o otmici Maruje Pachón i Beatriz Villamizar.

Juan Vitta i Hero Buss čuli su je u svom zatvoru i učinila im se najgora vijest do tada. I oni su došli do zaključka da su tek statisti u filmu strave i užasa. "Dopunski materijal", rekao bi Juan Vitta. "Škart", rekli bi im čuvari. Jedan je, u nekoj razjarenoj raspravi, dobio Heri Bussu:

- Vi šutite, jer niste tu ni pozvani.

Juan Vitta podlegao je depresiji, odbio jesti, spavao slabo, izgubio se, i odabrao samilosno rješenje da umre jednom a ne po milijun puta svakoga dana. Bio je blijed, utrnjivala mu je ruka, teško je disao i spavao nemirno. Govorio je tada jedino sa svojim mrtvim rođacima koje je od krvi i mesa vidio oko svog kreveta. Hero Buss je, uznemiren, izazvao pravi njemački skandal. "Ako Juan umre ovdje, vi ste odgovorni", rekao je čuvarima. Opomena je djelovala.

Liječnik kojeg su mu doveli bio je doktor Conrado Prisco Lopera, brat Davida Ricarda i Armanda Alberta Prisca Loperi - iz čuvene bande Priscovih - koji su radili s Pablom Escobarom od začetaka njegove trgovine, i uzima ih se za tvorce plaćeništva među maloljetnicima sjeveroistočne komune Medellín. Govorilo se da vode bandu djece ubojica zaduženih za najprljavije poslove, među njima za čuvanje otetih. Liječničko je tijelo, naprotiv, držalo doktora Conrada časnim stručnjakom, čija je jedina mrlja to što je ili je bio kućni liječnik Pabla Escobara. Došao je otkrivena lica, i iznenadio Heru Bussa pozdravom na dobrom njemačkom:

- Hallo Hero, wie geht's uns.

Taj je posjet bio sudbonosan za Juana Vittu, ne zbog dijagnoze - težak stres - već zbog njegove strasti za čitanjem. Prepisao mu je samo sirup dobre lektire. Sasvim suprotno od političkih vijesti doktora Prisca Lopere koje su zatočenicima sjele kao lijek koji bi i najzdravijeg dotukao.

Dianino se zdravlje u studenom još pogoršalo: jaka glavobolja, spasmotički napadaji grčeva, teška depresija, no u njenom dnevniku nema naznaka da ju je posjetio liječnik. Mislila je da je možda u depresiji zbog bespomoćnosti svog položaja, sve nesigurnijeg kako se godina primicala kraju. "Ovdje vrijeme prolazi drugačije nego što smo navikli - napisala je. - Trud je sasvim nepotreban." U jednoj se bilješki iz tog razdoblja naslućuje malodušje u koje je tonula: "Uspjela sam napraviti reviziju svog dosadašnjeg života: kolike ljubavi, kolika nezrelost u donošenju važnih odluka, koliko vremena potraćenog na bezvrijedne stvari!" Njeno je zvanje imalo posebno mjesto u tom drastičnom ispitivanju savjesti: "Iako imam sve čvršća uvjerenja o tome što novinarstvo je i treba biti, ne vidim jasno i široko." Sumnje nisu poštedile ni njezin časopis, "koji vidim tako siromašnim, ne samo komercijalno već i urednički." I presudila je čvrstom rukom: "Nedostaje mu dubina i analiza."

Svim su taocima dani tada prolazili u očekivanju don Pacha, čijim su posjetima, uvijek najavljenima i rijetko kada ispunjenima, mjerili vrijeme. Čuli su aviončice i helikoptere kako nadlijeću kuću i vjerovali da se radi o uobičajenim izviđanjima. Među čuvarima bi, naprotiv, svako nadlijetanje izazvalo pravu uzbunu, pa su ratno naoružani zauzimali borilačke položaje. Taocima je više puta bilo rečeno da će u slučaju oružanog napada čuvari najprije ubiti njih.

Ipak je studeni završio s nešto nade. Raspršile su se uznemirujuće sumnje Azucene Liévano: ono su bili simptomi lažne trudnoće možda izazvani napetošću živaca. No, nije to proslavila. Naprotiv: nakon početnog straha, misao o djetetu pretvorila joj se u nadu koju si je obećala oživjeti čim izađe na slobodu. Diana je, pak, naslutila tračak nade u izjavama Znamenitih o mogućnosti sporazuma.

Ostatak su studenog Maruja i Beatriz posvetile prilagodbi. Svaka si je na svoj način skovala taktiku preživljavanja. Beatriz, hrabra i karakterni, našla je utočište u utjehi minimaliziranja stvarnosti. Podnijela je vrlo dobro prvih deset dana, no ubrzo je shvatila da je stanje zamršenije i nesigurnije, i postrance se suočila s nevoljom. Maruja, hladna analitičarka i na uštrb svog gotovo nerazumnog optimizma, od prvog je trena bila svjesna da je pred jednom stvarnošću za koju nije spremna, i da će otmica biti duga i teška. Zavukla se u sebe kao puž u svoju kućicu, skupljala snagu, razmislila o svemu, sve dok se nije priviknula na neizbježnu misao da može umrijeti. "Oдавде неćемо изаћи живе", rekla si je, i sama se iznenadila što je to fatalističko otkriće imalo suprotan učinak. Od tada je bila sama sebi gospodar, kadra brinuti o svemu i svakome i uvjeravanjem postići da disciplina bude manje stroga. Čak je i televizija postala nepodnošljiva nakon trećeg tjedna zatočenja; prošli su već sve križaljke i malobrojne čitljive članke časopisa za razbibrigu koje su pronašli u sobi, možda kao ostatke neke prijašnje otmice. Ali bi i za najgorih dana, kao što je uvijek činila u stvarnom životu, Maruja ostavila za sebe kojih dva sata potpune samoće.

Ipak se po prvim prosinačkim vijestima dalo naslutiti da ima razloga za nadu. Kao što je Marina proricala strahote, Maruja je počela smišljati optimističke igre. Marina se vrlo brzo priključila: jedan je čuvar digao prst u znak odobravanja, to je značilo da stvari idu dobro. Jednom Damaris nije otišla na tržnicu, tumačile su to kao znak da im više ne treba jer ih kane osloboditi. Zamišljale su način na koji će ih pustiti na slobodu i utanačile datum i okolnosti. Budući da su živjele u mraku, odlučile su da će to biti na sunčani dan, i da će proslaviti na terasi Marujina stana. "Što želite jesti?", upitala bi Beatriz. Marina, dobra kuharica, kazivala bi kraljevski meni. Započinjale bi igrom i zavšavale ozbiljno, dotjerivale bi se, šminkale jedna drugu. 9. su prosinca, jednog od datuma najavljenih za oslobođenje prigodom izbora za Ustavotvornu skupštinu, bile spremne, čak i za novinsku konferenciju za koju su imale pripravljeni svaki odgovor. Dan je prošao u očekivanju, ali je završio bez gorčine, zbog Marujine čvrste uvjerenosti da će ih ranije ili kasnije, bez ikakve sumnje, osloboditi njezin muž.

4

Tako da je otmica novinara bila odgovor na misao koja je proganjala predsjednika Césara Gaviriu dok je još bio ministar vlade Virgilia Barca: kako stvoriti pravosudnu alternativu ratu protiv terorizma. To je bila središnja tema njegove predsjedničke kampanje. Podvukao ju je u svom prvom predsjedničkom govoru, naglasivši da je terorizam narkomafijaša nacionalni problem, koji se može riješiti u nacionalnim okvirima, dok je trgovina drogom međunarodna i moguće ju je jedino međunarodno riješiti. Prvenstvo je imao narkoterorizam; jer nakon prvih je bombi javno mnijenje tražilo zatvor za narkoteroriste, nakon slijedećih tražilo je izručenje, ali je od četvrte bombe počelo tražiti da ih pomiluju. I u ovom je smislu izručenje trebalo biti nužno sredstvo kojim bi se delikvente prisililo na predaju, i Gaviria je bio spreman primijeniti ga bez oklijevanja.

U prvim danima nakon preuzimanja dužnosti jedva da je imao vremena s nekim porazgovarati o tome, preopterećen organizacijom vlade i sazivanjem Nacionalne ustavotvorne skupštine koja bi

napravila prvu duboku reformu države u zadnjih sto godina. Rafael Pardo dijelio je s njim uznemirenost zbog terorizma nakon ubojstva Luisa Carlosa Galána. Ali je i on bio povučen inauguracijskom gužvom. Položaj mu je bio osobit. Imenovanje savjetnikom za sigurnost i javni red bilo je jedno od prvih, u palači vlade potresanoj obnoviteljskim porivom jednog od najmađih predsjednika ovoga stoljeća, gutača poezije i obožavatelja Beatlesa, punog ideja o dubokim promjenama koje je sam krstio skromnim imenom: Obrat. Pardo se kretao usred te mećave s kovčežićem spisa koji je nosio svuda, i smještao se raditi gdje je god mogao. Njegova je kćer Laura vjerovala je da je ostao bez posla jer bi odlazio iz kuće i stizao u nju u bilo koje vrijeme. Istina je da je taj okolnostima nametnuti neformalizam sasvim odgovarao načinu postojanja Rafaela Parda, bližem onome lirskog pjesnika nego državnog službenika. Imao je trideset i osam godina. Njegovo je akademsko obrazovanje bilo zorno i dobro utemeljeno: maturirao je na Modernoj gimnaziji u Bogoti, diplomirao ekonomiju na Andskom sveučilištu, gdje je devet godina bio profesor ekonomije i istraživač, i magistrirao radom iz planiranja na Institutu za socijalna istraživanja u Hagu, Nizozemska. K tome je ponešto mahnito čitao svaku knjigu koja mu se našla na putu, osobito iz dva daleka područja: poezije i sigurnosti. U to je vrijeme posjedovao samo četiri kravate koje su mu poklonili za četiri prijašnja Božića, i nije ih stavljao od volje, već bi po jednu nosio u džepu za slučaj nužde. Kombinirao je hlače sa sakoima ne obazirući se na boju i stil, oblačio je iz rastresenosti čarape različite boje, i kada je god mogao, hodao je samo u košulji jer nije razlikovao vrućinu od hladnoće. Najveće su mu orgije bile partije pokera sa kćeri Laurom do dva ujutro, u potpunoj tišini i s grahom umjesto novca. Claudiu, njegovu lijepu i strpljivu suprugu, tjeralo je u očaj što hoda po kući poput mjesečara, ne znajući gdje stoje čaše ili kako se zatvaraju neka vrata ili vadi led iz zamrzivača, i imao je gotovo magičnu sposobnost da ne primjećuje stvari koje ne podnosi. Ipak mu je najneobičnije svojstvo bila stoičnost kipa koji ne ostavlja ni najmanju pukotinu naslućivanju o čemu razmišlja, i nesmiljeni dar da razriješi razgovor s tek nekoliko riječi ili zaključni frenetičnu raspravu lapidarnim slogom.

Međutim, njegovi kolege sa studija i posla nisu shvaćali taj kućni gubitak reputacije, jer su ga poznavali kao inteligentnog radnika, organiziranog i jezivo smirenog, čiji je zaboravljivi izgled upravo bio vrijedan zaborava. Bio je razdražljiv s lakim problemima i vrlo strpljiv u izgubljenim pitanjima, i imao je čvrst karakter tek nešto ublažen smislom za hladnokrvan i podrugljiv humor. Predsjednik Virgilio Barco vjerojatno je zapazio korisnu stranu njegova hermetizma i sklonosti tajnama, jer ga je zadužio za posredovanje s gerilom i za programe obnove u konfliktnim područjima, i s tim je naslovom polučio sporazume o miru s M-19. Predsjednik ga je Gaviria, koji se mjerio s njim u državnim tajnama i nedokučivim šutnjama, uz to natovarao problemima sigurnosti i javnog reda u jednoj od najnesigurnijih i najprevratničkijih zemalja na svijetu. Pardo je preuzeo dužnost s cijelim uredom u kovčežiću, i još je tijekom dva tjedna morao moliti za dopuštenje da koristi zahod ili telefon u tuđim uredima. Ali se predsjednik često konzultirao s njime o svakoj temi i unaprijed ga pažljivo slušao na teškim sastancima. Jedno je popodne ostao sam s predsjednikom u njegovom uredu, i ovaj ga je upitao:

- Recite mi nešto, Rafael. Ne brine li Vas mogućnost da se neki od tih tipova iznenada preda pravdi, a da ga nemamo na temelju čega uhititi?

Bila je to bit problema: teroristi proganjani policijom nisu se odlučivali na predaju jer nisu imali jamstva za osobnu sigurnost niti za sigurnost svojih obitelji. Država pak nije posjedovala dokaze na osnovu kojih bi ih osudila ako budu uhvaćeni. Trebalo je pronaći pravosudnu formulaciju po kojoj bi pristali priznati zločine, a država bi u zamjenu pružila sigurnost njima i njihovim obiteljima. Rafael Pardo razmatrao je taj problem za prijašnje vlade, i još je uvijek imao u kovčežiću zametnute bilješke kada mu je Gaviria postavio pitanje. Bile su, zapravo, začetak rješenja: onome tko se preda pravdi, smanjiti će se kazna ako prizna zločin za koji mu se može suditi, i dobiti će dodatno smanjenje ako preda svoja dobra i novac državi. To je bilo sve, ali ga je predsjednik naslutio čitavog, jer je odgovaralo njegovoj zamisli o taktici koja ne bi bila ni ratna ni mirnodopska nego pravosudna, i koja bi terorizmu oduzela argumente bez odustajanja od neophodne prijetnje izručenjem.

Predsjednik Gaviria predložio ga je svom ministru pravosuđa, Jaimeu Giraldu Ángelu. Odmah je uhvatio misao, jer i sam je već duže razmišljao o tome kako problem narkomafije učiniti pravosudnim. Osim toga, obojica su bili za izručenje Kolumbijanaca kao oruđe prisile na predaju.

Giraldo Ángel, s izgledom rastresenog mudraca, izražajnom preciznošću i vještinom prerano sazrelog metodičara, naposljetku je zaokružio formulaciju vlastitim mislima i drugima već utvrđenima u kaznenom kodu. Krajem tjedna napisao je prvi predložak na reporterskom prenosivom kompjutoru, i rano ga u ponedjeljak pokazao predsjedniku još uvijek s ispravicima i preinakama dodanima rukom. Naslov napisan tintom u uvodu bio je povijesni zametak: Podvrgavanje pravosuđu.

Gaviria je bio sitničavo pažljiv sa svojim projektima, i nije ih nosio Ministarskom savjetu sve dok ne bi bio siguran da će biti odobreni. Tako da je dobro proučio predložak s Giraldom Ángelom i Rafaelom Pardom, koji nije odvjetnik no čije su šture riječi obično pogođene. Zatim je poslao poboljšanu varijantu Vijeću sigurnosti, gdje je Giraldo Ángel našao podršku generala Óscara Botera, ministra obrane, i načelnika Kriminalističke obuke, Carlosa Mejie Escobara, mladog i uspješnog pravnik koji će biti zadužen za rukovanje predsjedničkom odlukom u stvarnom životu. General Maza Márquez nije se usprotivio projektu, iako je smatrao da je u borbi protiv Medellínskog štaba beskorisna svaka formulacija drugačija od ratne. "Ova se zemlja neće urediti - običavao je govoriti - sve dok Escobar ne bude mrtav." Jer bio je uvjeren da će se Escobar predati samo zbog toga da bi nastavio trgovati iz zatvora pod zaštitom vlade.

Projekt je iznesen u Ministarskom savjetu s napomenom da ne radi o razradi pregovora s terorizmom u svrhu zavjere protiv nesreće ljudskog društva za koju su prve odgovorne zemlje potrošači. Naprotiv: radilo se o tome da se da veća pravosudna korisnost ekstradiciji u borbi protiv narkomafije, tako da se uključi neizručenje kao glavna nagrada u paket poticaja i jamstava za one koji se predaju pravdi.

Jedna od križnih rasprava bila je ona o krajnjem datumu za zločine koje suci trebaju uzeti u obzir. To hoće reći da neće biti zaštićen nijedan zločin počinjen nakon datuma u odluci. Glavni tajnik predsjedništva, Fabio Villegas, najlucidniji protivnik krajnjeg datuma, opravdavao je to jakim argumentom: kada istekne rok za oprostive zločine vlada će ostati bez politike. Međutim, većina se složila s predsjednikom da za sada ne smiju produžiti određeni rok, zbog stalnog rizika da se ne pretvori u svojevrsnu dozvolu za gusarenje po kojoj bi zločinci činili zlodjela sve dok se ne odluče predati.

Da bi vladu zaštitili od svake sumnje o nezakonitom ili nedostojnom pregovaranju, Gaviria i Giraldo dogovorili su se da neće primiti nijednog izravnog posrednika Izručljivih dok je stvar u tijeku, niti će s njima ili bilo kime pregovarati o nekom krivičnom činu. To jest, neće raspravljati ni o jednom od načela, samo o operativnim pitanjima. Načelnik Kriminalističke obuke - koji ne ovisi o izvršnoj vlasti niti ga ona imenuje - biti će službeno zadužen za svaki kontakt s Izručljivima ili njihovim zakonitim predstavnicima. Sve će njihove razmjene ići pismenim putem, i tako ostati pohranjene.

O projektu odluke raspravljalo se grozničavom brižljivošću i u tajnosti posve neuobičajenoj za Kolumbiju, i odobren je 5. rujna 1990. Ovo je odluka opsadnog stanja 2047: oni koji se predaju i priznaju zločine mogu kao glavnu blagodat postići neizručenje; onima koji osim priznanja surađuju s pravdom, smanjiti će se kazna do trećine za predaju i priznanje, i do šestine za suradnju denuncijom. Ukupno: do polovice kazne određene za jedan ili sve zločine za koje je traženo izručenje. Bilo je to pravosuđe u svom najjednostavnijem i najčistijem izrazu: vješala ili garota. Isti je Ministarski savjet koji je potpisao odluku odbio tri izručenja i tri odobrio, kao javnu objavu da se nova vlada odriče izručenja jedino u smislu glavne blagodati odluke.

Zapravo, više od zasebne odluke, bila je to jasno određena predsjednička politika u borbi protiv terorizma općenito; ne samo protiv narkomafije, već i protiv drugih slučajeva skupne delikvencije. General Maza Márquez nije u vijećima sigurnosti izrazio što uistinu misli o odluci, ali ju je nekoliko godina kasnije - u svojoj predizbornoj kampanji za predsjednika republike - osudio bez milosti kao "himbu ovog vremena". "Ona ruši uzvišenost pravosuđa - napisao je tada - i baca u vjetar povijesno dostojanstvo kaznenog prava."

Put je bio dug i složen. Izručljivi - već poznati u svijetu kao tvrtka Pabla Escobara - odmah su odbacili predsjedničku odluku, no ostavili su pritvorena vrata borbi za puno više. Glavni je tome razlog to što u njoj nije na neosporan način izraženo da neće biti izručeni. Nastojali su k tome postići da ih se uzme kao političke delikvente, i shodno tome pruži jednak tretman kao gerilcima iz M-19, koji su pomilovani i priznati kao politička stranka. Jedan je njihov član bio ministar zdravstva, a svi su sudjelovali u kampanji za Nacionalnu ustavotvornu skupštinu.

Druga je briga Izručljivih bio siguran zatvor gdje će biti zaštićeni od neprijatelja, i jamstva za život njihovih obitelji i pristaša.

Govorilo se da je vlada donijela odluku kao ustupak narkomafiji pod pritiskom otmica. Zapravo se na projektu radilo još prije otmice Diane, i bio je već proglašen kada su Izručljivi dali okretanj zavrtnja gotovo istodobnim otmicama Francisca Santosa i Marine Montoye. Kasnije, kada im osam taoca nije dostajalo da postignu što hoće, oteli su Maruju Pachón i Beatriz Villamizar. I imali su magičan broj: devet novinara. I k tome - unaprijed osuđenu - sestru političara bjegunca pred osobnom Escobarovom pravdom. Na izvjestan je način, još prije nego što će se odluka pokazati djelotvornom, predsjednik Gaviria postao žrtva vlastita izuma.

Diana Turbay Quintero imala je, poput svog oca, intenzivan i strasan osjećaj za moć i poziv za vodstvo koji su joj odredili život. Odrastala je među velikim imenima politike, i tako oblikovala svoju

viziju svijeta. "Diana je bila državni čovjek - rekla je jedna prijateljica koja ju je razumjela i voljela. - I najveća je briga njezina života bila tvrdoglava volja za služenjem zemlji." Ali moć - kao i ljubav - ima dvostruku oštricu: vrši se i trpi. Stvarajući stanje čiste levitacije, stvara i njenu suprotnost: potragu za neodoljivom i nepostojanom srećom, usporedivu samo sa potragom za idealnom ljubavi, koju se žudi i strahuje od nje, koju se slijedi i nikada ne dostiže. Diana je trpjela nezasitnu pohlepu da sve zna, da u sve bude upućena, da otkrije ono zašto i kako stvari, i smisao svog života. Oni koji su je dobro poznavali i voljeli naslutili su to u nesigurnostima njena srca, i vjerovali da je vrlo rijetko bila sretna.

Nemoguće je znati - ne upitavši je - koja joj je od dvije oštrice moći zadala gore rane. Ona ih je morala osjetiti na vlastitoj koži dok je, u dvadeset i osmoj, kao osobna tajnica i desna ruka svog oca, bila uhvaćena u križne vjetrove moći. Njeni su je prijatelji - nebrojeni - opisali kao jednu od najinteligentnijih osoba koje su poznavali, izuzetno upućenu, zapanjujuće vještu u raščlambi i božanski nadarenu za opažanje čak trećih namjera ljudi. Njeni neprijatelji tvrde da je bila klica razdora za prijestoljem. Drugi pak misle da je zanemarila vlastitu sreću žudeći očuvati očevu povrh svega i protiv svih, i mogla je biti oruđe dvorjanina i ulizica.

Rodila se 8. ožujka 1950., u nemilostivom znaku Ribe, kada joj je otac već bio u redu čekanja za predsjedništvo republike. Bila je rođeni vođa gdje god se zatekla: u Andskom internatu u Bogoti, u Sacred Heartu u New Yorku, na Sveučilištu Svetog Tome Akvinskog, također u Bogoti, gdje je završila studij prava ne čekajući na diplomu.

Kasno prispijeće novinarstvu - koje je srećom moć bez prijestolja - vjerojatno joj je značilo ponovni susret sa samom sobom. Osnovala je časopis Hoy x Hoy i TV dnevnik Criptón kao izravniji put u borbi za mir. "Prošla sam razdoblje prepirki i nemam više volje nikoga prekoravati - rekla je tada. - Sada sam tek miriteljica." Tako da se dala na pregovore za mir s Carlosom Pizarrom, zapovjednikom M-19, koji je ispalio ratni signal gotovo u samoj sobi gdje se nalazio predsjednik Turbay. Prijateljica koja je ovo ispričala rekla je previjajući se od smijeha: "Diana je shvatila da je nevolja poput šahista, a ne poput boksača koji udara o svijet." Stoga je njena otmica - osim ljudske težine - imala političku važnost kojom nije bilo lako rukovati. Bivši je predsjednik Turbay izjavio i javno i privatno da nema nikakve vijesti od Izručljivih, jer mu se to činilo najmudrije dok ne sazna što kane. Zapravo je primio poruku kratko nakon otmice Francisca Santosa. Prenio ju je Hernandu Santosu čim se vratio iz Italije, i pozvao ga da zajedno smisle što učiniti. Santos ga je zatekao u polumaraku ogromne biblioteke, utučenog sigurnošću da će Diana i Francisco biti pogubljeni. Osobito ga se dojmila - kao i svih koji su vidjeli Turbaya u to doba - dostojanstvenost s kojom je nosio svoju nesreću.

Pismo upućeno obojici bila su tri lista ispisana rukom štampanim slovima, bez potpisa, i iznenađujućeg uvoda: "Primate od nas Izručljivih smjeran pozdrav."

Jedino što nije dopuštalo sumnju u njegovu autentičnost bio je jezgrovit, izravan i jasan stil, svojstven Pablu Escobaru. Započeo je priznajući otmicu novinara, koji se, prema pismu, nalaze "u dobrom zdravstvenom stanju i u dobrim uvjetima zatočeništva, koji se mogu smatrati uobičajenima u tim okolnostima." Ostatak je bio podsjetnik na nepravde zbog samovolje policije. Na kraju je postavio tri neodreciva uvjeta za oslobođenje taoca: potpuno obustavljanje vojnih operacija protiv njih u Medellínu i Bogoti; povlačenje Elitnog korpusa, posebne policijske jedinice za borbu protiv narkomafije; svrgavanje njegovog zapovjednika i još dvadeset oficira, na koje je ukazano kao na počinitelje tortura i ubojstva nad četrstotinjak mladih iz sjeveroistočne komune Medellín. Ako se ne ispune ovi zahtjevi Izručljivi će pokrenuti rat do uništenja, atentatima bombama u velikim gradovima i ubojstvima sudaca, političara i novinara. Zaključak je bio jednostavan: "Ako dođe do državnog udara, dobrodošao. Gotovo više nemamo što izgubiti."

Pismeni odgovor bez prethodnih savjetovanja trebao je biti predan u roku od tri dana u hotelu Intercontinental u Medellínu, gdje je jedna soba predbilježena na ime Hernanda Santosa. Posrednike za buduće kontakte naznačiti će sami Izručljivi. Santos je prihvatio Turbayevu odluku da ne razglasi ni tu ni naredne poruke, sve dok ne prime neku pouzdanu vijest. "Ne možemo preuzeti na sebe da nosimo nečije poruke predsjedniku - zaključio je Turbay - niti ići dalje od onoga što nam dostojanstvo dopušta."

Turbay je predložio Santosu da svaki zasebno napiše odgovor i da ih kasnije stope u zajedničko pismo. Tako su i učinili. Ishod je, u osnovi, bila izričita izjava o tome da nisu u mogućnosti utjecati na vladine poslove, ali spremni su razglasiti svaki slučaj kršenja zakona ili ljudskih prava koje Izručljivi prijave s nepobitnim dokazima. U svezi s policijskim operacijama, podsjetili su ih da ih nemaju čime spriječiti, niti mogu zahtijevati da se svrgnu bez dokaza dvadeset optuženih oficira, ili pisati članke protiv stanja koje ne poznaju.

Aldo Buenaventura, javni bilježnik, gorljivi ljubitelj borbi s bikovima još od svojih davnih godina u Nacionalnoj gimnaziji u Zipaquirí, stari prijatelj Hernanda Santosa, i potpuno pouzdan, odnio je pismo s odgovorom. Tek što je ušao u sobu 308, predbilježenoj u hotelu Intercontinental, zazvonio je telefon.

- Vi ste gospodin Santos?

- Ne - odgovorio je Aldo -, ali došao sam u njegovo ime.

- Donijeli ste mi naručeno?

Glas je zvučao tako samopuzdano, da se Aldo zapitao nije li to sam Escobar glavom i bradom, i odgovorio mu je potvrdno. Dva su se mladića, nalik odijelom i ponašanjem na poslovne ljude, popela u sobu. Aldo im je predao pismo. Stisnuli su mu ruku uz uljudan naklon glave, i otišli.

Za manje od tjedan dana Turbay i Santos primili su posjet odvjetnika iz Antioquie, Guida Parre Montoye, s novim pismom Izručljivih. Parra nije bio nepoznat u političkim krugovima Bogote, ali kao da je uvijek dolazio iz prisjenka. Imao je četrdeset i osam godina; dvaput je bio u Parlamentu kao zamjenik dva liberala, i jednom kao predstavnik Nacionalne pučke alijanse (Anapo), začetnika M-19. Bio je savjetnik pravničkog ureda predsjedništva republike u vladi Carlosa Llerasa Restrepa. U Medellín, gdje je od mladosti radio kao pravnik, uhićen je 10. svibnja 1990. zbog sumnje o suučesništvu s terorizmom, i oslobođen dva tjedna kasnije zbog nedovoljnih dokaza. Unatoč ovom i drugim posrtajima, smatran je vještim pravnikom i dobrim pregovaračem.

Međutim, u ulozi povjerljivog poslanika Izručljivih, teško je bilo zamisliti nekoga manje prikladnog da prođe neopažen. Bio je od onih ljudi koji dekor uzimaju ozbiljno. Nosio je platinastosiva odijela, odoru tadašnjih poslovnih ljudi, s košuljama živih boja i mladenačkim kravatama s velikim uzlom, po talijanskoj modi. Imao je ceremonijalne manire i zvučnu retoriku, i bio je, više nego ljubazan, smjeran. Samoubojito svojstvo ako se istovremeno žele služiti dva gospodara. U prisustvu jednog bivšeg liberalnog predsjednika i ravnatelja najvažnijih novina u zemlji, rasplamtjela mu se rječitost. "Plemeniti doktore Turbay, poštovani doktore Santos, stojim Vam u svemu na raspolaganju.", rekao je i počinio neopreznost koja ga je mogla stajati života:

- Odvjetnik sam Pabla Escobara.

Hernando je uhvatio grešku u letu.

- Onda je pismo koje nam nosite njegovo?

- Ne - ispravio se Guido Parra ne trepnuvši -: od Izručljivih je, ali Vaš odgovor treba biti za Escobara jer bi on mogao utjecati na pregovore.

Razlika je bila značajna, jer Escobar nije ostavljao tragove pravdi. U pismima koja su ga mogla kompromitirati, kao pregovori o otmicama, rukopis je prikriven štampanim slovima, a potpisana su od Izručljivih ili bilo kojim krštenim imenom: Manuel, Gabriel, Antonio. U onima, pak, u kojima se dizao kao optužitelj, služio se svojim prirodnim pomalo dječjim rukopisom, a svoje bi ime i potpis potkrijepio i otiskom palca. U vrijeme otmica novinara bilo je razumno posumnjati i u samo njegovo postojanje. Bilo je moguće da su mu Izručljivi tek pseudonim, ali i obratno: da su ime i identitet Pabla Escobara tek zaštitni znak Izručljivih.

Guido Parra kao da je uvijek bio spreman ići dalje od onoga što su Izručljivi pismeno predlagali. No, trebalo ga je čitati pod povećalom. Zapravo je tražio za svoju klijentelu politički tretman nalik onome prema gerilama. K tome je odmah predložio da se problem narkomafije postavi na međunarodnu razinu i zatraži sudjelovanje Ujedinjenih Nacija. Međutim je, pred odlučnim odbijanjem Santosa i Turbaya, ponudio razne alternativne formulacije. Tako je započelo dugo i jalovo raspravljanje, koje će se naposljetku zamrsiti u slijepu ulicu.

Santos i Turbay stupili su u vezu s predsjednikom nakon druge pismene poruke. Gaviria ih je primio u pola devet navečer u osobnoj biblioteci. Bio je smireniji nego obično i željan novih vijesti o taocima. Turbay i Santos obavijestili su ga o kolanju pisama i posredovanju Guida Parre.

- Zlo poslan - rekao je predsjednik -. Vrlo inteligentan, dobar odvjetnik, ali izuzetno opasan. To da, ima svu Escobarovu potporu.

Pročitao je pisma snagom koncentracije koja je sve zapanjivala: kao da je postao nevidljiv. Primjedbe su mu bile spremne i zaokružene kada je završio, s umjesnim pretpostavkama bez suvišne riječi. Kazao im je da službe inteligencije nemaju pojma gdje bi ih mogli držati. Tako da je predsjednika iznenadila potvrda da su u vlasti Pabla Escobara.

Gaviria je te večeri pokazao svoje umijeće stavljanja svega pod znak sumnje prije nego što donese krajnju odluku. Prihvatio je mogućnost da su pisma lažna, da Guido Parra igra nečiju tuđu igru, čak i to da se radi o podvali nekoga tko s Escobarom nema veze. Njegovi su sugovornici otišli obeshrabreniji nego što su došli, jer je predsjednik naizgled uzimao slučaj kao ozbiljan državni problem s vrlo malo prostora za osobne osjećaje.

Jedna je od osnovnih prepreka sporazumu bila ta što je Escobar mijenjao uvjete u skladu s razvojem svojih problema, da bi zadržao otete i stekao dodatne i nepredviđene prednosti dok se Ustavotvorna skupština ne izjasni o izručenju, a možda i o pomilovanju. To se nikada nije jasno vidjelo u lukavoj korespondenciji koju je održavao s obiteljima otetih. Ali da u sasvim tajnoj koju je održavao s Guidom Parrom radi uputa o strateškom postupanju i dugoročnim perspektivama pregovora. "Dobro je da prenosiš na Santosa svu uznemirenost da nam se ovo još više ne zaplete - pisao mu je u jednom pismu. - Jer treba nam napismeno i pod pečatom da nećemo biti izručeni ni u kojem slučaju i ni za koji zločin i ni u koju zemlju." Također je zahtijevao jasnije određen uvjet priznanja kod predaje. Druga dva temeljna pitanja bila su čuvanje u posebnom zatvoru, i sigurnost za njihove obitelji i pristaše.

Prijateljstvo Hernanda Santosa s bivšim predsjednikom Turbayem, temeljeno na političkoj osnovi, postalo je tada osobno i srdačno. Provodili su sate i sate sjedeći jedan nasuprot drugome u potpunoj tišini. Nije potekao ni dan a da ne bi izmijenili preko telefona intimne dojmove, skrovite pretpostavke, nove informacije. Razradili su čitav šifrirani kod za rukovanje povjerljivim vijestima.

Nije im bilo lako. Hernando Santos je čovjek izvanrednih odgovornosti, koji jednom riječju može spasiti ili uništiti neki život. Osjećajan je, prenapetih živaca, i plemenska mu savjest ravna odlukama. Oni koji su živjeli s njim u vrijeme otmice njegovog sina vjerovali su da neće preživjeti tugu. Nije jeo ni spavao cijele noći, telefon mu je uvijek bio na doseg ruke i bacao se na njega na prvi zvuk. U tim je žalosnim mjesecima imao vrlo malo društvenih trenutaka, podvrgnuo se programu psihijatrijske pomoći da bi podnio sinovljevu smrt, jer smatrao ju je neminovnom, i živio je povučeno u svom uredu ili sobama, posvećen razgledanju raskošne zbirke poštanskih maraka i pisama nagorjelih u avionskim nesrećama. Njegova supruga, Elena Calderón, majka njegovo sedmero djece, umrla je sedam godina ranije, i bio je doista sam. Pogoršale su mu se tegobe sa srcem i vidom, i nije činio nikakav napor da zaustavi plač. Uzorna je zasluga u tako dramatičnim okolnostima to što je držao novine po strani od osobne tragedije. Značajna mu je potpora u tom gorkom razdoblju bila hrabrost snahe Marie Victorie. Iz dana neposredno nakon otmice sjećala se kuće preplavljene rođacima i prijateljima njenog muža koji su, izvaljeni po tepisima, pili viski i kavu do kasno u noć. Govorili su uvijek o istom, a dojam otmice i sam lik otegotog polako su blijedili. Vrativši se iz Italije, Hernando je odmah otišao u kuću Marie Victorie, i pozdravio je tako osjećajno da ju je konačno slomio; ali kada je trebao povjerljivo razgovarati o otmici, zamolio ju je da ga ostavi samog s muškarcima. María Victoria, čvrstog značaja i zrelih misli, shvatila je da je oduvijek bila sporedna figura u toj obitelji muškaraca. Plakala je cijeli dan, ali se digla osnažena odlukom da će imati svoj identitet i mjesto u toj kući. Hernando nije samo razumio njene razloge, već si je i prigovorio zbog nemara, i našao u njoj najveći oslonac u boli. Od tada su održavali neraskidivu sponu povjerenja, bilo u izravnom općenju, telefonom, pismeno, preko treće osobe, ili čak telepatijom, jer im je i za najzamršenijih obiteljskih sjela bilo dovoljno da se pogledaju pa da znaju što misle i što valja reći. Sinule bi joj vrlo zgodne zamisli, među njima ta da objavljuju u novinama uredničke bilješke bez naputka u kojima bi s Pachom podijelili zanimljive vijesti iz obiteljskog života.

Manje su zapamćene žrtve Liliana Rojas Arias - supruga snimatelja Orlanda Aceveda - i Martha Lupe Rojas - majka Richarda Becerre -. Iako nisu bile bliske prijateljice, ni rođake - unatoč prezimenu -, otmica ih je neodjeljivo povezala. "Ne toliko zbog boli - rekla je Liliana -, već da ne budemo same."

Liliana je došla Ericka Yesida, godinu i pol starog sina, kada su je iz dnevnika Criptón obavijestili da je čitav tim Diane Turbay otet. Imala je dvadeset i četiri godine, udala se tri godine ranije, i živjela je na drugom katu kuće muževih roditelja, u četvrti San Andrés, na jugu Bogote. "Tako je vesela djevojka - rekla je jedna njena prijateljica - da nije zaslužila tako ružnu vijest." I ne samo vesela, već i osebudna, jer je, kada se povratila od šoka, stavila sina pred televizor u vrijeme dnevnika da bi vidio tatu, i činila je to bez iznimke sve do kraja otmice.

I nju i Marthu Lupe obavijestili su iz dnevnika da će im i dalje pomagati, i kada se Lilianin sin razbolio, pobrinuli su se za troškove. Nazvala ih je i Nydia Quintero nastojeći im udahnuti smirenost koju ona sama nikada nije osjećala. Obećala im je da će svaki njen čin pred vladom uvijek biti za čitavi tim, a ne samo za njenu kćer, i da će im prenositi svaku vijest koju primi o otetima. Tako je i bilo.

Martha Lupe živjela je s dvije kćeri, koje su tada imale četrnaest i dvanaest godina, i ovisila je o Richardu. Kada je otišao s Dianinom skupinom rekao joj je da se radi o trodnevnom putu, tako da se nakon prvog tjedna zabrinula. Ne vjeruje da je to bio predosjećaj, kazala je, ali činjenica je da je nazivala dnevnik u svako doba, sve dok je nisu obavijestili da se nešto neobično dogodilo. Nešto kasnije objavljeno je da su oteti. Od tada je imala radio upaljen cijeli dan, očekujući povratak, i zvala bi dnevnik svaki put kada bi joj to srce nalagalo. Brinula ju je misao da joj je sin najnezaštićeniji od otetih. "No, mogla sam samo plakati i moliti se", kaže. Nydia Quintero uvjerala ju je da postoji i

mного drugih stvari koje valja poduzeti za oslobađanje. Pozivala ju je na svoje rodoljubne skupove, i udahnila joj borbeni duh. Liliana je jednako mislila o Orlandu, i to ju je dovelo u dvojbu: mogao je ili biti pogubljen posljednji jer najmanje vrijedi, ili prvi jer bi se postigla ista opća uzbuđenost ali s manje posljedica za otmičare. Ta ju je misao uronila u neutješan plač koji je trajao tijekom cijele otmice. "Svaku večer, nakon što bi stavila dijete na spavanje, sjela bih na terasu plakati, gledajući prema vratima da bih ga vidjela kako stiže", rekla je. "I tako večeri i večeri sve dok ga nisam ponovo ugledala."

Sredinom listopada doktor je Turbay prenio telefonom Hernandu Santosu šifriranu poruku u njihovom osobnom kodu. "Imam nekoliko vrlo dobrih novina ako te zanima stvar s bikovima. Ako hoćeš, poslati ću ti ih." Hernando je shvatio da mu govori o važnoj novosti o otetima. Uistinu, radilo se o vrpici koja je stigla u kuću doktora Turbaya, sa poštanskim žigom Monteríe, kao dokaz da su Diana i njen tim živi, a koji je obitelj već nekoliko tjedana uporno tražila. Glas je bio nezamjenjiv: Tatice, teško je poslati Vam poruku u ovim uvjetima, ali nam je nakon dugotrajnog traženja dopušteno da je napravimo. Samo je jedna rečenica dala trag za buduće djelovanje: Stalno gledamo i slušamo vijesti.

Doktor Turbay odlučio je pokazati poruku predsjedniku i pokušati dobiti kakav novi pokazatelj. Gaviria ih je primio baš na kraju dnevnih obaveza, kao i uvijek u biblioteci privatne kuće, i bio je opušten i razgovorljiv kao rijetko kada. Zatvorio je vrata, natočio viski, i dopustio si nekoliko povjerljivih političkih priopćenja. Činilo se da je tijekom predaje zapeo zbog tvrdoglavosti Izručljivih, i predsjednik je bio spreman porinuti ga s nekoliko pravnih pojašnjenja u prvotnoj odluci. Radio je na tome cijelo popodne, i uzdao se da će to riješiti te iste večeri. Sutradan, obećao im je, dati će im dobru vijest.

Slijedećeg su se dana vratili, kako je bilo dogovoreno, i zatekli su drugog čovjeka, nepovjerljivog i mračnog, s kojim su od prve rečenice zapodjeli jalovi razgovor. "U vrlo smu teškom trenutku - rekao im je Gaviria. - Želio sam Vam pomoći, i činio sam to u granicama mogućeg, ali dolazi trenutak u kome ne mogu učiniti ništa." Bilo je jasno da se nešto bitno promijenilo u njegovom duhu. Turbay je to odmah shvatio, i nije proteklo ni deset minuta kada se digao iz naslonjača dostojanstveno miran. "Predsjedniče - rekao mu je bez sjenke gorčine. - Vi postupate kako Vam pristoji, a mi kao očevi obitelji. Razumijem to i molim Vas da ne činite ništa što bi Vam moglo donijeti nevolje kao glavaru države." I završio je pokazujući prstom na predsjednički naslonjač.

- Da ja tu sjedim, učinio bih isto.

Gaviria je ustao potpuno blijed i otpratio ih do dizala. Jedan je ađutant sišao s njima i otvorio im vrata automobila na zaravanku privatne kuće. Nisu progovorili ni riječi sve dok nisu izašli u kišnu i tužnu listopadsku noć. Tutnjava prometa u aveniji stizala je do njih prigušena kroz blindirana stakla.

- S ove se strane nema što učiniti - uzdahnuo je Turbay nakon dugog razmišljanja -. Od sinoć do danas dogodilo se nešto što nam ne može reći.

Taj je dramatični razgovor s predsjednikom odlučio da se gospođa Nydia Quintero pojavi u prvom planu. Bila je udana za bivšeg predsjednika Turbaya Ayalu, svog strica, s kojim je imala četvero djece, i među njima Dianu, najstariju. Sedam godina prije otmice, njen je brak s bivšim predsjednikom poništila Sveta Stolica, i udala se za liberalnog parlamentarnog zastupnika Gustava Balcázara Monzóna. Iz svog je iskustva prve dame poznavala službena ograničenja jednog bivšeg predsjednika, osobito u postupku prema nekom predhodniku. "Jedino što je trebalo učiniti - rekla je Nydia - bilo je ukazati predsjedniku Gavirii na njegovu dužnost i obaveze." Pa je to preuzela na sebe, iako bez puno vjere.

Njena je javna djelatnost, čak i prije nego što je otmica službeno priznata, dostigla nevjerojatne razmjere. Organizirala je zauzeće dnevnika radija i televizije u čitavoj zemlji skupinama djece koja su pročitale molbu da oslobode taoce. 19. listopada, "Dana narodnog pomirenja", njenom su zaslugom služene podnevne mise u gradovima i mjestima moleći za slogu među Kolumbijancima. U Bogoti je svečani čin održan na trgu Bolívaru, a istodobno su u brojnim četvrtima bile demonstracije za mir s bijelim rupčićima i zapaljena je baklja koja će gorjeti do povratka živih i zdravih taoca. Polučila je da televizijski dnevnicu počinju emisije fotografijama svih otetih, računaju dane zatočenja i skidaju sliku po sliku već kako su taoci oslobađani. Isto je tako njenom inicijativom pozivano na oslobođenje taoca na početku nogometnih utakmica u cijeloj zemlji. Kolumbijska kraljica ljepote za 1990., Maribel Gutiérrez, započela je svoj govor zahvale s pozivom na oslobođenje otetih.

Nydia je prisustvovala obiteljskim skupovima drugih otetih, razgovarala s odvjetnicima, tajno djelovala preko Zaklade Solidarnost za Kolumbiju kojom ravna već dvadeset godina, i gotovo je uvijek osjećala da se vrti u krugu. Bilo je to previše za njezin odlučan i strastven značaj, gotovo vidovite senzibilitnosti. Pratila je nastojanja sviju sve dok nije shvatila da su zapela u slijepoj ulici. Ni ljudi moćni kao Turbay i Hernando Santos nisu mogli uvjeriti predsjednika da pregovara s otmičarima. Ta

joj se sigurnost učinila konačnom kada joj je doktor Turbay ispričao o neuspjelom posljednjem posjetu predsjedniku. Tada je odlučila djelovati na svoju ruku, i otvorila drugi front slobodnog reda gdje će izravno potražiti slobodu za svoju kćer.

Tih je dana Zaklada Solidarnosti za Kolumbiju primila u svojim uredima u Medellín u anonimni poziv od nekoga tko je rekao da ima izravne vijesti od Diane. Kazao je da mu je jedan stari poznanik na posjedu blizu Medellín stasio u košaru s povrćem papirić na kojem je pisalo da je Diana tamo. Da se čuvari otetih, dok gledaju nogomet, oblokavaju pivom sve dok se ne počnu valjati po podu, bez ikakve mogućnosti otpora akciji oslobađanja. Za veću sigurnost ponudio se da im pošalje skicu posjeda. Poruka je bila toliko uvjerljiva da je Nydia radi odgovora otputovala u Medellín. "Zamolila sam čovjeka - rekla je - da nikome ne govori o vijesti i ukazala mu na opasnost koja prijete mojoj kćeri i čak čuvarima u slučaju da netko pokuša oslobađanje."

Vijest da je Diana u Medellín potaknula ju je da posjeti Marthu Nieves i Angelitu Ochoa, sestre Jorge Luisa, Fabia i Juana Davida Ochoe, optuženih za trgovinu drogom i nezakonito bogaćenje, i poznatih kao osobnih prijatelja Pabla Escobara. "Otišla sam sa žarkom željom da mi pomognu stupiti u vezu s Escobarom", rekla je Nydia nekoliko godina kasnije prisjećajući se tih gorkih dana. Sestre Ochoa pričale su joj o nepravdama koje je njihova obitelj pretrpjela od policije, saslušale su je sa zanimanjem i pokazale sućut prema njenom slučaju, no rekle su da ne mogu ništa učiniti pred Escobarom.

Martha Nieves znala je što je to otmica. I nju samu oteo je M-19 1981., tražeći od njene obitelji otkupninu s puno nula. Escobar je odgovorio stvaranjem divlje skupine - Smrt otmičarima (MAS) - koja ju je oslobodila nakon tri mjeseca krvavog rata protiv M-19. I njena se sestra Angelita smatrala žrtvom policijskog nasilja; iscrpno su nabrojale nepravde nanesene od policije, provaljivanja u kuće, nebrojene atentate na ljudska prava.

Nydia nije izgubila poriv za borbom. Naposljetku ih je zamolila da barem odnesu Escobaru njeno pismo. Poslala je već jedno preko Guida Parre, ali nije primila odgovor. Sestre Ochoa su odbile jer bi ih Escobar mogao kasnije optužiti da su mu nanijele štetu. Ipak su na kraju popustile pred Nydijinom gorljivošću, i ona se vratila u Bogotu uvjereni da je ostavila vrata odškrinuta u dva smjera: jedan prema oslobođenju svoje kćeri, a drugi prema mirnoj predaji tri brata Ochoa. Stoga joj se učinilo prikladnim osobno obavijestiti predsjednika o svom djelovanju.

Odmah ju je primio. Nydia mu je bez okolišanja ispričala o žalbama sestara Ochoa na ponašanje policije. Predsjednik ju je pustio da govori, i tek joj je tu i tamo postavio koje umjesno pitanje. Bilo je očito da ne kani pridati optužbama onu važnost koju im je Nydia davala. Što se tiče njenog slučaja, Nydia je željela tri stvari: da oslobode otete, da predsjednik preuzme uzde i tako spriječi oslobađanje koje bi moglo biti kobno, i da produži rok za predaju Izručljivih. Predsjednik joj je jedino dao riječ da se ni u Dianinom ni u kojem drugom slučaju neće pokušati oslobađanje bez ovlaštenja obitelji.

- To je naša politika - rekao joj je.

Unatoč tome, Nydia se pitala je li predsjednik poduzeo dostatne mjere da to nitko ne pokuša bez njegovog ovlaštenja.

Za manje od mjesec dana Nydia je ponovo razgovarala sa sestrama Ochoa u kući zajedničke prijateljice. Posjetila je i svast Pabla Escobara, koja joj je naširoko pripovijedala o nepravdama čije su žrtve bile njena braća i ona. Nydia joj je dala pismo za Escobara, na dvije i pol stranice službenog formata, gotovo bez rubova, napisanog raskošnim rukopisom i jasnim i izražajnim stilom postignutim nakon mnogih predložaka. Čvrsta joj je nakana bila stići do Escobarovog srca. Počinjalo je riječima da se ne obraća ratniku spremnom na sve da bi postigao svoje ciljeve, već Pablu čovjeku, "tom osjećajnom biću, koje obožava svoju majku i dao bi za nju vlastiti život, koji ima suprugu i nevinu i slabašnu dječicu koju želi zaštititi." Razumijela je da je Escobar pribjegao otmici novinara da bi privukao pažnju javnog mnijenja za svoju stvar, no smatrala je da je to već postigao napretek. Shodno tome - završavalo je pismo - "pokažite se ljudskim bićem kakvo jeste, i velikim humanitarnim činom koji će svijet shvatiti, vratite nam naše otete."

Escobarova svast djelovala je uistinu dirnuta dok je čitala. "Budite sasvim sigurni da će ga ovo pismo duboko ganuti - rekla je gotovo sama sebi za jedne stanke. - Sve što Vi činite ga se dotakne i to će se okrenuti u korist za Vašu kćer."

Na kraju je ponovo presavinula pismo, stavila ga u omotnicu i sama je zatvorila.

- Idite u miru - rekla je Nydiji s iskrenošću koja nije ostavljala mjesta sumnji. -Pablo će već danas primiti pismo.

Nydia se te večeri vratila u Bogotu uzdajući se u uspjeh pisma, i s odlukom da zatraži od predsjednika ono što se doktor Turbay nije usudio: obustavljanje policijskih operacija dok se pregovara o oslobađanju taoca. Učinila je to, i Gaviria joj je bez okolišanja rekao da ne može dati takvu zapovijed.

“Jedna je stvar to što smo ponudili pravosudnu politiku kao alternativu - rekao je kasnije. - Ali obustava operacija ne bi poslužila oslobađanju taoča, već tome da ne proganjamo Escobara.”

Nydia je imala osjećaj da se nalazi pred čovjekom od kamena kojemu život njene kćeri nije bitan. Morala je savladati nastup gnijeva dok joj je predsjednik objašnjavao da tema redarstva ne spada u pregovore, da ono ne mora tražiti dopuštenje za djelovanje niti mu on može narediti da ne djeluje unutar granica zakona. Posjet je bio katastrofalan.

Pred jalovošću nastojanja kod predsjednika republike, Turbay i Santos odlučili su pokucati na druga vrata, i nisu se dosjetili boljima od Znamenitih. Tu su skupinu tvorili bivši predsjednici Alfonso López Michelsen i Misael Pastrana; član parlamenta Diego Montana Cuéllar i kardinal Mario Revollo Bravo, nadbiskup Bogote. U listopadu, rođaci otetih sastali su se s njima u kući Hernanda Santosa. Najprije su izvijestili o razgovorima s predsjednikom republike. López Michelsona zanimala je jedino mogućnost preinake predsjedničke odluke pravosudnim određenostima koje bi otvorile nova vrata politici podvrgavanja. “Trebaju postaviti na noge”, kazao je. Pastrana se pokazao suglasan s traženjem metoda kojima bi ubrzali predaju. Ali kojim oružjem? Hernando Santos podsjetio je Montanu Cuéllara da bi mogao pokrenuti njima u korist snagu gerile.

Nakon duge i dobro upućene razmjene misli, López Michelsen je donio prvi zaključak. “Igrajmo igru Izručljivih”, rekao je. I predložio da u otvorenom pismu obznane da su Znameniti preuzeli glasnogovornništvo za obitelji otetih. Jednodušno je dogovoreno da ga napiše López Michelsen.

Za dva je dana bio gotov prvi predložak, pročitan na novom skupu kojem je prisustvovao i Guido Parra s još jednim Escobarovim odvjetnikom. U toj je ispravi po prvi put iznesena tvrdnja se da narkomafija može smatrati skupnim zločinom, obilježja sui generis, što je ukazivalo na sasvim novi put pregovorima. Guido Parra je poskočio.

- Zločin sui generis - uzviknuo je zadivljen. - Genijalno!

Na toj je osnovi razradio pojam na svoj način kao nebeski privilegij na mutnoj granici između skupnog i političkog zločina, omogućujući ispunjenje sna Izručljivih da imaju isti politički tretman kao gerilci. Za prvog je čitanja svatko dodao nešto svoje. Na kraju je Escobarov odvjetnik zamolio Znamenite da poluče od Gavirije pismo koje bi na jasan i nedvosmislen način jamčilo Escobaru život.

- Žao mi je - odgovorio je Hernando Santos, skandaliziran molbom -, ja se u to ne miješam.

- Ja još manje - rekao je Turbay.

López Michelson se odrješito usprotivio. Odvjetnik je tada zamolio da mu omoguće razgovor s predsjednikom u kojem bi mu dao riječ jamstva za Escobara.

- O toj temi ovdje nije riječ - zaključio je López.

Prije nego što su se Znameniti okupili radi predložka izjave, Pablo Escobar bio je već obaviješten o njihovim najskrovitijim nakanama. Samo se tako mogu objasniti krajnje upute u hitnom pismu Guidi Parru. “Dajem ti punu slobodu u traženju načina da te Znameniti pozovu na razmjenu mišljenja”, napisao mu je. I odmah nabrojao niz odluka koje su Izručljivi već donijeli preduhitrujući svaku drugačiju inicijativu.

Pismo znamenitih završeno je za dvadeset i četiri sata. Uključivalo je bitnu novost u odnosu na prijašnje postupke: “Naše je posredništvo zadobilo jednu novu dimenziju koja se ne ograničava samo na jedno usputno oslobađanje, već je način za postizanje globalnog mira za sve Kolumbijance.” To je novo određenje pojma moglo barem povećati nade. Predsjedniku Gaviriji zvučalo je dobro, no smatrao je umjesnim povući granicu da bi se izbjegla svaka dvosmislenost u vezi sa službenim položajem, i uputio je ministra pravosuđa da odasla upozorenje da je politika podvrgavanja jedina koju vlada prihvaća za predaju terorista.

Escobaru se nije svidio ni jedan red. Čim ga je pročitao u tisku 11. listopada, poslao je Guidi Parru bijesan odgovor da ga proširi po salonima Bogote. “Pismo je Znamenitih gotovo cinično - pisao je. - Da brzo pustimo taoce jer vlada odugovlači s razmatranjem naše stvari. Zar misle da ćemo se opet dati prevariti?” Stajalište je Izručljivih, pisalo je, jednako onome u prvom pismu. “Nismo ga imali zbog čega promijeniti, jer nismo primili pozitivan odgovor na traženja iz prve poslanice. Ovo je posao, a ne igra ispitivanja tko je spretniji, a tko luđi.”

Istina je da je Escobar već u to doba bio nekoliko svjetlosnih godina ispred Znamenitih. Tadašnja mu je težnja bila da mu vlada dodijeli vlastito i sigurno područje - vojni logor-zatvor, kako je govorio - jednak onome koji je M-19 imao dok su se zaključivale formalnosti predaje. Više od tjedan dana ranije poslao je Guidi Parru potanko pismo o posebnom zatvoru koji je želio. Napisao je da je savršeno mjesto za to, dvanaest kilometara od Medellín, njegov osobni posjed naslovljen na jednog davaoca imena koji uprava Envigada može uzeti u zakup i preurediti u zatvor. “Budući da to košta, Izručljivi će plaćati stanarinu u skladu s troškovima”, stajalo je gore. I završavalo zapanjujućom otvorenošću: “Govorim ti sve to jer želim da razgovaraš s gradonačelnikom Envigada i kažeš mu da dolaziš u moje

ime i objasniš mu misao. No, želim da govoriš s njim da bi poslao otvoreno pismo ministru pravosuđa u kojem bi napisao da misli da Izručljivi nisu prihvatili 2047 jer strahuju za svoju sigurnost, i da je gradska uprava Envigada, kao doprinos miru naroda Kolumbije, kadra urediti poseban zatvor koji će pružati sigurnost i zaštitu životima onih koji se predaju. Govori mu otvoreno i jasno da bi razgovarao s Gaviriom i predložio mu vojni logor.” Naum izražen u pismu bio je prinuditi ministra pravosuđa da javno odgovori. “Znam da će to odjeknuti kao bomba“, napisao je. I završio sasvim odrješito: “S tim ih vodimo do onog što želimo.”

Međutim je ministar odbacio ponudu u terminima u kojima je postavljena, i Escobar je bio prinuđen sniziti ton u drugom pismu u kojem je, po prvi put, nudio više nego što je tražio. U zamjenu za vojni logor-zatvor, obećao je riješiti sukobe među raznim kartelima, bandama i družbama, osigurati predaju više od stotinu preobraćenih mafijaša, i konačno otvoriti siguran put prema miru. “Ne tražimo ni pomilovanje, ni dijalog, niti išta od onoga što kažete da ne možete dati”, pisao je. Bila je to jednostavna ponuda o predaji, “dok svi u ovoj zemlji traže dijalog i politički postupak.” Čak je omalovažio i ono što mu je bilo najjasnije: “Ja nemam problema s izručenjem jer znam da će me ako me uhvate živog ubiti, kao što su učinili sa svima.”

Tadašnja mu je taktika bila naplaćivanje pošte otetih ogromnim uslugama. “Reci gospodinu Santosu - pisao je u drugom pismu -, ako želi dokaze da mu je sin živ, neka prvo objavi izvještaj America’s Watcha, intervju s Juanom Méndezom, glavnim urednikom, i izvještaj o masakrima, torturama i nestalima u Medellín.” Ali je do tada Hernando Santos već naučio upravljati situacijom. Znao je da mu to kolanje ponuda i protuponuda stvara veliki zamor, ali i njegovim protivnicima. Među njima, Guidi Parru, koji je krajem listopada bio u teško podnošljivom stanju živaca. Odgovorio je Escobaru da neće objaviti niti jedan red ičega niti će primiti njegovog poslanika sve dok nema čvrsti dokaz da mu je sin živ. Alfonso López Michelsen podržao ga je prijetnjom da će se odreći Znamenitih.

Djelovalo je. Nakon dva tjedna Guido Parra nazvao je Hernanda Santosa iz neke krčme za goniče. “Stižem po autoputu sa ženom, i biti ću u Vašoj kući u jedanaest - rekao mu je. - Nosim Vam najukusniji kolač, i ne možete ni zamisliti koliko sam uživao i koliko ćete Vi uživati.” Hernando je bio van sebe vjerujući da mu dovodi Francisca. Bio je to samo njegov glas snimljen na minivrci. Trebalo im je više od dva sata da ga čuju jer nisu imali prikladni kazetofon, sve dok se netko nije dosjetio da ga mogu slušati na automatskoj sekretarici.

Pacho Santos bio bi dobar u mnogim zvanjima, osim kao učitelj dikcije. Želi govoriti brzinom kojom misli, a misli su mu užurbane i istodobne. Te ih je večeri iznenadio. Govorio je polagano, vladajući glasom i u savršenim konstrukcijama. Zapravo su bile dvije poruke - jedna za obitelj a druga za predsjednika - snimljene tjedan dana ranije.

To što su se otmičari lukavo dosjetili da Pacho snimi krupne novinske naslove kao dokaz o datumu snimanja, bila je pogreška koju im Escobar nije smio oprostiti. Sudskom uredniku novina El Tiempo omogućila je da se proslavi udarom velikog novinarstva.

- Drže ga u Bogoti - rekao je.

Zaista, izdanje koje je Pacho pročitao sadržavalo je jedan veliki naslov ubačen u zadnji čas i samo u lokalno izdanje, čije je kolanje bilo ograničeno na sjever grada. Podatak je vrijedio suhog zlata, i bio bi presudan da se Hernando Santos nije protivio oružanom oslobađanju.

Bio je to za njega trenutak uskrснуća, osobito stoga što mu je sadržaj poruke dao sigurnost da zatočeni sin odobrava njegovo vladanje u rukovanju otmicom. Osim toga, obitelj je Pachu uvijek držala najranjivijim među braćom radi njegovog vatrenog temperamenta i nestalnog duha, i nisu ni sanjali da bi mogao biti pri zdravom razumu i toliko vladati sobom nakon šezdeset dana zatočeništva.

Hernando je sazvao cijelu obitelj u svojoj kući i dao im da slušaju poruku do svitanja. Samo je Guido podlegao jadu. Zaplakao je. Hernando mu je prišao da bi ga ohrabrio, i u znoju njegove natopljene košulje prepoznao je miris panike.

- Sjeti se da mene neće ubiti policija - rekao mu je Guido Parra kroz suze. - Ubiti će me Pablo Escobar, jer znam previše.

María Victoria nije se ganula. Činilo joj se da se Parra poigrava s Hernandovim osjećajima, da koristi njegovu slabost i daje mu nešto s jednog kraja da bi mu s drugog više izmamio. Guido Parra vjerojatno je to primjetio u neko doba noći, jer je rekao Hernandu: “Ta je žena hladna poput leda.”

Tako su stajale stvari 7. studenog, kada su oteli Maruju i Beatriz. Znameniti su ostali bez tla pod nogama. 22. studenog - kao što je najavio - Diego Montana Cuéllar predložio je svojim drugovima po formuli likvidaciju grupe, i ovi su predali predsjedniku, na svečanoj sjednici, zaključke o stvarnim zahtjevima Izručljivih.

Ako je predsjednik Gaviria očekivao da će odluka o podvrgavanju izazvati masivnu i brzu predaju narkomafijaša, morao je pretrpjeti razočaranje. Nije bilo tako. Reakcije tiska, političkih krugova,

istaknutih pravnika, čak i neke valjane postavke odvjetnika Izručljivih, jasno su pokazale da odluku 2047 treba reformirati. Za početak, ostavljala je preširoko otvorena vrata mogućnosti da svaki sudac protumači na svoj način kako rukovati izručenjem. Drugi je nedostatak bio taj što su presudni dokazi protiv narkomafijaša bili u inozemstvu, a svaka je suradnja sa Sjedinjenim Državama postala upitna, i rokovi su za njihovo dobijanje bili prekratki. Rješenje - koje nije stajalo u odluci - bilo je u tome da se rokovi produže i da se na predsjedništvo republike prenese odgovornost sugovornika u donošenju dokaza u zemlju.

Ni Alberto Villamizar nije u predsjedničkoj odluci pronašao presudnu potporu koju je očekivao. Do tog su mu trenutka razmjena misli sa Santosom i Turbayem i prvi sastanci s odvjetnicima Pabla Escobara omogućili da stvori globalnu ideju o situaciji. Na prvi je pogled imao dojam da mu odluka o podvrgavanju, pogođena ali manjkava, ostavlja vrlo malo prostora za rad na oslobađanju njegovih otetih. Vrijeme je pak protjecalo bez vijesti o njima i bez i najmanjeg dokaza da su žive. Jedina mu je mogućnost za komunikaciju bilo pismo poslano preko Guida Parre, u kojem je objema udahnuo optimizma i sigurnost da radi samo na tome da ih oslobodi. "Znam da si u užasnoj situaciji, ali budi mirna", pisao je Maruji.

Zapravo je Villamizar tapkao u mraku. Iscrpio je sva vrata, i jedino mu je uporište u dugom studenom bilo obećanje Rafaela Parda da predsjednik razmišlja o dodatnoj i pojašnjujućoj odluci 2047. "To je već gotovo", govorio je. Rafael Pardo svraćao je k njemu gotovo svakog popodneva i držao ga u tijeku svog djelovanja, ali ni sam nije bio sasvim siguran kuda dalje. Iz polaganih razgovora sa Santosom i Turbayem zaključio je da su pregovori zapeli. Nije vjerovao Guidi Parri. Znao ga je još za njegovih lutanja po kongresu i držao ga mutnim oportunistom. Međutim, dobra ili loša, bio je jedina karta, i odlučio je igrati na nju do kraja. Nije bilo druge, a vrijeme je odmicalo.

Na njegovu su molbu bivši predsjednik Turbay i Hernando Santos ugovorili sastanak s Guidom Parrom, pod uvjetom da bude prisutan i doktor Santiago Urbe, Escobarov odvjetnik na dobrom glasu zbog ozbiljnosti. Guido Parra odpočeo je razgovor uobičajenim rečenicama visokog leta, ali ga je Villamizar spustio na zemlju od prve zamahom na santanderski način.

- Dosta je tih sranja - rekao mu je. - Prijeđimo na stvar. Sve ste zamrsili tražeći besmislice, a radi se samo o jednom: jednostavno se tipovi moraju predati i priznati neki zločin za koji im mogu natovariti dvanaest godina. To kaže zakon i točka. U zamjenu za to smanjiti će im kaznu i zajamčiti život. Sve ostalo su čiste Vaše petljancije.

Guido Parra mu je bez oklijevanja odgovorio u istom tonu.

- Gledajte, doktore - rekao mu je -, stvar je u tome što vlada kaže da nas neće izručiti, svi to kažu, ali gdje to izričito piše u odluci?

Villamizar se složio. Ako je vlada govorila da neće izručiti, budući da je to smisao zakona, trebalo je uvjeriti vladu da se isprave dvosmislenosti. Sve ostalo - lukave interpretacije zločina sui generis, ili odbijanje da se prizna, ili nemoralnost potkazivanja - bile su tek retoričke raspuštenosti Guida Parre. Jer bilo je očito da je Izručljivima - kao što im i samo ime govori - jedini stvarni i neodgodiv zahtijev to da ne budu izručeni. Tako da nije smatrao nemogućim postići to pojašnjenje u odluci. Ali je prije zahtijevao od Guida Parre istu iskrenost i određenost koju su Izručljivi tražili od njega. Želio je znati, prvo, do kuda je Parra ovlašten pregovarati, i drugo, koliko će dugo nakon uređenja odluke osloboditi taoce. Guido Parra bio je jasan.

- Dvadeset i četiri sata kasnije biti će vani - rekao je.

- Svi, naravno - rekao je Villamizar.

- Svi.

Prije nego što će ući u automobil, osvrnula se provjeravajući ne prati li je tko. Bilo je devetnaest sati i pet minuta u Bogoti. Smračilo se sat ranije. Nacionalni park bio je slabo osvijetljen i drveće bez lišća sablasno se ocrtavalo pod mutnim i tužnim nebom, no na vidiku nije bilo ničega zabrinjavajućeg. Maruja je sjela iza vozača, unatoč svome visokom položaju, jer joj se to mjesto uvijek činilo najudobnije. Beatriz je ušla na druga vrata i sjela njoj s desna. Radni im se dan produžio gotovo sat vremena, i obje su se osjećale umorne nakon pospanog popodneva i tri sjednice upravnog odbora. Osobito Maruja, u čijoj je kući predhodne večeri bila zabava tako da je spavala samo tri sata. Ispružila je ukočene noge, sklopila oči i, naslonivši glavu na naslon sjedala, dala rutinsku naredbu:

- Kući, molim Vas.

Vraćali su se kao uvijek, ponekad jednim, ponekad drugim putem, i zbog sigurnosti i zbog prometnih gužvi. Renault 21 bio je nov i udoban, i vozač je njime upravljao sitničavo oprezno. Najbolja je alternativa te večeri bila avenija Circunvalar prema sjeveru. Na tri je uzastopna semafora bilo zeleno, večernji je promet bio manje gust nego obično. U gorim danima trebalo im je pola sata od ureda do

Marujine kuće, po Trećoj transverzali broj 84A-42. Vozač bi zatim odvezao Beatriz kući, sedam cuadri * dalje.

Maruja je potjecala iz ugledne obitelji intelektualaca s nekoliko generacija novinara. I sama je bila novinarka, više puta nagrađivana. Prije dva mjeseca postala je ravnateljica Focinea, državnog društva za potporu filmske industrije. Beatriz, njena svast i osobni asistent, bila je iskusni fizioterapeut, ali je na neko vrijeme odlučila promijeniti temu baveći se drugim stvarima. U Focineu je uglavnom bila zadužena za sve što je vezano uz tisak. Nijedna se od njih nije imala čega bojati, no Maruja je od prošlog kolovoza, kada je narkomafija pokrenula neočekivani nalet otmica novinara, stekla gotovo nesvjesnu naviku da se osvrće preko ramena.

Bila je to opravdana bojazan. Iako joj se Nacionalni park učinio pust kada je bacila pogled na njega prije nego što će ući u kola, pratilo ju je osmero ljudi. Jedan je bio za volanom tamnoplavog Mercedesa 190, s lažnim bogotanskim tablicama, parkiranom na drugoj strani kolnika. Drugi je bio za volanom ukradenog žutog taksija. Četvorica, u trapericama, tenisicama i kožnim bundama, šetala su u sjenama parka. Sedmi, visok i pristao, bio je u proljetnom odijelu i s aktovkom koji su mu davali izgled mladog poslovnog čovjeka. Iz kafića na uglu, pola cuadre dalje, vođa operacije promatrao je tu prvu stvarnu epizodu, za koju su pokusi, detaljni i intenzivni, započeli dvadeset i jedan dan ranije.

Taksi i Mercedes slijedili su Marujin automobil, uvijek na minimalnoj udaljenosti, kao što su činili od prethodnog ponedjeljka utvrđujući uobičajene rute. Nakon dvadesetak minuta svi su skrenuli udesno u 82. ulicu, dvjestotinjak metara od ciglene nebojane kuće gdje je Maruja živjela sa suprugom i jednim od djece.

Tek što su započeli uspon strmom ulicom, žuti je taksi prestigao Marujin automobil natjeravši ga da skrene na lijevu stranu kolnika. Vozač je morao naglo zakočiti da izbjegne sudar. Gotovo istovremeno, Mercedes se zaustavio odostraga onemogućujući mu odstup.

* cuadra - južnoamerička mjera za udaljenost (125,5 m)

Tri čovjeka izašla su iz taksija i žustrim se korakom uputila prema Marujinom automobilu. Onaj visoki i dobro obučeni nosio je neobično oružje koje se Maruji učinilo kao puška skraćenog kundaka cijevi dugačke i debele poput dalekozora. Bio je to zapravo 9-milimetarski Mini-Uzi s prigušivačem, kadar ispaljivati metak za metkom ili rafale od trideset metaka u dvije sekunde. I druga dva napadača bila su naoružana strojnicama i pištoljima. No Maruja i Beatriz nisu mogle vidjeti da iz Mercedesa parkiranog iza izlaze još tri čovjeka.

Djelovali su tako uvježbano i brzo, da su Maruji i Beatriz ostali u sjećanju tek nepovezani ulomci tih kratkih dviju minuta koliko je napad trajao. Petero ljudi okružilo je automobil i stručnom se točnošću pozabavilo s njih troje. Šesti je, nadzirući ulicu, repetirao mitraljez. Maruja je prepoznala taj znak.

- Vozite, Ángel - viknula je vozaču. - Idite makar pločnikom, samo vozite.

Ángel se skamenio, no s taksijem ispred i Mercedesom iza njega ionako nije imao kuda. U strahu da će ovi početi pucati, Maruja se stisnula uz svoju torbicu kao uz pojas za spasavanje. Sakrivši se za vozačevo sjedalo, doviknula je Beatriz:

- Baci se na pod.

- Taman posla - promrmljala je Beatriz. - Na podu bi nas ubili.

Drhtala je, ali je bila pribrana. Uvjerena da se radi o pljački, skinula je s naporom oba prstena desne ruke i bacila ih kroz prozor pomislivši: "Nek' idu k vragu." Ali nije dospjela skinuti one s lijeve ruke. Maruja, sklupčana iza sjedišta, nije se čak ni sjetila da nosi dijamantni i smaragdni prsten, u paru s naušnicama.

Dva čovjeka otvorila su Marujina, a dva Beatrizina vrata. Peti je ispalio kroz staklo u vozačevo glavu, što se zbog prigušivača čulo kao tek slabi uzdah. Zatim je otvorio vrata, izvukao ga jednim potezom na pod, i ispalio u njega još tri metka. Bila je to igra sudbine: Ángel María Roa bio je Marujin vozač tek tri dana, i preuzeo je to novo dostojanstvo u tamnom odijelu, uškrobljenoj košulji i crnoj kravati vozača ministara. Njegov predhodnik, koji se svojevolumno povukao prethodnog tjedna, deset je godina bio službeni vozač Focinea.

Maruja je saznala za atentat na vozača tek puno kasnije. Iz svoga je skrovišta čula samo trenutnu zveku razbijenog stakla i odmah zatim zapovijedni povik gotovo nad njom: "Po Vas smo došli, gospođo. Izađite!" Željezna pandža zgrabila ju je za ruku i silom izvukla iz automobila. Odupirala se koliko je mogla, pala je i ogrebla nogu, no dva su je čovjeka podigla i odvušla do automobila zaustavljenog iza njenog. Nijedan nije primjetio da se Maruja grčevito drži za svoju torbicu.

Beatriz, koja ima duge i tvrde nokte i dobru vojničku obuku, suprotstavila se mladiću koji ju je pokušao izvući iz kola. "Mene ne dirajte!", viknula je. On se zgrčio, i Beatriz je shvatila da je nervozan kao i ona, i možda spreman na sve. Promijenila je ton.

- Sama ću izaći - rekla mu je. - Kažite mi što da radim.

Mladić joj je pokazao taksi.

- Uđite u kola i legnite na pod - rekao je. - Brzo!

Vrata su bila otvorena, motor upaljen i vozač nepomičan na svome mjestu. Beatriz se ispružila kako je mogla u stražnjem dijelu. Otimač ju je prekrpio svojom bundom i smjestio se na sjedištu položivši stopala na nju. Ušla su još dva čovjeka:

jedan kraj vozača i drugi odostraga. Vozač je pričekao da se oba vrata zalupe i zatim poskakujući krenuo prema sjeveru avenijom Circunvalar. Tek se tada Beatriz sjetila da je zaboravila torbicu na sjedalu automobila, no bilo je prekasno. Teže od straha i neudobnosti bilo joj je trpjeti amonijačni smrad bunde.

Mercedes u koji su stavili Maruju krenuo je minutu ranije, i drugim putem. Posjeli su je na sredinu stražnjeg sjedišta, s po jednim čovjekom sa svake strane. Onaj s lijeva prisilio ju je da stavi glavu na njegova koljena, što je bio tako neudoban položaj da nije mogla disati. Čovjek pokraj vozača komunicirao je s drugim kolima primitivnom radiovezom. Maruja se sasvim smela jer nije znala u kojem je automobilu voze - nije uopće vidjela da je bio parkiran iza njenog - no primjetila je da je nov i udoban, i možda blindiran, jer su zvuci s avenije stizali prigušeni, poput šuma kiše. Nije mogla disati, srce joj je udaralo kao ludo, i počela je osjećati gušenje. Čovjek kraj vozača, koji se ponašao kao glavni, opazio je njenu tjeskobu i nastojao ju je umiriti.

- Ne bojte se - rekao je osvrnuvši se. - Vodimo Vas da predate jednu poruku. Za nekoliko ćete se sati vratiti kući. Ali loše ćete proći ako se budete micali. Smirite se!

I onaj na čijim je koljenima ležala pokušao ju je umiriti. Maruja je duboko udahнула i izdahнула na usta, vrlo polagano, i bilo joj je nešto bolje. Uskoro se situacija promijenila jer je automobil upao u prometnu gužvu na jednoj uzbrdici. Čovjek s radiovezom počeo je vikati nemoguće naredbe koje vozač drugih kola nije uspjevao izvršiti. Nekoliko kola hitne pomoći natisnulo se na jednom dijelu autoputa, i zaglušna buka njihovih sirena i prodornih truba lako je mogla izludjeti onoga kome živci nisu smireni. A otimačima, barem u tom trenutku, nisu bili. Vozač je tako nervozno pokušavao probiti put da je udario u jedan taksi. Bio je to tek laki udarac, ali je taksist zaurao nešto, što je još samo pojačalo opću napetost. Čovjek s radiovezom naredio je da se krene kako god, i auto je utekao preko pločnika i pustog zemljišta.

Već izvan gužve, nastavio je uspon. Maruji se učinilo da idu prema La Caleri, jednoj padini gdje je promet u taj sat uvijek bio gust. Odjednom se sjetila da u džepu jakne ima nekoliko sjemenki srđiške, koja je prirodni sedativ, i zamolila otmičare da joj dopuste žvakati ih. Čovjek s desna pomogao joj je da ih potraži u džepu, i opazio da Maruja drži uza se torbicu. Uzeli su joj je, ali su joj dali srđišku. Maruja je nastojala dobro osmotriti otmičare, no svjetlo je bilo vrlo slabo. Usudila se upitati: "Tko ste vi?" Čovjek s radiovezom odgovorio je smireno:

- Mi smo iz M-19.

Glupost, jer je M-19 već bio legaliziran i borio se za mjesto u Ustavotvornoj skupštini.

- Ozbiljno - rekla je Maruja. - Jeste li iz narkomafije ili gerile?

- Iz gerile - rekao je čovjek. - Ali ne bojte se, samo želimo da odnesete jednu poruku. Ozbiljno.

Naglo je zašutio i naredio da bace Maruju na pod, jer su naišli na policijsku patrolu. "Sada ni makac, i tiho, ili ste gotovi", rekao je. Osjetila je cijev revolvera pod rebrima i čovjek kraj nje završio je rečenicu.

- Na nišanu ste nam.

Tih desetak minuta trajalo je vječnost. Maruja se pribrala žvačući sjemenke srđiške koje su joj vraćale snagu, ali joj je loš položaj onemogućavao da vidi i čuje što govore s patrolom. Ako su uopće nešto govorili. Maruji se činilo da su prošli bez pitanja. Slutnja da idu prema La Caleri porasla je u sigurnost, i bilo joj je nešto lakše. Nije se trudila uspraviti, jer joj je ovako bilo udobnije nego kada je držala glavu naslonjenu na čovjekova koljena. Kola su prošla zemljanim putem i nakon jedno pet minuta stala. Čovjek s radiovezom je rekao:

- Stigli smo.

Nije se vidjelo ni jedno svjetlo. Maruji su prekrili glavu jaknom i natjerali je da izađe pognuta, tako da je mogla vidjeti samo svoja stopala u hodu, prvo dvorištem, a zatim možda kuhinjom popločanog poda. Kada su je otkrili, vidjela je da se nalazi u sobici od nekih dva sa tri metra, sa jednom strunjačom na podu i crvenom žaruljom na stropu. Trenutak kasnije ušla su dva čovjeka maskirana nekom vrstom skijaške kape koja je zapravo bila nogavica trenirke, s tri otvora za oči i usta. Od tada, za svo vrijeme zatočeništva, nije vidjela ni jedno lice.

Primjetila je da ta dvojica koji paze na nju nisu oni isti koji su je oteli. Odjeća im je bila otrcana i prljava, bili su nižeg rasta od Maruje, visoke metar sedamdeset i sedam, i mladenačkih tijela i glasova. Jedan je naredio Maruji da mu preda nakit. "To je iz razloga sigurnosti - rekao joj je. - Ovdje

Vam se ništa neće dogoditi.” Maruja mu je dala prsten sa sićušnim dijamantima i smaragdima, ali je naušnice zadržala.

Beatriz, u drugom automobilu, nije uspjela ništa zaključiti o putu. Za cijele je vožnje ležala na podu, i nije se sjećala uspona strmog poput La Calere, niti ikakve policijske patrole. No, moguće je da taksije i nisu zaustavljali. Raspoloženje u kolima bilo je vrlo napeto zbog prometnog zastoja. Vozač je preko radioveze vikao da ne može ići po autima, pitao je što da radi i time još više razdraživao one iz prvog automobila, pa su mu davali različite i proturječne upute.

Beatriz je bilo vrlo neudobno, prignječene noge i omamljenoj od smrada jakne. Pokušavala se nekako namjestiti. Njezin je čuvar mislio da se buni i nastojao ju je umiriti: “Smiri se, ljubavi, ništa ti se neće dogoditi - govorio joj je. - Samo ćeš odnijeti jednu poruku.” Kada je konačno shvatio da joj je noga krivo položena, pomogao joj je da ju ispruži, i bio je manje grub. Beatriz nije mogla podnijeti da je zove “ljubavi”, i ta ju je drskost uvrijedila gotovo više od smrada jakne. Ali što se on više trudio umiriti je, postajala je sve sigurnija da je kane ubiti. Izračunala je da je vožnja trajala četrdesetak minuta, i da je kada su stigli do kuće bilo oko petnaest do osam.

Dolazak je bio jednak Marujinom. Pokrili su joj glavu smrdljivom bundom i vodili je za ruku opomenuvši je da gleda prema dolje. Vidjela je što i Maruja: dvorište, popločeni pod, dvije stepenice na kraju. Rekli su joj da skrene ulijevo, i skinuli jaknu s nje. Tamo je bila Maruja, posjednuta na stolčić i blijeda pod crvenim svjetlom žarulje.

- Beatriz! - kriknula je Maruja. - Vi ovdje!

Nije znala što je bilo s njom, no mislila je da su je oslobodili jer ni sa čim nije imala veze. Međutim, ugledavši je tamo, osjetila je veliku radost da nije sama, i istovremeno ogromnu tugu što su i nju oteli. Zagrlile su se kao da se odavno nisu vidjele.

Bilo je nezamislivo da bi mogle preživjeti u toj bijednoj sobi, spavajući na istoj strunjači na golom podu, i s dva maskirana stražara koji ih ni na trenutak nisu gubili iz vida. Tada je treći maskirani, elegantan i snažan, visok oko metar i osamdeset, kojega su drugi zvali Doktor, preuzeo zapovjedništvo. Činilo se da je on glavni. Beatriz su skinuli prstene s lijeve ruke, ne primjetivši da nosi zlatni lančić s Djevicom na medaljonu.

- Ovo je vojna operacija, i ništa Vam se neće dogoditi - rekao je, i ponovio- Dovedi smo Vas samo stoga da odnesete jednu poruku vladi.

- Tko nas drži? - zapitala ga je Maruja.

On je slegnuo ramenima. “To sada nije važno”, rekao je. Podigao je mitraljez da ga dobro vide, i nastavio: “Ali Vam želim nešto reći. Ovo je mitraljez s prigušivačem. Nitko ne zna gdje ste ni s kime. Ako budete vikale ili bilo što pokušale, nestati ćete u hipu i neće se više čuti za Vas.” Obje su zaustavile dah očekujući najgore. Ali, završivši s prijetnjama, glavni je prišao Beatriz.

- Sada ćemo Vas razdvojiti, a Vas ćemo osloboditi - rekao joj je. - Dovedi smo Vas greškom.

Beatriz je smjesta reagirala.

- A, ne - rekla je bez oklijevanja. - Ostajem s Marujom.

Bila je to tako hrabra i velikodušna odluka, da je i sam otmičar začuđeno uzviknuo bez tračka ironije: “Kako odanu prijateljicu imate, gospođo Maruja.”

Ova je, zahvalna usred preneraženosti, potvrdila da je tako, i zahvalila Beatriz.

Doktor ih je zatim upitao hoće li nešto jesti. Obje su odbile, ali su zatražile vode, jer su bile suha grla. Donijeli su im sok. Maruja, koja uvijek ima upaljenu cigaretu i kutiju i upaljač na dohvatu ruke, u tijeku vožnje nije pušila. Zamolila je da joj vrate torbicu gdje su joj bile cigarete, i jedan joj je od ljudi ponudio svoje.

Obje su tražile da idu na zahod. Beatriz je išla prva, pokrivena poderanom prljavom krpom. “Gledajte prema dolje”, naredili su joj i odveli je uskim hodnikom do bijednog zahoda, vrlo zapuštenog i s tužnim prozorčićem prema noći. Na vratima iznutra nije bilo zasuna, ali ih se moglo dobro zatvoriti, pa se Beatriz popela na školjku i pogledala kroz prozor. Pod svjetlom ulične svjetiljke uspjela je vidjeti samo neku kućicu od čerpića s crvenim krovom i travnjakom, nalik tolikim drugima u periji.

Kada se vratila u sobu, situacija se već bila sasvim promijenila. “Upravo smo saznali tko ste. I Vi ćete nam biti korisni - rekao joj je Doktor. - Ostajete s nama.” Saznali su to preko radija, koji je upravo emitirao vijest o otmici.

Novinar Eduardo Carillo, zadužen za praćenje informacija o javnom redu na Nacionalnoj radio mreži (RCN), konzultirao se s jednim vojnim izvorom, kada je ovaj radiovezom primio vijest o otmici. U tom su je trenutku već emitirali bez pojedinosti. Tako su otmičari saznali za Beatrizin identitet.

Na radiju se osim toga čulo da je vozač udarenog taksija zabilježio dva broja s tablica i opće podatke o automobilu koji je udario o njega. Policija je utvrdila rutu bijega, tako da je ta kuća postala opasna za sve njih i morali su smjesta otići. Još gore: otete će ići u drugim kolima, zatvorene u prtljažnik.

Protesti su im bili uzaludni, jer se činilo da su otmičari uplašeni jednako kao i one, i nisu to krili. Maruja je zatražila malo medicinskog alkohola, ošamućena od pomisli da će se ugušiti u prtljažniku.

- Ovdje nema alkohola - rekao je osorno Doktor. - Ići ćete u prtljažniku, nema Vam druge. Požurite se.

Prisilili su ih da skinu cipele i nose ih u ruci dok su ih vodili kroz kuću do garaže. Tamo su ih otkrili, i smjestili u prtljažnik u fetalnom položaju, ne gurajući ih. Bilo je dovoljno mjesta i zraka jer su skinuli gumene trake za izolaciju s rubova prtljažnika. Prije nego što će zatvoriti, Doktor im je ulio strah u kosti.

- Prevozimo deset kilograma dinamita - rekao je. - Na prvi povik, ili kašalj ili plač, ili bilo kakav zvuk, stati ćemo i aktivirati ga.

Iznenadile su se i odahnule kada su primjetile da kroz procijepe prtljažnika struji zrak, hladan i čist kao iz klima uređaja. Nestao je osjećaj gušenja, ali je neizvjesnost ostala. Maruja je poprimila odsutno držanje, što se moglo shvatiti kao prepuštanje sudbini. Zapravo je upotrijebila svoju magičnu formulu da lakše podnese tjeskobu. Beatriz je, naprotiv, ponesena nezasićenom radoznalošću, prislonila oko uz osvijetljeni rub loše zatvorenog prtljažnika. Kroz stražnje je staklo vidjela putnike u kolima: dva čovjeka na stražnjem sjedištu i dugokosu ženu kraj vozača, s djetetom od jedno dvije godine. Nije bilo sumnje: vozili su ih autoputem prema sjeveru, osvijetljenim dobar dio puta, i zatim u potpunom mraku nekom

neasfaltiranom cestom na kojoj je auto smanjio brzinu. Nakon petnaestak minuta se zaustavio.

Vjerojatno opet patrola. Čuli su se nerazgovijetni glasovi, buka drugih vozila, muzika; ali bilo je tako mračno da Beatriz nije uspjela ništa razaznati. Maruja je živnula, osluškujući s nadom da se radi o kontrolnoj kućici gdje će morati pokazati što voze u prtljažniku. Auto je za jedno pet minuta krenuo i popeo se nekom strmom uzbrdicom, no više nisu mogle ustanoviti gdje su. Nakon desetak minuta se zaustavio, i otvorili su prtljažnik. Ponovo su im prekrili glave i pomogli da izađu u tmuni.

Zajedno su prošle put nalik onome u prvoj kući, gledajući u pod i vođene otmičarima kroz hodnik i neku prostoriju gdje je netko šapatom razgovarao, do jedne sobice. Prije nego što će ih uvesti u nju, Doktor ih je pripremio.

- Vidjeti ćete jednu poznanicu - rekao im je.

Svjetlo u sobici bilo je toliko slabo da im je trebalo nekoliko trenutaka da priviknu oči. Bio je to prostor od nekih dva sa tri metara, s jednim prozorom zatvorenih kapaka. Na uskoj strunjači na podu sjedila su dvojica maskiranih, nalik onima iz prve kuće, odsutno gledajući televiziju. Prizor je bio turoban i mučan. U uglu lijevo od vrata, na uskom krevetu sa željeznom uzglavljem, sjedila je sablasna žena sijede ocvale kose, prenesećenog pogleda i mršava kao kost i koža. Činilo se da nije primjetila njihov ulazak; nije se ni pomakla. Ništa: ni lež ne bi djelovao tako mrtvo. Maruja je savladala zapanjenost:

- Marina! - prošaptala je.

Bila je to Marina Montoya, oteta prije gotovo dva mjeseca, koju su smatrali mrtvom. Germán Montoya, njezin brat, bio je glavni tajnik predsjedništva republike i imao je veliki utjecaj u vladi Virgilia Barca. Njegovog je sina, Álvara Diega, ravnatelja važnog osiguravajućeg društva, otela narkomafija da bi prisilila vladu na pregovore. Uobičajena je verzija - nikada potvrđena - da je uskoro oslobođen zbog nekog tajnog dogovora koji vlada nije ispunila. Otmica njegove tete Marine devet mjeseci kasnije, mogla se interpretirati samo kao besramna odmazda, jer se time tada više ništa nije moglo postići. Barcov mandat već je istekao, a Germán Montoya bio je veleposlanik Kolumbije u Kanadi. Tako da su svi vjerovali da su Marinu oteli da bi je ubili.

Nakon prvotnog skandala zbog otmice, koja je pokrenula javno mnijenje u zemlji i inozemstvu, Marinino je ime nestalo iz novina. Maruja i Beatriz su je dobro poznavale, ali im nije bilo lako prepoznati je. Činjenicu da su ih doveli u istu sobu shvatile su obje od prvog trenutka kao znak da su u ćeliji osuđenih na smrt. Marina nije ni trepnula. Maruja joj je stisnula ruku, i prožela ju je jeza. Marinina ruka nije bila ni hladna ni topla, nije davala znaka života.

Muzički uvod u TV Dnevnik izvukao ih je iz zapanjenosti. Bilo je devet sati i trideset minuta 7. studenog 1990. Pola sata ranije, novinar Nacionalnog Dnevnika Hernán Estupinán, saznao je za otmicu od jednog prijatelja iz Focinea, i požurio na mjesto događaja. Još se nije vratio u redakciju sa svim pojedinostima, kada je glavni urednik i voditelj, Javier Ayala, započeo emisiju s najnovijom alarmantnom viješću prije dnevnih novosti: Glavna ravnateljica Focinea, gospođa Maruja Pachón de Villamizar, supruga poznatog političara Alberta Villamizara, i njegova sestra, Beatriz Villamizar de

Guerrero, otete su večeras u sedam sati i trideset minuta. Naum otmičara činio se jasan: Maruja je bila sestra Glorije Pachón, udovice Luisa Carlosa Galána, mladog novinara koji je 1979. osnovao Novi Liberalizam želeći obnoviti i modernizirati dekadentne političke običaje liberalne stranke. Bila je to najozbiljnija i najenergičnija snaga u borbi protiv narkomafije i za ekstradiciju Kolumbijanaca.

2

Prvi član obitelji koji je saznao za otmicu bio je doktor Pedro Guerrero, Beatrizin muž. Bio je na Skupu o psihoterapiji i ljudskoj seksualnosti - desetak

cuadra dalje - držeći predavanje o evoluciji životinjskih vrsta od primarnih

funkcija jednostaničnih organizama do emocija i strasti čovjeka. Prekinuo ga je telefonski poziv policijskog djelatnika koji ga je u profesionalnom stilu upitao poznaje li Beatriz Villamizar. "Naravno - odgovorio je doktor Guerrero.- Ona je moja žena." Djelatnik je napravio stanku, i rekao blažim tonom: "Ne plašite se." Doktor Guerrero nije morao biti iskusni psihijatar da shvati da je ta rečenica uvod u nešto ozbiljno.

- Dobro, što se dogodilo? - upitao je.

- Ubijen je jedan vozač na uglu Pete ceste i 85. ulice - rekao je službenik. -

Radi se o svijetlosivom Renaultu 21 s bogotanskim tablicama, broj PS-2034. Poznajete li ga?

- Nemam pojma - odgovorio je nestrpljivo doktor Guerrero. - Ali kažite mi što se dogodilo Beatriz.

- Za sada Vam jedino možemo reći da je nestala - rekao je djelatnik. - Pronašli smo njenu torbicu na sjedištu auta, i knjižicu gdje je napisano da Vas se nazove u slučaju opasnosti.

Nije bilo sumnje. Doktor Guerrero je sam savjetovao supruzi da nosi tu bilješku u notesu. Iako mu nije bio poznat broj tablica, opis je odgovarao Marujinom automobilu. Ugao ulice gdje se zločin dogodio nalazio se na nekoliko koraka od njene kuće, gdje se Beatriz morala zaustaviti prije nego što bi došla do

svoje. Doktor Guerrero je žurno prekinuo predavanje. Njegov prijatelj, urolog Alonso Acuna, odvezao ga je za petnaestak minuta do mjesta napada kroz gusti večernji promet.

Alberto Villamizar, suprug Maruje Pachón i Beatrizin brat, bio je na samo dvjesto metara od mjesta otmice, i saznao je za nju od kućepazitelja. Vratio se kući u četiri, nakon popodneva provedenog u redakciji novina El Tiempo gdje je radio na kampanji za Ustavotvornu skupštinu, čiji će članovi biti izabrani u prosincu. Zaspao je obučen, savladan umorom predvečerja. Nešto prije sedam stigao je njegov sin Andrés s Gabrielom, Beatrizinim sinom i svojim najboljim prijateljem još iz djetinjstva. Zavirio je u spavaću sobu tražeći majku i probudio Alberta. Začudivši se što je već mrak, Alberto je upalio svjetlo i dremljiv vidio da će skoro sedam sati. Maruja još nije stigla.

To je bilo neobično. Ona i Beatriz bi se uvijek, i za najgorih gužvi, vratile ranije ili bi javile telefonom da se zbog nečega moraju zadržati. K tome se Maruja dogovorila s njim da će biti kod kuće u pet. Zabrinut, Alberto je zamolio Andrésa da nazove Focine, i portir mu je rekao da su Maruja i Beatriz izašle nešto kasnije. Stići će svaki čas. Villamizar je krenuo u kuhinju popiti vode kada je zazvonio telefon. Javio se Andrés. Po tonu njegova glasa, Alberto je shvatio da se radi o hitnom pozivu. Tako je i bilo: nešto se dogodilo na uglu s automobilom koji liči na Marujin. Kućepazitelj je zbrkano objašnjavao.

Alberto je zamolio Andrésa da ostane kod kuće za slučaj da netko nazove, i brzo izašao. Gabriel za njim. Nemajući strpljenja čekati zauzeto dizalo, šjurili su niz stepenice. Kućepazitelj im je uspio doviknuti:

- Izgleda da je netko ubijen. Na ulici kao da je bilo slavlje. Cijelo je susjedstvo navrlo na prozore, a na Circunvalaru se stvorio skandalozan zastoje. Na uglu je jedna policijska radiopatrola nastojala spriječiti znatizeljnike da prilaze napuštenim kolima. Villamizara je iznenadilo da je doktor Guerrero stigao prije njega.

Bio je to uistinu Marujin automobil. Proteklo je barem pola sata od otmice i ostali su samo tragovi: prozor kraj vozača probijen metkom, krvava mrlja i krhotina stakla na sjedalu, i vlažna sjena na asfaltu odakle su upravo odnijeli još živog vozača. Ostalo je bilo čisto i na svome mjestu.

Policijski agent, efikasan i služben, izvijestio je Villamizara o potankostima dobivenima od rijetkih svjedoka. Bile su krnje i neprecizne, i poneke proturječne, no nije bilo sumnje da se radi o otmici, i da je samo vozač ranjen. Alberto se raspitivao jesu li od njega uspjeli što saznati. Nije bilo načina: bio je u komi i nitko nije znao kuda su ga odveli.

Doktor Guerrero pak, pod anestezijom šoka, kao da nije shvaćao težinu drame. Stigavši prepoznao je Beatrizinu torbicu, njenu kutijicu sa šminkom, podsjetnik, kožni ovitak s osobnom iskaznicom, novčanik s dvanaest tisuća pesosa i kreditnom karticom, i zaključio da je jedina oteta njegova supruga.

- Gle, Marujine torbice nema - rekao je svaku. - Možda nije išla tim kolima.

Moguće je da je nastupio profesionalno obzirno da bi mu skrenuo tok misli dok se ne povrate od dojma. No, Alberto se već pribrao. Sada je želio provjeriti nema li u automobilu i okolici drugih tragova krvi, da bi bio siguran da nijedna od žena nije ranjena. Ostalo mu se činilo jasnim, i bilo je najslabije osjećaju krivnje jer nije predvidio da bi se ta otmica mogla dogoditi. Bio je potpuno uvjeren da se radi o osobnom činu protiv njega, i znao je tko ga je izvršio i zašto.

Tek što je otišao, radio programi prekinuti su viješću da je Marujin vozač umro u kolima koja su ga prevozila u kliniku Country. Nešto kasnije stigao je novinar Guillermo Franco, sudski urednik radija Caracol, alarmiran šturom vijesti o nekoj pucnjava. No, našao je samo napuštena kola. Pokupio je sa vozačkog sjedala nekoliko krhotina stakla i cigaretni papir umrljan krvlju, i stavio ih u prozirnu kutijicu označenu brojem i datumom. Kutijica je te iste večeri postala dio bogate zbirke relikvija iz sudske kronike koju je Franco stvorio za svoje dugogodišnje službe.

Policijski agent otpratio je Villamizara kući i usput proveo neslužbeno ispitivanje koje bi mu moglo poslužiti u istrazi. No, on mu je odgovarao misleći jedino na duge i teške dane koji su pred njim. Najprije je trebalo uputiti Andrésa o tome što dalje. Zamolio ga je da primi ljude koji su počeli pristizati u kuću,

dok on obavi nekoliko hitnih telefonskih razgovora i sredi misli. Zatvorio se u spavaću sobu i nazvao predsjedničku palaču.

Imao je blizak politički i osobni odnos s predsjednikom Césarom Gaviriom, koji ga je poznao kao čovjeka naglog ali srdačnog, koji umije sačuvati prisebnost i u najtežim okolnostima. Stoga ga se dojmilo stanje potresenosti i hladnoća s kojom mu je priopćio da su mu supruga i sestra otete, i zaključio bez formalnosti.

- Vi mi odgovorate za njihove živote.

César Gaviria zna biti vrlo oštar čovjek kada vjeruje da je to potrebno, i tada je bio.

- Slušajte, Alberto - rekao je suho. - Sve što treba učiniti biti će učinjeno.

Odmah ga je, jednako hladno, obavijestio da će smjesta uputiti svog savjetnika za Nacionalnu sigurnost, Rafaela Parda Ruedu, da preuzme slučaj i neprestano ga drži u tijeku razvoja situacije. Tijek događaja potvrditi će da je to bila prava odluka.

Novinari su nahrupili u kuću. Villamizar je znao za antecedente otetih kojima je bilo dopušteno slušati radio i televiziju, pa je improvizirao poruku moleći za poštovanje prema Maruji i Beatriz, dvjema časnim gospođama koje nemaju nikakve veze s ratom, i najavio da će od tog trenutka posvetiti svo svoje vrijeme i energiju tome da ih oslobodi.

Jedan od prvih pristiglih bio je general Miguel Maza Márquez, načelnik Uprave za nacionalnu sigurnost (DAS), zadužen za istragu o otmicama. General je bio na tom položaju od vlade Belisaria Betancura, sedam godina ranije; zatim pod predsjedništvom Virgilia Barca, i nedavno ga je potvrdio César Gaviria. Trajnost bez presedana na dužnosti na kojoj je gotovo nemoguće sačuvati ugled, osobito u najtežim razdobljima borbe protiv narkomafije. Srednjeg rasta, žilav i prekaljen, bikovskog vrata svoje ratničke rase, general je bio čovjek dugih i mučaljivih šutnji, no spreman i na intimne oduške u krugu prijatelja: pravi čovjek iz Guajire. Ali u službi nije poznao nijanse. Za njega je rat protiv narkomafije bila osobna stvar, na život i smrt protiv Pabla Escobara. Bilo mu je jednako uzvraćeno. Escobar je potrošio dvije tisuće šesto kilograma dinamita u dva uzastopna atentata na njega: najviše odlikovanje koje je ikada dodijelio neprijatelju. Maza Márquez izašao je neozlijeđen iz oba pripisujući to zaštiti Božanskog Djeteta. Istog sveca, zasigurno, kome je Escobar pripisivao čudo što ga Maza Márquez nije još uspio ubiti.

Osobna je politika predsjednika Gavirie bila ta da oružane jedinice neće pokušati osloboditi nijednog otetog bez prethodnog dogovora s njegovom obitelji. Međutim su se u političkim krugovima često spominjala razilaženja u postupcima između predsjednika i generala Maze. Villamizar je osiguravao zaleđe.

- Želim Vas upozoriti da sam protiv pokušaja oslobađanja silom - rekao je generalu Mazi. - Želim biti siguran da toga neće biti, i da ćete se o svakoj takvoj odluci konzultirati sa mnom.

Maza Márquez se složio. Na kraju dugog informativnog razgovora, dao je naredbu da se prisluškuje Villamizarov telefon, za slučaj da otmičari kane stupiti s njime u vezu te noći.

Rafael Pardo je u prvom razgovoru, te iste večeri, obavijestio Villamizara da ga je predsjednik imenovao posrednikom između vlade i obitelji, te je jedini ovlašten davati službene izjave o slučaju. Obojici je bilo jasno da je otmica Maruje smicalica narkomafije kako bi izvršila pritisak na vladu preko njene sestre, Glorie

Pachón, i odlučili su djelovati shodno tome, bez daljnjih pretpostavki.

Kolumbija nije bila svjesna svog značaja u međunarodnoj trgovini drogom sve dok narkomafijaši nisu prodrli u visoku politiku zemlje kroz stražnja vrata, najprije rastućom moći korupcije i mita, a zatim

osobnim aspiracijama. Pablo Escobar nastojao se smjestiti u pokret Luisa Carlosa Galána, 1982., ali ga je ovaj izbrisao sa svog popisa i raskrinkao u Medellínú pred demonstracijom pet tisuća ljudi. Malo zatim ušao je kao zamjenik u Parlament kroz marginalno krilo službenog liberalizma, no nije zaboravio uvredu, i pokrenuo je rat do istrebljenja protiv Države, a osobito protiv Novog liberalizma. Rodriga Larú Bonillu, njegovog zastupnika i ministra pravosuđa u vladi Belisaria Betancura, usmrtio je motorizirani plaćeni ubojica na ulicama Bogote. Njegovog nasljednika, Enriquea Pareja, slijedio je do Budimpešte plaćenik koji mu je pucao iz pištolja u lice i nije ga uspio ubiti. 18. kolovoza 1989, Luis Carlos Galán pokošen je strojnicom na glavnom trgu gradića Soache, deset kilometara od predsjedničke palače i okružen s osamnaest dobro naoružanih tjelohranitelja.

U osnovi tog rata ležao je užas narkomafijaša pred mogućnošću da budu izručeni Sjedinjenim Državama, gdje bi bili suđeni za zločine tamo počinjene i podvrgnuti ogromnim kaznama. Među njima, jedna stvarno teška: Carlos Lehder, kolumbijski mafijaš ekstradiran 1987., osuđen je u Sjedinjenim Državama na doživotni zatvor plus sto trideset godina. To je bilo moguće zbog ugovora potpisanog za vladavine predsjednika Julia Césara Turbaya, u kome je po prvi put dogovorena ekstradicija Kolumbijanaca. Predsjednik Belisario Betancur primjenio ga je prvi put nakon ubojstva Lare Bonille nizom izručenja po prijekom postupku. Narkomafijaši - prestravljeni dugom rukom Sjedinjenih Država u čitavom svijetu - shvatili su da im je najsigurnije biti u Kolumbiji, pa su postali ilegalni prebjeci u vlastitoj zemlji. Prava je ironija što im nije preostalo drugo nego staviti se pod zaštitu Države da bi spasili голу kožu. Tako da su je nastojali steći - milom ili silom - nemilosrdnim terorizmom koji ne pravi razlike, i istodobno, ponudom da se predaju pravdi, vrate u domovinu i investiraju imetak u Kolumbiju, samo pod uvjetom da ne budu ekstradirani. Bila je to stvarna skrovita protumoć sa zaštitnim znakom - Izručljivi - i geslom svojstvenim Escobaru: "Draži nam je grob u Kolumbiji nego ćelija u Sjedinjenim Državama."

Betancur je nastavio rat. Njegov ga je nasljednik, Virgilio Barco, zaoštrio. Takvo je bilo stanje 1989. kada se César Gaviria pojavio kao predsjednički kandidat nakon ubojstva Luisa Carlosa Galána, čiju je kampanju vodio. U svojoj je branio ekstradiciju kao neophodno sredstvo za učvršćenje pravde, i najavio novu strategiju protiv narkomafije. Bila je to jednostavna misao: oni koji se predaju sucima i priznaju sve ili neke zločine mogu postići kao glavni privilegij neizručenje. Međutim, način na koji je izložena u prvotnoj odluci nije zadovoljio Izručljive. Escobar je zahtijevao preko svojih odvjetnika da neizručenje bude bezuvjetno, da uvjet priznanja i potkazivanja ne bude nužan, da zatvor bude nepovrediv i da se zajamči zaštita njihovim obiteljima i pristašama. Da bi to postigao - s terorizmom u jednoj i pregovorima u drugoj ruci - pokrenuo je niz otmica novinara kako bi stao vladi na vrat. U dva mjeseca oteto ih je osam. Tako da se otmica Maruje i Beatriz mogla protumačiti kao novi okretanj zavrtnja tog zlokobnog naleta.

Villamizar ju je tako shvatio kada je vidio prorešetani automobil. Kasnije, usred gomile koja je zaposjela kuću, opsjela ga je potpuna sigurnost da životi njegove supruge i sestre ovise o onome što je on kadar učiniti da ih spasi. Jer je tada, po prvi put, rat bio smišljen kao osobni duel koji je nemoguće izbjeći.

Villamizar je, zapravo, i sam bio jedan od preživjelih. Kao zastupnik u Parlamentu postigao je da se odobri Nacionalni zakon o opojnim sredstvima, 1985, kada još nije bilo redovnih zakonskih odredbi protiv narkomafije već samo raspršenih odluka opsadnog stanja. Kasnije ga je Luis Carlos Galán uputio da spriječi odobrenje prijedloga zakona koji su zastupnici, Escobarovi prijatelji, iznijeli u Parlamentu s namjerom da oduzmu zakonsku potporu postojećem ugovoru o ekstradiciji. Bila je to njegova osuda na smrt. 22. listopada 1986. dvojica plaćenih ubojica u trenirkama, koji su se pravili da vježbaju pred njegovom kućom, ispalili su u njega dva rafala iz strojnice dok je ulazio u auto. Pobjegao je čudom. Jednog od napadača ubila je policija, a njegovi su suučesnici uhićeni, i nekoliko godina kasnije oslobođeni. Nitko nije platio za atentat, ali isto tako nitko nije dvojio o tome tko ga je naredio.

Sam Galán nagovorio ga je da se na neko vrijeme udalji iz Kolumbije, i Villamizar je imenovan veleposlanikom u Indoneziji. Godinu dana kasnije, služba sigurnosti Sjedinjenih Država u Singapuru uhvatila je kolumbijskog plaćenog ubojicu na putu za Džakartu. Nije se razjasnilo je li poslan da ubije Villamizara, no utvrdilo se da je u Sjedinjenim Državama na popisu umrlih zahvaljujući potvrdi o preminuću koja se pokazala lažnom.

U večeri otmice Maruje i Beatriz Villamizarova je kuća bila krcata. Pristizali su političari i vladini ljudi, i obitelji obje otete. Aseneth Velázquez, trgovkinja umjetninama i dobra prijateljica Villamizarovih, koja je živjela na gornjem katu, preuzela je ulogu domaćice. Samo je nedostajalo muzike, pa da večer bude ista kao svakog petka. Neizbježno je: u Kolumbiji se svaki skup kome prisustvuje više od šestoro ljudi, bez obzira na povod i sat, nužno pretvara u zabavu.

U taj je sat sva raspršena po svijetu obitelj bila već obaviještena. Alexandra, Marujina kćer iz prvog braka, završavala je večeru u nekom restoranu u Maicaou - na dalekom poluotoku Guajira - kada je Javier Ayala objavio vijest. Alexandra, glavna urednica Enfoquea, popularne TV emisije srijedom, stigla je dan ranije u Guajiru zbog niza intervjua. Otrčala je u hotel nazvati obitelj, ali su telefoni kod kuće bili zauzeti. Predhodne je srijede, sretnim sklopom okolnosti, intervjuirala jednog psihijatra, stručnjaka u kliničkim slučajevima uzrokovanim boravkom u strogo čuvanim zatvorima. Kada je čula vijest u Maicaou, shvatila je da bi ta terapija mogla biti od koristi otetima i vratila se u Bogotu nakanivši je upotrijebiti u slijedećim emisijama.

Gloriu Pachón - Marujinu sestru, tada veleposlanicu Kolumbije u Ujedinjenim narodima - probudila je u dva ujutro Villamizarova rečenica: "Imam gadnu vijest." Juana, Marujina kćer koja je bila na praznicima u Parizu, saznala ju je trenutak kasnije u susjednoj sobi. Nicolás, dvadesetsedmogodišnji muzičar i kompozitor, probuđen je u New Yorku.

U dva je ujutro doktor Guerrero otišao sa sinom Gabrielom na razgovor s parlamentarnim zastupnikom Diegom Montanom Cuéllarom, predsjednikom Rodoljubne unije - podružnog pokreta Komunističke partije - i članom skupine Znamenitih, osnovane u prosincu 1989. kao posrednik između vlade i otmičara Álvara Diega Montoye. Zatekli su ga budnog, i malodušnog. Slušao je vijest o otmici u večernjim TV dnevnicima, i smatrao ju je obeshrabrujućim znakom. Guerrero ga je jedino želio zamoliti da mu posluži kao posrednik pa da Pablo Escobar prihvati njega kao otetog u zamjenu za Beatriz. Montana Cuéllar odgovorio mu je na sebi svojstven način.

- Ne budi glup, Pedro - rekao mu je -, u ovoj se zemlji ne može više ništa napraviti.

Doktor Guerrero vratio se kući u zoru, no nije ni pokušao zaspati. Tjeskoba ga je držala na iglama. Nešto prije sedam nazvao ga je osobno glavni urednik dnevnika Caracol, Yamid Amat, i on je odgovorio u svom najgorem duševnom stanju nepromišljenim izazovom otmičarima.

Ne sklopivši ni oka, Villamizar se u pola sedam ujutro istuširao i obukao, i otišao na sastanak s ministrom pravosuđa, Jaimeom Giraldom Ángelom, koji ga je izvijestio o tadašnjem stanju rata protiv terorizma narkomafije. Villamizar je izašao sa razgovora uvjeren da će borba biti teška i dugotrajna, ali bio je zahvalan zbog dva sata aktualizacije teme, jer već duže je vrijeme sasvim zanemario narkomafiju.

Nije ni doručkovao ni ručao. Popodne je i on, nekon nekoliko neuspjelih koraka, posjetio Diega Montanu Cuéllara, koji ga je iznova iznenadio svojom otvorenošću. "Ne zaboravi da će se ovo otegnuti - rekao mu je. - Barem do idućeg lipnja, nakon Ustavotvorne skupštine, jer će Maruja i Beatriz poslužiti Escobaru kao štit da ga ne izruče." Mnoge je prijatelje smetalo što Montana Cuéllar ne prikriva svoj pesimizam u tisku, iako je član Znamenitih.

- Ionako kanim odustati od te zajebancije - rekao je Villamizaru na svom bujnom jeziku. - Tu smo iz čiste gluposti.

Villamizar se vratio kući iscrpljen i osamljen, na kraju dana bez nade. Dva gutljaja čistog viskija koje je ispio nadušak dotukla su ga. Sin Andrés, koji će mu od tada biti jedino društvo, natjerao ga je da doručkuje u šest navečer. Kod toga je bio kada ga je predsjednik nazvao.

- Sada da, Alberto - rekao mu je sasvim dobre volje. - Dođite ovamo i porazgovarajmo.

Predsjednik Gaviria primio ga je u sedam navečer u biblioteci privatne kuće u predsjedničkoj palači, gdje je živio već tri mjeseca sa suprugom Anom Milenom Muñoz i dvoje djece, jedanaestogodišnjim Simónom i osmogodišnjom Marióm Paz. Bilo je to malo ali gostoljubivo utočište uz staklenik cvjetova živih boja, s drvenim policama pretrpanim službenim publikacijama i obiteljskim fotografijama, i stereo uređajem s omiljenim pločama: Beatlesi, Jethro Tull, Juan Luis Guerra, Beethoven, Bach. Nakon iscrpljujućih radnih dana, predsjednik je tamo dokončavao neslužbene prijeme ili se opuštao uz večernje prijatelje i čašicu viskija.

Gaviria je srdačno dočekao Villamizara i razgovarao s njim solidarnim i sućutnim tonom, ali sa sebi svojstvenom ponešto oporom iskrenošću. Međutim je Villamizar tada već bio smireniji jer se oporavio od početnog udara, a i saznao je da je predsjednik mogao vrlo malo učiniti za njega. Obojica su bili sigurni da je povod otmici Maruje i Beatriz politički, i nije im trebala osobita pronicljivost da bi shvatili da je autor Pablo Escobar. Ali nije važno znati - rekao je Gaviria - nego postići da to Escobar prizna, što je prvi nužni korak za sigurnost oteatih.

Villamizaru je od prvog trena bilo jasno da predsjednik neće prekoračiti Ustav ni zakon da bi mu pomogao, i da neće obustaviti vojne operacije u potrazi za otmičarima, ali da isto tako neće pokušati osloboditi otete bez prethodnog ovlaštenja od strane obitelji.

"To - rekao je predsjednik - je naša politika."

Nije se imalo što dodati. Kada je Villamizar izašao iz predsjedničke palače, protekla su već dvadeset i četiri sata od otmice i bio je slijep pred sudbinom, ali je znao da može računati sa solidarnošću vlade

pri samostalnom poduzimanju koraka za svoje otete, i imao je Rafaela Parda na raspolaganju. No, najdostojniji vjerovanja činio mu se sirovi realizam Diega Montane Cuéllara.

Prva otmica u onom naletu bez presedana - 30. prošlog kolovoza, jedva tri tjedna nakon što je predsjednik César Gaviria preuzeo dužnost - bila je otmica Diane Turbay, glavne urednice TV dnevnika Criptón i časopisa Hoy x Hoy, iz Bogote, kćeri bivšeg predsjednika republike i vrhovnog vođe liberalne stranke Julia Césara Turbaya. Zajedno s njom oteta su četiri člana njenog tima: odgovorna urednica dnevnika, Azucena Liévano; urednik Juan Vitta, snimatelji Richard Becerra y Orlando Acevedo, i njemački novinar nastanjen u Kolumbiji, Hero Buss. Ukupno šestero.

Varka kojom su se otmičari poslužili bio je tobožnji intervju sa svećenikom Manuelom Pérezom, vrhovnim komandantom Vojske nacionalnog oslobođenja (ELN). Nitko se od malobrojnih koji su znali za poziv nije složio s time da ga Diana prihvati. Među njima, ministar obrane, general Óscar Botero, i Rafael Pardo, kome je predsjednik republike ukazao na opasnosti ekspedicije da ih prenese obitelji Turbay. Međutim, pomisliti da će Diana odustati od tog puta, značilo je ne poznavati je. Zapravo, više od novinskog intervju sa svećenikom Manuelom Pérezom, zanimala ju je mogućnost dijaloga o miru. Nekoliko godina ranije, poduzela je u potpunoj tajnosti ekspediciju na leđima mazge zbog razgovora sa oružanim obrambenim skupinama na njihovom teritoriju, u usamljenom pokušaju da shvati taj pokret s njegove političke i novinarske točke gledišta. Vijest nije izazvala pažnju u svoje vrijeme niti su objavljeni njeni zaključci. Kasnije se, unatoč staroj borbi protiv M-19, sprijateljila s komandantom Carlosom Pizarrom, kojeg je posjetila u njegovom vojnom logoru tražeći mirno rješenje. Onaj tko je smislio prijevaru za njenu otmicu, morao je poznavati ove antecedente. Tako da u tom trenutku nikakav razlog, nikakva prepreka, ništa na svijetu nije moglo spriječiti Dianu da ode razgovarati sa svećenikom Pérezom, koji je imao jedan od ključeva mira.

Zbog raznih neprilika u posljednji čas, sastanak je godinu dana ranije bio odgođen, ali su 30. kolovoza u pet popodne, ne obavijestivši nikoga, Diana i njen tim krenuli na put u rasklimanom kamionetu, s dva mladića i djevojkom koji su se predstavili kao poslanici iz vrhovništva ELN-a. Samo putovanje iz Bogote bila je vjerna parodija putovanja kakvo bi napravili gerilci. Pratioci su vjerojatno bili članovi nekog oružanog pokreta, ili su to nekada bili, ili su jako dobro naučili lekciju, jer ni u razgovoru ni u ponašanju nisu počinili nijednu grešku koja bi odala prijevaru.

Prvoga dana stigli su do Honde, sto četrdeset i šest kilometara zapadno od Bogote. Tamo su ih čekali drugi, s dva udobnija vozila. Nakon večere u nekoj krčmi za goniče mazgi, produžili su po nevidljivoj i opasnoj cesti pod jakim pljuskom, i osvanuli čekajući da se put raskrči od velikog odrona. Konačno, umorni i neispavani, stigli su u jedanaest ujutro do mjesta gdje ih je čekala izvidnica sa pet konja. Diana i Azucena nastavile su slijedeća četiri sata jašući, a njihovi drugovi pješice, prvo kroz mrku planinu, a zatim idiličnom dolinom s kućama za odmor među nasadima kave. Ljudi su provirivali da ih vide, neki su prepoznali Dianu i mahali joj sa terasa. Juan Vitta izračunao je da ih je najmanje petsto ljudi vidjelo za tog putovanja. Popodne su sjahali na napuštenom posjedu gdje im se neki mladić nalik na studenta predstavio kao član ELN-a, ali nije ništa rekao o njihovom odredištu. Svi su bili zbunjeni. Na manje od pola kilometara vidio se dio autoputa, i u dnu grad koji je bez sumnje bio Medellín. To jest: teritorij koji ne pripada ELN-u. Ako se ne radi - pomislio je Hero Buss - o majstorskom potezu svećenika Péreza da se sastanu na području na koje nitko ne bi posumnjao. Doista, jedno dva sata kasnije stigli su u Copacabanu, gradić progutan demografskim porivom Medellín. Sjahali su pred bijelom kućicom krova prekrivenog mahovinom, kao inkrustriranom u vrljetnu stijenu. Unutra je bila jedna veća, i sa svake strane po jedna manja soba. U prvu, s tri bračna kreveta, smjestili su se vodiči. U drugu - s jednim bračnim krevetom i drugim na kat - stavili su muškarce iz tima. Za Dianu i Azucenu odredili su najbolju sobu u dnu, za koju se vidjelo da su je koristile žene. Svjetlo je gorjelo usred dana, jer svi su prozori bili prekriveni daskama.

Nakon kojih tri sata čekanja stigao je jedan maskirani i zaželio im dobrodošlicu u ime zapovjedništva. Obavijestio ih je da ih svećenik Pérez već čeka, ali iz sigurnosnih razloga moraju prvo odvesti žene. Tada je Diana prvi put pokazala znake nemira. Hero Buss joj je nasamo savjetovao da nikako ne prihvati podjelu grupe. Znajući da to ne može spriječiti, Diana mu je kriomice dala svoju osobnu kartu, nemajući mu vremena objasniti zašto. On je to shvatio kao dokaz za slučaj da nestanu.

Prije svanuća odveli su žene i Juana Vittu. Hero Buss, Richard Becerra i Orlando Acevedo ostali su u sobi s bračnim krevetom i ležajima na kat, s pet čuvara. Sumnja da su pali u zamku rasla je svakog sata. Po noći, dok su se kartali, Hero Buss je primjetio da jedan čuvar nosi skupi sat. "Dakle je ELN već na nivou Rolexa", narugao se. Ali se protivnik pravio gluhim. Smelo ga je i to što im oružje nije gerilsko već za borbu u gradu. Orlando, koji je govorio malo i smatrao se nevažnim u priči, nije trebao toliko tragova da bi naslutio istinu, zbog nepodnošljivog osjećaja da se nešto ozbiljno događa.

Prva promjena kuće bila je u ponoć 10. rujna, kada su čuvari provalili vičući:

“Stigao je zakon!”. Nakon dva sata tegobnog hoda po šumarcima, pod jakom olujom, stigli su do kuće gdje su bili Diana, Azucena i Juan Vitta. Bila je prostrana i fino namještena, s televizorom velikog ekrana, i ničim nije budila sumnju. Nitko od njih nije ni sanjao da su te noći lako mogli biti oslobođeni pukom slučajnošću. Imali su nekoliko sati odmora koji su iskoristili za razmjenu misli, iskustava i planova za budućnost. Diana se povjerila Heri Bussu. Govorila mu je o svom malodušju jer ih je dovela u tu zamku bez izlaza, rekla je da se trudi utišati sjećanja na obitelj - supruga, djecu, roditelje -, koja joj nisu davala ni trenutka predaha. Ali je ishod uvijek bio protivan.

Slijedeće je noći, dok su je pješice vodili do treće kuće, zajedno s Azucenom i Juanom Vittom, nemogućim putem i pod upornom kišom, Diana shvatila da ništa od onoga što im govore nije istina. Ali ju je te iste noći jedan nepoznati čuvar oslobodio sumnji.

- Vi niste sa ELN-om, već u rukama Izručljivih - rekao im je. - Ali budite mirni, biti ćete svjedoci povijesnog događaja.

Nestanak tima Diane Turbay ostao je nerazjašnjen, devetnaest dana kasnije, kada je oteta Marina Montoya. Odvukla su je tri skupo obučena čovjeka, naoružana 9-milimetarskim pištoljima i mitraljezima Mini-Uzi s prigušivačem, tek što je zatvorila svoj restoran Donde las Tías, u sjevernom dijelu Bogote. Njena je sestra Lucrecia, koja joj je pomagala posluživati mušterije, imala sreću što joj je noga bila u gipsu zbog uganuća gležnja, pa nije mogla ići u restoran. Marina je već zatvorila, ali je opet otvorila jer je prepoznala dvojicu od tri čovjeka koji su pozvonili. Ručali su tamo nekoliko puta od prethodnog tjedna i dojmili su se osoblja ljubaznošću i pučkim humorom, i napojnicama od trideset posto za konobare. Te su večeri, međutim, bili drugačiji. Tek što je Marina otvorila vrata, udarili su je ključevima i izvukli iz lokala. Uspjela se uhvatiti jednom rukom za stup ulične svjetiljke i počela vikati. Jedan od napadača udario ju je koljenom u kičmu ostavivši je bez daha. Odvezli su je onesviještenu u prtljažniku plavog Mercedesa 190 podešenom za disanje.

Četerdesetmogodišnji Luis Guillermo Pérez Montoya, jedan od sedmero Marinine djece, predstavnik Kodaka u Kolumbiji, protumačio je događaj kao i svi ostali: majku su mu oteli zbog odmazde jer vlada nije ispunila dogovor između Germána Montoye i Izručljivih. Po prirodi nepovjerljiv prema svemu što miriše na službeni svijet, preuzeo je zadaću da oslobodi majku kroz neposredan dodir s Pablom Escobarom.

Bez ikakve orijentacije, bez ikakvog prethodnog kontakta, ne znajući čak ni što napraviti kada stigne, otputovao je dva dana kasnije u Medellín. Na aerodromu je pozvao taksi i rekao neodređeno vozaču da ga odveze u grad. Stvarnost mu je izašla u susret kada je na rubu ceste ugledao napušteni leš djevojke od kojih petnaest godina, u skupoj kričavoj odjeći i besramno našminkane. Imao je rupu od metka s niti osušene krvi na čelu. Luis Guillermo, ne vjerujući vlastitim očima, pokazao je prstom.

- Tamo je jedna mrtva djevojka.

- Da - odgovorio je vozač ni ne pogledavši. - To su lutkice koje se zabavljaju s prijateljima don Pabla.

Incident je probio led. Luis Guillermo otkrio je vozaču razlog svog dolaska, i ovaj ga je uputio da se sastane s tobožnjom kćeri sestrične Pabla Escobara.

- Idi danas u osam u crkvu iza tržnice - rekao mu je. - Tamo će doći djevojka koja se zove Rosalia.

Zaista je bila tamo, čekajući ga na jednoj klupi na trgu. Bila je još gotovo djevojčica, no imala je držanje i samopouzdanje zrele i dobro upućene žene. Za početak, rekla mu je, mora donijeti pola miliona pesosa u gotovini. Pokazala mu je hotel gdje treba odsjesti idućeg četvrtka, i pričekati u petak telefonski poziv u sedam ujutro ili sedam navečer.

- Nazvati će žena koja se zove Pita - pojasnila je.

Čekao je uzalud dva dana i dio trećega. Konačno je shvatio varku i zahvalio što ga Pita nije nazvala za novac. Bio je toliko diskretan, da je njegova supruga saznala za ta putovanja i njihov žalosni ishod tek četiri godine kasnije, kada je prvi put progovorio o tome za ovu reportažu.

Četiri sata nakon otmice Marine Montoye, jedan džip i jedan Renault 18 blokirali su sprijeda i straga automobil glavnog urednika novina El Tiempo, Francisca Santosa, u nekoj sporednoj ulici četvrti Las Ferias, na zapadu Bogote. Njegov naizgled običan crveni džip bio je originalno blindiran, i četiri napadača koji su ga okružili nisu samo nosili 9-milimetarske pištolje i strojnice Mini-Uzi s prigušivačem, već je jedan imao i poseban čekić za razbijanje stakla. Ništa im od toga nije trebalo. Pacho, nepopravljivi raspravljatelj, sam je otvorio vrata da bi popričao s napadačima. “Radije bih bio umro nego propustio saznati što se događa”, rekao je. Jedan ga je napadač smirio prislonivši mu pištolj uz čelo i prisilio ga da izađe iz auta pognute glave. Drugi je otvorio prednja vrata i ispalio tri metka: prvi je skrenuo prema staklu, a dva su probila lubanju vozaču, Oromansiu Ibáñezu, tridesetmogodišnjaku. Pacho nije ništa primjetio. Nekoliko dana kasnije, rekonstruirajući napad, sjetio se da je čuo zuj tri metka utišan prigušivačem.

Operacija je bila tako brzo izvedena, da nije privukla pažnju usred bučnog prometa utorkom. Neki je policajac našao krvareći leš na prednjem sjedalu napuštenog automobila; uključio je radiovezu, i za trenutak čuo na drugom kraju glas poluizgubljen u svemiru.

- Primljeno.

- Tko govori? - upitao je policajac.

- Ovdje El Tiempo.

Vijest je prodrla u javnost desetak minuta kasnije. Zapravo se počela pripremati četiri mjeseca ranije, ali je skoro propala zbog nepravilnosti nepredvidivih kretanja Pacha Santosa. Iz istih je razloga, petnaest godina ranije, M-19 odustao od otmice njegova oca, Hernanda Santosa.

Ovoga je puta sve bilo predviđeno do u sitnice. Auti otmičara, naišavši na zastoj u prometu u aveniji Boyacá, u visini 80. ulice, utekli su preko pločnika i izgubili se u labirintu uličica siromašne četvrti. Pacho Santos sjedio je između dva otmičara, i iako mu je vidik bio zakriven naočalima zamagljenima lakom za nokte, pratio je po sjećanju zavoje i skretanja kola, sve dok nisu poskakujući ušla u neku garažu. Prema ruti i trajanju, stvorio si je približnu ideju o tome gdje bi mogli biti.

Sa naočalima za slijepe išao je vođen za ruku do kraja jednog hodnika. Popeli su se na drugi kat, skrenuli nalijevo, hodali kojih pet koraka, i došli na neko studeno mjesto. Tamo su mu skinuli naočale. Ugledao je mračnu spavaću sobu, s prozorima prekrivenim daskama i samotnom žaruljom na stropu. Jedini namještaj bio je bračni krevet s prljavom posteljinom, stol s prenosivim radiom i televizor.

Pacho je shvatio da uzrok žurbi njegovih otmičara nisu bili samo sigurnosni razlozi, već i nogometna utakmica između Santaféa i Caldas. Za mir sviju dali su mu bocu rakije, ostavili ga samog s radijom, i otišli slušati utakmicu u prizemlje. On ju je ispio do polovice u deset minuta, i nije osjetio da djeluje, no dala mu je snage da prati utakmicu. Lud za Santaféom od djetinjstva, nije mogao uživati u rakiji zbog bijesa jer je rezultat bio neodlučan: dva sa dva. Na kraju se vidio na TV dnevniku u pola deset, na arhivskoj snimci, obučen u smoking i okružen kraljicama ljepote. Tek tada je saznao za smrt vozača.

Nakon vijesti ušao je čuvar s maskom od flanela i natjerao ga da skine odjeću i obuče sivu trenirku, koja je čini se bila obvezatna u zatvorima Izručljivih. Pokušao mu je oduzeti i inhalator za asmu koji je nosio u džepu kaputa, ali ga je Pacho uvjerio da mu o njemu život ovisi. Maskirani mu je objasnio pravila zatočeništva: može ići u kupaonu na hodniku, slušati radio i gledati televiziju bez ograničenja, ali ne glasno. Na kraju mu je rekao da legne, i zavezao ga užetom oko gležanja za krevet.

Čuvar je stavio strunjaču na pod, tik uz krevet, i trenutak zatim počeo hrkati isprekidanim zviždukom. Bila je mrkla noć. U mraku, Pacho je postao svjestan da je to tek prva noć nesigurne budućnosti u kojoj se svašta moglo dogoditi. Pomislio je na Mariu Victoriu, - koju su prijatelji zvali Mariavé - svoju lijepu, pametnu i karakternu suprugu, s kojom je tada imao dva sina, Benjamína od dvadeset mjeseci i sedmomjesečnog Gabriela. Neki je pjetao zakukurijekao u susjedstvu, i Pacha je začudila takva besmislena satnica. "Samo se ljudi pijetao sjeti kukurijekati u deset navečer", pomislio je. Osjećajan je čovjek, impulzivan i lak na suzama: slika i prilika svog oca. Andrés Escabi, muž njegove sestre Juanite, poginuo je u eksploziji aviona u koji je podmetnuta bomba Izručljivih. Usred potresene obitelji, Pacho je izrekao rečenicu koja je svima izazvala žmarce: "Netko od nas neće doživjeti prosinac." Međutim nije imao osjećaj da mu je ta noć, noć otmice, posljednja. Po prvi put bio je smirenih živaca, i osjećao je sigurnost da će preživjeti. Po ritmu disanja primjetio je da je čuvar ispružen kraj njega budan. Upitao ga je:

- U čijim sam rukama?

- U čijim bi radije bio - zapitao je čuvar -: gerile ili narkomafije?

- Mislim da sam u rukama Pabla Escobara - rekao je Pacho.

- Tako je - odgovorio je čuvar, i odmah se ispravio -: u rukama Izručljivih.

Vijest je bila u zraku. Telefonisti EL Tiempo nazvali su najbliže rođake, a ovi druge i tako dalje, do kraja svijeta. Nizom čudnih slučajnosti, jedna od posljednjih koja je saznala iz obitelji bila je Pachova supruga. Nekoliko minuta nakon otmice nazvao ju je prijatelj Juan Gabriel Uribe koji se, ne znajući još pouzdano što se dogodilo, usudio samo upitati je li Pacho već stigao kući. Ona je odgovorila da nije, i Juan Gabriel nije se odvažio dati joj još nepotvrđenu vijest. Nekoliko minuta kasnije nazvao je Enrique Santos Calderón, dvostruki bratić njenog supruga i zamjenik glavnog urednika El Tiempa.

- Znaš li već za Pacha? - upitao ju je.

María Victoria pomislila je da joj govori o drugoj vijesti koju je već čula, a koja se ticala njenog muža.

- Naravno - odgovorila je.

Enrique se brže bolje oprostio i nastavio nazivati druge rođake. Nekoliko godina kasnije, komentirajući zabunu, María Victoria je rekla: "To mi se dogodilo jer sam prepametna." Trenutak kasnije Juan Gabriel je ponovo nazvao i sve joj ispričao: vozač je ubijen, a Pacho nestao.

Predsjednik Gaviria i njegovi najbliži savjetnici pregledavali su televizijski reklamni materijal za promidžbu izborne kampanje za Ustavotvornu skupštinu, kada mu je savjetnik za tisak, Mauricio Vargas, šapnuo na uho: "Pachito Santos je otet." Projekcija nije prekinuta. Predsjednik, koji treba naočale za kino, skinuo ih je i pogledao Vargasu.

- Držite me obaviještenog - rekao mu je.

Stavio je naočale i nastavio gledati projekciju. Njegov blizak prijatelj, Alberto Casas Santamaría, ministar komunikacija, koji je sjedio kraj njega, uspio je čuti vijest i prenio ju je s uha na uho predsjednikovim savjetnicima. Drhtaj je potresao dvoranu. Ali predsjednik nije ni trepnuo, u skladu sa sebi svojstvenim načelom koje izražava školskim rječnikom: "Valja završiti ovu zadaću." Na kraju projekcije ponovo je skinuo naočale, stavio ih u džep na grudima, i naredio Mauriciu Vargasu:

- Pozovite Rafaela Parda i recite mu da smjesta sazove Vijeće sigurnosti.

U međuvremenu je pokrenuo razmjenu mišljenja o reklamama, kao što je bilo predviđeno. Tek nakon donesene odluke dopustio je da se vidi koliko ga se vijest o otmici dojmila. Pola sata kasnije ušao je u dvoranu gdje ga je već čekala većina članova Vijeća sigurnosti. Tek što su počeli, Mauricio Vargas ušao je na vršcima prstiju i šapnuo mu na uho:

- Oteli su Marinu Montoyu.

To se zapravo dogodilo u četiri po podne - prije otmice Pacha - ali je vijesti trebalo još četiri sata da bi stigla do predsjednika.

Hernando Santos Castillo, Pachov otac, već je tri sata spavao deset tisuća kilometara daleko, u jednom hotelu u Firenci, Italija. U susjednoj je sobi bila njegova kćer Juanita, a u drugoj kćer Adriana s mužem. Primili su vijest telefonom, i odlučili ne buditi tatu. Ali ga je nećak Luis Fernando nazvao direktno, iz Bogote, s najobzirnijim uvodom kojeg se dosjetio da bi probudio sedamdesetomogodišnjaka s pet premosnica na srcu.

- Ima jedna jako loša vijest - rekao mu je.

Hernando je, naravno, odmah pomislio na najgore, ali je poštovao formu.

- Što se dogodilo?

- Pacho je otet.

Vijest o otmici, koliko god strašna, nije tako nepopravljiva kao vijest o ubojstvu, i Hernando je odahnuo. "Hvala Bogu", rekao je, i odmah promijenio ton:

- Mirno. Vidjeti ćemo što dalje.

Sat kasnije, u mirisnoj zori toskanske jeseni, krenuli su na dugi povratak u Kolumbiju.

Obitelj Turbay, zabrinuta bez vijesti o Diani tjedan dana nakon odlaska, zatražila je službeno zauzimanje od vlade preko glavnih gerilskih organizacija. Tjedan dana nakon datuma kada se Diana trebala vratiti, njezin suprug, Miguel Uribe, i član Parlamenta Álvaro Leyva, poduzeli su tajni put u Casa Verde, generalni štab Revolucionarnih oružanih snaga Kolumbije (FARC) u istočnoj kordiljeri. Tamo su stupili u vezu sa svim oružanim organizacijama nastojeći ustanoviti nije li Diana u kojoj od njih. Sedam ih je zanimalo u zajedničkoj pismenoj poruci.

Neznajući čega se prihvatiti, predsjedništvo republike upozorilo je javno mnijenje na mnoštvo lažnih poruka tražeći da im ne vjeruju više nego vladinim saopćenjima. Ali je teška i gorka istina bila da se javno mnijenje potpuno pouzdavalo u poruke Izručljivih, tako da su svi s olakšanjem odahnuili 30. listopada - šesdeset dana nakon otmice Diane Turbay i četrdeset i dva nakon otmice Francisca Santosa - kada su ovi jednom jedinom rečenicom raspršili svaki trag sumnje: "Javno prihvaćamo da su nestali novinari u našoj vlasti." Osam dana kasnije otete su Maruja Pachón i Beatriz Villamizar. Bilo je dovoljno razloga za vjerovanje da je perspektiva napada još puno šira.

Dan nakon nestanka Diane i njenog tima, kada još nitko nije ni slutio da su oteti, glasovitom glavnom uredniku vijesti na radiju Caracol, Yamidu Amatu, prepriječila je put skupina plaćenih ubojica u jednoj središnjoj ulici Bogote, nakon

nekoliko dana praćenja. Amat im je pobjegao iz ruku zatekavši ih gimnastičkim manevrom, i tko bi znao kako, izbjegao pucanj s leđa. Nekoliko sati kasnije, kćer bivšeg predsjednika Belisaria Betancura, María Clara - s dvanaestogodišnjom kćeri Nataliom - uspjela je uteći kolima kada joj se druga skupina plaćenika našla na putu u otmjenoj četvrti Bogote. Jedino je objašnjenje za ta dva neuspjeha to da su otmičari imali stroge upute da ne ubiju žrtve.

Prvi koji su pouzdano znali tko drži Maruju Pachón i Beatriz Villamizar bili su Hernando Santos i bivši predsjednik Turbay; jer sam je Escobar naložio jednom od svojih odvjetnika da ih o tome pismeno obavijesti četrdeset i osam sati nakon otmice: "Možeš im reći da skupina drži Pachónovu."

12. studenog poslana je druga posredna obavijest u pismu potpisano od Izručljivih Juanu Gómezu Martínezu, glavnom uredniku dnevnog lista EL Colombiano iz Medellín, koji je nekoliko puta pregovarao s Escobarom u ime Znamenitih. "Uhićenja novinarka Maruje Pachón - pisalo je u pismu Izručljivih - naš je odgovor na torture i otmice počinjene zadnjih dana u gradu Medellín od strane istog državnog organa sigurnosti spominjanog već mnogo puta u našim ranijim porukama." Ponovo su naglasili da ne kane osloboditi ni jednog taoca dok takvo stanje traje.

Doktor Guerrero, Beatrizin suprug, shrvan od početka potpunom nemoći pred događajima koji premašuju njegove snage, odlučio je zatvoriti psihijatrijsko savjetovalište. "Kako sam mogao primati pacijente kada sam bio u gore stanju od njih", rekao je. Prolazio je kroz krize tjeskobe koje nije htio prenositi na djecu. Nije imao ni trenutka spokoja, tješio se viskijem u predvečerja, i napajao je nesanicu slušajući na Radio Recuerdo suzne bolere zaljubljenih. "Ljubavi moja - pjevao je netko. - Ako me čuješ, odgovori mi."

Alberto Villamizar, svjestan od samog početka da je otmica njegove supruge i sestre tek karika zlosretnog lanca, zbio je redove s obiteljima drugih otetih. No, prvi je posjet Hernandu Santosu bio obeshrabrujući. Pratila ga je Gloria Pachón de Galán, njegova svast, i zatekli su Hernanda zavaljenog na kauču i potpuno utučenog. "Pripremam se da bih što manje patio kada ubiju Francisca", rekao im je tek što su ušli. Villamizar je pokušao skicirati koncept pregovora s otmičarima, ali mu ga je Hernando svojom nepopravljivom rezignacijom srušio.

- Ne budite naivni, dragi moj - rekao mu je, - pa Vi pojma nemate kakvi su to tipovi. Tu se ne može ništa napraviti.

Ni bivši predsjednik Turbay nije bio poticajniiji. Znao je iz više izvora da mu je kćer u vlasti Izručljivih, no odlučio je to prešutjeti sve dok pouzdano ne zna što namjeravaju. Spretno je izbjegao skupini novinara koja ga je pitala o tome tjedan ranije.

- Srce mi govori - rekao im je - da su Diana i njezini suradnici zadržani novinarskim radom, i da se ne radi o uhićenju.

Takvo malodušje bilo je razumljivo nakon tri mjeseca jalovih pokušaja. Villamizar ga je tako prihvatio, i umjesto da se zarazi njihovim pesimizmom, udahnuo je novi duh zajedničkom naporu.

Prijatelj kojeg su tih dana upitali kakav je Villamizar, ocrtao ga je jednim potezom: "Pravi je kompanjon pri piću." Villamizar je to prihvatio laka srca, kao rijedak i poželjan dar. Međutim, na dan otmice supruge uvidio je da može biti opasan u tim okolnostima, i odlučio ne popiti više ni gutljaja u javnosti sve dok mu otete ne budu na slobodi. Kao čovjek koji voli popiti u društvu, znao je da alkohol smanjuje oprez, razvezuje jezik i na neki način mijenja osjećaj stvarnosti. Da je pogibeljan za čovjeka koji mora dobro odvagati svaku svoju riječ i postupak. Tako da si nije nametnuo strogost zbog pokore već kao sigurnosnu mjeru. Prestao je posjećivati zabave, i oprostio se od bohemštine i političkih veselica. U noćima najtežih emocionalnih napetosti, otvarao bi dušu pred sinom Andrésom koji bi ga slušao uz čašu mineralne vode dok se on tješio samotnim gutljajem.

Na sastancima s Rafaelom Pardom razmatrali su razne mogućnosti i uvijek posrtali o politiku vlade koja je ostavila otvorena vrata prijetnji ekstradicijom. Obojica su znali da je to najjače oruđe pritiska na Izručljive da se predaju, i predsjednik se njome služio s jednakim uvjerenjem s kojim je Izručljivima služila za to da se ne predaju.

Villamizar nije prošao vojnu obuku, ali je odrastao blizu vojnih logora. Doktor Alberto Villamizar Flórez, njegov otac, bio je dugo godina liječnik predsjedničke garde i vrlo vezan uz živote svojih oficira. Njegov djed, general Joaquín Villamizar, bio je ministar rata. Jedan njegov stric, general Jorge Villamizar Flórez, bio je vrhovni komandant oružanih snaga. Alberto je od njih naslijedio dvostruki karakter vojnika i žitelja Santandera, i srdačan i zapovijedan, ozbiljan i veseljački, kome djelo slijedi misao, koji uvijek izravno kaže što ima za reći i nikada nikome nije govorio "ti". Međutim je prevagnuo u njemu očevo lik i završio je studij medicine na sveučilištu Javeriana, ali nije diplomirao, povučen neopozivim vjetrom politike. Ne zbog vojničkog u sebi, nego jer je čistokrvan i jednostavan čovjek iz Santandera, uvijek nosi uz se kratki Smith & Wesson 38, koji nikada ne bi želio upotrijebiti. U svakom slučaju, bio naoružan ili ne, najveće su mu vrline odlučnost i strpljivost. Iako se na prvi pogled čine proturječne, život mu je pokazao da to nisu. S takvom baštinom Villamizaru nije nedostajalo smjelosti da pokuša oružano rješenje otmice, ali ga je odbacio dok ne dođe do pitanja života i smrti.

Tako da mu se kao jedino rješenje na kraju studenog nametalo suočenje s Escobarom u kome bi pregovarali kao čovjek iz Santandera s čovjekom iz Antioquie, čvrsto i odrješito. Jedne večeri, umoran od tolikog promišljanja, iznio je sve pred Rafaela Parda. Bio mu je razumljiv njegov jad, ali mu je otvoreno odgovorio.

- Slušajte me, Alberto - rekao mu je na svoj trezven i izravan način -:

činite što hoćete, pokušajte što god možete, ali ako i dalje želite našu suradnju, morate znati da ne možete ići dalje od politike podvrgavanja. Ni koraka, Alberto. Kratko i jasno.

Nijedna druga vrlina ne bi toliko poslužila Villamizaru kao odlučnost i strpljivost u razrješavanju unutarnjih proturječja koji su mu postavljali ti uvjeti. To jest: djelovati kako želi, shodno svojoj domišljatosti i vještini, ali uvijek zavezanih ruku.

3

Maruja je otvorila oči i sjetila se starog španjolskog adagia: "Neka nam Bog ne dosudi ono što smo kadri podnijeti." Proteklo je deset dana od otmice, i Beatriz i ona počele su se privikavati na rutinu koja im se prve večeri činila nepojmljivom. Otmičari su im često ponavljali da se radi o vojnoj operaciji, no režim zatočeništva bio je gori od zatvorskog. Mogle su govoriti samo u slučaju nužde i uvijek šapatom. Nisu smijeje ustajati sa strunjače, koja im je služila kao zajednički krevet, i za sve što im je trebalo morale su tražiti dva čuvara koji ih nisu gubili iz vida ni kada su spavale: dopuštenje da sjednu, da ispruže noge, da razgovaraju s Marinom, da puše. Maruja je morala prekrivati lice jastukom da priguši kašalj.

Jedini krevet pripao je Marini, i bio je danju i noću osvijetljen vječnom svjetiljkom. Uz krevet je, na podu, bila strunjača na kojoj su spavale Maruja i Beatriz, glavom uz noge druge, kao ribice iz zodijaka, i pod istim pokrivačem. Čuvari su bdjeli sjedeći na podu i naslonjeni o zid. Prostor im je bio toliko skučen da bi im, kada bi ispružili noge, stopala dosegla strunjaču zatočenica. Živjeli su u polumraku jer je jedini prozor bio prekriven daskama. Prije spavanja bi krpama zapušili procijep na vratima da se svjetlost Marinine svjetiljke ne vidi u ostataku kuće. Ni danju ni noću nije bilo drugog svjetla, osim sjaja televizora, jer je Maruja postigla da skinu plavu žarulju koja ih je sve činila stravično blijedima. Zatvorena zagušljiva soba bila je zasićena smradnom vrućinom. Najgore je bilo od šest do devet ujutro, kada bi zatočenice, budne, bez zraka, gladne i žedne, čekale da otkriju procijep na vratima da bi počele disati. Jedina je utjeha Maruji i Marini bila točna opskrba šalicom kave i kutijom cigareta kada bi ih god zatražile. Za Beatriz, stručnjaka u terapiji disanjem, dim nakupljen u sobici bio je prava nesreća. Međutim, trpjela ju je šutke da im ne pokvari veselje. Jednom je prilikom Marina, sa cigaretom i šalicom kave u ruci, uskliknula: "Kako će biti dobro kada ćemo se jednom kod mene, pušeći i pijući kavicu, smijati ovim užasnim danima!" Tog je dana, umjesto muke, Beatriz osjetila žaljenje što ne puši.

To da su ih sve tri stavili u isti zatvor moglo se protumačiti kao rješenje iz nužde, jer im je kuća u koju su ih prvo odveli postala neupotrebljiva nakon što je udareni taksist otkrio pravac otmičara. Jedino su si tako mogle objasniti promjenu u zadnji tren, i bijedu sobice s jednim uskim krevetom, malom strunjačom za njih dvije, i manje od šest metara kvadratnih za tri taoca i dva čuvara u smjeni. I Marinu su doveli iz druge kuće - ili drugog posjeda, kako bi ona rekla - jer su pijanke i nered čuvara u prvoj doveli u opasnost cijelu organizaciju. Ipak je bilo nepojmljivo da jedna od velikih svjetskih međunarodnih organizacija nema ni toliko srca da drži svoje pristaše i žrtve u ljudskim uvjetima.

Nisu ni pojma imale gdje se nalaze. Po buci su znale da su vrlo blizu cesti za teške kamione. Činilo se da je nedaleko i neki dućančić s alkoholom i muzikom otvoren do kasna. Ponekad se čuo razglasnik koji je jednako pozivao na političke i vjerske skupove i prenosio zaglušne koncerte. Nekoliko su puta slušale krilatice izbornih kampanji za iduću Ustavotvornu skupštinu. Češće se čuo bruj malih aviona koji su polijetali i slijetali nedaleko odande, zbog čega su mislile da su

negdje kod Guaymarala, zračne luke za avione kratkih pista, dvadeset kilometara sjeverno od Bogote. Maruja, naviknuta od djetinjstva na klimu prerije, opazila je da hladnoća u sobi ne dolazi s otvorenog polja nego iz grada. Osim toga, pretjerane predostrožnosti čuvara bile su shvatljive jedino u urbanoj jezgri.

Najčudniji je bio povremeni gromot nekog helikoptera, tako blizu da se činilo da je iznad kuće. Marina Montoya govorila je da njime dolazi vojni oficir odgovoran za otmice. Tijekom vremena priviknuti će se na tu buku, jer je za tih mjeseci zatočeništva helikopter slijetao barem jednom mjesečno, i taoci nisu dvojili da je to u svezi s njima.

Bilo je nemoguće razabrati granicu istine i Marinine zarazne fantazije. Govorila je da su Pacho Santos i Diana Turbay u drugim sobama te iste kuće, tako da se oficir iz helikoptera za svake posjete bavi sa sva tri slučaja. Jednom prilikom začuli su alarmantne zvukove u dvorištu. Kućepazitelj je kleo ženu usred užurbanih naredbi da ga dignu odatle, da ga prenesu tamo, da ga okrenu nagore, kao da pokušavaju ugurati leš gdje ne stane. Marina je, u svom mračnom deliriju, pomislila da su raščetvorili Francisca Santosa i sada ga u komadima zakopavaju pod kuhinjske pločice. "Kada jednom počnu s ubojstvima, ne staju - rekla je. - Slijedeće ćemo biti mi." Provele su jezivu noć, dok nisu slučajno saznale da su premještali stari stroj za pranje rublja koji su četvorica jedva mogli podići.

Noću bi tišina bila potpuna. Prekidana jedino ludim kokotom bez osjećaja za vrijeme koji je kukurijekao kad bi mu se prohtjelo. Čuli su se laveži u daljini, i vrlo blizu jedan koji je zvučao kao lavež obučenog psa čuvara. Maruja je počela loše. Sklupčala se na strunjači, zatvorila oči, i nekoliko ih je dana otvarala samo koliko joj je bilo potrebno da može jasno misliti. Ne stoga što je spavala po osam sati bez prekida; spavala bi jedva pola sata i pri buđenju ponovo sretala tjeskobu koja ju je vrebala u stvarnosti. Strah je bio stalan: fizički osjećaj napetog čvora u želucu, uvijek na rubu da se raspukne i pretvori u paniku. Vrtila je čitav film svog života tražeći lijepe uspomene za koje bi se mogla uhvatiti, no uvijek su joj se nametale neprijatne. Na jednom od tri putovanja u Kolumbiju iz Džakarte, Luis Carlos Galán zamolio ju je za privatnim ručkom da mu pomogne u vođenju iduće predsjedničke kampanje. Ona mu je bila savjetnik za imidž u jednoj od prijašnjih kampanji; putovala je sa sestrom Glorinom po cijeloj zemlji, slavili su uspjehe, prevladavali poraze i nosili se s rizicima, pa je ponuda bila logična. Maruja je bila zadovoljna zbog tog priznanja. Ali je pri kraju ručka primjetila na Galánu neodređeni izraz, nadnaravno svijetlo: trenutnu i sigurnu spoznaju da će ga ubiti. Bilo je to tako bjelodano da je nagovorila muža da se vrate u Kolumbiju, iako ga je general Maza Márquez upozorio bez ikakvog objašnjenja na smrtnu opasnost koja ga tamo čeka. Osam dana prije povratka probudila ih je u Džakarti vijest da je Galán ubijen.

To iskustvo učinilo ju je sklonom depresiji što se otmicom zaoštrilo. Nije se imala za što uhvatiti kako bi utekla misli da i nju vreba smrtna opasnost. Odbijala je govoriti i jesti. Smetala ju je Beatrizina ravnodušnost i surovost maskiranih, nije mogla podnijeti Marininu pokornost i poistovjećivanje s režimom otmičara. Kao da je bila čuvar više koji ju poziva na red kada hrče, ili kašlje u snu, ili se miče više od neophodnog. Maruja bi negdje stavila čašu, i Marina bi ju brzo maknula sva uplašena: "Pazite!" I stavila je drugamo. Maruja joj se prezirno suprotstavljala. "Ne brinite - rekla bi joj. - Ne naređujete Vi ovdje." Povrh sveg zla, čuvar je brinulo što Beatriz provodi dane opisujući potankosti zatočeništva kako bi ih pripovijedala suprugu i sinovima kada izađe na slobodu. Napravila je i dugi popis svega što joj se gadilo u sobi, i morala je odustati jer nije našla nijednu iznimku. Čuvari su čuli na radiju da je Beatriz fizioterapeut, i pobrkali to s psihoterapeutom, pa su joj zabranili pisati bojeći se da zapravo razrađuje znanstvenu metodu kojom ih kani zaludjeti.

Marinina je degradacija bila razumljiva. Dolazak još dvaju taoca bio je za nju poput nepodnošljivog uplitanja u svijet koji je već učinila svojim, i samo svojim, nakon gotovo dva mjeseca u predvorju smrti. Njen odnos s čuvarima, vrlo dubok, promijenio se zbog njih, i za manje od dva tjedna ponovo je zapala u užasnu bol i veliku usamljenost iz razdoblja koje je uspjela prebroditi.

Ipak, nijedna noć nije Maruji bila tako užasna kao prva. Bila je beskonačna i studena. U jedan ujutro temperatura u Bogoti - prema Meteorološkom institutu - bila je između 13 i 15 stupnjeva, kišilo je u centru i oko zračne luke. Maruju je shrvao umor. Počela je hrcati čim je zaspala, no svaki ju je čas budio njen kašalj pušačice, uporan i neobuzdan, još pogoršan zbog vlage zidova koji su osvanjivali orošeni ledom. Kad god bi zakašljala ili zahrkala, čuvar bi je udario petom po glavi. Marina im je zbog nesavladivog straha držala stranu, i prijetila Maruji da će je zavezati za strunjaču da se ne miče toliko, i staviti joj krpu u usta da ne hrče.

Marina je probudila Beatriz da čuje jutarnje vijesti na radiju. Pogriješila je. U prvom intervjuu s Yamidom Amatom, iz radija Caracol, doktor Pedro Guerrero ispustio je salvu grdnja i groznja otmičarima. Izazivao ih je neka budu muškarci i pokažu se. Beatriz je pretrpjela krizu straha, uvjerena da će se te uvrede sručiti na njihove glave.

Dva dana kasnije jedan skupo obučeni šef, kup mesa nabijen u metar i devedeset, razvalio je nogom vrata i ušao u sobu poput vjetruštine. Besprijeckorno odijelo od tropske vune, talijanske mokasine i kravata od žute svile loše su se slagali s tim spiljskim ponašanjem. Dobacio je dvije tri pogrde čuvarima i iskaliio bijes na najplahijem, kojeg su ostali zvali Škrofula. "Čuo sam da ste vrlo nervozni - rekao mu je. - Čuvajte se, jer ovdje nervozni umiru." I odmah zatim, obratio se Maruji bez ikakvog obzira:

- Rekli su mi da ste jučer jako smetali, da bučite, da kašljete.

Maruja mu je odgovorila s uzornom mirnoćom koja se lako mogla shvatiti kao prezir.

- Hrcem dok spavam i nisam toga svjesna - rekla mu je. - Ne mogu spriječiti kašalj jer je u sobi vrlo hladno i u zoru niz zidove curi voda.

Čovjek nije bio raspoložen za prigovore.

- I Vi mislite da možete činiti sve što Vam padne na pamet? - povikao je. -

Ako ponovo budete hrcali ili kašljali mogli biste ostati bez glave.

Zatim se obratio i Beatriz.

- Ako ne Vi, onda Vaša djeca ili muževi. Sve ih poznajemo i dobro znamo gdje su.

- Činite što Vas volja - odgovorila je Maruja. - Ne mogu se suzdržati da ne hrčem. Ako hoćete, ubijte me.

Bila je iskrena, i s vremenom je shvatila da je dobro postupila. Surovo postupanje od prvog dana spadalo je u otmičarske metode za obeshrabrivanje taoca. Beatriz je, naprotiv, još uvijek pod dojmom suprugovog ispada na radiju, bila manje ohola.

- Zašto morate u ovo miješati našu djecu, koja s tim nemaju veze? - rekla je na rubu suza. - Zar Vi nemate djece?

On je, možda smekšan, odgovorio da ima, ali je Beatriz već izgubila bitku: suze joj nisu dale da nastavi. Maruja je, već smirena, rekla šefu neka, ako zaista žele doći do kakvog sporazuma, razgovaraju s njenim suprugom.

Povjerovala je da je maskirani poslušao savjet jer se u nedelju pojavio drugačiji. Donio je dnevne novine s pozivom Alberta Villamizara na postizanje povoljnog dogovora s otmičarima. Ovi su, naizgled, počeli djelovati shodno tome.

Barem šef, koji je bio toliko uslužan da je zamolio zatočenice da naprave popis neophodnih stvari: sapuni, četkice i pasta za zube, cigarete, krema za kožu i neke knjige. Dio zatraženog stigao je istog dana, ali su neke od knjiga dobile tek četiri mjeseca kasnije. S vremenom su nakupile mnoštvo slika i suvenira Božanskog Djetešca i Marije Pomoćnice, koje su im razni čuvari donosili ili ostavljali za uspomenu kada bi se opraštali ili vraćali s odmora. Nakon deset dana već su upale u domaću kolotečinu. Cipele su držale ispod kreveta, ali je vlaga u sobi bila tolika da su ih ponekad morali iznijeti u dvorište da se osuše. Smjele su hodati samo u muškim čarapama koje su im dali prvog dana, od debele vune i raznih boja, i oblačile bi po dva para da priguše korake. Zaplijenili su im odjeću koju su nosile na dan otmice, i dali im sportske trenirke - po jednu sivu i ružičastu svakoj -, u kojima su boravile i spavale, i dva kompleta donjeg rublja koje su prale pod tušem. Kasnije, kada su imale spavačicu, oblačile su je na trenirku za osobito hladnih noći. Dali su im i vreću da drže u njoj oskudne osobne stvari: trenirku za presvući i čiste čarape, donje rublje, higijenske uloške, lijekove, toaletni pribor.

Bila je samo jedna kupaona za njih tri i četiri čuvara. One su je morale koristiti zatvorenih vrata ali bez zasuna, i nisu se smjele zadržati više od deset minuta pod tušem, čak i kada su prale odjeću. Bilo im je dopušteno da puše onoliko cigareta koliko su tražile, što je za Maruju bilo više od kutije dnevno, a za Marinu još i više. U sobu su stavili televizor i prenosivi radio iz kuće da taoci mogu čuti vijesti a čuvari muziku. Jutarnje su se novosti slušale tiho, gotovo kriomice, a čuvari su naprotiv slušali svoju muziku za veselice onako glasno kako im je to nalagalo raspoloženje.

Televizor se palio u devet ujutro i gledali su obrazovni program, pa serije, i još dvije tri emisije do podnevnih vijesti. Zatim još tu i tamo nešto između četiri popodne i jedanaest navečer. Televizor je ostajao upaljen, kao u dječjim sobama, iako ga nitko nije gledao. Zatočenice su naprotiv pomno, milimetarskom pažnjom, pratile vijesti nastojeći otkriti šifrirane poruke svojih obitelji. Naravno, nikada nisu saznale koliko im ih je izmaklo, ili koliko su bezazlenih rečenica protumačile kao poruke nade.

Alberto Villamizar pojavio se u raznim TV vijestima osam puta u prva dva dana, siguran da će kroz jedne njegov glas stići do otetih. Osim toga, gotovo sva Marujina djeca radila su u masmedijima. Neki su vodili televizijske emisije u određene sate, i koristili su ih za održavanje komunikacije za koju su pretpostavljali da je jednostrana, a možda i beskorisna, ali su je održavali.

Prva koju su vidjeli slijedeće srijede bila je ona koju je Alexandra napravila na povratku iz Guajire. Psihijatar Jaime Gaviria, kolega Beatrizinog supruga i stari prijatelj obitelji, dao je niz mudrih uputa za očuvanje duha u zatvorenim prostorima. Maruja i Beatriz, koje su poznavale doktora Gaviriu, razumjele su poruku emisije i upamtile njegovo poučavanje.

Bila je to prva u nizu od osam emisija koje je Alexandra pripremila na osnovu dugog razgovora s doktorom Gaviriom o psihologiji otetih. Najbitnije je bilo odabrati teme koje bi se Maruji i Beatriz mogle svidjeti, i uviti u njih osobne poruke koje će samo one umjeti odgonetnuti. Alexandra je odlučila dovesti svakog tjedna neku poznatu ličnost pripremljenu da odgovara na smišljena pitanja koja će, bez sumnje, u taocima buditi trenutne asocijacije. Začudo su mnogi neupućeni gledaoci shvatili da se nešto krije u bezazlenosti tih pitanja.

Nedaleko odande - u istom gradu - uvjeti u kojima je Francisco Santos živio u svojoj zatočeničkoj sobi bili su jednako odvratni, ali ne tako strogi. Jedno je tumačenje toga da je protiv njih dvije, osim političke korisnosti otmice, postojao i naum o osveti. Osim toga, gotovo je sigurno da su Marujini i Pachovi čuvari tvorili dvije zasebne skupine. Iako možda samo iz sigurnosnih razloga, djelovali su odvojeno i bez ikakve međusobne komunikacije. Ali je i u tome bilo neshvatljivih razlika. Pachovi čuvari bili su prisniji, nezavisniji i uslužniji, i manje su čuvali svoj identitet. Najgora je okolnost

Pachu bila ta što je spavao okovan za šipke kreveta metalnim lancem obloženim izolacijskom trakom da bi se izbjeglo gnojenje. A najgora okolnost Maruje i Beatriz, to što nisu imale ni krevet za koji bi ih mogli zavezati.

Pacho je od prvog dana redovito dobivao novine. Izvještaji u tisku o njegovoj otmici bili su većinom tako dezinformirani i hiroviti da su se otmičari valjali od smijeha. Satnica mu je već bila dobro utvrđena kada su otete Maruja i Beatriz. Noću je bdio i zaspao bi oko jedanaest ujutro. Gledao je televiziju, sam ili s čuvarima, ili je komentirao s njima dnevne novosti i, osobito, nogometne utakmice. Čitao je do zasićenosti i još bi mu ostalo dovoljno živaca za kartanje ili igranje šaha. Krevet mu je bio udoban i spavao je dobro od prve noći, sve dok nije dobio svrab i crvenilo u očima koji su nestali čim je oprao pamučne pokrivače i temeljito očistio sobu. Nikada se nisu brinuli hoće li netko izvana vidjeti upaljeno svjetlo jer su prozori bili prekriveni daskama.

U listopadu se pojavila neočekivana nada: zapovijed da se spremi poslati obitelji dokaz da je živ. Morao je učiniti krajnji napor da sačuva mir. Zamolio je šalicu crne kave i dvije kutije cigareta, i počeo pisati poruku onako kako mu izlazi iz duše, ne ispravljajući ni jedan zarez. Snimio ju je na minivrpce, koje glasonoše više vole jer ih je lakše sakriti. Govorio je što je polakše mogao, i trudio se dotjerati izgovor i zvučati tako da ne oda sjene svog duha. Na kraju je snimio glavne naslove El Tiempo od tog dana kao potvrdu datuma kada je poruka napravljena. Bio je zadovoljan, osobito prvom rečenicom: "Svi koji me znaju svjesni su koliko mi je ova poruka teška." Međutim, kada ju je čitao objavljenju, već bez uzbuđenja, imao je dojam da si je stavio omču oko vrata, zbog zadnje rečenice, u kojoj je molio predsjednika da učini sve što može za oslobođenje novinara. "Ali naravno - opominjao je -, bez prekoračenja zakona i ustavnih normi, što nije samo blagodatno za zemlju već i za slobodu tiska koji je danas otet." Malodušje mu se produbilo nekoliko dana kasnije kada su otete Maruja i Beatriz, jer je to shvatio kao znak da će stvari biti duge i zamršene. Bio je to prvi zametak zamisli o bijegu koji će mu postati neodoljiva opsesija.

Uvjeti života Diane i njenog tima - petsto kilometara sjeverno od Bogote i nakon tri mjeseca otmice - bili su drugačiji od onih ostalih taoca, jer su si dvije žene i četiri zatočenih muškaraca neprestano postavljali složene probleme logistike i sigurnosti. U Marujinom i Beatrizinom zatvoru čudio je potpuni nedostatak popustljivosti. U Pachovom je iznenađivao prijateljski odnos i nehaj čuvara iste generacije. U Dianinoj je skupini vladala atmosfera improvizacije koja je držala otete i otmičare u stanju uzbune i nesigurnosti, i nestalnost koja se svuda uvlačila i pojačavala opću napetost.

Otmica Diane razlikovala se i time što je bila u znaku lutanja. Tijekom dugog zatočeništva taoce su barem dvadeset puta bez objašnjenja selili, u blizinu i unutar Medellín, u kuće raznih stilova i vrsta i nejednakih uvjeta. Možda je ta pokretljivost bila moguća stoga što su se njihovi otmičari, za razliku od onih iz Bogote, kretali u svom prirodnom okružju, nad kojim su imali potpuni nadzor, i jer su bili u izravnoj vezi sa pretpostavljenima.

Taoci su se našli u istoj kući tek u dva navrata i samo po nekoliko sati. Na početku su bile dvije skupine: Richard, Orlando i Hero Buss u jednoj, a Diana, Azucena i Juan Vitta u drugoj, obližnjoj kući. Ponekad su selili naglo i nenadano, u bilo koji sat i nemajući vremena pokupiti stvari zbog skorog napada policije, gotovo uvijek pješice po strminama i gazeći kroz blato pod vječnim pljuskom. Diana je bila jaka i odlučna žena, ali su ta nemilosrdna i ponižavajuća pješačenja, u fizičkim i moralnim uvjetima zatočenja, daleko nadmašivala njenu otpornost. Ponekad su ih pak selili zapanjujuće jednostavno, po ulicama Medellín i u običnim taksijima, izbjegavajući ulične patrole. Prvih im je tjedana najteže padala činjenica da su oteti, a da to nitko ne zna. Gledali su televiziju, slušali radio i čitali novine, no nije bilo nijedne vijesti o njihovom nestanku sve do 14. rujna, kada je dnevnik Criptón ne navodeći izvor izvjestio da se ne nalaze u novinarskoj misiji sa gerilama, već da su ih oteli Izručljivi. Moralo je proteći još nekoliko tjedana prije nego što su ovi dali izričitu potvrdu o otmici.

Za Dianin tim bio je odgovoran jedan inteligentan i prostodušan mještalin kojeg su svi zvali jednostavno don Pacho. Imao je tridesetak godina, no djelovao je smireno poput starijeg čovjeka. Njegovo bi samo prisustvo u trenu razriješilo viseće probleme svakodnevnice i pružalo nade za budućnost. Donosio je taocima poklone, knjige, bombone, muzičke vrpce i govorio im o tijeku rata i stanju u zemlji.

Međutim, pojavljivao se neredovito i loše je prenosio svoj autoritet. Čuvari i glasonoše bili su prilično kaotični, hodali su nemaskirani, koristili nadimke iz komedija i prenosili taocima - iz jedne kuće u drugu - pismene i usmene poruke koje su im bile bar na utjehu. Već su im prvog tjedna kupili propisane trenirke, toaletni pribor i lokalne novine. Diana i Azucena igrale su s njima Čovječe ne ljuti se, i često im pomagale sastaviti popis za tržnicu. Jedan je izustio rečenicu koju je Diana začuđeno upisala u svoje bilješke: "Za novac ne brinite, toga imamo i previše." Čuvari su na početku živjeli

neuredno, slušali su muziku navijenu do daske, jeli kad god i hodali po kući u gaćama. Ali je Diana uzela uzde u ruke i postavila stvari na svoje mjesto. Prisilila ih je da se pristojno obuku, da stišaju muziku koja ih je ometala u spavanju i izbacila iz sobe jednoga koji je nakanio spavati na strunjači kraj njenog kreveta.

Azucena je, sa svojih dvadeset i osam godina, bila mirna i romantična, i nije uspjevala živjeti bez muža nakon što se četiri godine učila živjeti s njim. Trpjela je napade zamišljene ljubomore i pisala mu ljubavna pisma svjesna da ih nikada neće primiti. Od prvog tjedna otmice zapisivala je svakodnevno bilješke velike svježine, korisne za njenu knjigu. Radila je u Dianinom vjesniku već godinama i njihov je odnos bio tek radni, ali su se poistovjetile u nesreći. Čitale bi zajedno novine, razgovarale do svitanja i pokušavale spavati do ručka. Diana je voljela razgovarati i Azucena je naučila od nje životne lekcije koje u školi ne postoje.

Članovi njenog tima pamte Dianu kao inteligentnu družicu, veselu i punu života, i kao oštroumnog raščlanjivača politike. U trenucima klonulosti učinila bi ih sudionicima osjećaja krivnje jer ih je uvukla u tu nepredskazivu pustolovinu. "Nije važno što će biti sa mnom - rekla im je - ali ako se Vama nešto dogodi, nikada više neću moći živjeti u miru." Juan Vitta, njen stari prijatelj, brinuo ju je svojim slabim zdravljem. Bio je među onima koji su se najodtještije i s najboljim razlozima suprotstavili putovanju, a ipak ju je pratio tek što je izašao iz bolnice nakon ozbiljnog predinfarktnog stanja. Diana to nije zaboravila. Prvog ponedjeljka nakon otmice ušla je plačući u njegovu sobu i upitala ga ne mrzi li je jer ga nije poslušala. Juan Vitta odgovorio joj je sasvim iskreno. Da: mrzio ju je svim srcem kada su im priopćili da su u rukama Izručljivih, ali je naposljetku prihvatio otmicu kao neizbježnu kob. Ogorčenost prvih dana i u njemu se pretvorila u osjećaj krivnje jer nije bio kadar odgovoriti je.

Hero Buss, Richard Becerra i Orlando Acevedo imali su tada u obližnjoj kući manje razloga za brigu. Našli su u ormarima neuobičajenu količinu muške odjeće, još uvijek u originalnim omotima i s etiketama velikih europskih marki. Čuvari su im ispričali da Pablo Escobar drži presvlake za slučaj nužde u više sigurnih kuća. "Iskoristite, dečki, i tražite što Vam drago - šalili su se. - Treba malo čekati zbog prijevoza, ali u dvanaest sati možemo zadovoljiti svaku narudžbu." Količina hrane i pića koje su im na početku donosili na leđima mule bila je ravna ludilu. Hero Buss im je rekao da jedan Nijemac ne može živjeti bez pive, i slijedeći su mu put donijeli tri gajbe. "Atmosfera je bila bezbrižna", rekao je Hero Buss na savršenom španjolskom. Tih je dana nagovorio jednog čuvara da uslika trojicu otetih dok gule krumpir za ručak. Kasnije je, kada su u drugoj kući zabranili fotografije, sakrio na ormar automatski fotoaparatus, s kojim je napravio fini niz dijapozitiva Juana Vitte i sebe, u boji.

Kartali su, igrali domino, šah, no taoci se nisu mogli mjeriti s njihovim iracionalnim okladama i prevarantskim smicalicama. Svi su bili mladi. Najmlađi je mogao imati petnaest godina i ponosio se jer je već osvojio nagradu za prvo djelo u natjecanju u ubojstvima policajaca od po dva miliona na svakoga. Imali su takav prezir prema novcu, da im je Richard Becerra od prve prodao sunčane naočale i nekoliko snimateljskih jakni po cijeni za koju je mogao kupiti pet novih.

Ponekad, za hladnih noći, čuvari bi pušili marihuanu i igrali se oružjem. Dvapat im je pobjegao metak. Jedan je probio vrata kupaonice i ranio jednog čuvara u koljeno. Kada su na radiju čuli poziv pape Ivana Pavla II da oslobode otete, jedan je čuvar povikao:

- Što se taj kurvin sin ima tu mijješati?

Njegov je drug skočio razgnjevljen uvredom i taoci su morali posredovati da se ne potuku na metke. Osim tom prilikom, Hero Buss i Richard primali su to s mirom da ne bude zle krvi. Orlando se pak smatrao viškom u skupini i vlastitom se prosudbom stavio na začetak popisa za smaknuće.

Tada su taoci već bili podijeljeni u tri skupine i u tri različite kuće: Richard i Orlando u jednoj, Hero Buss i Juan Vitta u drugoj, a Diana i Azucena u trećoj. Prvu su dvojicu na očigled sviju odvezli u taksiju kroz mahniti promet trgovačkog središta dok su ih tražile sve službe sigurnosti Medellína. Smjestili su ih u kuću još uvijek u gradnji na crno, u istu spavaću sobu nalik na samicu od dva sa dva, s prljavom kupaonom bez svjetla i pod nadzorom četvorice čuvara. Za spavanje imali su tek dvije strunjače prostrte na podu. U susjednoj sobi, uvijek zatvorenoj, imali su drugog taoca i tražili za njega - prema čuvarima - multimilijunsku otkupninu. Bio je to krupni mulat s debelim zlatnim lancem oko vrata, kojeg su držali zavezanih ruku i u potpunosti izdvojenosti.

Prostrana i udobna kuća u koju su Dianu i Azucenu odveli na najduži dio zatočeništva, djelovala je kao osobna rezidencija velikog šefa. Jele su za obiteljskim stolom, sudjelovale u privatnim razgovorima, slušale popularne ploče. Među njima, one Rocío Duracal i Juana Manuela Serrata, prema Azuceninim bilješkama. U toj je kući Diana vidjela televizijsku emisiju snimljenu u njenom stanu u Bogoti, koja ju je podsjetila da je negdje sakrila ključeve od ormara, no nije bila sigurna gdje,

iza muzičkih vrpce ili televizora u spavaćoj sobi. Tada se sjetila i toga da je u žurbi kretanja na nesretno putovanje zaboravila zaključiti sef. "Da bar nitko nije tamo gurnuo nos", napisala je u pismu majci. Za nekoliko dana, u naizgled usputnoj televizijskoj emisiji, primila je umirujući odgovor.

Činilo se da se obiteljski život nije promijenio zbog otetih. Dolazile su nepoznate gospođe koje su postupale prema njima kao prema rođakama i poklanjale im medaljice i slike čudotvornih svetaca da mi pomognu izaći na slobodu. Dolazile su cijele obitelji s djecom i psima koji su skakutali po sobama. Zlo je bilo u nemilosrdnoj klimi. Tih malo puta kada je sunce grijalo nisu smjele izaći i sunčati se jer je vani uvijek bilo radnika. Ili možda čuvara prerušenih u zidare. Diana i Azucena slikale su jedna drugu, svaku na njenom krevetu, i još se uvijek na njima nisu primjećivale fizičke promjene. Na fotografiji Diane snimljenoj tri mjeseca kasnije mršava je i postarana.

19. rujna, saznajući za otmice Marine Montoye i Francisca Santosa, Diana je -- bez činjenica za sud kojima su raspolagali vani - shvatila da njena nije usamljeni čin, kao što je mislila na početku, već politička operacija golemih projekcija prema budućnosti za izvršavanje pritiska na rokove predaje. Don Pachó joj je potvrdio: postojao je popis novinara i poznatih ličnosti koji će biti otimani prema potrebi, u skladu s interesima otmičara. Tada je odlučila voditi dnevnik, ne toliko da bi prepričavala dane već da bi bilježila svoja duhovna stanja i procjenu činjenica. O svemu: anegdote iz zatočeništva, političke raščlambe, intimna zapažanja, razgovori bez odgovora s obitelji i Bogom, Djevicom i Božanskim Djetecom. Nekoliko je puta prepisala čitave molitve - među njima Oče naš i Zdravo Marijo - kao osebujan i možda dublji način molitve pismom.

Očito je da Diana nije pomišljala na tekst za objavljivanje već ga je stvarala kao politički i ljudski zapis kojeg je sama dinamika događaja pretvorila u potresan razgovor sa samom sobom. Bilježila ga je svojim velikim i okruglim rukopisom, jasne prisutnosti no teško odgonetljivim, koji je potpuno ispunjavao redove đlačke bilježnice. Na početku je pisala krišom u sate svitanja, no otkrivši je, čuvari su je opskrbili dovoljno papira i olovaka da bi je držali zaokupljenom dok oni spavaju.

Prvu bilješku zapisala je 27. rujna, tjedan dana nakon otmice Marine i Pacha: "Od 19., srijede, dana kada je došao odgovorni za ovu operaciju, dogodilo se toliko stvari da ostajem bez daha." Pitala se zbog čega njezinu otmicu njeni autori nisu priznali, i odgovorila da su možda tako postupili da bi ih mogli ubiti bez javnog skandala ako ne posluže njihovim ciljevima. "Shvaćam to tako i ispunjena sam užasom", napisala je. Bavila se stanjem svojih drugova više nego vlastitim i vijestima iz bilo kojeg izvora koje bi joj omogućile da donese zaključke o situaciji. Uvijek je bila aktivni katolik, kao i cijela njena obitelj, a osobito majka, i ta će pobožnost tijekom vremena postajati sve jača i dublja, i doseći stanja mističizma. Molila se Bogu i Djevici za svakoga tko je imao neke veze s njenim životom, uključujući i Pabla Escobara. "Možda je njemu potrebna tvoja pomoć", napisala je Bogu u svom dnevniku. "Neka bude od tvog poriva da mu ukažeš na dobro, da izbjegne još boli, i molim te zbog njega neka razumije naš položaj."

Najteže im je svima, bez sumnje, bilo naučiti se suživotu s čuvarima. Oni Maruja i Beatriz bili su četvorica mladića bez ikakvog obrazovanja, surovi i nepostojani, koji su se po dvojica izmjenjivali svakih dvanaest sati i sjedili na podu sa strojnicama na gotovs. Svi u majicama s trgovačkim reklamama, tenisicama i kratkim hlačama ponekad vlastoručno podrezanima škarama za lozu. Jedan bi od dvojice koji su ulazili u šest ujutro nastavio spavati do devet dok je drugi bdio, no većinom bi zaspali istovremeno. Maruja i Beatriz već su razmišljale o tome da se, kada bi policijski odred napao kuću u to doba, čuvari ne bi stigli ni probuditi.

Zajednička im je crta bio apsolutni fatalizam. Znali su da će umrijeti mladi, prihvaćali su to, i jedino im je bilo važno proživjeti trenutak. Isprike kojima su pred sobom opravdavali to sramotno zvanje bile su da pomažu obitelji, kupuju skupu odjeću, imaju motore, i da bdiju nad srećom svoje majke, koju su obožavali ponad svega i za koju su bili pripralni umrijeti. Živjeli su prionuti uz isto Božansko Djetecé i istu Mariju Pomoćnicu svojih otetih. Molili su im se svakodnevno preklinjući ih da ih zaštite i budu milosrdni, s perverznom pobožnošću, jer pružali su im zavjete i žrtve da im pomognu u uspjehu njihovih zločina. Iza privrženosti svecima slijedila je ona prema Rohypnolu, sedativu koji im je omogućavao da u stvarnom životu čine junačke pothvate iz filmova. "Kad se pomiješa s pivom odmah te primi - objašnjavao je jedan čuvar. - Tada dobiješ dobru pljucu i zdiš si kola za šetnju. Gušt je u prestravljenosti s kojom ti predaju ključeve." Sve su ostalo mrzili: političare, vladu, državu, pravosuđe, policiju, čitavo društvo. Život je, govorili su, sranje.

Na početku ih je bilo nemoguće razlikovati, jer se od njih vidjela jedino maska i svi su im se činili jednaki. To jest: samo jedan. Vrijeme ih je naučilo da maska sakriva lice, ali ne i karakter. Tako su ih uspjele razaznati. Svaka je maska imala drugačiju individualnost, vlastiti način postojanja, neodrecivi

glas. I još: imala je srce. I nehotice započeli su dijeliti s njima samoću zatvorenosti. Kartali su i igrali domino, pomagali jedni drugima riješavati križaljke i rebuse starih časopisa.

Marina se pokoravala zakonima svojih tamničara, ali nije bila nepristrana. Voljela je jedne i mrzila druge, sijala je među njih maliciozne primjedbe sasma majčinskog kova, i naposljetku bi zaplela unutarnje spletko koje su dovodile u opasnost sklad života u sobi. No, sve ih je sve tjerala da mole krunicu, i svi su je molili.

Među čuvarima iz prvog mjeseca bio je jedan koji je patio od nagle i povratne mahovitosti. Zvali su ga Baraba. Obožavao je Marinu, bio s njom umiljat i hirovit. Naprotiv, od prvog je dana bio Marujin ljut neprijatelj. Spopadao bi ga napadaj ludila, udario bi nogom televizor i glavom nasrtao o zidove.

Najčudniji čuvar, mračan i šutljiv, bio je vrlo mršav i gotovo dva metra visok, i nosio je povrh maske drugu kukuljicu od tamnoplave trenirke poput ludog brata. Tako su ga i zvali: Monah. Provodio bi dugo vramena sagnut, u transu. Vjerojatno je bio među onima koji su tamo najduže, jer ga je Marina dobro poznavala i bila osobito pažljiva prema njemu. On joj je donosio poklone na povratku s odmora, i među njima plastični križ koji je Marina nosila oko vrata na istoj priprostoju vrpici s kojom ga je dobila. Ona mu je jedina vidjela lice, jer su prije nego što su stigle Maruja i Beatriz svi čuvari bili otkriveni i ničime nisu prikrivali svoj identitet. Marina je to tumačila kao znak da neće izaći živa iz tog zatvora. Rekla je da je zgodan mladić, s najljepšima očima koje je ikada vidjela. Beatriz joj je vjerovala, jer su mu trepavice bile tako duge i izvijene da su izlazile kroz otvore maske. Bio je sposoban za najbolje i za najgore. On je otkrio da Beatriz nosi lančić s medaljonom Čudotvorne Djevice.

- Ovdje su lančići zabranjeni - rekao joj je. - Morate mi ga dati.

Beatriz se ojađena branila.

- Ne možete mi ga oduzeti - rekla mu je. - Pa to bi bilo zlosretno, dogodilo bi mi se nešto loše.

Njena ga je tjeskoba ganula. Objasnio joj je da su privjesci zabranjeni jer mogu imati u sebi elektronske uređaje pomoću kojih bi ih mogli lokalizirati na udaljenosti. Ali je pronašao rješenje:

- Možemo ovako - predložio je -: neka Vam ostane lančić, ali mi medaljicu dajte. Oprostite, ali tako su mi naredili.

Škrofula je pak bio opsjednut mišlju da će ga ubiti, i prolazio je kroz bunila strave. Čuo bi fantastične zvukove, izmišljao da na licu ima groznu brazgotinu, možda da smete one koji bi ga pokušali identificirati. Čistio bi alkoholom stvari koje je doticao da ne ostanu otisci prstiju. Marina mu se rugala, ali nije uspjela ublažiti njegove delirije. Iznenada bi se probudio usred noći. "Slušajte! - šaptao je prestravljen - Dolazi policija!" Jedne je večeri ugasio svjetlo, i Maruja se gadno udarila o kupaonska vrata. Skoro je izgubila svijest. Povrh svega, Škrofula ju je prekorio jer se ne zna kretati u mraku.

- Dosta je zajebavanja - spustila mu je ona. - Ovo nije krimić.

I čuvari kao da su bili oteti. Nisu se smjeli kretati u ostatku kuće, i sate odmora prespavali bi u drugoj sobi zatvorenoj lokotom da ne pobjegnu. Svi su bili rodom iz Antioquie, slabo su poznavali Bogotu, i jedan je pričao da ih, kada izlaze iz službe, svakih dvadeset ili trideset dana, vode zavezanih očiju ili u prtljažniku automobila tako da ne saznaju gdje su bili. Drugi se bojavao da će ga ubiti kada neće više biti potreban, da odnese tajne u grob. Potpuno neredovito pojavili bi se maskirani i skuplje obučeni šefovi, primili izvješća i dijelili upute. Njihove su odluke bile nepredvidive, i otete i čuvari bili su im jednako prepušteni na milost i nemilost.

Doručak taoca stigao bi u najnenadaniji sat: bijela kava i kukuruzni krušac s kobasicom. Ručali bi grah ili leću u sivoj vodi, komadiće mesa u talogu masti, žlicu riže i gazirani sok. Morale su jesti sjedeći na strunjači jer u sobi nije bilo stolica, i samo sa žlicom jer su vilice i noževi iz sigurnosnih razloga bili zabranjeni. Večeru bi improvizirali s prigrijanim grahom i drugim ostacima od ručka.

Čuvari su govorili da si vlasnik kuće, koga su zvali kućepazitelj, zadržava najveći dio novaca za troškove. Bio je to krupan četrdesetogodišnjak, srednje visine, čije se faunsko lice moglo naslutiti po unjkavom glasu i krvlju podlivenim neispavanim očima koje su provirivale kroz otvore kapuljice. Živio je s majušnom ženom, drečavom, dronjavom i izgrizanih zubi. Zvala se Damaris i po cijeli je dan pjevala salsu, vallenatoe* i bambucoe* na sav glas i potpuno bez sluha, ali s takvim entuzijazmom da je bilo nemoguće ne zamišljati ju kako ide plešući sama sa svojom muzikom po čitavoj kući.

Tanjuri, čaše i plahte koristili su se neoprani sve dok taoci ne bi protestirali. U zahodu se voda smjela puštati samo četiri puta na dan, a nedeljom, kada je obitelj izlazila, bio je zatvoren da protok vode ne bi privukao pažnju susjeda. Čuvari su mokrili u umivaonik ili u slivnik tuš-kade. Damaris bi pokušala prikriti svoj nemar samo kada bi se najavio helikopter šefova, i činila je to navrat-nanos, metodama vatrogasaca, perući podove i zidove mlazom iz šmrka. Svaki je dan gledala televizijske serije do jedan

popodne, i tada bacila u parni lonac sve što je trebala skuhati za ručak - meso, povrće, krumpire, grah, sve zajedno i pomiješano - i stavila ga na vatru sve dok ne zazviždi.

Njezine su česte svađe s mužem pokazivale moć bijesa i maštovitost psovki koje su ponekad dosizale vrhunce inspiracije. Imali su dvije djevojčice, od devet i sedam godina, koje su pohađale obližnju školu, i ponekad pozivale drugu djecu gledati televiziju ili igrati se u dvorištu. Učiteljica bi ih posjetila koju subotu, a drugi, bučniji prijatelji dolazili su koji god dan i improvizirali zabave s muzikom. Tada bi lokotom zatvorili vrata sobe i prisilili ih da ugase radio, gledaju televiziju bez zvuka i ne idu na zahod čak ni u slučaju nužde.

Krajem listopada, Diana Turbay primjetila je da je Azucena postala zabrinuta i sjetna. Provela je dan šuteći, bez volje da i u čemu sudjeluje. To nije bilo čudno: znala je potpuno utonuti u sebe, osobito kada je čitala, i još više ako je knjiga bila Biblija. Ali je tada u njenoj mučaljivosti bilo bojažljivosti i neuobičajenog blijedila. Dovedena do priznanja, otkrila je Diani da već dva tjedna strahuje da je trudna. Račun joj je bio jasan. Bila je već više od pedeset dana zatočena i dvaput za redom izostala joj je mjesečnica. Diana je poskočila od radosti zbog dobre vijesti - njena tipična reakcija - ali se zauzela oko Azucenine potištenosti.

Za jedne od prvih posjeta, don Pacho im je obećao da će izaći prvog četvrtka u listopadu. Povjerovale su jer je bilo značajnih promjena: bolje postupanje, bolje jelo, veća sloboda kretanja. Ipak bi se uvijek pojavio neki izgovor za promjenu datuma. Nakon najavljenog četvrtka rekli su im da će izaći na slobodu 9. prosinaca za proslavu izbora Nacionalne ustavotvorne skupštine. Slijedili su Božić, Nova

* vallenato, bambuco - popularni kolumbijski plesovi

Godina, Sveta tri kralja, ili nečiji rođendan, u nizu odgađanja nalik na mrvice utjehe.

Don Pacho posjećivao ih je i u studenom. Donio im je nove knjige, dnevne novine, stare časopise i kutije čokolade. Govorio im je o drugim ojetima. Kada je saznala da nije zarobljenica svećenika Péreza, Diana je čvrsto odlučila napraviti intervju s Pablom Escobarom, ne toliko da bi ga objavila - ako se o tome radilo - već da bi raspravila s njim uvjete njegove predaje. Don Pacho odgovorio joj je krajem listopada da joj je molba odobrena. Ali su vijesti 7. studenog zadale prvi smrtni udarac toj nadi: prijenos nogometne utakmice između momčadi iz Medellín i Nacionala prekinut je viješću o otmici Maruje Pachón i Beatriz Villamizar.

Juan Vitta i Hero Buss čuli su je u svom zatvoru i učinila im se najgora vijest do tada. I oni su došli do zaključka da su tek statisti u filmu strave i užasa. "Dopunski materijal", rekao bi Juan Vitta. "Škart", rekli bi im čuvari. Jedan je, u nekoj razjarenoj raspravi, dobio Heri Bussu:

- Vi šutite, jer niste tu ni pozvani.

Juan Vitta podlegao je depresiji, odbio jesti, spavao slabo, izgubio se, i odabrao samilosno rješenje da umre jednom a ne po milijun puta svakoga dana. Bio je blijed, utrnjivala mu je ruka, teško je disao i spavao nemirno. Govorio je tada jedino sa svojim mrtvim rođacima koje je od krvi i mesa vidio oko svog kreveta. Hero Buss je, uznemiren, izazvao pravi njemački skandal. "Ako Juan umre ovdje, vi ste odgovorni", rekao je čuvarima. Opomena je djelovala.

Liječnik kojeg su mu doveli bio je doktor Conrado Prisco Lopera, brat Davida Ricarda i Armanda Alberta Prisca Lopere - iz čuvene bande Priscovih - koji su radili s Pablom Escobarom od početaka njegove trgovine, i uzima ih se za tvorce plaćeništva među maloljetnicima sjeveroistočne komune Medellín. Govorilo se da vode bandu djece ubojica zaduženih za najprljavije poslove, među njima za čuvanje ojetih. Liječničko je tijelo, naprotiv, držalo doktora Conrada časnim stručnjakom, čija je jedina mrlja to što je ili je bio kućni liječnik Pabla Escobara. Došao je otkrivena lica, i iznenadio Heru Bussa pozdravom na dobrom njemačkom:

- Hallo Hero, wie geht's uns.

Taj je posjet bio sudbonosan za Juana Vittu, ne zbog dijagnoze - težak stres - već zbog njegove strasti za čitanjem. Prepisao mu je samo sirup dobre lektire. Sasvim suprotno od političkih vijesti doktora Prisca Lopere koje su zatočenicima sjele kao lijek koji bi i najzdravijeg dotukao.

Dianino se zdravlje u studenom još pogoršalo: jaka glavobolja, spasmotički napadaji grčeva, teška depresija, no u njenom dnevniku nema naznaka da ju je posjetio liječnik. Mislila je da je možda u depresiji zbog bespomoćnosti svog položaja, sve nesigurnijeg kako se godina primicala kraju. "Ovdje vrijeme prolazi drugačije nego što smo navikli - napisala je. - Trud je sasvim nepotreban." U jednoj se bilješki iz tog razdoblja naslućuje malodušje u koje je tonula: "Uspjela sam napraviti reviziju svog dosadašnjeg života: kolike ljubavi, kolika nezrelost u donošenju važnih odluka, koliko vremena potraćenog na bezvrijedne stvari!" Njeno je zvanje imalo posebno mjesto u tom drastičnom ispitu savjesti: "Iako imam sve čvršća uvjerenja o tome što novinarstvo je i treba biti, ne vidim jasno i

široko.” Sumnje nisu poštedile ni njezin časopis, “koji vidim tako siromašnim, ne samo komercijalno već i urednički.” I presudila je čvrstom rukom: “Nedostaje mu dubina i analiza.”

Svim su taocima dani tada prolazili u očekivanju don Pacha, čijim su posjetima, uvijek najavljenima i rijetko kada ispunjenima, mjerili vrijeme. Čuli su aviončice i helikoptere kako nadlijeću kuću i vjerovali da se radi o uobičajenim izviđanjima. Među čuvarima bi, naprotiv, svako nadlijetanje izazvalo pravu uzbunu, pa su ratno naoružani zauzimali borilačke položaje. Taocima je više puta bilo rečeno da će u slučaju oružanog napada čuvari najprije ubiti njih.

Ipak je studeni završio s nešto nade. Raspršile su se uznemirujuće sumnje Azucene Liévano: ono su bili simptomi lažne trudnoće možda izazvani napetošću živaca. No, nije to proslavila. Naprotiv: nakon početnog straha, misao o djetetu pretvorila joj se u nadu koju si je obećala oživjeti čim izađe na slobodu. Diana je, pak, naslutila tračak nade u izjavama Znamenitih o mogućnosti sporazuma.

Ostatak su studenog Maruja i Beatriz posvetile prilagodbi. Svaka si je na svoj način skovala taktiku preživljavanja. Beatriz, hrabra i karakterni, našla je utočište u utjehi minimaliziranja stvarnosti. Podnijela je vrlo dobro prvih deset dana, no ubrzo je shvatila da je stanje zamršenije i nesigurnije, i postrance se suočila s nevoljom. Maruja, hladna analitičarka i na uštrb svog gotovo nerazumnog optimizma, od prvog je trena bila svjesna da je pred jednom stvarnošću za koju nije spremna, i da će otmica biti duga i teška. Zavukla se u sebe kao puž u svoju kućicu, skupljala snagu, razmislila o svemu, sve dok se nije priviknula na neizbježnu misao da može umrijeti. “Oдавде неćемо изаћи живе”, rekla si je, i sama se iznenadila što je to fatalističko otkriće imalo suprotan učinak. Od tada je bila sama sebi gospodar, kadra brinuti o svemu i svakome i uvjeravanjem postići da disciplina bude manje stroga. Čak je i televizija postala nepodnošljiva nakon trećeg tjedna zatočenja; prošli su već sve križaljke i malobrojne čitljive članke časopisa za razbibrigu koje su pronašli u sobi, možda kao ostatke neke prijašnje otmice. Ali bi i za najgorih dana, kao što je uvijek činila u stvarnom životu, Maruja ostavila za sebe kojih dva sata potpune samoće.

Ipak se po prvim prosinačkim vijestima dalo naslutiti da ima razloga za nadu. Kao što je Marina proricala strahote, Maruja je počela smišljati optimističke igre. Marina se vrlo brzo priključila: jedan je čuvar digao prst u znak odobravanja, to je značilo da stvari idu dobro. Jednom Damaris nije otišla na tržnicu, tumačile su to kao znak da im više ne treba jer ih kane osloboditi. Zamišljale su način na koji će ih pustiti na slobodu i utanačile datum i okolnosti. Budući da su živjele u mraku, odlučile su da će to biti na sunčani dan, i da će proslaviti na terasi Marujina stana. “Što želite jesti?”, upitala bi Beatriz. Marina, dobra kuharica, kazivala bi kraljevski meni. Započinjale bi igrom i zavšavale ozbiljno, dotjerivale bi se, šminkale jedna drugu. 9. su prosinca, jednog od datuma najavljenih za oslobođenje prigodom izbora za Ustavotvornu skupštinu, bile spremne, čak i za novinsku konferenciju za koju su imale pripravljeni svaki odgovor. Dan je prošao u očekivanju, ali je završio bez gorčine, zbog Marujine čvrste uvjerenosti da će ih ranije ili kasnije, bez ikakve sumnje, osloboditi njezin muž.

4

Tako da je otmica novinara bila odgovor na misao koja je proganjala predsjednika Césara Gaviriu dok je još bio ministar vlade Virgilia Barca: kako stvoriti pravosudnu alternativu ratu protiv terorizma. To je bila središnja tema njegove predsjedničke kampanje. Podvukao ju je u svom prvom predsjedničkom govoru, naglasivši da je terorizam narkomafijaša nacionalni problem, koji se može riješiti u nacionalnim okvirima, dok je trgovina drogom međunarodna i moguće ju je jedino međunarodno riješiti. Prvenstvo je imao narkoterorizam; jer nakon prvih je bombi javno mnijenje tražilo zatvor za narkoteroriste, nakon slijedećih tražilo je izručenje, ali je od četvrte bombe počelo tražiti da ih pomiluju. I u ovom je smislu izručenje trebalo biti nužno sredstvo kojim bi se delikvente prisililo na predaju, i Gaviria je bio spreman primijeniti ga bez oklijevanja.

U prvim danima nakon preuzimanja dužnosti jedva da je imao vremena s nekim porazgovarati o tome, preopterećen organizacijom vlade i sazivanjem Nacionalne ustavotvorne skupštine koja bi napravila prvu duboku reformu države u zadnjih sto godina. Rafael Pardo dijelio je s njim uznemirenost zbog terorizma nakon ubojstva Luisa Carlosa Galána. Ali je i on bio povučen inauguracijskom gužvom. Položaj mu je bio osobit. Imenovanje savjetnikom za sigurnost i javni red bilo je jedno od prvih, u palači vlade potresanoj obnoviteljskim porivom jednog od najmađih predsjednika ovoga stoljeća, gutača poezije i obožavatelja Beatlesa, punog ideja o dubokim promjenama koje je sam krstio skromnim imenom: Obrat. Pardo se kretao usred te mećave s kovčežićem spisa koji je nosio svuda, i smještao se raditi gdje je god mogao. Njegova je kćer Laura vjerovala je da je ostao bez posla jer bi odlazio iz kuće i stizao u nju u bilo koje vrijeme. Istina je da je taj okolnostima nametnuti neformalizam sasvim odgovarao načinu postojanja Rafaela Parda, bližem onome lirskog pjesnika nego državnog službenika. Imao je trideset i osam godina. Njegovo je akademsko obrazovanje bilo zorno i dobro utemeljeno: maturirao je na Modernoj gimnaziji u Bogoti,

diplomirao ekonomiju na Andskom sveučilištu, gdje je devet godina bio profesor ekonomije i istraživač, i magistrirao radom iz planiranja na Institutu za socijalna istraživanja u Hagu, Nizozemska. K tome je ponešto mahnito čitao svaku knjigu koja mu se našla na putu, osobito iz dva daleka područja: poezije i sigurnosti. U to je vrijeme posjedovao samo četiri kravate koje su mu poklonili za četiri prijašnja Božića, i nije ih stavljao od volje, već bi po jednu nosio u džepu za slučaj nužde. Kombinirao je hlače sa sakoima ne obazirući se na boju i stil, oblačio je iz rastresenosti čarape različite boje, i kada je god mogao, hodao je samo u košulji jer nije razlikovao vrućinu od hladnoće. Najveće su mu orgije bile partije pokera sa kćeri Laurom do dva ujutro, u potpunju tišini i s grahom umjesto novca. Claudiu, njegovu lijepu i strpljivu suprugu, tjeralo je u očaj što hoda po kući poput mjesečara, ne znajući gdje stoje čaše ili kako se zatvaraju neka vrata ili vadi led iz zamrzivača, i imao je gotovo magičnu sposobnost da ne primjećuje stvari koje ne podnosi. Ipak mu je najneobičnije svojstvo bila stoičnost kipa koji ne ostavlja ni najmanju pukotinu naslućivanju o čemu razmišlja, i nesmiljeni dar da razriješi razgovor s tek nekoliko riječi ili zaključni frenetičnu raspravu lapidarnim slogom.

Međutim, njegovi kolege sa studija i posla nisu shvaćali taj kućni gubitak reputacije, jer su ga poznavali kao inteligentnog radnika, organiziranog i jezivo smirenog, čiji je zaboravljivi izgled upravo bio vrijedan zaborava. Bio je razdražljiv s lakim problemima i vrlo strpljiv u izgubljenim pitanjima, i imao je čvrst karakter tek nešto ublažen smislom za hladnokrvan i podrugljiv humor. Predsjednik Virgilio Barco vjerojatno je zapazio korisnu stranu njegova hermetizma i sklonosti tajnama, jer ga je zadužio za posredovanje s gerilom i za programe obnove u konfliktnim područjima, i s tim je naslovom polučio sporazume o miru s M-19. Predsjednik ga je Gaviria, koji se mjerio s njim u državnim tajnama i nedokučivim šutnjama, uz to natovarivao problemima sigurnosti i javnog reda u jednoj od najnesigurnijih i najprevratničkijih zemalja na svijetu. Pardo je preuzeo dužnost s cijelim uredom u kovčežiću, i još je tijekom dva tjedna morao moliti za dopuštenje da koristi zahod ili telefon u tuđim uredima. Ali se predsjednik često konzultirao s njime o svakoj temi i unaprijed ga pažljivo slušao na teškim sastancima. Jedno je popodne ostao sam s predsjednikom u njegovom uredu, i ovaj ga je upitao:

- Recite mi nešto, Rafael. Ne brine li Vas mogućnost da se neki od tih tipova iznenada preda pravdi, a da ga nemamo na temelju čega uhititi?

Bila je to bit problema: teroristi proganjani policijom nisu se odlučivali na predaju jer nisu imali jamstva za osobnu sigurnost niti za sigurnost svojih obitelji. Država pak nije posjedovala dokaze na osnovu kojih bi ih osudila ako budu uhvaćeni. Trebalo je pronaći pravosudnu formulaciju po kojoj bi pristali priznati zločine, a država bi u zamjenu pružila sigurnost njima i njihovim obiteljima. Rafael Pardo razmatrao je taj problem za prijašnje vlade, i još je uvijek imao u kovčežiću zametnute bilješke kada mu je Gaviria postavio pitanje. Bile su, zapravo, začetak rješenja: onome tko se preda pravdi, smanjiti će se kazna ako prizna zločin za koji mu se može suditi, i dobiti će dodatno smanjenje ako preda svoja dobra i novac državi. To je bilo sve, ali ga je predsjednik naslutio čitavog, jer je odgovaralo njegovoj zamisli o taktici koja ne bi bila ni ratna ni mirnodopska nego pravosudna, i koja bi terorizmu oduzela argumente bez odustajanja od neophodne prijetnje izručenjem.

Predsjednik Gaviria predložio ga je svom ministru pravosuđa, Jaimeu Giraldu Ángelu. Odmah je uhvatio misao, jer i sam je već duže razmišljao o tome kako problem narkomafije učiniti pravosudnim. Osim toga, obojica su bili za izručenje Kolumbijanaca kao oruđe prisile na predaju.

Giraldo Ángel, s izgledom rastresenog mudraca, izražajnom preciznošću i vještinom prerano sazrelog metodičara, naposljetku je zaokružio formulaciju vlastitim mislima i drugima već utvrđenima u kaznenom kodu. Krajem tjedna napisao je prvi predložak na reporterskom prenosivom kompjutoru, i rano ga u ponedjeljak pokazao predsjedniku još uvijek s ispravicima i preinakama dodanima rukom. Naslov napisan tintom u uvodu bio je povijesni zametak: Podvrgavanje pravosuđu.

Gaviria je bio sitničavo pažljiv sa svojim projektima, i nije ih nosio Ministarskom savjetu sve dok ne bi bio siguran da će biti odobreni. Tako da je dobro proučio predložak s Giraldom Ángelom i Rafaelom Pardom, koji nije odvjetnik no čije su šture riječi obično pogođene. Zatim je poslao poboljšanu varijantu Vijeću sigurnosti, gdje je Giraldo Ángel našao podršku generala Óscara Botera, ministra obrane, i načelnika Kriminalističke obuke, Carlosa Mejie Escobara, mladog i uspješnog pravnik koji će biti zadužen za rukovanje predsjedničkom odlukom u stvarnom životu. General Maza Márquez nije se usprotivio projektu, iako je smatrao da je u borbi protiv Medellínskog štaba beskorisna svaka formulacija drugačija od ratne. "Ova se zemlja neće urediti - običavao je govoriti - sve dok Escobar ne bude mrtav." Jer bio je uvjeren da će se Escobar predati samo zbog toga da bi nastavio trgovati iz zatvora pod zaštitom vlade.

Projekt je iznesen u Ministarskom savjetu s napomenom da ne radi o razradi pregovora s terorizmom u svrhu zavjere protiv nesreće ljudskog društva za koju su prve odgovorne zemlje potrošači. Naprotiv: radilo se o tome da se da veća pravosudna korisnost ekstradiciji u borbi protiv narkomafije, tako da se uključi neizručenje kao glavna nagrada u paket poticaja i jamstava za one koji se predaju pravdi.

Jedna od križnih rasprava bila je ona o krajnjem datumu za zločine koje suci trebaju uzeti u obzir. To hoće reći da neće biti zaštićen nijedan zločin počinjen nakon datuma u odluci. Glavni tajnik predsjedništva, Fabio Villegas, najlucidniji protivnik krajnjeg datuma, opravdavao je to jakim argumentom: kada istekne rok za oprostive zločine vlada će ostati bez politike. Međutim, većina se složila s predsjednikom da za sada ne smiju produžiti određeni rok, zbog stalnog rizika da se ne pretvori u svojevrsnu dozvolu za gusarenje po kojoj bi zločinci činili zlodjela sve dok se ne odluče predati.

Da bi vladu zaštitili od svake sumnje o nezakonitom ili nedostojnom pregovaranju, Gaviria i Giraldo dogovorili su se da neće primiti nijednog izravnog posrednika Izručljivih dok je stvar u tijeku, niti će s njima ili bilo kime pregovarati o nekom krivičnom činu. To jest, neće raspravljati ni o jednom od načela, samo o operativnim pitanjima. Načelnik Kriminalističke obuke - koji ne ovisi o izvršnoj vlasti niti ga ona imenuje - biti će službeno zadužen za svaki kontakt s Izručljivima ili njihovim zakonitim predstavnicima. Sve će njihove razmjene ići pismenim putem, i tako ostati pohranjene.

O projektu odluke raspravljalo se grozničavom brižljivošću i u tajnosti posve neuobičajenoj za Kolumbiju, i odobren je 5. rujna 1990. Ovo je odluka opsadnog stanja 2047: oni koji se predaju i priznaju zločine mogu kao glavnu blagodat postići neizručenje; onima koji osim priznanja surađuju s pravdom, smanjiti će se kazna do trećine za predaju i priznanje, i do šestine za suradnju denuncijom. Ukupno: do polovice kazne određene za jedan ili sve zločine za koje je traženo izručenje. Bilo je to pravosuđe u svom najjednostavnijem i najčistijem izrazu: vješala ili garota. Isti je Ministarski savjet koji je potpisao odluku odbio tri izručenja i tri odobrio, kao javnu objavu da se nova vlada odriče izručenja jedino u smislu glavne blagodati odluke.

Zapravo, više od zasebne odluke, bila je to jasno određena predsjednička politika u borbi protiv terorizma općenito; ne samo protiv narkomafije, već i protiv drugih slučajeva skupne delikvencije. General Maza Márquez nije u vijećima sigurnosti izrazio što uistinu misli o odluci, ali ju je nekoliko godina kasnije - u svojoj predizbornoj kampanji za predsjednika republike - osudio bez milosti kao "himbu ovog vremena". "Ona ruši uzvišenost pravosuđa - napisao je tada - i baca u vjetar povijesno dostojanstvo kaznenog prava."

Put je bio dug i složen. Izručljivi - već poznati u svijetu kao tvrtka Pabla Escobara - odmah su odbacili predsjedničku odluku, no ostavili su pritvorena vrata borbi za puno više. Glavni je tome razlog to što u njoj nije na neosporan način izraženo da neće biti izručeni. Nastojali su k tome postići da ih se uzme kao političke delikvente, i shodno tome pruži jednak tretman kao gerilcima iz M-19, koji su pomilovani i priznati kao politička stranka. Jedan je njihov član bio ministar zdravstva, a svi su sudjelovali u kampanji za Nacionalnu ustavotvornu skupštinu.

Druga je briga Izručljivih bio siguran zatvor gdje će biti zaštićeni od neprijatelja, i jamstva za život njihovih obitelji i pristaša.

Govorilo se da je vlada donijela odluku kao ustupak narkomafiji pod pritiskom otmica. Zapravo se na projektu radilo još prije otmice Diane, i bio je već proglašen kada su Izručljivi dali okretanj zavrtnja gotovo istodobnim otmicama Francisca Santosa i Marine Montoye. Kasnije, kada im osam taoca nije dostajalo da postignu što hoće, oteli su Maruju Pachón i Beatriz Villamizar. I imali su magičan broj: devet novinara. I k tome - unaprijed osuđenu - sestru političara bjegunca pred osobnom Escobarovom pravdom. Na izvjestan je način, još prije nego što će se odluka pokazati djelotvornom, predsjednik Gaviria postao žrtva vlastita izuma.

Diana Turbay Quintero imala je, poput svog oca, intenzivan i strasan osjećaj za moć i poziv za vodstvo koji su joj odredili život. Odrastala je među velikim imenima politike, i tako oblikovala svoju viziju svijeta. "Diana je bila državni čovjek - rekla je jedna prijateljica koja ju je razumjela i voljela. - I najveća je briga njezina života bila tvrdoglava volja za služenjem zemlji." Ali moć - kao i ljubav - ima dvostruku oštricu: vrši se i trpi. Stvarajući stanje čiste levitacije, stvara i njenu suprotnost: potragu za neodoljivom i nepostojanom srećom, usporedivu samo sa potragom za idealnom ljubavi, koju se žudi i strahuje od nje, koju se slijedi i nikada ne dostiže. Diana je trpjela nezasitnu pohlepu da sve zna, da u sve bude upućena, da otkrije ono zašto i kako stvari, i smisao svog života. Oni koji su je dobro poznavali i voljeli naslutili su to u nesigurnostima njena srca, i vjerovali da je vrlo rijetko bila sretna.

Nemoguće je znati - ne upitavši je - koja joj je od dvije oštrice moći zadala gore rane. Ona ih je morala osjetiti na vlastitoj koži dok je, u dvadeset i osmoj, kao osobna tajnica i desna ruka svog oca,

bila uhvaćena u križne vjetrove moći. Njeni su je prijatelji - nebrojeni - opisali kao jednu od najinteligentnijih osoba koje su poznavali, izuzetno upućenu, zapanjujuće vještu u raščlambi i božanski nadarenu za opažanje čak trećih namjera ljudi. Njeni neprijatelji tvrde da je bila klica razdora za prijestoljem. Drugi pak misle da je zanemarila vlastitu sreću žudeći očuvati očevu povrh svega i protiv svih, i mogla je biti oruđe dvorjanina i ulizica.

Rodila se 8. ožujka 1950, u nemilostivom znaku Ribe, kada joj je otac već bio u redu čekanja za predsjedništvo republike. Bila je rođeni vođa gdje god se zatekla: u Andskom internatu u Bogoti, u Sacred Heartu u New Yorku, na Sveučilištu Svetog Tome Akvinskog, također u Bogoti, gdje je završila studij prava ne čekajući na diplomu.

Kasno prispijeće novinarstvu - koje je srećom moć bez prijestolja - vjerojatno joj je značilo ponovni susret sa samom sobom. Osnovala je časopis Hoy x Hoy i TV dnevnik Criptón kao izravniji put u borbi za mir. "Prošla sam razdoblje prepirki i nemam više volje nikoga prekoravati - rekla je tada. - Sada sam tek miriteljica." Tako da se dala na pregovore za mir s Carlosom Pizarrom, zapovjednikom M-19, koji je ispalio ratni signal gotovo u samoj sobi gdje se nalazio predsjednik Turbay. Prijateljica koja je ovo ispričala rekla je previjajući se od smijeha: "Diana je shvatila da je nevolja poput šahista, a ne poput boksača koji udara o svijet." Stoga je njena otmica - osim ljudske težine - imala političku važnost kojom nije bilo lako rukovati. Bivši je predsjednik Turbay izjavio i javno i privatno da nema nikakvih vijesti od Izručljivih, jer mu se to činilo najmudrije dok ne sazna što kane. Zapravo je primio poruku kratko nakon otmice Francisca Santosa. Prenio ju je Hernandu Santosu čim se vratio iz Italije, i pozvao ga da zajedno smisle što učiniti. Santos ga je zatekao u polumaraku ogromne biblioteke, utučenog sigurnošću da će Diana i Francisco biti pogubljeni. Osobito ga se dojmila - kao i svih koji su vidjeli Turbaya u to doba - dostojanstvenost s kojom je nosio svoju nesreću.

Pismo upućeno obojici bila su tri lista ispisana rukom štampanim slovima, bez potpisa, i iznenađujućeg uvoda: "Primate od nas Izručljivih smjeran pozdrav."

Jedino što nije dopuštalo sumnju u njegovu autentičnost bio je jezgrovit, izravan i jasan stil, svojstven Pablu Escobaru. Započeo je priznajući otmicu novinara, koji se, prema pismu, nalaze "u dobrom zdravstvenom stanju i u dobrim uvjetima zatočeništva, koji se mogu smatrati uobičajenima u tim okolnostima." Ostatak je bio podsjetnik na nepravde zbog samovolje policije. Na kraju je postavio tri neodreciva uvjeta za oslobođenje taoca: potpuno obustavljanje vojnih operacija protiv njih u Medellínu i Bogoti; povlačenje Elitnog korpusa, posebne policijske jedinice za borbu protiv narkomafije; svrgavanje njegovog zapovjednika i još dvadeset časnika, na koje je ukazano kao na počinitelje tortura i ubojstva nad četrstotinjak mladih iz sjeveroistočne komune Medellín. Ako se ne ispune ovi zahtjevi Izručljivi će pokrenuti rat do uništenja, atentatima bombama u velikim gradovima i ubojstvima sudaca, političara i novinara. Zaključak je bio jednostavan: "Ako dođe do državnog udara, dobrodošao. Gotovo više nemamo što izgubiti."

Pismeni odgovor bez prethodnih savjetovanja trebao je biti predan u roku od tri dana u hotelu Intercontinental u Medellínu, gdje je jedna soba predbilježena na ime Hernanda Santosa. Posrednike za buduće kontakte naznačiti će sami Izručljivi. Santos je prihvatio Turbayevu odluku da ne razglasi ni tu ni naredne poruke, sve dok ne prime neku pouzdanu vijest. "Ne možemo preuzeti na sebe da nosimo nečije poruke predsjedniku - zaključio je Turbay - niti ići dalje od onoga što nam dostojanstvo dopušta."

Turbay je predložio Santosu da svaki zasebno napiše odgovor i da ih kasnije stope u zajedničko pismo. Tako su i učinili. Ishod je, u osnovi, bila izričita izjava o tome da nisu u mogućnosti utjecati na vladine poslove, no spremni su razglasiti svaki slučaj kršenja zakona ili ljudskih prava koje Izručljivi prijave s nepobitnim dokazima. U svezi s policijskim operacijama, podsjetili su ih da ih nemaju čime spriječiti, niti mogu zahtijevati da se svrgne bez dokaza dvadeset optuženih časnika, ili pisati članke protiv stanja koje ne poznaju.

Aldo Buenaventura, javni bilježnik, gorljivi ljubitelj borbi s bikovima još od svojih davnih godina u Nacionalnoj gimnaziji u Zipaquirí, stari prijatelj Hernanda Santosa, i potpuno pouzdan, odnio je pismo s odgovorom. Tek što je ušao u sobu 308, predbilježenoj u hotelu Intercontinental, zazvonio je telefon.

- Vi ste gospodin Santos?

- Ne - odgovorio je Aldo -, ali došao sam u njegovo ime.

- Donijeli ste mi naručeno?

Glas je zvučao tako samopuzdano, da se Aldo zapitao nije li to sam Escobar glavom i bradom, i odgovorio mu je potvrdno. Dva su se mladića, nalik odijelom i ponašanjem na poslovne ljude, popela u sobu. Aldo im je predao pismo. Stisnuli su mu ruku uz uljudan naklon glave, i otišli.

Za manje od tjedan dana Turbay i Santos primili su posjet odvjetnika iz Antioquie, Guida Parre Montoye, s novim pismom Izručljivih. Parra nije bio nepoznat u političkim krugovima Bogote, ali kao da je uvijek dolazio iz prisjenka. Imao je četrdeset i osam godina; dvaput je bio u Parlamentu kao zamjenik dva liberala, i jednom kao predstavnik Nacionalne pučke alijanse (Anapo), začetnika M-19. Bio je savjetnik pravničkog ureda predsjedništva republike u vladi Carlosa Llerasa Restrepa. U Medellínu, gdje je od mladosti radio kao pravnik, uhićen je 10. svibnja 1990. zbog sumnje o suučesništvu s terorizmom, i oslobođen dva tjedna kasnije zbog nedovoljnih dokaza. Unatoč ovom i drugim posrtajima, smatran je vještim pravnikom i dobrim pregovaračem.

Međutim, u ulozi povjerljivog poslanika Izručljivih, teško je bilo zamisliti nekoga manje prikladnog da prođe neopažen. Bio je od onih ljudi koji dekor uzimaju ozbiljno. Nosio je platinastosiva odijela, odoru tadašnjih poslovnih ljudi, s košuljama živih boja i mladenačkim kravatama s velikim uzlom, po talijanskoj modi. Imao je ceremonijalne manire i zvučnu retoriku, i bio je, više nego ljubazan, smjieran. Samoubojito svojstvo ako se istovremeno žele služiti dva gospodara. U prisustvu jednog bivšeg liberalnog predsjednika i glavnog urednika najvažnijih novina u zemlji, rasplamtjela mu se rječitost. "Plemeniti doktore Turbay, poštovani doktore Santos, stojim Vam u svemu na raspolaganju.", rekao je i počinio neopreznost koja ga je mogla stajati života:

- Odvjetnik sam Pabla Escobara.

Hernando je uhvatio grešku u letu.

- Onda je pismo koje nam nosite njegovo?

- Ne - ispravio se Guido Parra ne trepnuvši -: od Izručljivih je, ali Vaš odgovor treba biti za Escobara jer bi on mogao utjecati na pregovore.

Razlika je bila značajna, jer Escobar nije ostavljao tragove pravdi. U pismima koja su ga mogla kompromitirati, kao pregovori o otmicama, rukopis je prikriven štampanim slovima, a potpisana su od Izručljivih ili bilo kojim krštenim imenom: Manuel, Gabriel, Antonio. U onima, pak, u kojima se dizao kao optužitelj, služio se svojim prirodnim pomalo dječjim rukopisom, a svoje bi ime i potpis potkrijepio i otiskom palca. U vrijeme otmica novinara bilo je razumno posumnjati i u samo njegovo postojanje. Bilo je moguće da su mu Izručljivi tek pseudonim, ali i obratno: da su ime i identitet Pabla Escobara tek zaštitni znak Izručljivih.

Guido Parra kao da je uvijek bio spreman ići dalje od onoga što su Izručljivi pismeno predlagali. No, trebalo ga je čitati pod povećalom. Zapravo je tražio za svoju klijentelu politički tretman nalik onome prema gerilama. K tome je odmah predložio da se problem narkomafije postavi na međunarodnu razinu i zatraži sudjelovanje Ujedinjenih Nacija. Međutim je, pred odlučnim odbijanjem Santosa i Turbaya, ponudio razne alternativne formulacije. Tako je započelo dugo i jalovo raspravljanje, koje će se naposljetku zamrsiti u slijepu ulicu.

Santos i Turbay stupili su u vezu s predsjednikom nakon druge pismene poruke. Gaviria ih je primio u pola devet navečer u osobnoj biblioteci. Bio je smireniji nego obično i željan novih vijesti o taocima. Turbay i Santos obavijestili su ga o kolanju pisama i posredovanju Guida Parre.

- Zlo poslan - rekao je predsjednik -. Vrlo inteligentan, dobar odvjetnik, ali izuzetno opasan. To da, ima svu Escobarovu potporu.

Pročitao je pisma snagom koncentracije koja je sve zapanjivala: kao da bi postao nevidljiv. Primjedbe su mu bile spremne i zaokružene kada je završio, s umjesnim pretpostavkama bez suvišne riječi. Kazao im je da obavještajne službe nemaju pojma gdje bi ih mogli držati. Tako da je predsjednika iznenadila potvrda da su u vlasti Pabla Escobara.

Gaviria je te večeri pokazao svoje umijeće stavljanja svega pod znak sumnje prije nego što donese konačnu odluku. Prihvatio je mogućnost da su pisma lažna, da Guido Parra igra nečiju tuđu igru, čak i to da se radi o podvali nekoga tko s Escobarom nema veze. Njegovi su sugovornici otišli obeshrabreniji nego što su došli, jer je predsjednik naizgled uzimao slučaj kao ozbiljan državni problem s vrlo malo prostora za osobne osjećaje.

Jedna je od osnovnih prepreka sporazumu bila ta što je Escobar mijenjao uvjete u skladu s razvojem svojih problema, da bi zadržao otete i stekao dodatne i nepredviđene prednosti dok se Ustavotvorna skupština ne izjasni o izručenju, a možda i o pomilovanju. To se nikada nije jasno vidjelo u lukavoj prepiski koju je održavao s obiteljima otetih. Ali da u sasvim tajnoj koju je održavao s Guidom Parrom radi uputa o strateškom postupanju i dugoročnim perspektivama pregovora. "Dobro je da prenosiš na Santosa svu uznemirenost da nam se ovo još više ne zaplete - pisao mu je u jednom pismu. - Jer treba nam napismeno i pod pečatom da nećemo biti izručeni ni u kojem slučaju i ni za koji zločin i ni u koju zemlju." Također je zahtijevao jasnije određen uvjet priznanja kod predaje. Druga dva temeljna pitanja bila su čuvanje u posebnom zatvoru, i sigurnost za njihove obitelji i pristaše.

Prijateljstvo Hernanda Santosa s bivšim predsjednikom Turbayem, temeljeno na političkoj osnovi, postalo je tada osobno i srdačno. Provodili su sate i sate sjedeći jedan nasuprot drugome u potpunoj tišini. Nije potekao ni dan a da ne bi izmijenili preko telefona intimne dojmove, skrovite pretpostavke, nove obavijesti. Razradili su čitav šifrirani kod za rukovanje povjerljivim vijestima.

Nije im bilo lako. Hernando Santos je čovjek izvanrednih odgovornosti, koji jednom riječju može spasiti ili uništiti neki život. Osjećajan je, prenapetih živaca, i plemenska mu savjest ravna odlukama. Oni koji su živjeli s njim u vrijeme otmice njegovog sina vjerovali su da neće preživjeti tugu. Nije jeo ni spavao cijele noći, telefon mu je uvijek bio na doseg ruke i bacao se na njega na prvi zvuk. U tim je žalosnim mjesecima imao vrlo malo društvenih trenutaka, podvrgnuo se programu psihijatrijske pomoći da bi podnio sinovljevu smrt, jer smatrao ju je neminovnom, i živio je povučeno u svom uredu ili sobama, posvećen razgledanju raskošne zbirke poštanskih maraka i pisama nagorjelih u avionskim nesrećama. Njegova supruga, Elena Calderón, majka njegovo sedmero djece, umrla je sedam godina ranije, i bio je doista sam. Pogoršale su mu se tegobe sa srcem i vidom, i nije činio nikakav napor da zaustavi plač. Uzorna je zasluga u tako dramatičnim okolnostima to što je držao novine po strani od osobne tragedije. Značajna mu je potpora u tom gorkom razdoblju bila hrabrost snahe Marie Victorie. Iz dana neposredno nakon otmice sjećala se kuće preplavljene rođacima i prijateljima njenog muža koji su, izvaljeni po tepisima, pili viski i kavu do kasno u noć. Govorili su uvijek o istom, a dojam otmice i sam lik otegot polako su blijedili. Vrativši se iz Italije, Hernando je odmah otišao u kuću Marie Victorie, i pozdravio je tako osjećajno da ju je konačno slomio; no kada je htio povjerljivo razgovarati o otmici, zamolio ju je da ga ostavi samog s muškarcima. María Victoria, čvrstog značaja i zrelih misli, shvatila je da je oduvijek bila sporedna figura u toj obitelji muškaraca. Plakala je cijeli dan, ali se digla osnažena odlukom da će imati svoj identitet i mjesto u toj kući. Hernando nije samo razumio njene razloge, već si je i prigovorio zbog nemara, i našao u njoj najveći oslonac u boli. Od tada su održavali neraskidivu sponu povjerenja, bilo u izravnom općenju, telefonom, pismeno, preko treće osobe, ili čak telepatijom, jer im je i za najzamršenijih obiteljskih sjela bilo dovoljno da se pogledaju pa da znaju što misle i što valja reći. Sinule bi joj vrlo zgodne zamisli, među njima ta da objavljuju u novinama uredničke bilješke bez naputka u kojima bi s Pachom podijelili zanimljive vijesti iz obiteljskog života.

Manje su zapamćene žrtve Liliana Rojas Arias - supruga snimatelja Orlanda Aceveda - i Martha Lupe Rojas - majka Richarda Becerre -. Iako nisu bile bliske prijateljice, ni rođake - unatoč prezimenu -, otmica ih je neodjeljivo povezala. "Ne toliko zbog boli - rekla je Liliana -, već da ne budemo same."

Liliana je došla Ericka Yesida, godinu i pol starog sina, kada su je iz dnevnika Criptón obavijestili da je čitav tim Diane Turbay otegot. Imala je dvadeset i četiri godine, udala se tri godine ranije, i živjela je na drugom katu kuće muževih roditelja, u četvrti San Andrés, na jugu Bogote. "Tako je vesela djevojka - rekla je jedna njena prijateljica - da nije zaslužila tu ružnu vijest." I ne samo vesela, već i osebudna, jer je, kada se povratila od šoka, stavila sina pred televizor u vrijeme dnevnika da bi vidio tatu, i činila je to bez iznimke sve do kraja otmice.

I nju i Marthu Lupe obavijestili su iz dnevnika da će im i dalje pomagati, i kada se Lilianin sin razbolio, pobrinuli su se za troškove. Nazvala ih je i Nydia Quintero nastojeći im udahnuti smirenost koju ona sama nikada nije osjećala. Obećala im je da će svaki njen čin pred vladom uvijek biti za čitavi tim, a ne samo za njenu kćer, i da će im prenositi svaku vijest koju primi o otegotima. Tako je i bilo.

Martha Lupe živjela je s dvije kćeri, koje su tada imale četrnaest i dvanaest godina, i ovisila je o Richardu. Kada je otišao s Dianinom skupinom rekao joj je da se radi o trodnevnom putu, tako da se nakon prvog tjedna zabrinula. Ne vjeruje da je to bio predosjećaj, kazala je, ali činjenica je da je nazivala dnevnik u svako doba, sve dok je nisu obavijestili da se nešto neobično dogodilo. Nešto kasnije objavljeno je da su otegoti. Od tada je držala radio upaljen po cijele dane, očekujući povratak, i zvala bi dnevnik svaki put kada bi joj to srce nalagalo. Brinula ju je misao da joj je sin najnezaštićeniji od otegotih. "No, mogla sam samo plakati i moliti se", kaže. Nydia Quintero uvjerala ju je da postoji i mnogo drugih stvari koje valja poduzeti za oslobađanje. Pozivala ju je na svoje rodoljubne skupove, i udahnula joj borbeni duh. Liliana je jednako mislila o Orlandu, i to ju je dovelo do dvojbe: mogao je ili biti pogubljen posljednji jer najmanje vrijedi, ili prvi jer bi se postigla ista opća uzbuđenost ali s manje posljedica za otmičare. Ta ju je misao uronila u neutješan plač koji je trajao tijekom cijele otmice. "Svake večeri, nakon što bih stavila dijete na spavanje, sjela bih na terasu plakati, gledajući prema vratima da bih ga vidjela kako stiže", rekla je. "I tako večeri i večeri sve dok ga nisam ponovo ugledala."

Sredinom listopada doktor je Turbay prenio telefonom Hernandu Santosu šifriranu poruku u njihovom osobnom kodu. "Imam nekoliko vrlo dobrih novina ako te zanima stvar s bikovima. Ako hoćeš,

poslati ću ti ih.” Hernando je shvatio da mu govori o važnoj novosti o otetima. Uistinu, radilo se o vrpici koja je stigla u kuću doktora Turbaya, sa poštanskim žigom Monteríe, kao dokaz da su Diana i njen tim živi, a koji je obitelj već nekoliko tjedana uporno tražila. Glas je bio nezamjenjiv: Tatice, teško je poslati Vam poruku u ovim uvjetima, ali nam je nakon dugotrajnog traženja dopušteno da je napravimo. Samo je jedna rečenica dala putokaz za buduće djelovanje: Stalno gledamo i slušamo vijesti.

Doktor Turbay odlučio je pokazati poruku predsjedniku i pokušati dobiti kakav novi pokazatelj. Gaviria ih je primio baš na kraju dnevnih obaveza, kao i uvijek u biblioteci privatne kuće, i bio je opušten i razgovorljiv kao rijetko kada. Zatvorio je vrata, natočio viski, i dopustio si nekoliko povjerljivih političkih priopćenja. Činilo se da je tijekom predaje zapeo zbog tvrdoglavosti Izručljivih, i predsjednik je bio spreman porinuti ga s nekoliko pravnih pojašnjenja u prvotnoj odluci. Radio je na tome cijelo popodne, i uzdao se da će to riješiti te iste večeri. Sutradan će im, obećao je, dati dobru vijest.

Idućeg su se dana vratili, kako je bilo dogovoreno, i zatekli drugog čovjeka, nepovjerljivog i mračnog, s kojim su od prve rečenice zapodjeli jalovi razgovor. “U vrlo smo teškom položaju - rekao im je Gaviria. - Želio sam Vam pomoći, i činio sam to u granicama mogućeg, ali dolazi trenutak u kome ne mogu učiniti ništa.” Bilo je jasno da se nešto bitno promijenilo u njegovom duhu. Turbay je to odmah shvatio, i nije proteklo ni deset minuta kada se dostojanstveno miran digao iz naslonjača. “Predsjedniče - rekao mu je bez sjenke gorčine. - Vi postupate kako Vam pristoji, a mi kao očevi obitelji. Razumijem to i molim Vas da ne činite ništa što bi Vam moglo donijeti nevolje kao glavaru države.” I završio je pokazujući prstom na predsjednički naslonjač.

- Da ja tu sjedim, učinio bih isto.

Gaviria je ustao potpuno blijed i otrpao ih do dizala. Jedan je ađutant sišao s njima i otvorio im vrata automobila na zaravanku privatne kuće. Nisu progovorili ni riječi sve dok nisu izašli u kišnu i tužnu listopadsku noć. Tutnjava prometa u aveniji stizala je do njih prigušena kroz blindirana stakla.

- S ove se strane nema što učiniti - uzdahnuo je Turbay nakon dugog razmišljanja -. Od sinoć do danas dogodilo se nešto što nam ne može reći.

Taj je dramatični razgovor s predsjednikom odlučio da se gospođa Nydia Quintero pojavi u prvom planu. Bila je udana za bivšeg predsjednika Turbaya Ayalu, svog strica, s kojim je imala četvero djece, i među njima Dianu, najstariju. Sedam godina prije otmice, njen je brak s bivšim predsjednikom poništala Sveta Stolica, i udala se za liberalnog parlamentarnog zastupnika Gustava Balcázara Monzóna. Iz svog je iskustva prve dame poznavala službena ograničenja jednog bivšeg predsjednika, osobito u postupku prema nekom predhodniku. “Jedino što je trebalo učiniti - rekla je Nydia - bilo je ukazati predsjedniku Gavirii na njegovu dužnost i obaveze.” Pa je to preuzela na sebe, iako bez puno vjere.

Njena je javna djelatnost, čak i prije nego što je otmica službeno priznata, dostigla nevjerojatne razmjere. Organizirala je zauzeće dnevnika radija i televizije u čitavoj zemlji skupinama djece koja su pročitala molbu da oslobode taoce. 19. listopada, “Dana narodnog pomirenja”, njenom su zaslugom služene podnevne mise u gradovima i mjestima moleći za slogu među Kolumbijancima. U Bogoti je svečani čin održan na trgu Bolívaru, a istodobno su u brojnim četvrtima bile demonstracije za mir s bijelim rupčićima i zapaljena je baklja koja će gorjeti do povratka živih i zdravih taoca. Polučila je da televizijski dnevnicu počinju emisije fotografijama svih otetih, računaju dane zatočenja i skidaju sliku po sliku već kako taoći budu oslobođani. Isto je tako njenom inicijativom pozivano na oslobođenje taoca na početku nogometnih utakmica u cijeloj zemlji. Kolumbijska kraljica ljepote za 1990., Maribel Gutierrez, započela je svoj govor zahvale pozivom na oslobođenje otetih.

Nydia je prisustvovala obiteljskim skupovima drugih otetih, razgovarala s odvjetnicima, tajno djelovala preko zaklade Solidarnost za Kolumbiju kojom ravna već dvadeset godina, i gotovo je uvijek osjećala da se vrti u krugu. Bilo je to suviše za njezin odlučan i strastven značaj, gotovo vidovite senzibilnosti. Budno je pratila nastojanja sviju sve dok nije shvatila da su zapela u slijepoj ulici. Ni ljudi moćni poput Turbaya i Hernanda Santosa nisu mogli uvjeriti predsjednika da pregovara s otmičarima. To joj se uvjerenje učinilo konačnim kada joj je doktor Turbay ispričao o neuspjelom posljednjem posjetu predsjedniku. Tada je odlučila djelovati na svoju ruku, i otvorila drugo bojište slobodnog reda gdje će izravno potražiti slobodu za svoju kćer.

Tih je dana zaklada Solidarnost za Kolumbiju primila u svojim uredima u Medellín u anonimni poziv od nekoga tko je rekao da ima izravne vijesti od Diane. Kazao je da mu je jedan stari poznanik na posjedu blizu Medellín stavio u košaru s povrcem papirić na kojem je pisalo da je Diana tamo. Da se čuvari otetih, dok gledaju nogomet, oblokavaju pivom sve dok se ne počnu valjati po podu, bez ikakve mogućnosti otpora akciji oslobađanja. Za veću sigurnost ponudio se da im pošalje skicu posjeda.

Poruka je bila toliko uvjerljiva da je Nydia radi odgovora otputovala u Medellín. “Zamolila sam čovjeka - rekla je - da nikome ne govori o vijesti i ukazala mu na opasnost koja prijete mojoj kćeri i čak čuvarima u slučaju da netko pokuša oslobađanje.”

Vijest da je Diana u Medellín u potaknula ju je da posjeti Marthu Nieves i Angelitu Ochoa, sestre Jorge Luisa, Fabia i Juana Davida Ochoe, optuženih za trgovinu drogom i nezakonito bogaćenje, i poznatih kao osobnih prijatelja Pabla Escobara. “Otišla sam sa žarkom željom da mi pomognu stupiti u vezu s Escobarom”, rekla je Nydia nekoliko godina kasnije prisjećajući se tih gorkih dana. Sestre Ochoa pričale su joj o nepravdama koje je njihova obitelj pretrpjela od policije, saslušale su je sa zanimanjem i pokazale sućut prema njenom slučaju, no rekle su da ne mogu ništa učiniti pred Escobarom.

Martha Nieves znala je što je to otmica. I nju samu oteo je M-19 1981, tražeći od njene obitelji otkupninu s puno nula. Escobar je odgovorio stvaranjem divlje skupine - Smrt otmičarima (MAS) - koja ju je oslobodila nakon tri mjeseca krvavog rata protiv M-19. I njena se sestra Angelita smatrala žrtvom policijskog nasilja; iscrpno su nabrojale nepravde nanesene od policije, provaljivanja u kuće, nebrojene atentate na ljudska prava.

Nydia nije izgubila poriv za borbom. Naposljetku ih je zamolila da barem odnesu Escobaru njeno pismo. Poslala je već jedno preko Guida Parre, ali nije primila odgovor. Sestre Ochoa su odbile jer bi ih Escobar mogao kasnije optužiti da su mu nanijele štetu. Ipak su na kraju popustile pred Nydijinom gorljivošću, i ona se vratila u Bogotu uvjereni da je ostavila vrata odškrinuta u dva smjera: jedan prema oslobođenju svoje kćeri, a drugi prema mirnoj predaji tri brata Ochoa. Stoga joj se učinilo prikladnim osobno obavijestiti predsjednika o svom djelovanju.

Odmah ju je primio. Nydia mu je bez okolišanja ispričala o žalbama sestara Ochoa na ponašanje policije. Predsjednik ju je pustio da govori, i tek joj je tu i tamo postavio koje umjesno pitanje. Bilo je očito da ne kani pridati optužbama onu važnost koju im je Nydia davala. U svezi sa svojim slučajem, Nydia je željela tri stvari: da oslobode otete, da predsjednik preuzme uzde i tako spriječi oslobađanje koje bi moglo biti kobno, i da produži rok za predaju Izručljivih. Predsjednik joj je jedino dao riječ da se ni u Dianinom ni u kojem drugom slučaju neće pokušati oslobađanje bez ovlaštenja obitelji.

- To je naša politika - rekao joj je.

Unatoč tome, Nydia se pitala je li predsjednik poduzeo dostatne mjere da to nitko ne pokuša bez njegovog ovlaštenja.

Za manje od mjesec dana Nydia je ponovo razgovarala sa sestrama Ochoa u kući zajedničke prijateljice. Posjetila je i svast Pabla Escobara, koja joj je naširoko pripovijedala o nepravdama čije su žrtve bile njena braća i ona. Nydia joj je dala pismo za Escobara, na dvije i pol stranice službenog formata, gotovo bez rubova, napisanog raskošnim rukopisom i jasnim i izražajnim stilom postignutim nakon mnogih predložaka. Čvrsta joj je nakana bila stići do Escobarovog srca. Počinjalo je riječima da se ne obraća ratniku spremnom na sve da bi postigao svoje ciljeve, već Pablu čovjeku, “tom osjećajnom biću, koje obožava svoju majku i dao bi za nju vlastiti život, koji ima suprugu i nevinu i slabašnu dječicu koju želi zaštititi.” Razumijela je da je Escobar pribjegao otmici novinara da bi privukao pažnju javnog mnijenja za svoju stvar, no smatrala je da je to već postigao napretek. Shodno tome - završavalo je pismo - “pokažite se ljudskim bićem kakvo jeste, i velikim humanitarnim činom koji će svijet shvatiti, vratite nam naše otete.”

Escobarova svast djelovala je uistinu dirnuta dok je čitala. “Budite sasvim sigurni da će ga ovo pismo duboko ganuti - rekla je gotovo sama sebi za jedne stanke. - Sve što Vi činite ga se dotakne i to će se okrenuti u korist za Vašu kćer.”

Na kraju je ponovo presavinula pismo, stavila ga u omotnicu i sama je zatvorila.

- Idite u miru - rekla je Nydiji s iskrenošću koja nije ostavljala mjesta sumnji. -Pablo će već danas primiti pismo.

Nydia se te večeri vratila u Bogotu uzdajući se u uspjeh pisma, i s odlukom da zatraži od predsjednika ono što se doktor Turbay nije usudio: obustavljanje policijskih operacija dok se pregovara o oslobađanju taoca. Učinila je to, i Gaviria joj je bez okolišanja rekao da ne može dati takvu zapovijed. “Jedna je stvar to što smo ponudili pravosudnu politiku kao alternativu - rekao je kasnije. - Ali obustava operacija ne bi poslužila oslobađanju taoca, već tome da ne proganjamo Escobara.”

Nydia je imala osjećaj da se nalazi pred čovjekom od kamena kojemu život njene kćeri nije bitan. Morala je savladati nastup gnijeva dok joj je predsjednik objašnjavao da tema redarstva ne spada u pregovore, da ono ne mora tražiti dopuštenje za djelovanje niti mu on može narediti da ne djeluje unutar granica zakona. Posjet je bio katastrofalan.

Pred jalovošću nastojanja kod predsjednika republike, Turbay i Santos odlučili su pokucati na druga vrata, i nisu se dosjetili boljima od Znamenitih. Tu su skupinu tvorili bivši predsjednici Alfonso López

Michelsen i Misael Pastrana; član parlamenta Diego Montana Cuéllar i kardinal Mario Revollo Bravo, nadbiskup Bogote. U listopadu, rođaci otetih sastali su se s njima u kući Hernanda Santosa. Najprije su izvijestili o razgovorima s predsjednikom republike. Lópeza Michelsona zanimala je jedino mogućnost preinake predsjedničke odluke pravosudnim određenostima koje bi otvorile nova vrata politici podvrgavanja. "Treba ju postaviti na noge", kazao je. Pastrana se pokazao suglasan s traženjem metoda kojima bi ubrzali predaju. Ali kojim oružjem? Hernando Santos podsjetio je Montanu Cuéllara da bi mogao pokrenuti njima u korist snagu gerile.

Nakon duge i dobro upućene razmjene misli, López Michelsen je donio prvi zaključak. "Igrajmo igru Izručljivih", rekao je. I predložio da u otvorenom pismu obznane da su Znameniti preuzeli glasnogovorništvo za obitelji otetih. Jednodušno je dogovoreno da ga napiše López Michelsen.

Za dva je dana bio gotov prvi predložak, pročitan na novom skupu kojem je prisustvovao i Guido Parra s još jednim Escobarovim odvjetnikom. U toj je ispravi po prvi put iznesena tvrdnja se da narkomafija može smatrati skupnim zločinom, obilježja sui generis, što je ukazivalo na sasvim novi put pregovorima. Guido Parra je poskočio.

- Zločin sui generis - uzviknuo je zadivljen. - Genijalno!

Na toj je osnovi razradio pojam na svoj način kao nebeski privilegij na mutnoj granici između skupnog i političkog zločina, omogućujući ispunjenje sna Izručljivih da imaju isti politički tretman kao gerilci. Za prvog je čitanja svatko dodao nešto svoje. Na kraju je Escobarov odvjetnik zamolio Znamenite da poluče od Gavirije pismo koje bi na jasan i nedvosmislen način jamčilo Escobaru život.

- Žao mi je - odgovorio je Hernando Santos, zaprepašten molbom -, ja se u to ne miješam.

- Ja još manje - rekao je Turbay.

López Michelson se odrješito usprotivio. Odvjetnik je tada zamolio da mu omoguće razgovor s predsjednikom u kojem bi mu dao riječ jamstva za Escobara.

- O toj temi ovdje nije riječ - zaključio je López.

Prije nego što su se Znameniti okupili radi predložka izjave, Pablo Escobar je već bio obaviješten o njihovim najskrovitijim nakanama. Samo se tako mogu objasniti krajnje upute u hitnom pismu Guidi Parru. "Dajem ti punu slobodu u traženju načina da te Znameniti pozovu na razmjenu mišljenja", napisao mu je. I odmah nabrojao niz odluka koje su Izručljivi već donijeli preduhitrujući svaku drugačiju inicijativu.

Pismo Znamenitih završeno je za dvadeset i četiri sata. Uključivalo je bitnu novost u odnosu na prijašnje postupke: "Naše je posredništvo zadobilo jednu novu dimenziju koja se ne ograničava samo na jedno usputno oslobađanje, već je način za postizanje globalnog mira za sve Kolumbijance." To je novo određenje pojma moglo barem povećati nade. Predsjedniku Gaviriji zvučalo je dobro, no smatrao je umjesnim povući granicu da bi se izbjegla svaka dvosmislenost u vezi sa službenim položajem, i uputio je ministra pravosuđa da odasla upozorenje da je politika podvrgavanja jedina koju vlada prihvaća za predaju terorista.

Escobaru se nije svidio ni jedan red. Čim ga je pročitao u tisku 11. listopada, poslao je Guidi Parru bijesan odgovor da ga proširi po salonima Bogote. "Pismo je Znamenitih gotovo cinično - pisao je. - Da brzo pustimo taoce jer vlada odugovlači s razmatranjem naše stvari. Zar misle da ćemo se opet dati prevariti?" Stajalište je Izručljivih, pisalo je, jednako onome u prvom pismu. "Nismo ga imali zbog čega promijeniti, jer nismo primili pozitivan odgovor na traženja iz prve poslanice. Ovo je posao, a ne igra ispitivanja tko je spretniji, a tko luđi."

Istina je da je Escobar već u to doba bio nekoliko svjetlosnih godina ispred Znamenitih. Tadašnja mu je težnja bila da mu vlada dodijeli vlastito i sigurno područje - vojni logor-zatvor, kako je govorio - jednak onome koji je M-19 imao dok su se zaključivale formalnosti predaje. Više od tjedan dana ranije poslao je Guidi Parru potanko pismo o posebnom zatvoru koji je želio. Napisao je da je savršeno mjesto za to, dvanaest kilometara od Medellín, njegov osobni posjed naslovljen na jednog davaoca imena koji uprava Envigada može uzeti u zakup i preurediti u zatvor. "Budući da to košta, Izručljivi će plaćati stanarinu u skladu s troškovima", stajalo je gore. I završavalo zapanjujućom otvorenosću: "Govorim ti sve to jer želim da razgovaraš s gradonačelnikom Envigada i kažeš mu da dolaziš u moje ime i objasniš mu misao. No, želim da govoriš s njim da bi poslao otvoreno pismo ministru pravosuđa u kojem bi napisao da misli da Izručljivi nisu prihvatili 2047 jer strahuju za svoju sigurnost, i da je gradska uprava Envigada, kao doprinos miru naroda Kolumbije, kadra urediti poseban zatvor koji će pružati sigurnost i zaštitu životima onih koji se predaju. Govori mu otvoreno i jasno da bi razgovarao s Gaviriom i predložio mu vojni logor." Naum izražen u pismu bio je prinuditi ministra pravosuđa da javno odgovori. "Znam da će to odjeknuti kao bomba", napisao je. I završio sasvim odrješito: "S tim ih vodimo do onog što želimo."

Međutim je ministar odbacio ponudu u terminima u kojima je postavljena, i Escobar je bio prinuđen sniziti ton u drugom pismu u kojem je, po prvi put, nudio više nego što je tražio. U zamjenu za vojni logor-zatvor, obećao je riješiti sukobe među raznim kartelima, bandama i družbama, osigurati predaju više od stotinu preobraćenih mafijaša, i konačno otvoriti siguran put prema miru. "Ne tražimo ni pomilovanje, ni dijalog, niti išta od onoga što kažete da ne možete dati", pisao je. Bila je to jednostavna ponuda o predaji, "dok svi u ovoj zemlji traže dijalog i politički postupak." Čak je omalovažio i ono što mu je bilo najjasnije: "Ja nemam problema s izručenjem jer znam da će me ako me uhvate živog ubiti, kao što su učinili sa svima."

Tadašnja mu je taktika bila naplaćivanje pošte otetih ogromnim uslugama. "Reci gospodinu Santosu - pisao je u drugom pismu -, ako želi dokaze da mu je sin živ, neka prvo objavi izvještaj America's Watcha, intervju s Juanom Méndezom, glavnim urednikom, i izvještaj o masakrima, torturama i nestalima u Medellín." Ali je do tada Hernando Santos već naučio upravljati situacijom. Znao je da mu to kolanje ponuda i protuponuda stvara veliki zamor, ali i njegovim protivnicima. Među njima, Guidi Parra, koji je krajem listopada bio u teško podnošljivom stanju živaca. Odgovorio je Escobaru da neće objaviti niti jedan red ičega niti će primiti njegovog poslanika sve dok nema čvrsti dokaz da mu je sin živ. Alfonso López Michelsen podržao ga je prijetnjom da će se odreći Znamenitih.

Djelovalo je. Nakon dva tjedna Guido Parra je nazvao Hernanda Santosa iz neke krčme za goniče. "Stižem po autoputu sa ženom, i biti ću u Vašoj kući u jedanaest - rekao mu je. - Nosim Vam najukusniji kolač, i ne možete ni zamisliti koliko sam uživao i koliko ćete Vi uživati." Hernando se raspametio vjerujući da mu dovodi Francisca. Bio je to samo njegov glas snimljen na minivrci. Trebalo im je više od dva sata da ga čuju jer nisu imali prikladni kazetofon, sve dok se netko nije dosjetio da ga mogu slušati na automatskoj sekretarici.

Pacho Santos bio bi dobar u mnogim zvanjima, osim kao učitelj diktacije. Želi govoriti brzinom kojom misli, a misli su mu užurbane i istodobne. Te ih je večeri iznenadio. Govorio je polagano, vladajući glasom i u savršenim konstrukcijama. Zapravo su bile dvije poruke - jedna za obitelj a druga za predsjednika - snimljene tjedan dana ranije.

To što su se otmičari lukavo dosjetili da Pacho snimi krupne novinske naslove kao dokaz o datumu snimanja, bila je pogreška koju im Escobar nije smio oprostiti. Sudskom uredniku novina El Tiempo omogućila je da se proslavi udarom velikog novinarstva.

- Drže ga u Bogoti - rekao je.

Zaista, izdanje koje je Pacho pročitao sadržavalo je jedan veliki naslov ubačen u zadnji čas i samo u lokalno izdanje, čije je kolanje bilo ograničeno na sjever grada. Podatak je vrijedio suhog zlata, i bio bi presudan da se Hernando Santos nije protivio oružanom oslobađanju.

Bio je to za njega trenutak uskrnuća, osobito stoga što mu je sadržaj poruke dao sigurnost da zatočeni sin odobrava njegovo vladanje u rukovanju otmicom. Osim toga, obitelj je Pachu uvijek držala najranjivijim među braćom radi njegovog vatrenog temperamenta i nestalnog duha, i nisu ni sanjali da bi mogao biti pri zdravom razumu i toliko vladati sobom nakon šezdeset dana zatočeništva.

Hernando je sazvao cijelu obitelj u svojoj kući i dao im da slušaju poruku do svitanja. Samo je Guido podlegao jadu. Zaplakao je. Hernando mu je prišao da bi ga ohrabrio, i u znoju njegove natopljene košulje prepoznao je miris panike.

- Sjeti se da mene neće ubiti policija - rekao mu je Guido Parra kroz suze. - Ubili će me Pablo Escobar, jer znam previše.

María Victoria nije se ganula. Činilo joj se da se Parra poigrava s Hernandovim osjećajima, da koristi njegovu slabost i daje mu nešto s jednog kraja da bi mu s drugog više izmamio. Guido Parra vjerojatno je to primjetio u neko doba noći, jer je rekao Hernandu: "Ta je žena hladna poput leda."

Tako su stajale stvari 7. studenog, kada su oteli Maruju i Beatriz. Znameniti su ostali bez tla pod nogama. 22. studenog - kao što je najavio - Diego Montana Cuéllar predložio je svojim drugovima po formuli likvidaciju grupe, i ovi su predali predsjedniku, na svečanoj sjednici, zaključke o stvarnim zahtjevima Izručljivih.

Ako je predsjednik Gaviria očekivao da će odluka o podvrgavanju izazvati masivnu i brzu predaju narkomafijaša, morao je pretrpjeti razočaranje. Nije bilo tako. Reakcije tiska, političkih krugova, istaknutih pravnika, čak i neke valjane postavke odvjetnika Izručljivih, jasno su pokazale da odluku 2047 treba reformirati. Za početak, ostavljala je preširoko otvorena vrata mogućnosti da svaki sudac protumači na svoj način kako rukovati izručenjem. Drugi je nedostatak bio taj što su presudni dokazi protiv narkomafijaša bili u inozemstvu, a svaka je suradnja sa Sjedinjenim Državama postala upitna, i rokovi su za njihovo dobijanje bili prekratki. Rješenje - koje nije stajalo u odluci - bilo je u tome da se rokovi produže i da se na predsjedništvo republike prenese odgovornost sugovornika u donošenju dokaza u zemlju.

Ni Alberto Villamizar nije u predsjedničkoj odluci pronašao presudnu potporu koju je očekivao. Do tog su mu trenutka razmjena misli sa Santosom i Turbayem i prvi sastanci s odvjetnicima Pabla Escobara omogućili da stvori globalnu ideju o situaciji. Na prvi je pogled imao dojam da mu odluka o podvrgavanju, pogođena ali manjkava, ostavlja vrlo malo prostora za rad na oslobađanju njegovih otetih. Vrijeme je pak protjecalo bez vijesti o njima i bez i najmanjeg dokaza da su žive. Jedina mu je mogućnost za komunikaciju bilo pismo poslano preko Guida Parre, u kojem je objema udahnuo optimizma i sigurnost da radi samo na tome da ih oslobodi. "Znam da si u užasnoj situaciji, ali budi mirna", pisao je Maruji.

Zapravo je Villamizar tapkao u mraku. Iscrpio je sva vrata, i jedino mu je uporište u dugom studenom bilo obećanje Rafaela Parda da predsjednik razmišlja o dodatnoj i pojašnjujućoj odluci 2047. "To je već gotovo", govorio je. Rafael Pardo svraćao je k njemu gotovo svakog popodneva i držao ga u tijeku svog djelovanja, ali ni sam nije bio sasvim siguran kuda dalje. Iz polaganih razgovora sa Santosom i Turbayem zaključio je da su pregovori zapeli. Nije vjerovao Guidi Parru. Znao ga je još za njegovih lutanja po kongresu i držao ga mutnim oportunistom. Međutim, dobra ili loša, bio je jedina karta, i odlučio je igrati na nju do kraja. Nije bilo druge, a vrijeme je odmicalo.

Na njegovu su molbu bivši predsjednik Turbay i Hernando Santos ugovorili sastanak s Guidom Parrom, pod uvjetom da bude prisutan i doktor Santiago Urbe, Escobarov odvjetnik na dobrom glasu zbog ozbiljnosti. Guido Parra odpočeo je razgovor uobičajenim rečenicama visokog leta, ali ga je Villamizar spustio na zemlju od prve zamahom na santanderski način.

- Dosta je tih sranja - rekao mu je. - Prijeđimo na stvar. Sve ste zamrsili tražeći besmislice, a radi se samo o jednom: jednostavno se tipovi moraju predati i priznati neki zločin za koji im mogu natovariti dvanaest godina. To kaže zakon i točka. U zamjenu za to smanjiti će im kaznu i zajamčiti život. Sve ostalo su čiste Vaše petljancije.

Guido Parra mu je bez oklijevanja odgovorio u istom tonu.

- Gledajte, doktore - rekao mu je -, stvar je u tome što vlada kaže da nas neće izručiti, svi to kažu, ali gdje to izričito piše u odluci?

Villamizar se složio. Ako je vlada govorila da neće izručiti, budući da je to smisao zakona, trebalo je uvjeriti vladu da se isprave dvosmislenosti. Sve ostalo - lukave interpretacije zločina sui generis, ili odbijanje da se prizna, ili nemoralnost potkazivanja - bile su tek retoričke raspuštenosti Guida Parre. Jer bilo je očito da je Izručljivima - kao što im i samo ime govori - jedini stvarni i neodgodiv zahtijev to da ne budu izručeni. Tako da nije smatrao nemogućim postići to pojašnjenje u odluci. Ali je prije zahtijevao od Guida Parre istu iskrenost i određenost koju su Izručljivi tražili od njega. Želio je znati, prvo, do kuda je Parra ovlašten pregovarati, i drugo, koliko će dugo nakon uređenja odluke osloboditi taoce. Guido Parra bio je jasan.

- Dvadeset i četiri sata kasnije biti će vani - rekao je.

- Svi, naravno - rekao je Villamizar.

- Svi.

5

Mjesec dana nakon otmice Maruje i Beatriz rasklimao se besmisleni režim zatočeništva. Nisu više tražile dopuštenje da se dignu, i svatko si je sam služio kavu i mijenjao programe na televiziji. I dalje se u sobi govorilo šapatom, ali su pokreti postali slobodniji. Maruja se nije morala gušiti jastukom dok bi kašljala, iako je pazila da je ne čuju izvana. Ručak i večera ostali su isti, s istim grahom, istom lećom, istim ostacima presuhog mesa i redovitom juhom iz vrećice.

Čuvari su puno govorili međusobno bivajući na oprezu tek šapatom. Razmjenjivali su krvave vijesti, o tome koliko su zaradili loveći policajce u medellínskima noćima, o svojim macho pothvatima i ljubavnim dramama. Maruja ih je uspjela uvjeriti da bi u slučaju oružanog oslobađanja bilo razumnije zaštititi ih i tako si barem osigurati dostojan postupak i milosrdnu presudu. Spočetka kao da ih se nije ticalo, jer bili su neiskupljivi fatalisti, ali je taktika smekšavanja polučila da ne drže zatočenice na nišanu dok spavaju, i da skrivaju oružje uvijeno u vunenu tkaninu iza televizora. Ta međusobna ovisnost, i zajednička patnja, naposljetku su unijeli u odnose dah ljudskosti.

Maruja, po svojoj naravi, nije čuvala za sebe ništa što bi je moglo ogorčiti. Istresla bi sve pred čuvaru, zrele za kavu, i sučeljivala im se jezivom odlučnošću: "Ubijte me." Koji se put istresla i na Marinu, nad čijom se snishodljivošću pred čuvarima zgražala i čije su je apokaliptičke tlapnje izluđivale. Ponekad bi bez ikakvog povoda podigla pogled i izustila neku obeshrabrujuću primjedbnu ili zlosutno proricanje.

- Iza dvorišta je automehaničarska radionica plaćenka - rekla je jednom -. Tamo su svi, danju i noću, naoružani puškama, spremni da nas dođu ubiti.

Do najžuće je prepirke, međutim, došlo jednog popodneva kada je Marina kao obično grdila novinare, jer je nisu spomenuli u nekoj TV emisiji o otetima.

- Svi su oni kurvini sinovi - rekla je.

Maruja joj se suprotstavila.

- To nije istina - rekla je gnijevno. - Poštujte.

Marina je zašutjela i kasnije joj se, smirena, ispričala. Zapravo je živjela u svom svijetu. Imala je šezdeset i četiri godine, i ranije je bila vrlo lijepa, velikih krasnih crnih očiju, i duge srebrnaste kose koja je i u nesreći sačuvala sjaj. Bila je sama kost i koža. Kada su Maruja i Beatriz stigle, već je gotovo dva mjeseca govorila jedino s čuvarima, i trebalo joj je vremena i truda da ih prihvati. Strah ju je razorio: izgubila je dvadeset kila i moral joj se vukao po podu. Bila je utvara.

Udala se vrlo mlada za kiropraktičara na glasu u sportskom svijetu, krupnog i velikodušnog, koji ju je ludo volio i s kim je imala četiri kćeri i tri sina. Ona je držala uzde svega u svojim rukama, u vlastitoj i nekoliko tuđih kuća, jer smatrala se obaveznom brinuti za brojnu porodicu iz Antioquie. Bila im je svima poput druge majke, i zbog ugleda i zbog brižnosti, ali zauzimala se i za svakog stranaca koji bi joj se taknuo srca.

Više zbog neukrotive nezavisnosti nego zbog potrebe, prodavala je automobile i životna osiguranja, i činilo se da je kadra prodati sve što poželi, samo stoga što je htjela imati svoj novac za trošenje. Međutim, njeni su poznanici žalili što je jedna žena s toliko prirodnih vrlina rođena pod znakom nesreće. Njen je suprug gotovo dvadeset godina bio umno onesposobljen prihijatrijskim terapijama, dva su joj brata poginula u užasnoj prometnoj nesreći, jednog je zgromio infarkt, drugog je zgnječio stup semafora u zamršenoj uličnoj nesreći, a jedan je s pozivom litalice zauvijek nestao.

Njen je položaj otete bio nerazrješiv. I sama je dijelila opći zaključak da je oteta stoga da imaju važnog taoca kojeg mogu ubiti bez narušavanja pregovora o predaji. Ali joj je činjenica da već šezdeset dana čeka na smaknuće ipak dopuštala misao da njeni krvnici naslućuju mogućnost neke dobiti u zamjenu za njen život.

Zanimljivo je, međutim, da je čak i u najgorim trenucima provodila duge sate zaokupljena pažljivom brigom o noktima svojih ruku i nogu. Brusila ih je, čistila, lakirala lakom prirodne boje, pa su djelovali kao nokti mlađe žene. Istu je pažnju posvećivala depilaciji obrva i nogu. Savladavši početne prepreke, Maruja i Beatriz su joj pomagale. Naučile su se ophoditi prema njoj. S Beatriz je vodila beskrajne razgovore o voljenim i nevoljenim osobama, u došaptavanjima bez kraja i konca koji su i same čuvaru doveli do očaja. Maruja ju je nastojala utješiti. Obje su žalile što su, kraj njenih tamničara, jedine koje znaju da je živa, a ne mogu to nikome reći.

Jedno je od rijetkih olakšanja tog doba bio iznenađujući povratak maskiranog šefa koji ih je posjetio prvog dana. Došao je veseo i optimističan, s viješću da će ih možda osloboditi prije 9. prosinca, datuma predviđenog za izbor Ustavotvorne skupštine. Vijest je imala sasvim osobito značenje za Maruju, jer je tog dana njen rođendan, i pomisao da će ga provesti u obitelji udahnula joj je preuranjenu razdraganost. Bila je to radost kratka vijeka: tjedan dana kasnije, isti im je šef rekao da ne samo da neće biti oslobođene 9. prosinca, već da će otmica biti dugotrajana: ni za Božić, ni za Novu Godinu. Bio je to grubi udarac za obje. Maruja je pretrpjela početak upale vena koja joj je prouzročila jake bolove u nogama. Beatriz je imala krizu gušenja i prokrvario joj je čir na želucu. Jedne je noći, izluđena bolom, molila Škrofulu da napravi iznimku u pravilima zatočeništva i dopusti joj ići u kupaonu u taj sat. On ju je pustio nakon dugog promišljanja, upozorivši je da se izlaže velikoj opasnosti. No, bilo je uzalud. Beatriz je nastavila cviliti poput ranjenog psa, osjećajući da umire, sve dok se Škrofula nije smilovao i nabavio joj preko kućepazitelja obrok buscapine.

Unatoč svim dotadašnjim naporima, taoci nisu pouzdano znali gdje se nalaze. Prema strahu čuvara da ih ne čuju susjedi, i po buci i zvukovima koji su dopirali izvana, vjerovali su da su u gradskoj zoni. Ludi pijetao koji kukuriječe u koji god sat dana i noći išao je tome u prilog, jer pijetlovi zatvoreni u gornjim katovima običavaju izgubiti pojam o vremenu. Često bi čule različite glasove kako vrlo blizu viču isto ime: "Rafael". Avioni za kratke letove prolazili su brišućim letom, a helikopter se i dalje spuštao tako blizu da su ga osjećale nad kućom. Marina je ustrajala na nikada dokazanoj priči o visokom vojnom časniku koji nadzire tijekom otmice. Za Maruju i Beatriz bila je to još jedna od tlapnji, no svaki bi put kada je helikopter stizao vojničke norme zatočeništva poprimile strogost: kuća uredna poput vojarnje, vrata iznutra zaključana zasunom a izvana lokotom; šapat, oružje uvijek spremno, i jelo nešto manje sramotno.

Četiri čuvara koji su bili s njima od prvog dana zamijenjeni su početkom prosinca drugom četvoricom. Među njima jedan, drugačiji i čudan, kao da je bio izvučen iz nekog okrutnog filma. Zvali su ga Gorila, a tako je i izgledao: golem, jak poput gladijatora i mrke kože prekrivene kovrčavim dlakama. Glas mu je bio tako gromak da ga nije uspjevao savladati do šapata, a nitko se nije ni usudio to tražiti.

Osjećaj inferiornosti ostalih bio je očit. Umjesto kratkih hlača nosio je gimnastičke uske hlačiće. Imao je skijašku kapu i pripijenu majicu koja je otkrivala savršeni torzo, s medaljicom Božanstvenog Djetešca oko vrata, lijepe ruke s brazilskom vrpcom oko zaglavka za sreću i ogromne šake s crtama sudbine kao upisanima užarenim željezom u bezbojne dlanove. Jedva je stao u sobu, i kad god bi se pomaknuo, ostavio bi za sobom trag nereda. Za taoce, koji su naučili postupati prema prijašnjima, bio je neželjeni gost. Osobito za Beatriz, koja je odmah stekla njegovu mržnju.

Zajedničko obilježje čuvara, kao i taoča, tih je dana bila dosada. Kao preludij Božićnim blagdanima, vlasnici kuće održali su devetnicu s prijateljem župnikom, nevinim ili suučesnikom. Molili su, pjevali u zboru božićne pjesme, dijelili djeci slatkiše i nazdravljali jabukovačom, službenim pićem obitelji. Na kraju su egzorcirali kuću prskanjem svetom vodicom. Trebala im je tolika, da su je donosili u kantama za benzin. Nakon što je svećenik otišao, žena je ušla u sobu i poškopila televizor, strunjače, zidove. Tri zatočenice, zatečene, nisu znale što bi. "To je sveta vodica - govorila je žena zalijevajući rukom -. Pomaže da nam se ništa ne dogodi." Čuvari su se prekrizili, pali na koljena i primili očišćujući pljusak s andeoskim zanosom.

Taj duh molitve i veselice, tako svojstven žiteljima Antioquie, nije oslabio ni u jednom trenutku prosinca. Stoga je Maruja poduzela sve da otmičari ne saznaju da je 9. njezin rođendan: pedeset i tri po duši. Beatriz je obećala čuvati tajnu, ali su je tamničari saznali zahvaljujući osobitoj TV emisiji koju su Maruji posvetili njeni sinovi večer ranije.

Čuvari nisu krili ganuće što se na neki način osjećaju unutar intimnosti emisije. "Gospodo Maruja - govorio je jedan -, kako je mlad doktor Villamizar, kako dobro izgleda, koliko Vas voli." Očekivali su da im Maruja predstavi koju od svojih kćeri da bi izašli s njom. Na svaki je način vidjeti onu emisiju u zatočeništvu bilo kao biti mrtav i gledati život iz drugog svijeta ne sudjelujući u njemu i bez da to živi znaju. Slijedećeg dana, u jedanaest ujutro i bez ikakve najave, kućepazitelj i njegova žena ušli su u sobu s bocom kreolskog šampanjca, čašama za sve, i tortom koja kao da je bila premazana pastom za zube. Čestitali su Maruji uz velike znakove ljubavi i otpjevali joj Happy birthday, u zboru s čuvarima. Svi su jeli i pili, i ostavili Maruju sa sukobom proturječnih osjećaja.

Juan Vitta probudio se 26. studenog s viješću da će izaći na slobodu zbog lošeg zdravstvenog stanja. Obuzeo ga je užas, jer se upravo tih dana osjećao bolje nego ikada, i mislio je da je ta najava izgovor s kojim bi predali prvi leš javnom mnijenju. Stoga je, kada mu je čuvar najavio, nekoliko sati kasnije, da se spremi za slobodu, pretrpio napad panike. "Radije bih bio umro na svoju ruku - rekao je - no, ako je to bila moja sudbina, morao sam je prihvatiti." Naredili su mu da se obrije i obuče čistu odjeću, i on je to učinio uvjeren da se oblači za svoj sprovod. Dali su mu upute o tome što treba činiti kada bude na slobodi, osobito o načinu na koji treba zapetljati novinarske intervjuue tako da policija ne otkrije tragove za pokušaj oslobođanja. Malo iza podneva provezli su ga kolima po zamršenim dijelovima Medellína, i pustili ga bez ceremonija na jednom uglu.

Nakon tog su oslobođenja Heru Bussa ponovo preselili, u jednu otmjenu četvrt, preko puta škole aerobika za gospođice. Vlasnik kuće bio je neki mulat, lumpar i rasipnik. Njegova se žena, od kojih trideset i pet godina, i u sedmom mjesecu trudnoće, već za doručak kitila skupim i napadnim draguljima. Imali su malog sina koji je živio s bakom u drugoj kući, i njegovu je sobu, punu svakakvih mehaničkih igračkaka, zauzeo Hero Buss. Po načinu na koji ga je obitelj prihvatila, pripremio se za dugi zatvor.

Vlasnici kuće vjerojatno su dobro prošli s tim Nijemcem nalik na one iz filmova Marlene Dietrich, visokim dva metra i jedan širokim, mladahnim u pedesetoj, sa smislom za humor otpornim na vjerovnike i španjolskim pirjanim u karipskom žargonu Carmen Santiago, njegove supruge. Često se izlagao velikim opasnostima kao dopisnik njemačkih novina i radija u Latinskoj Americi, čak i pod vojnim režimom u Čileu, gdje je probdio jednu noć pod prijetnjom da će u svitanje biti streljan. Tako da je već stekao debelu kožu i znao je uživati u folklornoj strani svoje otmice.

Nije bilo na odmet, u jednoj kući gdje je svako toliko stizao poslanik s bisagama punim novčanica za troškove, a ipak su uvijek bili u škripcu. Jer bi vlasnici brzo sve potepli na lumpanje i sitnice, i uskoro im ne bi ostalo ni za jesti. Krajem tjedna priređivali su slavlja i žderanke za braću, rođake i bliske prijatelje. Prvog su se dana razniježili prepoznavši njemačkog diva s kojim su se ophodili kao s nekim glumcem iz serije, toliko su ga puta vidjeli na televiziji. Bar ga je trideset osoba dalekih otmici tražilo slike i autograme, jelo i čak plesalo s njim otkrivena lica u onoj ludoj kući gdje je boravio do kraja zatočenja.

Nagomilani su dugovi naposljetku izludili vlasnike, i morali su založiti televizor, video, gramofon, što god, da bi nahranili otetog. Ženini su dragulji polako nestajali s vrata, ruku i ušiju, dok joj nije ostao ni jedan. Jedne je zore čovjek probudio Heru Bussa da mu posudi novaca, jer su ga supruzini

porođajni bolovi zatekli bez i jednog centima za bolnicu. Hero Buss mu je posudio zadnjih pedeset tisuća pesosa.

Oslobodili su ga 11. prosinca, petnaest dana nakon Juana Vitte. Za tu su mu prigodu kupili par cipela koje nisu služile jer nosi broj četrdeset i šest, a najveći koji su našli nakon dugog traženja bio je četrdeset i četiri. Kupili su mu hlače i majicu dva broja manju jer je izgubio šesnaest kilograma. Vratili su mu fotografsku opremu i kovčežić s notesima sakrivenima u podstavi, i platili mu pedeset tisuća pesosa za porođaj i drugih petnaest tisuća koje im je posudio ranije da nadoknade novac ukraden od onog za tržnicu. Ponudili su mu puno više, no on ih je jedino zamolio da mu omoguće intervju s Pablom Escobarom. Nikada mu nisu odgovorili.

Družba koja ga je pratila zadnjih dana izvukla ga je iz kuće u posebnim kolima, i nakon mnogo vijuganja po najboljim četvrtima Medellíná, ostavila s opremom na leđima pola cuadre od novina El Colombiano, s pismenom porukom u kojoj mu Izručljivi odaju priznanje za borbu u obranu ljudskih prava u Kolumbiji i drugim zemljama Latinske Amerike, i ponavljaju odluku o prihvaćanju politike podvrgavanja, uz jedini uvjet da se sudski zajamči sigurnost njima i njihovim obiteljima. Novinar do kraja, Hero Buss dao je fotografski aparat prvom pješaku koji je naišao i zamolio ga da napravi fotografiju oslobađanja.

Diana i Azucena saznale su preko radija, i čuvari su im rekli da će one biti slijedeće. No, rečeno im je to već toliko puta da više nisu vjerovala. Za slučaj da bude oslobođena samo jedna, svaka je napisala pismo svojoj obitelji da ga pošalje s onom koja izađe. Od tada nije bilo ničega novog, nisu ništa znale do dva dana kasnije - u zoru 13. prosinca - kada je Dianu probudio šapat i neobično gibanje u kući. Srh da će ih osloboditi natjerao ju je da skoči iz kreveta. Upozorila je Azucenu, i prije nego što im je itko išta objavio počele su spremati prtljagu.

-I Diana je u svom dnevniku, i Azucena u svom, opisala taj dramatičan trenutak. Diana je bila pod tušem kada je jedan od čuvara najavio Azuceni bez ikakvih ceremonija da se spremi za odlazak. Samo ona. U knjizi koju će objaviti kratko zatim, Azucena je to ispriopovijedala sa zadivljujućom jednostavnošću.

"Otišla sam u sobu i obukla odjeću za povratak pripremljenu na stolici, dok je gospođa Diana i dalje bila u kupaoni. Kada je izašla i vidjela me, zaustavila se, pogledala me, i upitala:

"- Idemo li, Azu?"

"Oči su joj blistale i očekivale žuđeni odgovor. Nisam joj mogla ništa reći. Pognula sam glavu, duboko uzdahnula i rekla:

"- Ne. Idem samo ja.

"- Kako se radujem - rekla je Diana. - Znala sam da će biti tako."

Diana je zabilježila u svom dnevniku: "Osjetila sam ubod u srcu, ali sam joj rekla da se radujem zbog nje, da ode s mirom." Predala je Azuceni pismo za Nydiu koje je napisala na vrijeme za slučaj da je ne oslobode. U tom ju je pismu zamolila da proslavi Božić s njenom djecom. Kako je Azucena plakala, zagrlila ju je da je umiri. Zatim ju je otpratila do automobila i tamo su se ponovo zagrlile. Azucena se okrenula i gledala je kroz staklo, i Diana joj je mahnula zbogom.

Sat kasnije, u automobilu koji ju je vozio u medellínsku zračnu luku, odakle će letjeti za Bogotu, Azucena je čula kako novinar s radija pita njenog supruga što je radio kada je saznao vijest o oslobađanju. On je odgovorio iskreno:

-Pisao sam pjesmu za Azucenu.

Tako im se ispunio san da budu zajedno 16. prosinca za proslavu četverogodišnjice braka.

Richard i Orlando su pak, umorni od spavanja na podu smradne samice, nagovorili čuvaru da ih premjeste u drugu sobu. Dali su im onu gdje su držali mulata s lisicama, o kome od onda nisu ništa čuli. Prestravili su se otkrivši na strunjači kreveta velike mrlje svježe krvi koje su potjecale od sporih mučenja ili naglih uboda nožem.

Preko televizije i radija saznali su za oslobođenja. Čuvari su im rekli da će slijedeći biti oni. 17. prosinca, vrlo rano, šef koga su znali pod imenom Stari - a pokazalo se da je to onaj isti don Pacho zadužen za Dianu - ušao je bez kucanja u Orlandoovu sobu.

- Uredite se jer već odlazite - rekao mu je.

Jedva se stigao obrijati i obući, i nije imao vremena obavijestiti Richarda u istoj kući. Dali su mu pismenu poruku za novine, stavili mu tamne naočale, i Stari mu je sam dao ritualna kruženja po različitim četvrtima Medellíná i ostavio ga s pet tisuća peseta za taksi na nekom trgu koji nije prepoznao, jer je vrlo slabo poznao grad. Bilo je devet sati ujutro jednog svježeg i sunčanog ponedjeljka. Orlando nije mogao vjerovati: do tog je trenutka - dok je davao uzaludne znakove zauzetim taksijima - bio uvjeren da je otmičarima jeftinije ubiti ga nego se izložiti opasnosti da ga puste živog.

S prvog je telefona koji je našao nazvao suprugu. Liliana je kupala dijete i otrčala odgovoriti nasapunanih ruku. Čula je stran i miran glas:

- Mršava, ja sam.

Pomislila je da se netko šali na njen račun i spremala se poklopiti slušalicu kada je prepoznala glas. "Oh, Bože moj!", kriknula je. Orlando se toliko žurilo, da joj je samo dospio reći da je još u Medellín i da će to popodne stići u Bogotu. Liliana ostatak toga dana nije imala ni trena mira zbog brige što nije prepoznala glas svog supruga. Juan Vitta joj je kada su ga oslobodili rekao da se Orlando u zatočeništvu toliko promijenio da ga je teško prepoznati, ali nije ni pomislila da bi mu se to vidjelo čak i po glasu. Još se više iznenadila tog popodneva na aerodromu, kad prokrčivši put kroz gomilu novinara nije prepoznala čovjeka koji ju je poljubio. No, bio je to Orlando nakon četiri mjeseca zatočenja, debeo, blijed i s mrkim ostrim brkom. Oboje su zasebno odlučili imati drugo dijete čim se nađu. "Ali je oko nas bilo toliko ljudi da nismo mogli te noći", rekla je Liliana previjajući se od smijeha. "Ni drugoga dana, od straha." Ali su dobro nadoknadili izgubljene sate: devet mjeseci nakon trećeg dana rodio im se drugi dječak, a naredne godine blizanci.

Nalet oslobađanja - koji je donio dah nade drugim taocima i njihovim obiteljima - konačno je uvjerio Pacha Santosa da nema nijednog razumnog znaka da nešto napreduje u njegovu korist. Vjerovao je da si je Pablo Escobar tek skinuo breme slabijih karata i tako izvršio pritisak na pomilovanje, a ne neizručenje u Ustavotvornoj, i zadržao tri asa: kćer bivšeg predsjednika, sina glavnog urednika najvažnijih novina u zemlji, i svast Luisa Carlosa Galána. Beatriz i Marina osjećale su naprotiv ponovno buđenje nade, iako je Maruji bilo milije ne zavaravati se lakim tumačenjima. Duh joj je pao, i blizina ga je Božića konačno dotukla. Mrzila je obavezna slavlja. Nikada nije kitila jaslice ni božićna drvca, niti dijelila poklone i čestitke, i ništa je ne bi toliko obezvoljilo kao pogrebne veselice Badnjaka gdje svi pjevaju jer su tužni i plaču jer su sretni. Kućepazitelj i njegova žena napravili su odurnu večeru. Beatriz i Marina potrudile su se sudjelovati, a Maruja je uzela dva gromovita barbiturata i probudila se bez mučnih sjećanja.

Slijedeće je srijede Alexandrina tjedna emisija bila posvećena Božićnoj noći u Nydijinoj kući, s čitavom obitelji Turbay oko bivšeg predsjednika; s članovima obitelji Beatriz, i Maruje i Alberta Villamizara. Djeca su bila u prvom planu: dvoje Dianine djece i Marujin unuk - Alexandrin sin -. Maruja se rasplakala od ganuća, jer je zadnji put kada ga je vidjela tek mucao neke riječi, a sada se već znao izražavati. Villamizar je na kraju opisao, polagano i s puno potankosti, tijek i stanje njegovih nastojanja. Maruja je sažela emisiju pravednom rečenicom: "Bilo je jako lijepo i strašno."

Villamizarova je poruka podigla duh Marini Montoyi. Najednom se smirila i pokazala veličinu svog srca. Sa smislom za politiku koji nisu poznavale kod nje počela je pratiti i tumačiti vijesti s velikim zanimanjem. Raščlamba predsjedničkih odluka dovela ju je do zaključka da su mogućnosti da ih oslobode veće nego ikada. Zdravlje joj se poboljšalo do te mjere da je prezrela zakone zatvora i govorila svojim prirodnim glasom, lijepim i zvučnim.

31. prosinca bila je njena velika noć. Damaris je donijela doručak s viješću da će proslaviti Novu Godinu kako dolikuje, s kreolskim šampanjcem i svinjskim butom. Maruja je pomislila da će joj to biti najtužnija noć u životu, po prvi put daleko od obitelji, i utonula je u malodušje. Beatriz se konačno slomila. Duh je objema bio za sve prije nego za slavlje. Marina je, naprotiv, primila vijest s velikim veseljem, i nije štedila razloge da im podigne duh. Uključivši i čuvare.

- Moramo biti pravedne - rekla je Maruji i Beatriz -. I oni su daleko od svojih obitelji, i na nama je red da im učinimo Novu Godinu što ugodnijom.

Dali su joj tri spavačice one večeri kada je oteta, ali je koristila samo jednu, a druge čuvala u svojoj vreći. Kasnije, kada su doveli Maruju i Beatriz, sve su tri nosile sportske trenirke kao zatvorsko odijelo i prale ih svakih petnaest dana.

Nitko se nije sjetio spavačica do 31. prosinca popodne, kada je Marina otišla još korak dalje u svom ushitu. "Imam jedan prijedlog - rekla im je -: tu su tri spavačice koje ćemo obući za sreću u dolazećoj godini." I upitala Maruju:

- Reci, kćeri, koju boju želiš?

Maruja je odgovorila da joj je svejedno. Marina je odlučila da joj bolje pristaje zelena. Beatriz je dala ružičastu, a bijelu ostavila sebi. Zatim je izvadila iz torbice kutijicu sa šminkom i predložila da dotjeraju jedna drugu. "Da zabljesnemo ljepotom ove noći", rekla je. Maruja je, jer joj je već i prerusavanje sa spavačicama bilo previše, zlovoljno odbila.

- Obući ću si spavačicu - rekla je -. Ali da budem ovdje namazana poput luđakinje, u ovom stanju? Ne, Marina, to nikako.

Marina je slegnula ramenima.

- A ja hoću.

Kako nisu imale ogledalo, dala je Beatriz pribor za uljepšavanje, i sjela na krevet da je našminka. Beatriz je to izvela potanko i s puno ukusa, pod svjetlom svjetiljke: malo rumenila da prekrije smrtno blijedilo kože, jarka boja na usne, sjenilo. Obje su se iznenadile koliko je lijepa još uvijek mogla biti ta žena nekoć slavna po šarmu i krasoti. Beatriz se zadovoljila konjskim repom i izgledom gimnazijalke. Te je noći Marina pokazala u punom sjaju neodoljivu draž žene iz Antioquie.

Čuvari su je oponašali, i svatko je rekao što je htio glasom koji mu je dao Bog. Osim kućepazitelja, koji je i u plimi pijanke nastavio govoriti šapatom. Škrofula, ohrabren pićem, odvažio se pokloniti Beatriz mušku kolonjsku vodu. "Da budete fino namirisane za tisuće zagrljaja koje će vam dati na dan kada Vas puste", rekao im je. Sirovom kućepazitelju nije to promaklo i izjavio je da je to poklon potisnute ljubavi. Bio je to novi užas među mnogim Beatrizinima.

Osim otetih, bili su i kućepazitelj i njegova žena, i četiri čuvara u smjeni. Beatriz nije mogla podnijeti čvor u grlu. Maruja ju je provela nostalgična i posramljena, ali ni tako nije mogla prikriti udivljenje koje joj je izazvala Marina, prekrasna, pomlađena šminkom, u bijeloj spavaćici, sniježnobijele duge kose, ljupkog glasa. Bilo je nepojmljivo da bi mogla biti sretna, ali je postigla da to misle.

Šalila se s čuvarima koji su podizali maske dok su pili. Ponekad su, očajni zbog vrućine, tražili taoce neka im okrenu leđa da bi udahnuli zraka. Točno u ponoć, kada su se rasprsnule sirene vatrogasaca i zvona crkvi, bili su svi nagurani u sobi, posjednuti na krevetu, strunjači, znojeći se u vrućini kovačnice. Na televiziji je buknuła nacionalna himna. Maruja se digla, i svima naredila da ustanu i pjevaju s njom. Na kraju je podigla čašu jabukovače, i nazdravila za mir Kolumbije. Slavlje je završilo pola sata kasnije, kada su sve boce iskapljene, a na pladnju ostala samo oglodana kost buta i ostaci krumpirove salate.

Smjenu straže pozdravile su otete s uzdahom olakšanja, jer bili su oni isti koji su ih primili u noći otmice, i znale su kako se ophoditi s njima. Osobito Maruja koju je slabo zdravlje činilo malodušnom. Spočetka joj se užas pretvarao u lutajuće bolove po cijelom tijelu koji su je silili da zauzima nehotične položaje. No, kasnije su postali određeni zbog neljudskog režima koji su im čuvari nametnuli. Početkom prosinca zabranili su joj ići u kupaonu cijeli jedan dan kao kaznu zbog bunta, i kada joj je konačno dopušteno, nije mogla ništa napraviti. Bio je to početak trajne upale mokraćnog mjehura i, kasnije, krvarenja koje ju je pratilo do kraja zatočenja.

Marina, koja je od supruga naučila davati sportske masaže, nastojala ju je oporaviti svojim slabim snagama. Još joj je preostalo dobrog duha od Nove Godine. Bila je vedra, pričala anegdote: živjela je. Pojava njenog imena i slike u televizijskoj kampanji za otete vratila joj je nadu i radost. Osjetila je da je ponovo ona prava, koja već postoji, koja je tamo. Pojavila se svaki put u prvom dijelu kampanje, sve dok je jednog dana bez ikakvog objašnjenja nije bilo. Ni Maruja ni Beatriz nisu imale srca reći joj da su je možda izbrisali s popisa jer nitko ne vjeruje da je još živa.

Za Beatriz je 31. prosinac bio značajan jer si ga je odredila kao krajnji rok za oslobođenje. Razočaranje ju je shrvalo do te mjere da druge dvije zatvorenice nisu znale što bi s njom. Stigao je trenutak kada je Maruja nije mogla ni pogledati, a da ne izgubi kontrolu i rasplače se, i dospjele su ne znati jedna za drugu u prostoru ne puno većem od jedne kupaone. Stanje je postalo neodrživo.

Najtrajnija je zabava taocima, za beskonačnih sati nakon kupaone, bilo polagano utrljavanje na noge vlažne kreme koju su im čuvari nabavljali u dovoljnoj količini da ne izlude. Jednoga je dana Beatriz primjetila da je nestaje.

- A kada kreme nestane - upitala je Maruju -, što ćemo raditi?

- Pa, tražiti ćemo još - odgovorila joj je Maruja zajedljivo. I podvukla još zajedljivije -: A ako ne, vidjeti ćemo. Ne?

- Ne odgovarajte mi tako! - doviknula joj je Beatriz u iznenadnoj provali gnjeva -. Meni, koja sam ovdje Vašom krivnjom!

Bio je to neizbježan ispad. U jednom je trenutku izrekla sve što je nosila u sebi tolikih dana potisnutih napetosti i noći užasa. Iznenaduje što se nije dogodilo ranije i s većom ogorčenošću. Beatriz se držala po strani od svega, živjela je zakočena, i gutala mržnje ni ne okusivši ih. Najmanje što se moglo dogoditi, naravno, bilo je da joj jedna jednostavna rečenica izrečena u trenutku nepažnje ranije ili kasnije vrati borbenost potisnutu stravom. Međutim, čuvar u smjeni nije tako mislio, i bojeći se žučljive prepirke, zaprijetio da će zaključati Beatriz i Maruju u odvojene sobe.

Obje su se uzburile, jer je strah od seksualnog nasilja bio prisutan. Vjerovale su da bi se čuvari teško odlučili na silovanje dok su zajedno, stoga je pomisao da ih razdvoje uvijek bila najstrašnija. Čuvari su pak uvijek bili u paru, nisu bili bliski, i činilo se da jedni druge nadziru kao iz unutarnje predostrožnosti da se izbjegnu ozbiljni incidenti s taocima.

Ali je suzdržanost čuvara stvarala nezdravo okružje u sobi. Oni iz prosinačke smjene donijeli su video na kojem su vrtili filmove nasilja s jakom erotskom notom, i tu i tamo koji pornografski. Soba se na trenutke ispunjala nepodnošljivom napetošću. K tome su zatočenice, kada su išle u kupaonu, morale ostavljati vrata pritvorena, i nisu jednom zatekle čuvara kako viri. Jedan je, koji bi za inat držao rukom vrata da se ne zatvore dok koriste kupaonu, gotovo izgubio prste kada ih je Beatriz - namjerno - naglo zalupila. Drugi je neugodan prizor pružao par čuvara homoseksualaca koji je stigao u drugoj smjeni, i držali su se u vječitom stanju uzbuđenosti svakakvim izopačenim razuzdanostima. Pretjerana Škrofulina budnost nad svakim Beatrizinim pokretom, poklonjeni parfem, kućepaziteljeva drskost, bili su drugi uzroci nemira. Priče koje su razmjenjivali među sobom o silovanjima nepoznatih, njihove erotske perverzije, sadistička zadovoljstva, konačno bi razrijedile zrak u sobi.

Na Marujinu i Marininu molbu kućepazitelj je pozvao liječnika za Beatriz, 12. siječnja, prije ponoći. Bio je to mlad čovjek, dobro obučan i još bolje odgojen, s maskom od žute svile koja mu je pristajala odijelu. Teško je povjerovati u ozbiljnost zakukuljičenog liječnika, no ovaj je već na ulasku pokazao da dobro poznaje svoj posao. Bio je umirujuće siguran. Nosio je kutiju od fine kože, veliku poput putnog kovčega, s fonetoskopom, tlakomjerom, elektrokardiografom na baterije, prenosivim laboratorijem za kućnu analizu, i drugom opremom za slučaj nužde. Potanko je pregledao sve tri zatočenice, i napravio im analize urina i krvi u prenosivom laboratoriju.

Dok ju je pregledavao, liječnik je krišom rekao Maruji: "Osjećam se najposramljenijom osobom na svijetu što Vas moram vidjeti u takvom stanju. Želim Vam reći da sam ovdje prisilno. Bio sam dobar prijatelj i pristaša Luisa Carlosa Galána, i glasao sam za njega. Vi ne zaslužujete ovu patnju, no nastojte je podnijeti. Smirenost je dobra za zdravlje". Maruja je cijenila njegova objašnjenja, ali nije mogla savladati čuđenje zbog takve moralne elastičnosti. Beatriz je ponovio isti govor. Kod obje je ustanovio težak stres i početak neishranjenosti, i tražio za njih bogatu i ravnomjernu dijetu. Kod Maruje je otkrio probleme s cirkulacijom i opasnu infekciju mjehura, i prepisao joj terapiju Vasotonom, diureticima i sredstvima za umirenje. Beatriz je preporučio sedative da umiri čir na želucu. S Marinom - koju je već ranije vidio -, ograničio se na savjete da više pripazi na svoje zdravlje, no nije ju osobito zanimalo. Tri dana kasnije naložio im je da hodaju dobrim korakom barem pola sata dnevno.

Od tada su svakoj davali po kutiju od dvadeset tableta da uzimaju jednu ujutro, jednu u podne i jednu prije spavanja. U krajnjem slučaju mogle su je zamijeniti s gromovitim barbituratom koji im je omogućavao bijeg od mnogih užasa zatvora. Dostajalo je četvrt tablete da se ostane bez svijesti prije nego se nabroji do četiri.

Od jedan te zore počele su hodati mračnim dvorištem s uplašenim čuvarima koji su ih držali na nišanu otkočenih strojnica. Zavrtjelo im se na prvom zaokretu, osobito Maruji, koja se morala pridržavati za zidove da ne padne. Uz pomoć čuvara, i ponekad Damaris, na kraju su se privikle. Nakon dva tjedna Maruja je uspjela prijeći brzim korakom čak tisuću brojanih zaokreta: dva kilometra. Stanje duha im se poboljšalo, a s njime i kućni sklad.

Dvorište je, osim sobe, bilo jedino mjesto u kući koje su poznavale. Bilo je u mraku za vrijeme šetnji, ali se za jasnih noći mogla vidjeti velika polurazrušena praonica, s odjećom koja se sušila na žicama i nabacanom gomilom polomljenih sanduka i neupotrebljive starudije. Nad nadstrešicom praonice bio je drugi kat s prozorom zaklopljenih kapaka i prašnjavim staklima prekrivenima zavjesama od novina. Otete su vjerovala da tamo spavaju čuvari dok nisu u smjeni. Vidjele su kuhinjska vrata, ona prema sobi otetih, i dvorišna vrata od starih dasaka koja nisu dopirala do tla. Bila su to vrata u svijet. Kasnije su shvatile da gledaju prema tihom pašnjaku gdje su pasle uskršnje ovce i raspršene kokoši. Doimalo se lakim otvoriti ih i uteći, no čuvao ih je njemački ovčar nepodmitljivog izgleda. Međutim se Maruja sprijateljila s njim, tako da ne bi ni zalajao dok bi prilazila pomilovati ga.

Diana je bila prepuštena sama sebi kada su oslobodili Azucenu. Gledala je televiziju, slušala radio, ponekad čitala novine, i s više zanimanja nego ikada, no znati vijesti a ne moći ih ni sa kime podijeliti bilo je jedino gore od neupućenosti. Čuvari su dobro postupali prema njoj, i vidjelo se da joj nastoje ugoditi. "Ne želim i nije lako opisati ono što osjećam svake minute: bol, tjeskobu i dane užasa koje sam prošla", napisala je u dnevniku. Doista je strahovala je za svoj život, osobito zbog stalne prijetnje oružanog oslobađanja. Vijest o njenom oslobođenju sažeta je u podmukloj rečenici: "Skoro će." Užasavala ju je misao da je to tek beskonačno odlaganje u očekivanju uspostave Ustavotvorne skupštine i donošenja konkretnih odluka o ekstradiciji i pomilovanju. Don Pacho, koji se ranije zadržavao duge sate kod nje, koji je raspravljao, koji ju je dobro obavještavao, bio je sve udaljeniji. Bez ikakva objašnjenja prestali su joj donositi novine. Vijesti, čak i televizijske serije, poprimile su ritam zemlje paralizirane nastupom Nove Godine.

Više od mjesec dana zaokupili su je obećanjem da će osobno vidjeti Pabla Escobara. Uvježbala je držanje, razloge, ton, sigurna da će moći uspostaviti s njim pregovore. Ali ju je vječito odgađanje dovelo do nepojmljivih krajnosti pesimizma.

U tom joj je užasu uzorom bio majčin lik, od koje je naslijedila strastveni značaj, neslomljivu vjeru i nepostojani san o sreći. Njihova se moć uzajamnog općenja u tim mračnim mjesecima otmice pokazala kao čudo vidovitosti. Svaka Nydiina riječ na radiju ili televiziji, svaki njen pokret, najneviniji naglasak prenosili su Diani zamišljene poruke u sumraku zatočeništva. "Uvijek sam je osjećala kao svog anđela čuvara", zapisala je. Čvrsto je vjerovala da će usred tolikih frustracija konačnu pobjedu odnijeti odanost i snaga njene majke. Potaknuta tim pouzdanjem, ponadala se da će je osloboditi na Badnjak.

Ta ju je nada držala na iglama za slavlja koje su joj vlasnici priredili noć ranije, s pečenjem na roštilju, pločama salse, rakijom, vatrometom i raznobojnim balonima. Diana ga je protumačila kao rastanak. Štoviše: ostavila je na krevetu kovčežić spreman još od studenog da ne gubi vrijeme kada dođu po nju. Noć je bila studena i vjetar je zavijao među drvećem poput čopora vukova, no ona je to tumačila kao znak sretnijeg vremena. Dok su dijelili poklone djeci mislila je na svoju, i utješila se nadom da će biti s njima sutrašnju večer. San se činio manje nevjerovatan kada su joj tamničari poklonili kožnu podstavljenu jaknu, možda izabranu da lakše podnese oluju. Bila je sigurna da je majka očekuje za večerom, kao i svake godine, i da je stavila vijenac imele na vrata s natpisom za nju: Dobrodošla. Tako je doista i bilo. Diana je tako tvrdo vjerovala da će je osloboditi, da je sačekala dok se na obzorju nije rasplinuo zadnji trun slavlja i osvanulo novo jutro puno nesigurnosti.

Iduće je srijede mijenjajući kanale na televiziji, najednom prepoznala na ekranu malenog sina Alexandre Uribe. Bila je to emisija Enfoque posvećena Božiću. Vrlo se iznenadila otkrivši da je to Badnjak za koji je zamolila majku u pismu koje joj je odnijela Azucena. Bila je obitelj Maruje i Beatriz, i čitava obitelj Turbay: dvoje Dianine djece, njena braća, i otac u sredini, velik i skršen. "Nije nam bilo do slavlja - rekla je Nydia -. Međutim, odlučila sam ispuniti Diani želju i okitila sam u sat vremena božićno drveće i jaslice u kaminu." Unatoč dobroj volji sviju da ne ostave otetima tužnu uspomenu, bile su to prije karmine negoli proslava. No, Nydia je tako čvrsto vjerovala da će Diana biti oslobođena te noći, da je stavila na vrata božićni ukras sa zlatnim natpisom: Dobrodošla. "Istina je da me boli što nisam taj dan mogla podijeliti sa njima - napisala je Diana u dnevniku -. Ali me je jako ohrabrilo, osjetila sam se vrlo blizu svima, radovalo me vidjeti ih okupljene." Oduševila ju je zrelost Marie Caroline i zabrinula Miguelitova povučenost, i sjetila se uzbuđena da još nije kršten; rastužila ju je tuga njenog oca i ganula ju je majka, koja je u jaslice stavila dar za nju i pozdrav dobrodošlice na vrata.

Umjesto da je božićno razočaranje utuče, Diana je osjetila bunt protiv vlade. Spočetka se gotovo zanjela odlukom 2047, na kojoj je zasnivala nade studenog. Ohrabivala su je nastojanja Guida Parre, trud Znamenitih, izgledi Ustavotvorne skupštine, mogućnosti usklađivanja u politici podvrgavanja. Ali je božićni neuspjeh provalio brane njenog razumijevanja. Zaprepašteno se pitala zašto se vlada ne dosjeti nekoj mogućnosti dijaloga koji ne bi bio određen besmislenim pritiskom otmica. Naglasila je da je svjesna teškoća djelovanja pod ucjenom. "Iz roda sam Turbaya u tome - zapisala je -. No, mislim da su s vremenom stvari krenule naopako." Nije shvaćala pasivnost vlade pred onim što je se doimalo poput poruge otmičara. Nije shvaćala zašto ih odrješitije ne natjera na predaju, ako je odredila politiku za njih, i zadovoljila neke razumne zahtjeve. "Što se manje iziskuje od njih - napisala je u dnevniku - to im je udobnije uzeti si vremena jer znaju da drže u svojoj vlasti najvažnije oružje pritiska." Činilo joj se da se ozbiljno posredovanje pretvorilo u partiju šaha u kojoj svatko pomiče figure dok ne vidi tko će dati šah mat. "A koja ću figura biti ja?", upitala se. I odgovorila izravno: "Ne prestajem misliti da smo otpisani." Skupini Znamenitih - već izumrloj - zadala je završni udarac: "Počeli su čisto humanitarnim radom i završili na usluzi Izručjivima."

Jedan od čuvara koji su završavali siječanjsku smjenu provalio je u sobu Pache Santosa.

- Stvar je sjebana - rekao mu je -. Ubiti će taoce.

Prema njemu, biti će to odmazda za smrt Priscovih. Pismeni je nalog gotov i izaći će za nekoliko sati. Prvo će ubiti Marinu Montoyu i zatim svaka tri dana po jednog ovim redom: Richard Becerra, Beatriz, Maruja i Diana.

- Vi ćete biti posljednji - zaključio je čuvar utješno -. Ali ne brinite, jer ova vlada već ne podnosi više od dva mrtva.

Pacho je prestravljen izračunao prema čuvarovim podacima: preostalo mu je osamnaest dana života. Tada je odlučio pisati supruzi i djeci, bez predloška, pismo od punih šest listova iz đaćke bilježnice, rukopisom rastavljenih malih slova, poput štampanih, ali čitljivijih nego obično, čvrstom rukom i svjestan da to nije samo oproštajno pismo, već i njegova oporuka.

"Želim jedino da ova drama, koji god da joj je ishod, završi što prije da svi konačno možemo biti u miru", započeo je. Osjeća najveću zahvalnost prema Marii Victorii - pisao je -, uz koju je rastao kao muškarac, kao građanin i kao otac, i žali jedino što je više pažnje posvećivao novinarstvu nego obiteljskom životu. "S ovom ću grižnjom otići u grob", napisao je. Umirivalo ga je pouzdanje da njegovi tek rođeni sinovi ostaju u najboljim rukama. "Pričaj im o meni kada će moći potpuno shvatiti što se dogodilo i tako prihvatiti bez dramatičnosti nepotrebnu bol zbog moje smrti." Ocu je zahvalio na svemu što je za života učinio za njega, i jedino ga je molio "da sve urediš prije nego što mi se dođeš pridružiti, i poštediš moju djecu velikih glavobolja u tom grabežu koji se primiče". Na taj se način dotakao pitanja koje je smatrao "dosadnim, ali temeljnim" za budućnost: materijalne osiguranosti svojih sinova i jedinstva obitelji unutar El Tiempa. Prvo je uvelike ovisilo o životnim osiguranjima koje je dnevnik kupio za njegovu suprugu i djecu. "Molim te, traži da ti daju ono što su nam ponudili - pisao je - jer je barem pravedno da moje žrtve za novine ne bude sasvim uzaludne." U vezi s profesionalnom, komercijalnom i političkom budućnosti dnevnika, brinula su ga samo unutrašnja suparništva i razilaženja, jer je znao da u velikim obiteljima nema malih sukoba. "Bilo bi žalosno da nakon ove žrtve El Tiempo završi razdijeljen ili u tuđim rukama." Pismo je završavalo posljednjim priznanjem Mariavé u spomen na sretno doba koje su zajedno proživjeli.

Čuvar ga je primio ganut.

- Mirno, tatice - rekao mu je -, ja ću se pobrinuti da stigne.

Zapravo tada Pachi Santosu nije preostalo izračunatih osamnaest dana nego tek nekoliko sati. Bio je prvi na popisu, i nalog o ubojstvu dan je prethodnog dana. Martha Nieves Ochoa doznala je to u zadnji tren sretnim sklopom okolnosti - preko trećih osoba - i poslala Escobaru molbu za oprost, uvjerena da će ta smrt konačno zapaliti zemlju. Nije znala je li ju primio, no činjenica je da nalog protiv Pache Santosa nije obznanjen, i umjesto njega izdat je drugi neopoziv protiv Marine Montoye.

Marina kao da ga je predosjetila početkom siječnja. Iz razloga koje nikada nije objasnila, odlučila je obavljati šetnje u pratnji Monaha, svog starog prijatelja, koji se vratio u prvoj smjeni straže te godine. Hodali bi sat vremena nakon gledanja televizije, i zatim bi izlazile Maruja i Beatriz sa svojim čuvarima. Jedne se večeri Marina vratila sva ustrašena, jer je vidjela u crno obučenog čovjeka s crnom maskom, koji ju je promatrao iz mraka praonice. Maruja i Beatriz pomislile su da je to jedna od njenih povratnih halucinacija, i nisu obraćale pažnju. Uvjerile su su iste noći, jer nije bilo svjetlosti pod kojom bi se vidio čovjek u crnom u mračnoj praonici. K tome bi se, da je to istina, vjerojatno radilo o nekom dobrom znancu jer nije uznemiren njemački ovčar koji se plašio i vlastite sjene. Monah je rekao da je to možda bila neka prikaza koju je samo ona vidjela.

Međutim, dvije tri noći kasnije došla je iz šetnje u pravom stanju panike. Čovjek se vratio, opet u dubokoj crnini, i dugo ju je promatrao jezivo uporno ne mareći što ga i ona gleda. Za razliku od prethodnih, te je noći bio pun mjesec i dvorište je obasjavalo sablasno zelenilo. Marina je to ispričala pred Monahom, i on je porekao, no tako zbrkanim razlozima da Maruja i Beatriz nisu znale što misliti. Otada Marina nije više hodala. Dvojbe između njenih tlapnji i stvarnosti bile su tako dojmive da je Maruja pretrpjela stvarnu halucinaciju, kada je jedne noći otvorivši oči ugledala Monaha pod svjetlom svjetiljke, u čučnju kao i uvijek, i s mrtvačkom glavom na mjestu maske. Doista je se dojmilo jer je povezala viziju s godišnjicom majčine smrti 23. siječnja.

Marina je kraj tjedna provela u krevetu, shrvana starim već zaboravljenim bolom u kičmi. Vratilo joj je sumorno raspoloženje prvih dana. Nije mogla brinuti o sebi, pa su joj se Maruja i Beatriz stavile na uslugu. Gotovo su je nosile u kupaonu. Hranile su je i prinosile joj vodu ustima, smještale joj jastuk pod leđa da može gledati televiziju iz kreveta. Ugađale su joj, zaista su je voljele, ali se nikada nisu osjećale tako omalovaženima.

- Pogledajte kako sam bolesna, a Vi mi nećete ni pomoći - govorila im je Marina -. Meni, koja sam Vam toliko pomogla.

Ponekad bi još samo povećala opravdani osjećaj napuštenosti koji ju je mučio. Zapravo su joj jedino olakšanje u toj posljednjoj krizi bile usrdne molitve koje je satima mrmljala bez predaha, i briga o noktima. Nakon nekoliko dana, umorna od svega, ispružila se iscrpljena u krevetu i uzdahnula:

- Dobro, neka bude po Božjoj volji.

Popodne 22. posjetio ih je i Doktor iz prvih dana. Potihlo je razgovarao s čuvarima i pažljivo saslušao primjedbe Maruje i Beatriz o Marininom zdravlju.

Na kraju je sjeo popričati s njom na rub njezina kreveta. Vjerojatno o nečemu ozbiljnom i povjerljivom, jer su im šaptaji bili tako tihi da nisu mogli odgonetnuti ni riječi. Doktor je otišao iz sobe bolje raspoložen nego na dolasku, i obećao se skoro vratiti.

Marina je ostala potištena na krevetu. Tu i tamo bi zaplakala. Maruja je nastojala ohrabriti je, i ona joj je zahvaljivala pokretima da ne prekine molitvu, i gotovo joj uvijek odgovarala s ljubavlju, primala je

za ruku svojom ukočenom rukom. S Beatriz, koja joj je bila bliža, postupala je jednako nježno. Jedina navika koju je ostavila na životu bila je uređivanje noktiju.

U pola jedanaest navečer 23, u srijedu, počeli su gledati na televiziji emisiju Enfoque, prateći svaku drugačiju riječ, svaku domaću šalu, najbezazleniji pokret, suptilne promjene u riječima pjesme koje mogu skrivati tajne poruke. No, nije bilo vremena. Tek što je započeo glazbeni umetak, vrata su se otvorila u to neuobičajeno doba i ušao je Monah, iako te noći nije bio u smjeni.

- Došli smo odvesti baku na drugi posjed - kazao je.

Izgovorio je to poput nedeljnog poziva. Marinu na krevetu kao da je grom ošinuo, problijedila je, čak i po usnama, i nakostriješila joj se kosa. Monah joj se tada obratio s ljubavlju unuka.

- Pokupite stvari, bako - rekao joj je -. Imate pet minuta.

Htio joj je pomoći da ustane. Marina je otvorila usta da nešto kaže, ali nije mogla. Digla se sama, dohvatila vreću s osobnim stvarima, i krenula u kupaonu lakoćom mjesečarke koja kao da ne dotiče pod. Maruja se suočila s Monahom odlučnim glasom.

- Ubiti će je ?

On se zgrčio.

- Takve se stvari ne pitaju - rekao je. Ali se odmah povratio -: Već sam Vam rekao da ide na bolji posjed. Časna riječ.

Maruja je pod svaku cijenu nastojala spriječiti da je odvedu. Kako nije bilo nijednog šefa, neobična stvar u tako važnoj odluci, zamolila je da pozovu nekog u njeno ime da to rasprave. Ali je raspru prekinuo drugi čuvar koji je došao po radio i televizor. Iskopčao ih je bez ikakvog objašnjenja, i zadnja je iskra slavlja utrnula u sobi. Maruja ih je zamolila da im barem dopuste pogledati emisiju do kraja. Beatriz je nastupila još ratobornije, no bilo je uzalud. Odnijeli su radio i televizor poručivši Marini da će se vratiti po nju za pet minuta. Maruja i Beatriz, same u sobi, nisu znale čemu vjerovati, ni kome, ni do koje mjere ta nedokučiva odluka tvori dio njihovih sudbina.

Marina se zadržala u kupaoni puno duže od pet minuta. Vratila se u spavaću sobu u ružičastoj trenirki, smeđim muškim čarapama i cipelama koje je nosila na dan otmice. Trenirka je bila čista i tek opeglana. Cipele su pozelenjele od vlage i bile joj prevelike, jer su joj se stopala smanjila za dva broja u četiri mjeseca patnje. Bila je blijeda i natopljena ledenim znojem, ali joj je ostao još trunak nade.

- Tko zna hoće li me osloboditi! - rekla je.

Ne dogovorivši se Maruja i Beatriz odlučile su da je, koja god da je Marinina sudba, najkršćanskije zavarati je.

- Pa, naravno - odgovorila joj je Beatriz.

- Tako je - rekla je Maruja s prvim blistavim osmijehom -. To je divno!

Marinina je reakcija bila iznenađujuća. Polušaljivo ih je zapitala koje poruke žele poslati obiteljima. One su ih sastavile što su bolje mogle. Zatim je, smijući se malo sama sebi, zamolila Beatriz da joj posudi mušku kolonjsku vodu koju joj je Škrofula poklonio za Novu Godinu. Beatriz joj ju je dala, i Marina se namirisala iza uha prirodnom otmjenošću, uredila si je bez ogledala lakim dodirima prstiju krasnu dugu kosu ocvalog snijega, i naposljetku se doimala spremnom za slobodu i sreću.

Zapravo je bila na rubu nesvjesti. Zamolila je Maruju za cigaretu, i sjela na krevet popušiti je dok su išli po nju. Pušila je polagano, velikim udisajima tjeskobe, dok je milimetar po milimetar prolazila bijedu te jazbine u kojoj nije našla ni trena milosrđa, i u kojoj joj na kraju nisu dopustili ni da dostojanstveno umre u svom krevetu.

Beatriz joj je, da se ne rasplače, ozbiljno ponovila poruku za svoju obitelj: "Ako ćete imati priliku vidjeti mog muža i djecu, recite im da sam dobro i da ih puno volim." Ali Marina više nije bila s ovoga svijeta.

- Ne tražite me to - odgovorila joj je ni ne pogledavši je -. Ja nikada neću imati tu priliku.

Maruja joj je donijela čašu vode s dva barbiturata koja bi joj dostajala da spava tri dana. Trebala joj je prinjeti vodu, jer si Marina nije uspjevala naći usta čašom, toliko su joj drhtale ruke. Tada joj je vidjela dno blistavih očiju, i shvatila da Marina ne zavarava ni samu sebe. Znala je vrlo dobro tko je, koliko daju za nju i kuda je vode, i ako je slijedila struju zadnjim prijateljicama koje su joj ostale u životu i to je bilo zbog samilosti.

Donijeli su joj novu kukuljicu, od ružičaste vune, koja je pristajala trenirki. Prije nego što su joj je stavili, oprostila se od Maruje zagrljajem i poljupcem. Maruja ju je blagoslovila i rekla joj: "Mirno." Oprostila se od Beatriz drugim zagrljajem i poljupcem, i rekla joj: "Neka Vas Bog blagoslovi." Beatriz, vjerna samoj sebi do kraja, ostala je pri obmani.

- Krasno da ćete vidjeti svoju obitelj - rekla joj je.

Marina se predala čuvarima bez ijedne suze. Stavili su joj kukuljicu naopako, s otvorima za oči i usta na zatiljku, da ne može vidjeti. Monah ju je uzeo za obje ruke i izvukao iz kuće hodajući unazad. Pustila je da je vodi sigurnim korakom. Drugi je čuvar zatvorio vrata izvana.

Maruja i Beatriz ostale su nepomične pred zatvorenim vratima, ne znajući kuda nastaviti život, sve dok nisu čule motore u garaži, i dok nije nestao njihov šum na obzorju. Tek su tada shvatile da su im uzeli radio i televizor da ne saznaju kraj noći.

6

U osvit idućeg dana, četvrtka 24, leš Marine Montoye pronađen je na zapuštenom zemljištu na sjeveru Bogote. Gotovo je sjedila na travi još vlažnoj od rane kišice, naslonjena na ogradu od bodljikave žice i raširenih ruku. Istražni sudac br.78 koji je izvršio očevid opisao ju je kao ženu od šezdesetak godina, bujne srebrnaste kose, obučenu u ružičastu trenirku i smeđe muške čarape. Ispod trenirke imala je krunicu s plastičnim križićem. Netko tko je stigao prije policije ukrao joj je cipele.

Lešu je glava bila prekrivena kukuljicom ukrućenom od sasušene krvi, stavljenom naopako, s otvorima za oči i usta na zatiljku, i gotovo rastrganom ulaznim i izlaznim rupama šest metaka ispaljenih iz udaljenosti veće od pedeset centimetara, jer nisu ostavili mrlje na tkanini i koži. Rane su bile raspoređene po lubanji i lijevom dijelu lica, a jedna vrlo čista poput završnog pogotka na čelu. Međutim, kraj tijela natopljenog divljom travom bilo je samo pet kapsula od devet milimetara. Kriminalistički tehničari već su joj uzeli pet para otisaka prstiju.

Nekoliko se učenika gimnazije San Carlos, na drugoj strani ceste, vrzmalo tu uz druge znatiželjnike. Među onima koji su prisustvovali očevidu našla se i neka cvjećarka sa Sjevernog groblja, koja je poranila upisati kćer u obližnju školu. Leš je se dojmio kakvoćom donjeg rublja, oblikom njegovanih ruku, i otmjenošću zamjetnom unatoč izrešetanom licu. Tog ju je popodneva prodavačica cvjeća na veliko koja opskrbljuje njen dućančić na Sjevernom groblju - pet kilometara dalje - zatekla s jakom glavoboljom i u teškom stanju depresije.

- Ne možete ni zamisliti kako je bilo tužno vidjeti tu jednu gospođu bačenu na pašnjak - rekla joj je cvjećarka -. Trebalo je vidjeti njeno donje rublje, njen lik velike dame, bijelu kosu, te fine ruke s tako uređenim noktima.

Prodavačica na veliko, uzbunjena njenom shrvanošću, dala joj je analgetik za glavobolju, savjetovala joj da ne misli na tužne stvari, a osobito da ne pati zbog tuđih jada. Obje su tek tjedan dana kasnije saznale da su proživjele nevjerojatnu priču. Jer je prodavačica na veliko bila Marta de Pérez, supruga Luisa Guillerma Péreza, Marininog sina.

Institut sudske medicine primio je tijelo u četvrtak u pola šest popodne, no deponirano je do idućeg dana, jer se na ubijenima s više od jednog metka nije vršila autopsija tijekom noći. Tamo su čekala na identificiranje i nekropsiju dva leša muškaraca pokupljena tijekom jutra na ulici. U noći su stigla još dva leša odraslih muškarca, također nađena na otvorenom, i leš petogodišnjeg dječaka.

Liječnica Patricia Álvarez, koja je vršila autopsiju Marine Montoye od pola osam ujutro u petak, našla joj je u želucu ostatke prepoznatljivih namirnica, i zaključila da je smrt nastupila u četvrtak u zoru. I nje se dojmila kakvoća donjeg rublja i izbrušeni lakirani nokti. Pozvala je šefa, liječnika Pedra Moralesa, koji je vršio drugu autopsiju dva stola dalje, i on joj je pomogao otkriti druge nedvojbene znake društvenog položaja leša. Napravili su joj zubnu kartu i radiograme, slikali je i uzeli joj još tri para otisaka prstiju. Naposljetku su izvršili atomsku apsorpciju, no nisu našli ostatke psihofarmaka, unatoč barbituratima koje joj je Maruja Pachón dala nekoliko sati prije smrti.

Ispunivši osnovne formalnosti poslali su tijelo na Južno groblje, gdje je tri tjedna ranije iskopana zajednička raka za sahranu dvjestotinjak leševa. Tamo su je zakopali zajedno s četvoricom nepoznatih i dječakom.

Bilo je očito da se tog strašnog siječnja zemlja našla u najgorem zamislivom položaju. Od 1984, kada je ubijen ministar Rodrigo Lara Bonilla, pretrpjeli smo najrazličitije gnjusne događaje, no još se nije tome nazirao kraj, niti je najgore ostalo za nama. Svi su činioci nasilja silovito buknuili.

Između mnogih zloćudnih koji su potresali zemlju, narkoterorizam se pokazao najžešćim i najnemilosrdnijim. Četiri su predsjednička kandidata ubijena prije kampanje 1990. Carlosa Pizarra, kandidata M-19, ubio je samotni plaćenik u poslovnom avionu, iako je četiri puta promijenio predbilježbu leta, u strogoj tajnosti i s raznim smicalicama za zametanje traga. Predkandidat Ernesto Semper preživio je rafal od jedanaest metaka, i stigao u predsjedništvo republike pet godina kasnije, još uvijek s četiri projektila u tijelu koji su odjekivali u magnetskim vratima zračnih luka. Generalu Mazi Márquezu raznijeli su na putu autobombu od tristo pedeset kila dinamita, i pobjegao je iz nisko blindiranog automobila vukući jednog od ranjenih pratitelja. "Odjednom kao da me podigao vrh vala", pričao je general. Bio je tako potresen, da se utekao psihijatrijskoj pomoći kako bi povratio osjećajnu ravnotežu. Još nije završio terapiju, sedam mjeseci kasnije, kada je jedan kamion s dvije tone dinamita

srušio u apokaliptičnoj eksploziji ogromnu zgradu DAS-a, s ishodom od sedamdeset mrtvih, šesto dvadeset ranjenih, i neprocjenjivom materijalnom štetom. Teroristi su sačekali točan trenutak kada general ulazi u svoj ured, no nije zadobio ni ogrebotinu usred kataklizme. Te je iste godine, bombom raznesen jedan putnički avion pet minuta nakon polijetanja, izazvavši sto sedam smrti, među njima Andrésa Escabía - svaka Pacha Santosa -, i kolumbijskog tenora Gerarda Arellana. Opće je mišljenje bilo da je upućena kandidatu Césarú Gaviriji. Zlosretna greška, jer Gaviria nije kanio putovati tim avionom. Štoviše: osiguranje njegove kampanje zabranilo mu je letjeti linijskim avionima, i jednom je prilikom kada je to htio učiniti morao odustati, pred stravom drugih putnika koji su nastojali napustiti avion da se ne izlažu opasnosti letenja s njim.

Zapravo je zemlja bila osuđena na pakleni krug. Izručljivi su naime odbijali predati se ili ublažiti nasilje jer im policija nije davala predaha. Escobar je prijavio preko svih medija da policija svako toliko ulazi u komune Medellíná, grabi odoka deset maloljetnika, i strijelja ih bez drugih provjera u podrumima ili pašnjacima. Pretpostavljali su da je većina u službi Pabla Escobara, ili su njegovi pristaše, ili će to postati bilo kada milom ili silom. Teroristi nisu pak davali predaha pokoljima policajaca iz zasjede, atentatima i otmicama. Sa svoje su strane dva najstarija i najjača gerilska pokreta, Vojska nacionalnog oslobođenja (ELN) i Revolucionarne oružane snage (FARC), upravo odgovorila najraznovrsnijim terorističkim činovima na prvi prijedlog o miru vlade Césarú Gavirie.

Jedan od najpogođenijih krugova u tom slijepom ratu bili su novinari, žrtve ubojstava i otmica, no i napuštanja redova zbog prijetnji i mita. Od rujna 1983. do siječnja 1991. karteli droge smaknuli su dvadeset i šest novinara iz različitih medija zemlje. Guillerma Cana, glavnog urednika El Espectadora, najgorolikijeg čovjeka, vrebala su i ubila dva razbojnika na vratima njegovih novina 17. prosinca 1986. Upravljao je svojim kamionetom, i iako je bio jedan od najugroženijih ljudi u zemlji zbog samoubojitih uredničkih članaka protiv trgovine drogom, odbijao je koristiti blindirani automobil ili držati pratnju. Uza sve to su ga njegov neprijatelji nastojali ubijati i nakon što je umro. Poprsje podignuto njemu u spomen raznijeto je u Medellínú. Nekoliko je mjeseci kasnije kamion s tristo kilograma dinamita sveo na otpatke tiskarske strojeve novina.

Jedna droga škodljivija od zala nazvanih junačkima uvukla se u narodnu kulturu: laka zarada. Bujala je misao da je zakon najveća zapreka sreći, da ničemu ne služi učiti pisati i čitati, da kriminalac bolje i sigurnije živi od poštenog čovjeka. Ukratko: stanje društvene izopačenosti svojstveno podmuklom ratu.

Otmica nije bila novost u novijoj povijesti Kolumbije. Nijedan od četiri predsjednika iz prijašnjih godina nije utekao kušnji neuravnotežujuće otmice. I zasigurno, koliko se zna, nijedan od četvorice nije popustio zahtjevima otmičara. U veljači 1976, za vlade Alfonsa Lópezá Michelsona, M-19 je oteo predsjednika Udruženja radnika Kolumbije, Joséá Raquela Mercada. Otimači su mu sudili i osudili ga na smrt zbog izdaje radničke klase, i smaknuli ga s dva metka u zatiljak pred odbijanjem vlade da ispuni niz političkih uvjeta.

Šesnaest elitnih članova istog oružanog pokreta zauzelo je veleposlanstvo Dominikanske Republike u Bogoti za proslave nacionalnog praznika, 27. veljače 1980, pod vladom Julia Césarú Turbaya. Šezdeset i jedan dan držali su taocima gotovo čitavo diplomatsko tijelo akreditirano u Kolumbiji, uključujući i veleposlanike Sjedinjenih Država, Izraela i Vatikana. Tražili su otkupninu od pedeset milijuna dolara i oslobađanje tristo jedanaest uhićenih ratnika. Predsjednik Turbay odbio je pregovarati, ali su taoci oslobođeni 28. travnja bez ijednog uvjeta, a otmičari izašli iz zemlje pod zaštitom kubanske vlade, kao usluga kolumbijskoj. Otmičari su nejavno potvrdili da su primili otkupninu od pet milijuna dolara u gotovini, koju je sakupila židovska kolonija u Kolumbiji među članovima svoje bratovštine u čitavom svijetu.

6. studenog 1985, skupina iz M-19 zaposjela je sklop zdanja Vrhovnog suda u vrijeme najživlje djelatnosti, tražeći da najviši sud republike osudi predsjednika Belisaria Betancura jer nije ispunio obećanje o miru. Predsjednik nije pregovarao, i vojska je oslobodila zgradu ognjem i mačem nakon deset sati, s neodređenim ishodom nestalih i devedeset i pet mrtvih civila, među njima devet magistrata Vrhovnog suda, i njegov predsjedatelj, Alfonso Reyes Echandia.

Predsjednik Virgilio Barco je pak, gotovo na kraju svog mandata, slabo razriješio otmicu Álvara Diega Montoye, sina svog glavnog tajnika. Bijes Pabla Escobara planuo je sedam mjeseci kasnije u rukama njegovog nasljednika, Césarú Gavirie, koji je započeo vladati sa znatnom teškoćom od deset otetih uglednika.

Međutim je Gaviria u prvih pet mjeseci postigao zatišje kako bi se pripremio za oluju. Tako je polučio politički sporazum za sazivanje Ustavotvorne skupštine, ovlaštene od Vrhovnog suda dovoljnom moći da može odlučivati o svakom pitanju bez ikakvih ograničenja. Uključivši, naravno, i najvručija: izručenje i pomilovanje. Ali je osnovna zapreka, i za vladu i za narkomafiju i gerile, ta što je, dok

Kolumbija ne bude raspolagala efikasnim pravosudnim sustavom, bilo skoro nemoguće izreći politiku mira koja bi Državu smjestila na stranu dobrih, a na strani loših ostavila kriminalce svih boja. No, tih dana nije ništa bilo jednostavno, a osobito nepristrano izvjestiti o bilo čemu s bilo koje strane, niti je bilo lako odgajati djecu i naučiti ih razlikovati dobro od zla.

Vjerodostojnost vlade nije bila na visini njenih značajnih političkih uspjeha, već na vrlo niskoj njezinih organa sigurnosti, osuđivanih u svijetskom tisku i međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava. Pablo Escobar je naprotiv zadobio povjerenje koje gerile nisu imale ni u svojim najboljim danima. Ljudi su naposljetku više vjerovali lažima Izručljivih nego vladinim istinama.

14. prosinca objavljena je predsjednička odluka 3030, koja je preinačila onu 2047 i poništila sve prijašnje. Uvedeno je, između ostalog, pravosudno nakupljanje kazni. To jest: osobi osuđenoj zbog više zločina, na istom ili kasnijim suđenjima, neće se zbrajati godine različitih osuda već će odguliti samo najdužu. Utvrđen je i niz postupaka i rokova povezanih s donošenjem dokaza iz inozemstva za procese u Kolumbiji. No, nisu dotaknute dvije velike zapreke predaji: pomalo mutni uvjeti neizručenja i čvrsti rok za oprostive zločine. Bolje rečeno: zadržani su predaja i priznanje kao neophodni uvjeti za neizručenje i smanjenje kazni, no samo ako su zločini počinjeni prije 5. rujna 1990. Pablo Escobar izrazio je svoje negodovanje bijesnom porukom. Njegov je odgovor imao toga puta još jedan povod i pazio je da ne izbije u javnost: ubrzanje razmjene dokaza sa Sjedinjenim Državama, koje je poticalo tijekom izručivanja.

Alberto Villamizar bio je najzatečeniji. Na osnovu svakodnevnih dodira s Rafaelom Pardom očekivao je savitljiviju predsjedničku odluku. No, doimala se još tvrdokornijom od prve. I nije bio usamljen u toj misli. Nekonformizam se toliko proširio, da se od istog dana objave druge predsjedničke odluke počelo razmišljati o trećoj.

Površna je pretpostavka o razlozima koji su ukrutili 3030 bila ta da je najradikalniji dio vlade - pred navalom pomirujućih poruka i bezrazložnim oslobađanjem četiri novinara - uvjerio predsjednika da je Escobar doveden pred zid. Dok zapravo nikada nije bio tako jak kao tada sa strahovitim pritiskom otmica i mogućnošću da Ustavotvorna skupština poništi ekstradiciju i objavi pomilovanje.

Tri su brata Ochoa naprotiv odmah pristala uz podvrgavanje. To se tumačilo kao napuklina u samom vrhu kartela. Iako je zapravo tijekom njihove predaje započeo već nakon prve predsjedničke odluke, u rujnu, kada je poznati senator iz Antioquie zamolio Rafaela Parda da primi jednu osobu koju nije unaprijed predstavio. Bila je to Martha Nieves Ochoa, koja je tim hrabrim korakom započela poslovanje oko predaje tri njena brata s razmacima od mjesec dana. Tako će i biti. Fabio, najmlađi, predao se 18. prosinca; 15. siječnja, kada se to činilo najmanje mogućim, predao se Jorge Luis, i 16. veljače predati će se Juan David. Pet je godina kasnije skupina sjevernoameričkih novinara upitala o tome Jorge Luisa u zatvoru i odgovor mu je bio konačan: "Predali smo se da spasimo kožu." Priznao je da je iza stajao žestok pritisak žena iz obitelji, koje nisu imale mira sve dok nisu smješteni na sigurno u oklopljeni zatvor u Itagüü, tvorničkoj periferiji Medellín. Bio je to obiteljski čin povjerenja u vladu, koja ih je još i u tom trenutku mogla doživotno izručiti Sjedinjenim Državama.

Gospođa Nydia Quintero, uvijek pomnjava prema svojim predosjećajima, nije podcijenila važnost podvrgavanja Ochoinih. Samo tri dana nakon Fabiove predaje otišla ga je posjetiti u zatvor, s kćeri Marióm Victoriom i unukom Marióm Carolinom, Dianinom kćeri. U kuću gdje je odsjela došlo je po nju pet članova obitelji Ochoa, vjernih plemenskom protokolu pučana: majka, Martha Nieves i druga sestra, i dva mladića. Odveli su je u zatvor u Itagüü, oklopljenu zgradu u dnu strme uličice, već ukrašene za Božić vijencima od raznobojnog papira.

U ćeliji ih je zatvora, osim Fabia mlađeg, dočekao i otac, Don Fabio Ochoa, patrijarh od sto pedeset kila s dječjim crtama lica u sedamdesetoj, uzgajivač kolumbijskih konja sitnog kasa, i duhovni vođa brojne porodice neustrašivih muškaraca i žena čvrste ruke. Volio je predsjedati obiteljske posjete sjedeći u kraljevskom naslonjaču, s vječitim jahačkim šeširo, i svečanog držanja koje je dobro pristajalo njegovom polaganom i otegnutom govoru, i pučkoj mudrosti. Uz njega je stajao sin, inače živahan i brbljiv, no jedva da je izustio koju riječ toga dana dok mu je govorio otac.

Don Fabio je najprije izgovorio pohvalu smionosti kojom Nydia pokreće nebo i zemlju da bi spasila svoju kćer. Mogućnost da joj pomogne kod Pabla Escobara zaokružio je majstorskim govorništvo: s najvećim bi zadovoljstvom učinio sve što može, no ne vjeruje da može nešto učiniti. Pri koncu je posjete Fabio mlađi zamolio Nydiu da predoči predsjedniku važnost produženja roka predaje u odluci o podvrgavanju. Nydia mu je objasnila da ona to ne može učiniti, ali oni mogu, pismom ovlaštenoj osobi. Bio je to njen način da im ne dozvoli da je koriste kao glasonošu kod predsjednika. Fabio mlađi je to shvatio, i oprostio se od nje rečenicom podrške: "Dok ima života ima i nade."

Kada se Nydia vratila u Bogotu, Azucena joj je predala Dianino pismo u kojem je moli da proslavi Božić s njenom djecom, a Hero Buss ju je pozvao da što prije dođe u Cartagenu na privatni razgovor.

Dobro tjelesno i duševno stanje u kojem je zatekla Nijemca nakon tri mjeseca zatočeništva umirilo je malo Nydiu u pogledu kćerinog zdravlja. Hero Buss nije vidio Dianu od prvog tjedna otmice, no među čuvarima i poslugom postojala je stalna razmjena vijesti koje su prodirale do taoca, i znao je da je Diana dobro. Jedina je ozbiljna i uvijek prisutna opasnost bila ona oružanog oslobađanja. "Ne možete ni zamisliti kako je živjeti pod stalnom prijetnjom smrti - rekao je Hero Buss -. Ne samo ako stigne zakon, kako oni kažu, već stoga što su vječito tako uplašeni da i najmanji šum zamijene s napadom." Preporučio joj je jedino da pod svaku cijenu spriječi oružano oslobađanje i da postigne da se promijeni u predsjedničkoj odluci rok predaje.

Na dan povratka u Bogotu, Nydia je razložila svoju zabrinutost ministru pravosuđa. Posjetila je ministra obrane, generala Óscara Botera, u pratnji sina, člana parlamenta Julia Césara Turbaya Quintera, i molila ga ojačana, u ime svih otetih, da koriste obavještajne službe, a ne oslobodilačke skupine. Vrtoglavo je kopnila, i sve jasnije naslućivala tragediju. Boljelo ju je srce. Nепrestano je plakala. Učinila je krajnji napor da se savlada, ali joj loše vijesti nisu davale predaha. Čula je na radiju poruku Izručljivih s prijetnjom da će izbaciti pred Predsjedničku palaču leševe otetih umotane u vreće, ako se ne preinače stavke druge predsjedničke odluke. Nydia je nazvala predsjednika republike u stanju smrtnog očajanja. Bio je na vijeću sigurnosti, pa se javio Rafael Pardo.

- Molim Vas da zapitate predsjednika i Vijeće sigurnosti da li im je, da bi promijenili odluku, potrebno da im bace pred vrata mrtve otete u vrećama.

U istom je stanju uzbuđenosti bila i nekoliko sati kasnije kada je osobno zatražila od predsjednika da promijeni rok u odluci. Do njega su već doprle vijesti da se Nydia žali na njegovu bešćutnost pred tuđim bolom, i potrudio se biti strpljiv i jasan. Objasnio joj je da je odluka 3030 tek izdana, i treba joj barem dati vremena i vidjeti kako će djelovati. No, Nydii se činilo da su predsjednikova objašnjenja tek opravdanja da ne bi morao učiniti ono što je već trebao u datom trenutku.

- Promjena graničnog datuma nije nužna samo za spas života taoca - odgovorila je Nydia umorna od umovanja - već je to jedino što nedostaje za predaju terorista. Pokrenite je, i vratiti će Dianu.

Gaviria nije popustio. Bio je već uvjeren da je utvrđeni rok najveći kamen spoticanja u njegovoj politici predaje, no protivio se promijeniti ga da Izručljivi ne bi dobili ono za čime idu tim otmicama. Ustavotvorna će se skupština sastati idućih dana usred nesigurna iščekivanja, i nije si mogao dopustiti da zbog jedne slabosti vlade udijeli pomilovanje narkomafiji. "Demokracija nije bila dovedena u opasnost ubojstvima četiri predsjednička kandidata niti ijednom otmicom - reći će Gaviria kasnije -. Ali doista je u tim trenucima kada je postojala kušnja ili prijetnja, ili glasine da se rađa mogućnost pomilovanja." To jest: nepojmljiva opasnost da otmu i svijest Ustavotvorne skupštine. Gaviria je već odlučio: ako do toga dođe, njegov je mirni i neopozivi naum bio potopiti Ustavotvornu.

Nydia se već neko vrijeme bavila mišlju da doktor Turbay napravi nešto što bi potreslo zemlju u korist otetih: masovnu demonstraciju pred Predsjedničkom palačom, građanski štrajk, izričiti protest pred Ujedinjenim narodima. Ali ju je doktor Turbay smirivao. "Uvijek je bio takav, jer je odgovoran i umjeren - rekla je Nydia -. Ali se vidjelo da iznutra umire od boli." Ta joj je sigurnost, umjesto da je utješi, povećala tjeskobu. Tada je odlučila napisati predsjedniku republike osobno pismo "koje će ga potaknuti da se pokrene u onome što je znao da je nužno".

Doktor Gustavo Balcázar, zabrinut zbog shrvanosti svoje supruge Nydie, nagovorio ju je 24. siječnja da odu na nekoliko dana u njihovu kuću u Tabiu - sat vremena autoputom u preriji Bogote - da potraži olakšanje svom jadu. Nije bila tamo od kćerine otmice, pa je odnijela kip Djevice i dvije debele svijeće svaku za petnaest dana, i sve što bi joj moglo zatrebati da se ne isključi iz stvarnosti. Provela je beskonačnu noć u studenoj samoći prerije, moleći na koljenima Djevicu da zaštiti Dianu nepovredivim staklenim zvonom, da joj nitko ne uskrati poštovanje, da ne osjeća strah, da se odbiju meci. U pet ujutro, nakon kratkog i nemirnog sna, počela je pisati za stolom blagovaone pismo iz duše za predsjednika republike. Svitanje ju je iznenadilo dok je črkala bježeće misli, plakala, trgala predloške ne prestajući plakati, prepisivala ih u čisto oblivena suzama.

Nasuprot onome što je predviđjela, pisala je vrlo razborito i žestoko pismo. "Ne kanim napraviti javnu ispravu - započela je -. Želim doprijeti do predsjednika moje zemlje i iznijeti mu, s dužnim poštovanjem, nekoliko odmjerenih misli i jednu tjeskobnu i razumnu molbu." Unatoč ponavljanom predsjedničkom obećanju da se neće pokušati oružano osloboditi Dianu, Nydia je ostavila pismeno svjedočanstvo opominjuće molbe: "Zemlja zna i Vi znate da bi, ako se u kojem od onih čišćenja naleti na otmičare, moglo doći do užasne tragedije." Uvjereni da su zapreke druge predsjedničke odluke prekinule tijekom oslobađanja koje su Izručljivi započeli prije Božića, Nydia je upozorila predsjednika novom i lucidnom bojazni: ako vlada ne donese skoriju odluku o uklanjanju tih prepreka, taocima prijeti da pitanje ostane u rukama Ustavotvorne skupštine. "To bi značilo da će se briga i jad, koju ne trpimo samo obitelji otetih već i čitava zemlja, produžiti još beskrajne mjesec." I završila otmjenim

iskazom poštovanja: "Iz mojih uvjerenja, iz štovanja koje Vam dugujem kao poglavaru naroda, ne bih bila kadra dati Vam neki prijedlog iz svog uroda, no sklona sam preklinjati Vas da zbog obrane nekoliko nevinih života ne podcjenjujete opasnost koju predstavlja činilac vrijeme." Dovršeno i prepisano čistim rukopisom, bila su dva lista i četvrt službenog formata. Nydia je ostavila poruku u privatnom tajništvu predsjedništva da joj naznače kuda ih treba poslati.

Tog se istog jutra sručila oluja viješću da su ubijeni vođe bande Priscovich: braća David Ricardo i Armando Alberto Prisco Lopera, optuženi za sedam pokolja tih godina, i kao mozak otmica, među njima one Diane Turbay i njenog tima. Jedan je umro pod lažnim imenom Francisco Munoz Serna, no Azucena je vidjevši sliku u novinama prepoznala u njemu Don Pacha, čovjeka koji se brinuo o Diani i njoj za vrijeme zatočenja. Njegova su i bratova smrt, upravo u tim trenucima pometnije, značile nenadoknadiivi gubitak za Escobara, i on će to uskoro pokazati i dijelom.

Izručljivi su u prijetećem dopisu izjavili da David Ricardo nije poginuo u borbi, već ga je policija izrešetala na očigled njegove male djece i trudne supruge. Ni njegov brat, tvrdilo se u poruci, nije poginuo u borbi, kako je rekla policija, već je ubijen na jednom posjedu Rionegra, unatoč tome što je ostao invalid kao ishod prijašnjeg atentata. Invalidska stolica, pisalo je u dopisu, mogla se jasno vidjeti na vijestima mjesne televizije.

To je bila poruka o kojoj su govorili Pachi Santosu. Pročula se 25. siječnja s najavom da će biti smaknuta dva taoca u razmaku od osam dana, i prvi je nalog već dan protiv Marine Montoye. Iznenadujuća vijest, jer se pretpostavljalo da je Marina ubijena čim su je oteli u rujnu.

"Na to sam mislila kada sam predsjedniku poslala poruku o umotanima u vreće - rekla je Nydia sjećajući se tog strašnog dana -. Ne stoga toga što bih bila nagla, ni temperamentna, niti mi je trebala psihijatrijska terapija. Nego je ona koju će ubiti bila moja kćer, jer možda nisam znala pomaknuti one koji su to mogli spriječiti."

Očajanje Alberta Villamizara nije moglo biti veće. "To je bio najužasniji dan mog života", rekao je tada, uvjeren da smaknuća neće izostati. Tko će biti: Diana, Pacho, Maruja, Beatriz, Richard? Bila je to lutrija smrti koju nije želio ni zamisliti. Gnjevno je nazvao predsjednika Gaviriu.

- Morate zaustaviti te operacije - rekao mu je.

- Ne, Alberto - odgovorio mu je Gaviria jezivo miran -. Nisu me za to izabrali.

Villamizar je zaklopio slušalicu, smućen vlastitom naglošću. "A što sada?", zapitao se. Za početak zamolio je za pomoć bivše predsjednike Alfonsa Lópeza Michelsena i Misaela Pastranu i monsinjora Daría Castrillóna, biskupa Pererire. Svi su javno pokudili metode Izručljivih i molili da se očuvaju životi taoca. López je Michelsen uputio preko RCN-a poziv vladi i Escobaru da zaustave rat i potraže političko rješenje.

U tom se trenutku tragedija već dogodila. Nekoliko minuta prije zore 21. siječnja, Diana je ispisala posljednji list dnevnika. "Skoro će pet mjeseci i samo mi znamo što je to - napisala je -. Ne želim izgubiti vjeru i nadu da ću se vratiti kući živa i zdrava."

Više nije bila sama. Nakon oslobođenja Azucene i Orlanda zamolila je da joj pridruže Richarda, i udovoljeno joj je nakon Božića. Bila je to sreća za oboje. Razgovarali su do iscrpljenosti, slušali radio do svitanja, i tako stekli naviku da spavaju danju, a žive noću. Saznali su za smrt Priscovich iz razgovora čuvara. Jedan je plakao. Drugi je, uvjeren da je to kraj, i misleći bez sumnje na otete, upitao: "I što ćemo sada s robom?" Onaj koji je plakao nije ni promislio.

- Završimo s njima - rekao je.

Diana i Richard nisu uspjeli zaspiti nakon doručka. Nekoliko dana prije najavili su im da će ih preseliti u drugu kuću. Nije im privuklo pažnju, jer su ih u tom kratkom mjesecu koliko su bili zajedno dva puta selili u obližnja utočišta, preduhitrujući stvarne ili zamišljene napade policije. Nešto prije osam ujutro 25. siječnja bili su u Dianinoj sobi šapatom komentirajući razgovor čuvara, kada su začuli buku helikoptera u pravcu Medellína.

Obavještajne službe policije primile su posljednjih dana brojne anonimne pozive o kretanjima naoružanih ljudi u području Sabanete - pod upravom Copacabane -, osobito na posjedima Alto de la Cruz, Villa del Rosario i La Bola. Možda su tamničari Diane i Richarda kanili premjestiti ih na Alto de la Cruz, najsigurniji posjed, smješten na strmom i šumovitom vrhu odakle se vidi čitava udolina do Medellína. Kao posljedica tih telefonskih prijava i vlastitih opažanja, policija je bila spremna provaliti u kuću. Bila je to operacija velikog rata: dva kapetana, devet časnika, sedam potčasnika i devedeset i devet policajaca, dio na zemlji a dio u helikopterima s artiljerijom. Međutim se čuvari već nisu obazirali na helikoptere jer su često prolazili a da se ništa ne bi dogodilo. Iznenada se jedan pojavio na vratima i ispuštio grozan krik:

- Sručio se zakon!

Diana i Richard hotimično su otezali koliko su god mogli jer je taj trenutak bio povoljan za dolazak policije: četvorica su čuvara bili od onih najmanje tvrdih, i djelovali su suviše ustrašeni da bi se branili. Diana je oprala zube i obukla bijelu košulju koju je oprala dan ranije, tenisice i traperice koje je nosila na dan otmice i koje su joj bile prevelike zbog gubitka težine. Richard je promijenio košulju i pokupio snimateljsku opremu koju su mu vratili tih dana. Čuvari su bili izluđeni rastućom bukom helikoptera koji su nadlijetali kuću, udaljavali se prema dolini i vraćali gotovo tik nad drvećem. Požurivali su otete vičući i gurali ih prema izlaznim vratima. Dali su im bijele šešire da ih zamijene iz zraka sa seljacima tog kraja. Na Dianu su bacili veliki crni rubac, a Richard je obukao kožnu jaknu. Čuvari su im naredili da trče prema planini, i slijedili ih razdvojeni i s oružjem spremnim za pucanje kada im helikopteri budu na doseg. Diana i Richard počeli su se penjati kamenitom stazom. Kosina je bila jako strma, i užareno je sunce pržilo sa središta neba. Diana se osjećala iscrpljeno nakon nekoliko metara, kada su helikopteri već bili na vidiku. Na prvi se rafal Richard bacio na tlo. "Ne mičite se - doviknula mu je Diana -. Pravite se mrtvim." Trenutak zatim pala je potrbuške kraj njega.

- Pogodili su me - viknula je -. Ne mogu pomaknuti noge.

Nije mogla, doista, ali nije osjećala ni bol, i zamolila je Richarda da joj pregleda leđa jer je prije pada osjetila na struku neku vrst strujnog udara. Richard joj je podigao košulju i vidio u visini vrha lijevog ileuma majušnu rupicu, čistu i bez krvi.

Kako se pucnjava nastavljala, sve bliža, Diana je očajna molila Richarda da je ostavi i pobjegne, no ostao je kraj nje čekajući pomoć da je odnese na sigurno. Stavio joj je u ruku Djevicu koju je uvijek nosio u džepu i molio s njom. Pucnjava je iznenada prestala i na stazi su se pojavila dva agenta Elitnog korpusa s otkočenim oružjem.

Richard je, na koljenima uz Dianu, podigao ruke i rekao: "Ne pucajte!" Jedan ga je agent začuđeno pogledao i upitao:

- Gdje je Pablo?

- Ne znam - odgovorio je Richard -. Ja sam Richard Becerra, novinar. Ovdje je Diana Turbay, ranjena je.

- Dokažite - rekao je agent.

Richard mu je pokazao osobnu kartu. Oni i nekoliko seljaka izniklih iz šipražja pomogli su prenijeti Dianu na nosiljci načinjenoj od plahte, i plegli je u helikopter. Bol je postao nepodnošljiv, no bila je smirena i pri svijesti, i znala je da će umrijeti.

Pola sata kasnije, predsjednik Turbay primio je poziv iz jednog vojnog izvora, i rekli su mu da su njegova kćer Diana i Francisco Santos spašeni u Medellín u akciji Elitnog korpusa. Odmah je nazvao Hernanda Santosa, koji je ispustio pobjednički poklič, i naložio telefonistima svojih novina da prenesu vijest cijeloj raspršenoj obitelji. Zatim je nazvao stan Alberta Villamizara, i ponovio mu vijest onako kako ju je dobio. "Divno!", uzviknuo je Villamizar. Njegova je radost bila iskrena, no odmah je shvatio da su nakon oslobođenja Pacha i Diane jedine za smaknuće u Escobarovim rukama ostale Maruja i Beatriz.

Dok je obavljao hitne pozive, upalio je radio i vidio da vijest još uvijek nije izbila u javnost. Krenuo je okrenuti broj Rafaela Parda kada je telefon ponovo zazvonio. Bio je to opet Hernando Santos i snuždeno mu rekao da je Turbay ispravio prvu vijest. Oslobođeni nije bio Francisco Santos nego snimatelj Richard Becerra, a Diana je teško ranjena. Međutim, Hernanda Santosa nije toliko pomutila bol, koliko Turbayevo očajanje što mu je priredio lažno veselje.

Martha Lupe Rojas nije bila kod kuće kada su je nazvali iz dnevnika da joj prenesu vijest da joj je sin Richard oslobođen. Otišla je do bratove kuće, i toliko je ovisila o vijestima da je ponijela svoj nerazdvojni prenosivi radio. Ali tog dana, prvi put od otmice, nije radio.

U taksiju koji ju je vozio u dnevnik, jer joj je netko rekao da joj je sin na sigurnom, poznati glas novinara Juana Gosssaína priveo ju je stvarnosti: vijesti iz Medellín još su uvijek vrlo nejasne. Utvrđeno je da je Diana Turbay umrla, ali se nije znalo ništa pouzdano o Richardu Becerri. Martha Lupe počela je tiho moliti: "Bože moj, daj da meci prođu kraj njega ne dotaknuvši ga." U tom je trenutku Richard zvao kući iz Medellín da joj kaže da je na sigurnom, i nije ju našao. No, Gossaínov ganuti povik vratio je dušu Marthi Lupe:

- Izvanredno! Izvanredno! Snimatelj Richard Becerra je živ!

Martha Lupe je zaplakala, i nije se mogla savladati sve do večeri, kada je primila sina u redakciji dnevnika Criptón. Danas se prisjeća: "Bio je sama kost i koža, blijed i bradat, ali živ."

Rafael Pardo primio je vijest nekoliko minuta ranije u svom uredu jer ga je nazvao prijatelj novinar želeći potvrditi verziju oslobađanja. Nazvao je generala Mazu Márqueza i zatim načelnika policije, generala Gómeza Padillu, no nijedan nije znao za operaciju oslobađanja. Malo kasnije nazvao ga je Gómez Padilla i obavijestio ga da je došlo do nenadanog susreta s Elitnim korpusom u tijeku potrage

za Escobarom. Jedinice koje su djelovale, rekao je Gómez Padilla, nisu imale prethodnih obavijesti da na tom području ima otetih.

Primivši vijest iz Medellín, doktor Turbay nastojao je doći do Nydie u kući u Tabiu, ali je telefon bio isključen. Poslao je kamionet s šefom svoje pratnje da joj kaže da je Diana na sigurnom i da je u bolnici u Medellín na rutinskom pregledu. Nydia ga je primila u dva popodne, i umjesto radosnog povika koji je dala obitelji, poprimila je bolno i začuđeno držanje, i kriknula:

- Ubili su Dianu!

Na povratku u Bogotu, dok je slušala vijesti na radiju, bila je sve nemirnija. "Plakala sam - reći će kasnije -. Ali ne više jecajima, kao ranije, već samo suzama." Zastala je kod kuće presvući se prije odlaska u zračnu luku, gdje je obitelj čekao oronuli predsjednički Fokker koji je letio božjom milošću nakon gotovo trideset godina napornog rada. Vijest je tog trenutka bila da je Diana na intenzivnoj njezi, no Nydia nije vjerovala nikome doli svom instinktu. Otišla je ravno do telefona, i zatražila predsjednika republike.

- Ubili su Dianu, gospodine predsjedniče - rekla mu je -. I to je Vaše djelo, Vaša krivnja, ishod Vaše kamene duše.

Predsjednik se obradovao da joj može uzvratiti dobrom vijesti.

- Ne, gospođo - rekao joj je najsmirenijim glasom -. Čini se da je došlo do oslobađanja i još se ne zna ništa pouzdano. Ali je Diana živa.

- Ne - odgovorila je Nydia -. Ubili su je.

Predsjednik, u izravnoj vezi s Medellínom, nije imao ni trunke sumnje.

- A kako to znate?

Nydia mu je odgovorila potpuno uvjerena:

- Jer mi to kaže moje majčinsko srce.

Srce joj je imalo pravo. Sat kasnije, María Emma Mejía, predsjednička savjetnica za Medellín, popela se u avion koji je doveo obitelj Turbay i dala im lošu vijest. Diana je umrla od krvarenja, nakon nekoliko sati liječničkih napora koji bi na svaki način bili uzaludni. Izgubila je svijest u helikopteru dok ju je nosio u Medellín s mjesta susreta s policijom, i nije se povratila. Kraljeznica joj je slomljena u razini struka eksplozivnim metkom velike brzine i srednjeg kalibra koji se rasprsnuo u krhotine unutar njenog tijela uzrokujući opću paralizu od koje se nikada ne bi oporavila.

Nydia je pretrpjela šok kada ju je vidjela u bolnici, голу na kirurškom stolu, no prekrivenu krvavom plahtom, bezizražajnog lica i bezbojne kože zbog potpunog iskrvarenja. Imala je ogroman kirurški rez na grudima kuda su liječnici provukli šaku da bi joj dali masažu srca.

Čim je izašla iz kirurške dvorane, već dalje od boli i očaja, Nydia je u samoj bolnici sazvala neumoljivu konferenciju za novine. "Ovo je povijest najavljene smrti", započela je. Uvjerena da je Diana žrtva akcije pokrenute iz Bogote - prema vijestima dobivenima po dolasku u Medellín - potanko je nabrojala molbe koje su obitelj i ona sama podnijele predsjedniku republike da do nje ne dođe. Rekla je da su nerazumnost i zločinstvo Izručljivih krivi za smrt njene kćeri, ali u istoj mjeri i vlada i predsjednik republike osobno. A osobito predsjednik, "koji je nehajno i gotovo hladno i ravnodušno prečuo molbe da ne budu oslobađani i da ne budu izloženi opasnosti životi otetih".

Ta završna izjava, izravno prenijeta svim medijima, izazvala je reakciju solidarnosti javnog mnijenja, i negodovanje u vladi. Predsjednik je pozvao Fabia Villegasa, svog glavnog tajnika; Miguela Silvu, osobnog tajnika; Rafaela Parda, savjetnika za sigurnost, i Mauricia Vargasa, savjetnika za tisak. Nakanio je razraditi odrješit odgovor Nydiinoj izjavi. Ali ih je dublje razmišljanje dovelo do zaključka da se o bolu jedne majke ne raspravlja. Gaviria je to tako shvatio, i odustavši od nauma skupa, dao zapovijed:

- Idemo na sahranu.

Ne samo on nego cijela vlada.

Ogorčenost Nydii nije davala predaha. Po nekome čijeg se imena ne sjeća poslala je kasno pismo predsjedniku - kada je već znala da je Diana mrtva -, možda da bi zauvijek nosio na savjesti težinu njene opomene. "Naravno, nisam očekivala da mi odgovori", rekla je.

Na kraju mise nad pokojnicom u katedrali - posjećene kao rijetko koja - predsjednik je ustao sa stolice i sam prošao pustom glavnom lađom, praćen svim pogledima, bljeskovima fotoreportera, televizijskim kamerama, i pružio ruku Nydii siguran da će je ostaviti ispruženu. Nydia ju je stisnula ledenom zlovoljom. Zapravo je odahnula, jer se bojala toga da je predsjednik ne zagrlji. Naprotiv, cijenila je poljubac sućuti Ane Milene, njegove supruge.

Još nije bio kraj. Tek što se oslobodila obaveza žalovanja, Nydia je zatražila novu audijenciju kod predsjednika da ga obavijesti o nečemu važnom što je trebala znati prije svog govora onog dana o

Dianinoj smrti. Silva je prenio poruku od riječi do riječi, i predsjednik se nasmiješio smješkom koji Nydia nikada neće vidjeti.

- Dolazi me isprazniti - kazao je -. Ali neka dođe, jasno.

Primio ju je kao uvijek. Nydia je doista ušla u ured, u crnini i promijenjena: jednostavna i bolna. Odmah je prešla na stvar, i dala je to naslutiti od prve rečenice:

- Dolazim Vam pružiti jednu uslugu.

Iznenadjenje je, zapravo, bilo u tome što je počela isprikama jer je vjerovala da je predsjednik naredio akciju u kojoj je poginula Diana. Sada je znala da nije bio ni obaviješten. I željela mu je osim toga reći da ga i u tom trenutku varaju, jer nije istina da je akcija bila provedena zbog traženja Escobara već za oslobađanje taoca, čije je boravište otkrio pod mukama neki uhićeni plaćenik. Plaćenik se - objasnila je Nydia - kasnije pojavio kao jedan od poginulih u borbi.

Izvještaj je izrečen odrješito i jasno, u nadi da će pobuditi predsjednikovo zanimanje, no nije otkrila ni znaka samilosti. "Bio je poput sante leda", reći će prisjećajući se toga dana. Ne znajući zašto, ni u kom trenutku, i ne mogavši se savladati, briznula je u plač. Tada joj se vratio temperament koji je uspjela obuzdati i potpuno je promijenila temu i način. Pokudila je predsjednika zbog ravnodušnosti i hladnoće i jer nije ispunio ustavom zadanu dužnost da spasi živote otetih.

- Promislite - zaključila je -, da je Vaša djevojčica bila u takvim okolnostima, što biste učinili?

Gledala ga je ravno u oči, no bila je već toliko uzbuđena da je predsjednik nije mogao prekinuti. Sam će kasnije ispričati: "Pitala me, ali mi nije dala vremena da odgovorim." Doista, Nydia mu je presjekla put drugim pitanjem: "Ne mislite li, gospodine predsjedniče, da ste se prevarili u rukovođenju tim problemom?". On je po prvi put dao naslutiti trag sumnje. "Nikada nisam toliko patio", reći će nekoliko godina kasnije. No, samo je trepnuo, i rekao prirodnim glasom:

- Moguće je.

Nydia je ustala, pružila mu ruku u tišini, i izašla iz ureda prije nego što joj je on dospio otvoriti vrata. Miguel Silva je tada ušao u ured i zatekao predsjednika pod dubokim dojmom priče o mrtvom plaćeniku. Ne gubivši vrijeme, Gaviria je napisao osobno pismo državnom odvjetniku da ispita slučaj i izvrši pravdu.

Većina je vjerovala da je akcija smišljena za hvatanje Escobara ili nekog važnog glavešine, ali je i unutar te logike bilo gluposti i nepopravljivog propusta. Prema neposrednom izvještaju policije, Diana je poginula u tijeku akcije traženja s potporom helikoptera i osoblja na zemlji. Nehotice su naišli na skupinu koja je vodila Dianu Turbay i snimatelja Richarda Becerra. U bijegu je jedan otmičar pucao na Dianu s leđa i slomio joj kralježnicu. Snimatelj je prošao neozlijeđen. Diana je prenijeta u Glavnu bolnicu Medellín policijskim helikopterom, i tamo je umrla u četiri i trideset pet popodne.

Escobarova je priča bila sasvim drugačija i slagala se u osnovnim točkama s onom koju je Nydia ispričala predsjedniku. Prema njemu, policija je izvršila akciju znajući da se tamo nalaze oteći. Podatak su izvukli pod mukama od dva njegova plaćenika koje je identificirao pravim imenom i brojem osobne. Policija ih je, prema dopisu, uhitila i mučila i jedan je od njih vodio iz helikoptera vođe akcije. Rekao je da je Dianu ubila policija dok je, već slobodna od otmičara, bježala iz borbe. Na kraju je dodao da su u okršaju poginula i tri nevina seljaka koje je policija predstavila novinama kao plaćenike pale u borbi. Taj je izvještaj Escobaru vjerojatno dao zadovoljštinu koju je očekivao od svojih prijava povreda ljudskih prava od strane policije.

Richarda Becerra, jedinog raspoloživog svjedoka, salijetali su novinari na večer tragedije u dvorani Glavnog štaba policije u Bogoti. Još je uvijek imao na sebi jaknu od crne kože u kojoj su ga oteli i slamnati šešir koji su mu otimači dali da prođe kao seljak. Stanje mu duha nije bilo najbolje za davanje pojašnjavajućih podataka.

Na razumnije je kolege ostavio dojam da mu pomutnja događajâ nije dopustila da stvori svoj sud o vijesti. Njegova izjava da je metak koji je ubio Dianu hotimično ispalio jedan od otmičara, nije našla čvrsto tlo ni u jednoj očiglednosti. Opće je mišljenje, povrh svih pretpostavki, bilo da je Diana poginula slučajno u križnoj vatri. Međutim, konačna je istraga ostala na državnom odvjetniku vodeći računa o pismu koje mu je predsjednik Gaviria poslao nakon otkrivenja Nydie Quintero.

Drama tu nije završila. Pred dvojbama javnosti o sudbini Marine Montoye, Izručljivi su poslali novi dopis 30. siječnja, u kojem priznaju da su dali nalog za njeno smaknuće nakon 23. Ali: "iz razloga tajnovitosti i veza, nemamo obavijest - do sada - je li smaknuta ili oslobođena. Ako je smaknuta, ne razumijemo zašto policija još nije izvijestila o lešu. Ako je oslobođena, njena obitelj ima riječ." Tek tada, sedam dana nakon naloga o ubojstvu, poduzeta je potraga za lešem.

Sudski liječnik Pedro Morales, koji je sudjelovao u autopsiji, pročitao je dopis u novinama i pomislio da je leš Marine Montoye onaj one gospođe u finom rublju i bespriječnih noktiju. Tako je i bilo.

Međutim, čim se ustanovio njezin identitet, netko tko je rekao da je iz Ministarstva pravosuđa vršio je preko telefona pritisak na Institut sudske medicine da se ne dozna da je leš u zajedničkoj raki.

Luis Guillermo Pérez Montoya, Marinin sin, izlazio je na ručak kada je radio prenio prvu vijest. Na Institutu sudske medicine pokazali su mu portret žene iznakažene mecima i trebalo mu je vremena da je prepozna. Na Južno su groblje morali dovesti policijsko pojačanje, jer se vijest već pročula i trebalo je prokričiti put Luisu Guillermu Pérezu da dođe do rake između mnoštva zantizeljnih.

U skladu s propisima Sudske medicine, tijelo NN-a treba biti pokopano sa serijskim brojem otisnutim na trupu, rukama i nogama, da se može prepoznati čak i u slučaju raskomadanja. Treba ga umotati u materijal od crne plastike, poput onog koji se koristi za smeće i zavezati na zaglavecima i gležnjevima otpornim uzicama. Tijelo Marine Montoye - kao što je utvrdio njezin sin - bilo je golo i prekriveno blatom, bačeno kako god u zajedničku raku, i bez oznaka identifikacije određenih zakonom. Kraj njega bio je leš dječaka zakopan istodobno, umotan u ružičastu trenirku.

Već u predvorju, nakon što su je oprali šmrkom na pritisak, sin joj je pregledao zubalo, i na trenutak se zbunio. Činilo mu se da je Marini nedostajao lijevi predkutnjak, a leš je imao potpuno zubalo. Ali kada joj je ispitao ruke i stavio ih na svoje nije mu ostao ni tračak sumnje: bile su jednake. Ostala je druga dvojba, možda zauvijek: Luis Guillermo Pérez bio je uvjeren da je leš njegove majke identificiran za vrijeme očevida, i da je poslan u zajedničku raku bez daljnih komplikacija da ne ostane ni traga koji bi mogao uznemiriti javno mnijenje ili uzdrmati vladu.

Dianina smrt - i prije otkrića Marininog leša - bila je konačana za stanje u zemlji. Kada je Gaviria odbio preinačiti drugu predsjedničku odluku nije popustio pred Villamizarovom oštrinom niti Nydiinim molbama. Njegov je razlog, ukratko, bio taj da se predsjedničke odluke ne mogu prosuđivati u službi otmica već u službi općeg interesa, kao što Escobar nije otimao da bi ubrzao predaju već da bi izvršio pritisak na neizručenje i postigao pomilovanje. Ta su ga razmišljanja odvela do konačne preinake predsjedničke odluke. Nije bilo lako nakon što je izdržao uz Nydiine molbe i toliko drugih tuđih boli ne promijenti datum, no odlučio je suočiti se s time.

Villamizar je primio vijest preko Rafaela Parda. Vrijeme čekanja činilo mu se beskrajno. Nije imao ni trenu mira. Živio je ovisan o radiju i telefonu, i olakšanje bi mu bilo ogromno kada se nije radilo o lošoj vijesti. Svaki je čas zvao Parda. "Kako napreduje stvar?", pitao bi ga. "Do kuda će dovesti ovo stanje?" Pardo ga je umirivao mrvicama razumnosti. Svake se večeri vraćao kući u istom stanju. "Trebaju izvući tu odluku ili će baš sve pobiti", govorio je. Pardo ga je smirivao. Konačno, 28. siječnja, nazvao je Pardo njega i kazao mu da je konačna odluka već spremna za predsjednikov potpis. Kasnilo se jer su je svi ministri morali potpisati, a nigdje nisu mogli naći ministra komunikacija, Alberta Casasa Santamaríu. Konačno ga je pronašao Rafael Pardo, i požurio ga u dobrom raspoloženju starog prijatelja.

- Gospodine ministre - rekao mu je - ili ste ovdje za pola sata na potpisivanju odluke, ili više niste ministar.

29. siječnja proglašena je predsjednička odluka 303 u kojoj su razriješene sve prepreke koje su do tada sprečavale predaju narkomafijaša. Kao što je vlada pretpostavila, nikada neće uspjeti obrnuti opće vjerovanje da je to čin nečiste savjesti zbog Dianine smrti. To je, kao i obično, bilo izvor drugim razilaženjima: jedni su mislili da je to ustupak narkomafijašima zbog pritiska na potreseno javno mnijenje, a drugi su to razumijeli kao nezaobilazan predsjednički čin, iako na svaki način zakašnjeli za Dianu Turbay. U svakom slučaju, predsjednik Gaviria potpisao ju je iz uvjerenja, znajući da se kašnjenje može protumačiti kao dokaz bešćutnosti, a kasna odluka proglasiti činom slabosti.

Narednog je dana, u sedam ujutro, predsjednik odgovorio Villamizaru na poziv prethodne večeri u kojem mu je zahvalio na odluci. Gaviria je saslušao u potpunoj tišini njegove razloge, i podijelio s njim tjeskobu 25. siječnja.

- Bio je to užasan dan za sve nas - rekao je.

Villamizar je zatim nazvao Guida Parru olakšane savjesti. "Nemojte sad Vi početi zajebavati s tim da odluka nije dobra", rekao mu je. Guido Parra ju je pomno pročitao.

- Gotovo - rekao je -, ovdje nema nikakvog problema. Gledajte koliko bi si uštedjeli od prije!

Villamizar je želio znati koji će biti sljedeći korak.

- Ništa - rekao je Guido Parra -. To je stvar četrdeset i osam sati.

Izručljivi su odmah dali na znanje u pismenoj poruci da odustaju od najavljenih smaknuća s obzirom na molbe nekoliko uglednih ličnosti iz zemlje. Možda su mislili na radio poruke koje su im poslali López Michelsen, Pastrana i Castrillón. Ali se u biti mogla tumačiti kao prihvaćanje predsjedničke odluke. "Poštovati ćemo živote taoca koji ostaju u našoj vlasti", pisalo je u poruci. Kao osobiti ustupak, najavili su da će u prvim satima tog istog dana osloboditi jednog otetog. Villamizar, koji je bio s Guidom Parrom, zatečen je iznenađenjem.

- Pa, kako jednog! - povikao je -. Vi ste mi rekli da će svi izaći.

Guido Parrra nije se smeo.

- Mirno, Alberto - rekao mu je -. To je stvar osam dana.

7

Maruja i Beatriz nisu doznale za te smrti. Bez televizora i radija, i bez drugih obavijesti osim onih koje su dobijale od neprijatelja, bilo je nemoguće odgonetnuti istinu. Proturječja samih čuvara poništila su priču da je Marina odvedena na neki posjed, pa je svaka druga pretpostavka vodila u istu slijepu ulicu: ili je slobodna ili mrtva. To jest: prije su bile jedine koje su znale da je živa, a sada su jedine koje ne znaju da je mrtva.

Prazan se krevet pretvorio u utvaru pred dvoumicom nad time što su napravili s Marinom. Monah se vratio pola sata nakon što su je odveli. Ušao je poput sjene i sklopčao se u kutu. Beatriz ga je zaskočila pitanjem:

- Što ste učinili s Marinom?

Monah je ispričao da su ga, kada je izašao s njom, čekala u garaži dva nova šefa koja se nisu pojavljivala u sobi. Da ih je on upitao kuda je vode, i jedan je razljućen odgovorio: "Prokleti kurvin sine, ovdje se ne postavljaju pitanja". Da su mu zatim naredili da se vrati u kuću i ostavi Marinu u rukama Barabe, drugog čuvara u smjeni.

Priča je djelovala vjerojatna u prvi mah. Teško da bi Monah imao vremena otići i vratiti se u tako kratkom vremenu da je sudjelovao u zločinu, i da bi imao srca ubiti oronulu ženu koju je, čini se, volio poput bake i koja ga je mazila poput unuka. Naprotiv, Baraba je bio na glasu kao krvnik bez srca koji se k tome hvalio svojim zločinima. Dvoumica ih je još više uzbunila u zoru, kada je Maruju i Beatriz probudila tužaljka ranjene životinje, i to je Monah jecao. Nije htio doručkovati, i tu i tamo su ga čule uzdahnuti: "Kako tužno što su odveli baku!" Međutim, nikada im nije dao do znanja da je mrtva. Čak je i kućepaziteljevo ustrajno odbijanje da im vrati televizor i radio povećavalo sumnju u ubojstvu.

Damaris se, nakon nekoliko dana izvan kuće, vratila u raspoloženju koje je još probudilo zabunu. Za jedne od šetnji zorom, Maruja ju je zapitala gdje je bila, i ona joj je odgovorila istim glasom kojim bi rekla i istinu: "Brinem se o gospođi Marini". I ne dajući Maruji vremena da razmisli, dodala: "Uvijek Vas se sjeti i šalje Vam puno pozdrava". I odmah je, kao usput, kazala da se Baraba nije vratio jer je odgovoran za njezinu sigurnost. Od tada se Damaris, svaki put kada bi iz bilo kojeg razloga izlazila, vraćala s vijestima što ushićenijim to manje vjerojatnima. Sve su završavale ritualnom rečenicom:

- Gospođa Marina je bogovski.

Maruja nije imala nikakvog razloga da više vjeruje Damaris negoli Monahu, ili kojem drugom čuvaru, no jednako ga nije imala da im ne vjeruje u okolnostima u kojima se sve činilo mogućim. Ako je Marina uistinu bila živa, nisu imali razloga držati taoce bez vijesti i zabave, ako to nije bilo stoga da bi sakrili od njih još gore istine.

Nije bilo ničega što bi djelovalo besmisleno raspaljenoj Marujinoj mašti. Do tada je tajila svoj nemir pred Beatriz, bojeći se da ne bi mogla podnijeti istinu. No, Beatriz je bila zaštićena od svake zaraze. Od početka je odbacila sve sumnje da je Marina mrtva. Snovi su joj pomagali. Sanjala je da joj brat Alberto, stvaran kao u životu, točno navodi sve što poduzima, kako to dobro napreduje, kako će skoro biti slobodne. Sanjala je da je otac umiruje viješću da su kreditne kartice zaboravljene u torbici na sigurnom. Te su vizije bile tako žive da ih u sjećanju nije razlikovala od istine.

Tih je dana dovršavao smjenu s Marujom i Beatriz sedamnaestogodišnji mladić kojeg su zvali Jona. Slušao bi muziku od sedam ujutro na unjkavom kaziću. Imao je omiljene pjesme koje bi ponavljao do iscrpljenosti pri izluđujućoj glasnoći. Tada bi, kao dio zбора, vikao: "Živote, kurvin sine, kopilane, ne znam zašto sam se u to stavio". U trenucima mira razgovarao bi s Beatriz o svojoj obitelji. No, samo bi dolazio do ruba ponora dubokim uzdahom: "Da Vi znate tko je moj tata!". Nikada im nije rekao, ali su ta i mnoge druge zagonetke čuvara doprinosile da se još više razrijedi zrak u sobi.

Kućepazitelj, zaštitnik kućnog blagostanja, vjerojatno je obavijestio šefove o vladajućem nemiru, jer su se dvojica pojavila tih dana pomirujućeg duha. Odbili su još jednom vratiti im radio i televizor, no nastojali su poboljšati svakodnevni život. Obećali su im knjige, ali su ih donijeli vrlo malo, i među njima jedan roman Corina Tellada. Stigli su im časopisi za razbibrigu, ali ni jedan o aktualnosti. Postavili su jaku žarulju tamo gdje je prije bila plava, i naložili da je pale po jedan sat u sedam ujutro i sedam navečer da mogu čitati, ali su Maruja i Beatriz bile toliko naviknute na polumrak da nisu mogle podnijeti snažno svjetlo. K tome je zagrijavalo zrak u sobi pa se nije moglo disati.

Maruja se prepustila otupljenosti neizlječivih. Provodila je dane i noći praveći se da spava na strunjači, licem prema zidu da ne mora govoriti. Jedva je nešto jela. Beatriz je zauzela prazan krevet i sklonila se u križaljke i rebuse časopisa. Stvarnost je bila surova i bolna, no bila je stvarnost: bilo je više prostora u sobi za četiri nego za pet, manje napetosti, više zraka za disanje.

Jona je završio smjenu krajem veljače i oprostio se od taoca činom povjerenja. "Želim Vam nešto reći pod uvjetom da to nitko ne sazna", upozorio je. I ispustio vijest koja ga je izjedala iznutra:

- Ubili su gospođu Dianu Turbay.

Udarac ih je probudio. Maruji je to bio najstrašnji trenutak zatočeništva. Beatriz je nastojala ne misliti na ono što joj se činilo neizbježnim: "Ako su ubili Dianu, iduća sam ja." Na kraju krajeva, prvog siječnja, kada je stara godina otišla, a nisu ih oslobodili, rekla si je: "Ili će me pustiti ili ću pustiti da umrem."

Jednog od tih dana, dok je Maruja igrala domino s drugim čuvarom, Gorila si je kažiprstom doticao razna mjesta na grudima i kazao: "Osjećam nešto jako ružno ovdje. Što će to biti?". Maruja je prekinula igru, pogledala ga sa svim prezirom koji je uspjela sakupiti, i rekla mu: "Ili su plinovi ili je infarkt". On je ispustio strojnicu na pod, digao se užasnut, stavio si na grudi raširenu ručevinu, i izbacio kolosalni krik:

- Boli me srce, k vragu!

Strovalio se među ostatke doručka, i ostao ispružen potrbuške. Beatriz, svjesna da je mrzi, osjetila je stručni poriv da mu pomogne, ali su u tom trenutku ušli kućepazitelj i njegova žena, prestrašeni krikom i trijeskom pada. Drugi čuvar, malen i krhak, pokušavao je nešto napraviti, no smetala mu je strojnica, pa ju je predao Beatriz.

- Vi mi odgovarate za gospođu Maruju - rekao joj je.

On, kućepazitelj i Damaris, zajedno, nisu mogli podignuti palog. Zgrabili su ga kako su mogli, i odveli ga do boravka. Beatriz, s mitraljezom u ruci, i Maruja, zapanjena, ugledale su mitraljez drugog čuvara ostavljen na podu, i obje uzdrhtale od iste kušnje. Maruja je znala pucati iz pištolja, i jednom su joj objasnili kako se rukuje strojnicom, ali ju je sudbonosna svjesnost spriječila da ju podigne. Beatriz je imala vojničkog iskustva. U petogodišnjoj je obuci, dvaput tjedno, prošla činove potporučnika i poručnika, i dosegla onaj kapetana u vojnoj bolnici. Završila je tečaj topništva. Međutim je i ona shvatila da su im izgledi gotovo nikakvi. Objе su se utješile mišlju da se Gorila više neće vratiti. I doista, nije se vratio.

Kada je Pacho Santos vidio na televiziji Dianin sprovod i ekshumaciju Marine Montoye, shvatio je da mu nema druge nego uteći. Tada je već imao približnu predodžbu o tome gdje se nalazi. Iz razgovora i nepažnji čuvara, i drugim novinarskim vještinama uspio je ustanoviti da je kuća smještena na uglu neke prostrane i vrlo naseljene četvrti na zapadu Bogote. Njegova je soba bila prva na drugom katu s vanjskim prozorom završenim daskama. Shvatio je da je kuća unajmljena, i možda bez zakonskog ugovora, jer je vlasnica dolazila početkom svakog mjeseca ubrati najamninu. Bila je jedini stranac koji je ulazio i izlazio, i prije nego bi joj otvorili kućna vrata popeli bi se okovati Pachu za krevet, uvjerali ga prijateljima da bude potpuno tih, i gasili radio i televizor.

Utvrдио je da zabrtvljeni prozor gleda da prednji vrt, i da su jedna vrata na kraju uskog hodnika sa sanitarnim čvorom. Kupaonu je mogao koristiti sam, bez nadzora, jer je bila nasuprot sobi, ali je prije trebao tražiti da mu skinu lanac. Nju su zračili jedino prozorom kroz koji se vidjelo nebo. Bio je tako visoko, da ga ne bi bilo lako doseći, ali dovoljno velikog promjera da može izaći kroz njega. Još nije znao kuda bi mogao voditi. U susjednoj su sobi, razdijeljenoj crvenim metalnim ležajima, spavali stražari dok nisu u smjeni. Kako ih je bilo četvoro, smijenjivali su se dva po dva svakih šest sati. Oružje im u svakodnevnom životu nikada nije bilo na vidiku, premda su ga uvijek nosili sa sobom. Samo je jedan spavao na podu uz bračni krevet.

Ustanovio je da je u blizini neka tvornica, čiji se zvižduk oglašavao nekoliko puta na dan, i po svakodnevnom zborovima i buci odmorâ znao je da je blizu neka osnovna škola. Jednom je prilikom zatražio pizzu i donijeli su mu je za manje od pet minuta, još vruću, i tako je saznao da je rade i prodaju vjerojatno u istoj ulici. Novine su bez sumnje kupovali na drugoj strani ulice u nekom velikom dućanu, jer su držali i časopise Time i Newsweek. Noću ga je budio miris tek ispečenog kruha iz jedne pekarnе. Lukavim je pitanjima uspio izmamiti od čuvara da se u krugu od sto metara nalaze ljekarna, automehaničarska radiona, dvije kantine, gostiona, postolar i dvije autobusne stanice. S ovima je i mnogim drugim podacima sakupljenima u komadićima nastojao sklopiti slagaljku puteva svog bijega. Jedan je čuvar rekao da, u slučaju da stigne zakon, imaju nalog ući u sobu i ispaliti u njega tri metka: jedan u glavu, drugi u srce i treći u jetru. Doznajući to, uspio je sačuvati litrenku od gaziranog soka i držao je na doseg ruke kako bi vitlao njome poput malja. Bilo je to jedino moguće oružje.

Šah - koji ga je jedan čuvar naučio igrati sa znatnim darom - dao mu je novu mjeru vremena. Drugi je iz listopadske smjene bio stručnjak u TV serijama i uveo ga je u porok da ih prati ne mareći jesu li dobre ili loše. Tajna je bila u tome da se ne bavi osobito današnjim nastavkom već nauči zamišljati iznenađenja sutrašnjeg. Zajedno su gledali Alexandrine emisije, i dijelili vijesti na radiju i televiziji.

Drugi mu je čuvar oduzeo dvadeset tisuća pesosa koje je imao u džepu na dan otmice, no kao naknadu mu je obećao donijeti sve što ga traži. Osobito knjige: nekoliko od Milana Kundere, Zločin i kaznu, biografiju generala Santandera de Pilara Morena de Ángela. Bio je možda jedini Kolumbijanac svoje generacije koji je čuo za Josúa Mariu Vargasa Vilu, najpoznatijeg kolumbijskog pisca s početka stoljeća, i zanio se njegovim knjigama do suza. Pročitao ih je gotovo sve, ukradene iz biblioteke djeda jednog čuvara. S majkom je drugog čuvara održavao nekoliko mjeseci zabavnu prepisku sve dok je nisu zabranili odgovorni za sigurnost. Obrok lektire dopunjavao je dnevnim novinama koje su mu neotvorene donosili po podne. Čuvar zadužen za njih organski nije podnosio novinare. Osobito nekog poznatog najavljiivača na televiziji, u kojeg bi uperio mitraljez kada bi se pojavio na ekranu.

- Ovog bih smaknuo i besplatno - govorio je.

Pacho nije nikada vidio šefove. Znao je da tu i tamo dolaze, iako nisu ulazili u sobu, i da sazivaju sastanke o nadzoru i radu u kafiću Chapinero. S čuvarima je, naprotiv, uspio uspostaviti nužan odnos. Imali su vlast nad životom i smrti, ali su mu uvijek priznavali pravo da pregovara o nekim životnim uvjetima. Gotovo je svakodnevno sticao jedne a gubio druge. Do kraja je izgubio onaj da spava okovan, no zadobio je njihovo povjerenje igrajući remi, djetinjastu igru lakih smicalica koja se sastoji u slaganju trojki i nizova s deset karata. Jedan je nevidljivi šef svakih petnaest dana slao posuđenih sto tisuća pesosa da ih podijele igračima. Pacho je uvijek gubio. Tek nakon šest mjeseci priznali su mu da ga svi varaju, i ako su ga možda pustili da koji put pobijedi bilo je to stoga da ne izgubi volju. To su bile igre ruku majstorskih opsjenara.

Takav mu je bio život do Nove Godine. Prvoga je dana naslutio da će otmica biti dugotrajna, i prema odnosu s čuvarima mislio je da će je moći podnijeti. Ali su mu Dianina i Marinina smrt porazile nadu. Isti čuvari koji su ga ranije ohrabivali, dolazili su s ulice malodušni. Kao da je sve zastalo u iščekivanju da se Ustavotvorna izjasni o ekstradiciji ili pomilovanju. Tada još nije sumnjao da je bijeg moguć. Pod jednim uvjetom: pokušati će ga samo kada vidi da su svi drugi putevi zatvoreni.

I Maruji i Beatriz zatvorilo se obzorje nakon prosinačkih nadanja, ali se opet odškrinulo krajem siječnja šuškanjem da će osloboditi dva taoca. Nisu znale koliko ih je ostalo ni ima li skorijih. Maruja je uzela za gotovo da će osloboditi Beatriz. U noći 2. veljače, za dvorišne šetnje, Damaris je to potvrdila. Bila je tako sigurna, da je kupila na tržnici ruž, rumenilo, sjenilo i druge toaletne potrepštine za dan kada će izaći. Beatriz je obrijala noge za slučaj da ne bude vremena u zadnji čas.

Međutim, dva šefa koji su ih posjetili idućeg dana nisu pojasnili koja će biti oslobođena, ako će ustinu biti ijedna. Zapažao im se položaj. Bili su razgovorljiviji i drugačiji od svih prijašnjih. Potvrdili su im da je porukom Izručljivih najavljeno oslobađanje dvojice, no možda je došlo do nepredviđenih zapreka. To je zatočenice podsjetilo na ranije obećanje da će ih osloboditi 9. prosinca, koje nisu ispunili.

Novi su im šefovi najprije udahnuili optimizma. "Ovo dosta dobro napreduje", govorili su. Komentirali su dnevne vijesti djetinje ushićeno, no odbijali su vratiti im televizor i radio da bi ih otete mogle izravno doznati. Jedan se, iz zloće ili gluposti, oprostio neke večeri rečenicom koja ih je mogla ubiti svojom dvosmislenošću: "Mirno, gospođe, stvar će biti vrlo brza".

Napetost je trajala četiri dana za kojih su malo po malo dobijale raspršene komadiće vijesti. Trećeg su im dana rekli da će osloboditi samo jednog taoca. Da bi to mogla biti Beatriz, jer će Francisca Santosa i Maruju sačuvati za više ciljeve. Najtjeskobnije im je bilo što ne mogu usporediti te vijesti s onima izvana. Osobito s Albertom, koji je poznao možda bolje i od samih šefova pravi uzrok tih dvojbi.

Konačno, dana 7. veljače, stigli su ranije nego inače i razotkrili igru: izaći će Beatriz. Maruja će morati pričekati još tjedan dana. "Fale još neki detaljčići", rekao je jedan zakukuljčeni. Beatriz je pretrpjela krizu rječitosti koja je ostavila šefove izmoždene, i kućepazitelja i njegovu ženu, i konačno čuvaru. Maruja nije obraćala pažnju na nju, ranjena gluhom mržnjom prema svom mužu, zbog misli da je radije oslobodio sestru nego nju. Bila je žrtva ogorčenja cijelog popodneva, i žeravica mu je ostala mlaka tijekom nekoliko dana.

Tu je noć provela upućujući Beatriz kako treba predočiti Albertu Villamizaru potankosti otmice, i način na koji ih treba prikazati za veću sigurnost sviju. Bilo koja greška, koliko se god činila bezazlenom, mogla je nekoga stajati života. Tako je Beatriz trebala bratu podnijeti štur i istiniti izvještaj o stanju, ne ublažujući ni ne uveličujući ništa što bi moglo pridonijeti da manje pati ili više brine: čistu istinu. No ne smije mu dati niti jedan podatak koji bi dozvolio da se prepozna mjesto gdje ih drže. Beatriz joj je zamjerila.

- Zar Vi ne vjerujete mom bratu?

- Više nego ikome na ovom svijetu - rekla je Maruja -, ali je ovo dogovor između Vas i mene, i nikoga više. Vi mi odgovarate da to nitko neće saznati.

S pravom je strepila. Poznavala je nagli značaj svog muža, i željela izbjeći za dobro oboje i svijju pokušaj redarstvenog oslobađanja. Druga je poruka Albertu bila da provjeri nema li lijek koji uzima za cirkulaciju popratno djelovanje. Ostatak im je noći protekao u pripremanju djelotvornijeg sustava šifriranih poruka na radiju i televiziji, i za slučaj da u budućnosti dopuste dopisivanje. Međutim je u dnu duše govorila oporuku: što učiniti s djecom, s njenim starinama, sa zajedničkim stvarima koje zaslužuju osobitu pažnju. Bila je tako gorljiva, da joj je jedan čuvar, čuvši je, brzo rekao:

- Mirno. Vama se neće ništa dogoditi.

Idućeg su dana iščekivale još nemirnije, no ništa se nije dogodilo. Provele su cijelo popodne pričajući. Konačno, u sedam navečer, vrata su se najednom otvorila i ušla su dva poznata šefa, i jedan novi, i obratili se izravno Beatriz:

- Došli smo po Vas, spremite se.

Beatriz je prestravilo to užasno ponavljanje noći kada su odveli Marinu: ista su se vrata otvorila, ista rečenica koja je jednako mogla sužiti za slobodu ili smrt, ista zagonetka o njenoj sudbini. Nije razumjela zašto su Marini, kao i njoj rekli: "Došli smo po Vas", umjesto onoga što je žudjela čuti: "Osloboditi ćemo Vas". Nastojeći izmamiti odgovor lukavstvom, zapitala je:

- Hoće li me osloboditi s Marinom?

Oba su se šefa zgrčila:

- Ne postavljajte pitanja! - odgovorio joj je jedan oporo zagundavši - Što ja imam s time!

Drugi je, uvjerljiviji, dovršio:

- Jedna stvar nema veze s drugom. Ovo je politički.

Riječ koju je Beatriz priželjkivala - oslobođenje - nije izgovorena. Ali je okružje bilo ohrabrujuće. Šefovima se nije žurilo. Damaris je, u minici gimnazijalke, donijela gazirani sok i kolač za oproštaj. Razgovarali su o vijesti koju zatočenice nisu znale: u Bogoti su, u odvojenim akcijama, oteni industrijalci Lorenzo King Mazuera i Eduardo Puyana, i čini se da je to djelo Izručljivih. No, kazali su im i da je Pablo Escobar željan predati se jer je sit nesigurnog življenja. Čak se, govorilo se, skriva u kanalizaciji. Obećali su donijeti televizor i radio te iste noći da Maruja može vidjeti Beatriz okruženu svojom obitelji.

Marujina je raščlamba djelovala razumno. Do tada se dvoumila je li Marina smaknuta, no te joj noći nije ostao ni tračak sumnje zbog razlike u obredu u oba slučaja. Zbog Marine nisu dolazili šefovi prilagoditi duhove nekoliko dana ranije. Nisu ni došli po nju, nego su poslali dvojicu običnih ubojica bez ikakve ovlasti i sa samo pet minuta da ispune naredbu. Oproštaj uz tortu i vino koji su priredili Beatriz bila bi jeziva počast da je kane ubiti. U slučaju Marine uzeli su im televizor i radio da ne saznaju za smaknuće, a sada su ponudili vratiti im ih da bi dobrom viješću ublažili posljedice loše. Maruja je stoga bez puno promišljanja zaključila da je Marina smaknuta, a Beatriz će osloboditi.

Šefovi su joj dali deset minuta da se uredi dok oni popiju kavu. Beatriz nije mogla odagnati misao da ponovo proživljava posljednju Marininu noć. Zatražila je ogledalo da se našminka. Damaris joj je donijela jedno veliko u pozlaćenom okviru. Maruja i Beatriz su, nakon tri mjeseca bez ogledala, pohrlile vidjeti se. Bilo je to jedno od najdojmljivijih iskustava zatočenja. Maruji se činilo da ne bi samu sebe prepoznala da se sreća sa sobom na ulici. "Umrla sam od panike", rekla je kasnije. "Vidjela sam sebe mršavu, nepoznatu, kao našminkanu za kazališnu predstavu." Beatriz je ugledala sebe smrtno blijedu, deset kilograma mršaviju i duge ocvale kose, i uplašeno kriknula: "Ovo nisam ja!". Često je, u polušali, osjećala stid što će je jednoga dana osloboditi u tako lošem stanju, no nije ni sanjala da je uistinu tako zlo. Kasnije je bilo još gore, jer je jedan od šefova upalio središnju žarulju, i sve se doimalo još zlosretnijim.

Jedan je čuvar pridržao Beatriz ogledalo da se počešlja. Htjela se našminkati, no Maruja ju je spriječila. "Kako Vam pada na pamet! - rekla je zapanjeno - Mislite to staviti na sebe, s ovim blijedilom? Izgledati ćete grozno." Beatriz ju je poslušala. I ona se namirisala muškom kolonjskom vodom koju joj je Škrofula poklonio. Na kraju je progutala bez vode tabletu za umirenje.

U vreći je, među drugim stvarima, bila odjeća koju je nosila u noći otmice, ali je izabrala manje korištenu ružičastu trenirku. Razmišlala je bi li obukla cipele bez pete koje su poplijesnivile pod krevetom, i k tome nisu pristajale uz trenirku. Damaris joj je htjela dati tenisice koje je koristila za vježbanje. Bile su njen broj, no tako sramotnog izgleda da ih je Beatriz odbila pod izlikom da su joj pretijesne. Tako da je obula cipele bez pete, i skupila kosu gumicom u konjski rep. Naposljetku je, dijelom i milošću tolikih oskudica, zadobila izgled gimnazijalke.

Nisu joj stavili kukuljicu kao Marini, već su joj kanili prekriti oči flasterima da ne prepozna put ni lica. Usprotivila se, svjesna da će joj, kada ih skine, iščupati obrve i trepavice. "Pričekajte - rekla im je - Pomoći ću Vam." Stavila si je dobru pahulju pamuka na svaki kapak i učvrstili su joj ih flasterima.

Oproštaj je bio brz i bez suza. Beatriz je bila na rubu plača, no Maruja ju je spriječila hladnoćom proračunatom da je ohrabri. "Recite Albertu da bude miran, da ga jako volim, i da jako volim svoju djecu", kazala je. Oprostila se poljupcem. Obje su patile. Beatriz, jer ju je u trenutku istine zaskočila misao da je možda lakše ubiti je nego osloboditi. Maruja, zbog dvostrukog straha, da ne ubiju Beatriz i jer ostaje sama s čuvarima. Jedino joj nije palo na pamet da je mogu smaknuti nakon što oslobode Beatriz.

Vrata su se zatvorila, i Maruja je ostala nepomična, ne znajući kuda nastaviti, sve dok nije začula motore u garaži, i trag automobila koji se gubio u noći. Osjećaj ogromne napuštenosti ovladao je njome. Tek se tada sjetila da nisu ispunili obećanje da će joj vratiti televizor i radio da sazna kraj noći. Kućepazitelj je otišao s Beatriz, no njegova je žena obećala nazvati ih da ih joj donesu prije vijesti u pola deset. Nisu došli. Maruja je preklinjala čuvare da joj dopuste gledati televizor iz kuće, ali se ni oni ni kućepazitelj nisu usuđivali prekršiti propise u tako ozbiljnoj stvari. Damaris se pojavila prije isteka dva sata i veselo joj ispričala da je Beatriz sretno stigla kući, i da je bila vrlo pažljiva u izjavama, jer nije rekla ništa što bi nekome moglo naškoditi. Čitava je obitelj, s Albertom, jasno, bila oko nje. Ljudi nisu stali u kuću.

Maruji je ostao crv sumnje da to nije istina. Zahtijevala je da joj donesu posuđeni radio. Izgubila je kontrolu, i suprotstavila se čuvarima ne razmišljajući o posljedicama. Nisu bile teške, jer su bili svjedoci postupanja koje su šefovi iskazali Maruji, i radije su je umirili ponovnim nastojanjem da im posude radio. Kasnije je došao kućepazitelj i dao riječ da su Beatriz ostavili živu i zdravu na sigurnom, i da ju je već cijela zemlja vidjela i čula sa svojom obitelji. No, Maruja je htjela radio da vlastitim ušima čuje Beatrizin glas. Kućepazitelj je obećao donijeti ga, i nije ispunio. U ponoć je, shrvana umorom i bijesom, popila dvije tablete munjevitog barbiturata, i nije se probudila do osam ujutro idućeg dana.

Priča čuvara bila je istinita. Beatriz je dvorištem odvedena do garaže. Polegli su je na dno kola, nesumnjivo džipa, jer su joj morali pomoći da dosegne nogohvat. Spočetka su poskakivala po neravnom putu. I tek što su počela kliziti asfaltiranom cestom, čovjek koji se vozio kraj Beatriz uputio joj je besmislene prijetnje. Shvatila mu je po glasu da je u stanju živaca koje grubost ne uspijeva prikriti, i da nije jedan od šefova koji su bili u kući.

- Dočekati će Vas mnoštvo novinara - rekao je čovjek - . Pa, budite vrlo oprezni. Svaka suvišna riječ može Vašu svast stajati života. Zapamtite da nikada nismo razgovarali s Vama, da nas nikada niste vidjeli, i da je ovo putovanje trajalo više od dva sata.

Beatriz je slušala ove prijetnje u tišini, i mnoge druge za koje se činilo da ih čovjek ponavlja bez potrebe, tek da bi umirio sama sebe. Iz njihovog razgovora u tri glasa otkrila je da ne poznaje nijednog, osim kućepazitelja, koji je jedva zaustio koju. Uzdrhtala je od jeze: još uvijek je bila moguća najmračnija od njenih slutnji.

- Željela bih Vas zamoliti za uslugu - rekla je naslijepo i potpuno vladajući glasom - . Maruja ima problema s cirkulacijom, pa bi joj poslali lijek. Hoćete li se pobrinuti da stigne do nje?

- Potvrdno - rekao je čovjek - . Ne brinite.

- Najljepše Vam zahvaljujem - rekla je Beatriz - . Slijediti ću Vaše upute. Neću Vam naškoditi.

Nastala je duga stanka s pozadinom bučnih automobila, teških kamiona, odlomcima muzike i povicima. Muškarci su šapatom razgovarali među sobom. Jedan se obratio Beatriz.

- Ovdje ima puno patrola - rekao joj je - . Ako nas negdje zaustave reći ćemo da ste Vi moja supruga i kako ste blijedi, možemo reći da Vas vozimo u bolnicu.

Beatriz, već mirnija, nije mogla odoljeti iskušenju da se igra:

- S ovim zavojem na očima?

- Operirali su Vas - rekao je čovjek - . Posjesti ću Vas kraj sebe i zagrliti.

Nemir otmičara nije bio neosnovan. U tom je trenutku gorjelo sedam javnih autobusa u različitim četvrtima Bogote od zapaljivih bombi koje su podmetnule skupine gradskih gerila. Istovremeno je FARC raznio energetske toranj u gradiću Cáqueza, nedaleko od glavnog grada, i pokušavao zaposjesti naselje. Stoga je bilo redarstvenih akcija u Bogoti, no gotovo nezamjetnih. Pa je gradski promet u sedam navečer bio isti kao bilo kojeg četvrtka: gust i bučan, s tromim semaforima, naglim ubrzanjima da se spriječe upadi, i spominjanjima majke. Čak se i u tišini otmičara primjećivala napetost.

- Ostaviti ćemo vas na jednom mjestu - rekao je jedan od njih - . Sidite samo brzo i polagano brojite do trideset. Zatim skinite flastere, hodajte ne osvrćući se, i uzmite prvi taksi koji naiđe.

Osjetila je da joj stavlja u ruke smotanu novčanicu. "Za Vaš taksi - rekao je čovjek - . Pet tisuća." Beatriz ju je stavila u džep hlača, gdje je ne tražeći našla još jednu tabletu za umirenje, i progutala je. Nakon kojih pola sata puta kola su stala. Isti je glas tada rekao konačnu presudu:

- Ako Vam se dogodi da kažete novinarima da ste bili s gospođom Marinom Montoyom, ubiti ćemo gospođu Maruju.

Stigli su. Muškarci su se smeli nastojeći da Beatriz side ne skinuvši zavoj. Bili su tako nervozni da su se gurali jedni pred druge, zapletali se u nalozima i kletvama. Beatriz je osjetila čvrsto tlo.

- Evo - rekla je -. Ovako je dobro.

Pričekala je nepomična na kolniku dok se ljudi nisu vratili u kola i smjesta krenuli. Tek je tada začula da je iza još jedan automobil koji je krenuo istodobno. Nije ispunila zapovijed da broji. Dvaput je zakoračila ispruženih ruku, i shvatila da je vjerojatno nasred ceste. Jednim si je potezom skinula zavoj, i prepoznala četvrt Normandía, jer je nekoć tuda išla u posjet jednoj prijateljici koja je prodavala nakit. Gledala je osvijetljene prozore nastojeći naći neki koji bi joj ulijevao povjerenje, jer nije htjela uzeti taksi osjećajući se tako loše obučena, nego nazvati kući neka dođu po nju. Nije se još odlučila kada se jedan vrlo očuvani žuti taksi zaustavio kraj nje. Vozač, mlad i zgodan, upitao ju je:

- Taksi?

Beatriz je ušla, i tek se unutra dosjetila da jedan tako prigodan taksi ne može biti slučajnost. Međutim joj je uvjerenje da je to posljednja karika njenih otmičara udahnula neobičan osjećaj sigurnosti. Vozač ju je upitao za adresu, i ona ju je rekla šapatom. Nije shvaćala zašto je ne čuje sve dok je nije pitao za adresu po treći put. Tada ju je ponovila prirodnim glasom.

Noć je bila hladna i vedra, s nekoliko zvijezda. Vozač i Beatriz izmijenili su samo nužne riječi, no on je nije gubio iz vida u retrovizoru. Kako su se primicali kući, Beatriz je osjećala semafore sve češće i sporije. Dvije cuadre prije zamolila je vozača da ide polagano ako bi trebali zamesti trag novinarima koje su otmičari najavili. Nije ih bilo. Prepoznala je zgradu, i iznenadila se da joj ne izaziva ganuće koje je očekivala.

Taksimetar je pokazivao sedamsto pesosa. Vozač nije imao za promijeniti pet tisuća, pa je Beatriz ušla u kuću potražiti pomoć, i stari je vratar kriknuo i zagrlio je van sebe. Za beskonačnih dana i užasnih noći zatočeništva Beatriz je zamišljala taj trenutak kao sizmički potres kojim će joj šiknuti sva snaga tijela i duše. Bilo je sasvim suprotno: neka vrst mirnog jezera u kojem je jedva osjećala, polagano i duboko, svoje srce uspavano sedativima. Prepustila je vrtaru brigu za taksi, i pozvonila na stan.

Otvorio joj je Gabriel, mlađi sin. Krik mu se čuo u cijeloj kući: "Mamaaaaa!" Catalina, petnaestogodišnja kćer, dohrlila je vičući i objesila joj se oko vrata. Ali ju je odmah pustila, uplašena.

- Ali mami, zašto tako govoriš?

Bio je to sretan trenutak koji je razbio strahotu. Beatriz će trebati nekoliko dana, usred mnoštva koje ju je posjećivalo, dok ne izgubi naviku govora šapatom.

Čekali su je od jutra. Tri su anonimna poziva - nesumljivo otmičarevih - najavila da će biti oslobođena. Zvali su nebrojeni novinari da bi doznali vrijeme. Iza podneva potvrdio je to Alberto Villamizar, kojeg je Guido Parra telefonski obavijestio. Novine su bile na iglama. Jedna je novinarka nazvala tri minute prije Beatrizinog dolaska, i rekla Gabrielu uvjerenim umirujućim glasom: "Mirno, danas je puštaju." Tek što je spustio slušalicu, zazvonilo je na vratima.

Doktor Guerrero čekao je u stanu Villamizarovih, misleći da će osloboditi i Maruju i da će obje doći tamo. Čekao je uz tri čaše viskija do dnevnika u sedam. Videći da ne stižu povjеровao je da se radi o još jednoj vijesti lažnoj poput tolikih tih dana, i vratio se kući. Obukao je pidžamu, nalio si drugi viski, legao u krevet i okrenuo na Radio Recuerdos da zaspe uz gugutanje bolera. Od kada je počela ta kalvarija, nije više čitao. Već poluuspavan čuo je Gabrielov krik.

Izašao je iz spavaće sobe uzorno samosavladan. Beatriz i on - u braku već dvadeset i pet godina - zagrlili su se bez žurbe, kao na povratku s kratkog puta, i bez suza. Oboje su toliko mislili na taj trenutak, da je dok su ga proživljavali bio poput kazališnog prizora tisuću puta uvježbavanog, kadrog uzbuditi svakog, osim protagonistâ.

Čim je ušla u kuću Beatriz se sjetila Maruje, same i bez vijesti u bijednoj sobi. Nazvala je Alberta Villamizara, i on je sam odgovorio na prvi zvon glasom spremnim na sve. Beatriz ga je prepoznala.

- Bok - rekla mu je -. Ovdje Beatriz.

Shvatila je da ju je brat prepoznao prije nego se predstavila. Čula je dubok i oštar uzdah, poput mačjeg, i odmah pitanje bez ikakve promjene glasa:

- Gdje ste?

- Kod kuće - rekla je Beatriz.

- Sjajno - rekao je Villamizar -. Tamo sam za deset minuta. U međuvremenu ne govorite ni sa kime.

Stigao je točno. Beatrizin ga je poziv zatekao kada se već htio predati. Osim radosti što će vidjeti sestru i dobiti prvu i jedinu izravnu vijest o zatočenoj supruzi, pokretala ga je hitnja da pripremi Beatriz prije nego dođu novinari i policija. Sin Andrés, koji ima neodoljivi poziv za vozača na trkama, odvezao ga je u točnom vremenu.

Duhovi su se smirili. Beatriz je bila u boravku, s mužem i djecom, majkom i dvjema sestrama, koje su željno slušale priču. Albertu se činila blijeda zbog dugog zatvora i mlađa nego ranije, i s izgledom gimnazijalke zbog trenirke, konjskog repa i cipela bez pete. Htjela je zaplakati, no on ju je spriječio, željan vijesti o Maruji. "Budite sigurni da je dobro - rekla mu je Beatriz -. Tamo je teško, ali se podnosi, i Maruja je vrlo hrabra." I odmah je pokušala razriješiti zabrinutost koja ju je mučila već petnaest dana.

- Znaš li Marinin broj telefona? - upitala je.

Villamizar je pomislio da je možda najmanje surovo reći joj istinu.

- Ubili su je - rekao je.

Bol zbog loše vijesti slio se Beatriz sa zakašnjelom stravom. Da je to znala dva sata ranije možda ne bi podnijela put oslobađanja. Plakala je do sitosti. Za to se vrijeme Villamizar pobrinuo da nitko ne uđe dok se ne slože o javnoj verziji otmice koja neće dovesti u opasnost druge otete.

Iz pojedinosti zatočenja mogla se stvoriti predodžba o kući u kojoj je zatvor. Da zaštiti Maruju, Beatriz treba izjaviti za tisak da je put povratka trajao duže od tri sata iz nekog mjesta meke zemlje. Iako je istina druga: stvarna udaljenost, uzbrdica puta, muzika iz zvučnika koja bi krajem tjedna gromila skoro do zore, buka aviona, klima, sve je upućivalo na gradsku četvrt. K tome bi bilo dovoljno ispitati četiri pet svećenika iz tog područja da se otkrije koji je blagoslovio kuću.

Druge su, još grublje greške, otkrivala tragove za pokušaj oružanog napada uz najmanji rizik. Vrijeme bi trebalo biti šest ujutro, nakon promjene smjene, jer se čuvari iz druge smjene kroz noć ne naspavaju dovoljno i padaju shrvani na pod ne brinući za oružje. Drugi je važan podatak zemljopis kuće, osobito dvorišna vrata, gdje bi ponekad vidjele naoružanog stražara, a pas je podmitljiviji nego što daju naslutiti njegovi laveži. Nemoguće je predvidjeti nije li oko kuće i sigurnosni pojas, iako nered unutarnjeg režima nije na to upućivao, no bilo bi to lako provjeriti kada se kuća pronade. Nakon nesreće Diane Turbay vjerovalo se manje nego ikada u uspjeh oružanih oslobađanja, ali ga je Villamizar imao na umu ako dođe do točke kada to bude jedini izlaz. Na svaki način, bila je to možda jedina tajna koju nije podijelio s Rafaelom Pardom.

Ti su podaci Beatriz stvorili sukob savjesti. Obećala je Maruji da neće odati tragove koji bi dopustili pokušaj napada na kuću, no donijela je tešku odluku da ih povjeri bratu, vidjevši da je on svjestan poput Maruje, i nje same, nepogodnosti oružanog rješenja. I još manje sada kada je Beatrizino oslobođenje ukazivalo da je, i pored svih posrtaja, otvoren put pregovorima. I tako je idućeg dana, odmorena, svježja i nakon noći dobrog sna, dala konferenciju za novine u kući svog brata, gdje se jedva moglo kretati usred šume cvijeća. Dala je novinarima i javnom mnijenju stvarnu predodžbu o užasu svog zatočenja, bez ijednog podatka koji bi mogao potaknuti one koji su htjeli djelovati na svoju ruku uz opasnost po Marujin život.

Sljedeće je srijede, uvjerenja da je Maruja već saznala za novu predsjedničku odluku, Alexandra odlučila improvizirati emisiju slavlja. Zadnjih je tjedana, kako je napredovalo pregovaranje, Villamizar napravio značajne promjene u stanu da bi ga oslobođena supruga zatekla po svom ukusu. Premjestili su biblioteku tamo gdje ju je ona željela, promijenili neke komade namještaja, neke slike. Stavili su na vidljivo mjesto konja iz dinastije Tang kojeg je donijela iz Džakarte kao trofej svog života. U zadnji su se čas sjetili da se žalila jer nema dobre tapete u kupaoni, i pohitali ih kupiti. Blistava i preobražena kuća bila je scena naročite TV emisije koja je Maruji dala da upozna novi dekor još prije povratka. Ispala je jako dobro, iako nisu znali ni da li ju je vidjela.

Beatriz se vrlo brzo oporavila. Sačuvala je u svojoj vreći zatočenice odjeću koju je nosila kada je puštena na slobodu, i u njoj je ostao zatvoren otužan miris sobe koji bi je još uvijek iznenada probudio usred noći. Uspostavila je ravnotežu duha suprugovom pomoći. Jedina utvara koja joj je ikada stigla iz prošlosti bio je glas kućepazitelja, jer ju je dvaput nazvao. Prvi put je to bio krik očajnika:

- Lijek! Lijek!

Beatriz je prepoznala glas i krv joj se sledila u žilama, no ostalo joj je daha da bi upitala u istom tonu.

- Koji lijek? Koji lijek?

- Gospodin - povikao je kućepazitelj.

Tada se razjasnilo da je htio ime lijeka koji Maruja uzima za cirkulaciju.

- Vasotón - rekla je Beatriz. I odmah, već pribrana, upitala -: A kako je?

- Ja dobro - odgovorio je kućepazitelj -. Puno hvala.

- Ne Vi - ispravila je Beatriz -. Ona.

- Ah, mirno - rekao je kućepazitelj -. Gospođa je dobro.

Beatriz je spustila slušalicu i briznula u plač s mučninom groznih uspomena: sramotno jelo, svinjac od kupaone, dani vječito jednaki, jeziva samoća Maruje u smradnoj sobi. Ipak su u sportskom dijelu

TV dnevnika ubacili tajanstveni oglas: Uzmite Basotón. Jer promijenili su ortografiju da bi izbjegli da se neki rastreseni laboratorij pobuni zbog korištenja njegova proizvoda u nerazjašnjive svrhe.

Drugi je kućepazitelj poziv, nekoliko tjedana kasnije, bio puno drugačiji. Beatriz je trebalo vremena da prepozna glas promijenjen nekim sredstvom. Ali je stil bio očinski.

- Zapamtite što smo govorili - rekao je -. Vi niste bili s gospođom Marinom. Ni sa kim.

- Mirno - rekla je Beatriz, i spustila slušalicu.

Guido Parra, opijen prvim uspjehom svog truda, navijestio je Villamizaru da je oslobođenje Maruje pitanje tri dana. Villamizar je to prenio Maruji u konferenciji za novine preko radija i televizije. Beatrizine su pak priče o uvjetima zatočenja dale Alexandri sigurnost da njene poruke stižu svome cilju. Tako da je s njom napravila polusatni intervju u kome je Beatriz ispričala sve što je Maruja željela doznati: kako su je oslobodili, kako su joj djeca, kuća, prijatelji, i kakve je nade u slobodu mogla gajiti.

Od tada će raditi emisije sa svim potankostima, o odjeći koju nose, stvarima koje kupuju, posjetima koje primaju. Netko bi rekao: "Manuel je već spekao but". Samo da Maruja zna da je red koji je ostavila u kući nepomučen. Sve je to, koliko se god ispraznim činilo, davalo Maruji poticaja: život se nastavljao.

Međutim su dani protjecali bez novih naznaka oslobađanja. Guido Parra se zaplitao u mutnim razjašnjenja i djetinjastim isprikama; nije se javljao na telefon; nestao je. Villamizar ga je pozvao na red. Parra se izgubio u okolišanju. Rekao je da su se stvari zamrsile zbog novih pokolja koje je policija izvršila u komunama Medellín. Dodao je da je, dok vlada ne stavi točku na te divljačke postupke, bilo čije oslobođenje vrlo teško. Villamizar mu nije dao da završi.

- To nije činilo dio sporazuma - rekao mu je -. Sve se zasnivalo na tome da odluka bude jasna, i sada je. To je dug časti, sa mnom se ne igra.

- Vi ne znate kako je zajebano biti odvjetnik tih tipova - rekao je Parra -. Moj problem nije taj hoću li zaraditi ili ne, već da mi stvar ispadne dobro ili će me ubiti. Pa, što da radim?

- Pojasnimo ovo bez puno priče - rekao je Villamizar -. Što se događa?

- Da dok policija ne zaustavi ubojstva i ne kazni krivce nema nikakve mogućnosti da puste gospođu Maruju. Takva je stvar.

Zasljepljen bijesom, Villamizar je sasuo hrpu psovki protiv Escobara, i zaključio:

- A Vi se izgubite, jer ću Vas inače ja ubiti.

Guido Parra je nestao. Ne samo zbog Villamizarovog divljeg nastupa, već i zbog onog Pabla Escobara, koji mu, čini se, nije oprostio što je pretjerao u svojim ovlastima pregovarača. To je mogao dobro ocijeniti Heranando Santos po stravi s kojom ga je Guido Parra nazvao da mu kaže da ima za njega tako užasno pismo od Escobara da se ne usuđuje ni pročitati mu ga.

- Taj je čovjek lud - rekao mu je -. Nitko ga ne može smiriti, a meni ne preostaje drugo nego odmagliti.

Hernando Santos, svjestan da će ta odluka prekinuti njegovu jedinu vezu s Pablom Escobarom, nastojao ga je nagovoriti da ostane. Bilo je uzalud. Zadnja je usluga za koju ga je zamolio Guido Parra bila da mu nabavi vizu za Venecuelu i pobrine se da njegov sin maturira na Modernoj gimnaziji u Bogoti. Po glasinama nikada potvrđenima vjeruje se da se otišao skloniti u jedan samostan u Venecueli gdje je imao sestru redovnicu. Nije se više čulo za njega, sve dok nije nađen mrtav u Medellín, 16. travnja 1993, zajedno sa sinom maturantom, u prtljažniku nekog automobila bez tablica.

Villamizaru je trebalo vremena da se oporavi od užasnog osjećaja poraza. Ojađivalo ga je kajanje što je povjerovao Escobaru na riječ. Mislio je da je sve izgubljeno. Za vrijeme pregovora držao je u tijeku doktora Turbaya i Hernanda Santosa, koji su također ostali bez kontakta s Escobarom. Vidjeli bi se gotovo svakodnevno, i on im nije više govorio o teškoćama već o vijestima koje su ih ohrabrivale. Provodio je duge sate s bivšim predsjednikom, koji je podnio smrt svoje kćeri s potresnim stoicizmom: zatvorio se u sebe i odbio davati bilo kakve izjave: postao je nevidljiv. Hernando je Santos, čija se jedina nada u sinovo oslobođenje temeljila na Parrinom posredovanju, pao u duboko stanje poraza.

Ubojstvo je Marine, a osobito surov način na koji je potraživano i oglašeno, izazvalo neizbježno razmišljanje o tome što dalje. Sva je mogućnost posredovanja na način Znamenitih bila iscrpljena, međutim se nijedan drugi posrednik nije činio djelotvornim. Dobra volja i posredni postupci bili bi besmisleni.

Svjestan svog položaja, Villamizar se izjadao Rafaelu Pardu. "Zamislite si kako se osjećam - kazao mu je -. Escobar je križni put i moj i moje obitelji svih ovih godina. Prvo mi prijete. Zatim izvrši na mene atentat iz kojeg se čudom spasim. I dalje mi prijete. Ubije Galána. Otme moju gospođu i sestru i sada traži da mu branim njegova prava." Međutim je to bio jalov odušak, jer je kocka već bila bačena:

jedini je siguran put za oslobođenje otetih bio otići potražiti lava u njegovu jazbinu. Jasnije rečeno: jedino što mu je preostalo za učiniti - i neodložno - bilo je odletjeti u Medellín i pronaći Escobara gdje god bio da rasprave stvar licem u lice.

8

Nevolja je bila u tome kako naći Pabla Escobara u gradu raspetom nasiljem. U prva je dva mjeseca godine 1991. počinjeno tisuću dvjesto ubojstava - dvadeset dnevno - i po jedan pokolj svakih četiri dana. Dogovorom je gotovo svih oružanih skupina odlučeno najsiroviji nalet gerilskog terorizma u povijesti zemlje, a Medellín je bio središte urbane akcije. Četrsto pedeset i sedam policajaca ubijeno je za malo mjeseci. DAS je ustvrdio da je dvije tisuće osoba iz komuna u službi Escobara, i da su mnogi od njih maloljetnici koji žive od lova na policajce. Po svakom su mrtvom časniku primali pet milijuna pesosa, po djelatniku milijun i pol, i osamsto tisuća po svakom ranjenom. 16. veljače 1991. poginula su tri podčasnika i osam djelatnika policije u automobilu raznijetom s sto pedeset kilograma dinamita ispred arene za borbu s bikovima u Medellín. Usput je usmrćeno devet civila i ranjeno drugih sto četrdeset i troje koji nisu imali nikakve veze s ratom.

Elitni je korpus, zadužen za frontalnu borbu s narkomafijom, označio Pablo Escobar kao utjelovljenje svih zala. Stvorio ga je predsjednik Virgilio Barco 1989, očajan zbog nemogućnosti utvrđivanja točnih odgovornosti u tijelima tako velikima kao što su vojska i policija. Zadatak njegovog uobličavanja povjerio je policiji da bi vojsku držao što je dalje moguće od škodljivih isparavanja narkomafije i paravojnih skupina. Spočetka ih nije bilo više od tristo, s posebnim eskadronom helikoptera na raspolaganju, uvježbanih od Special Air Service (SAS) britanske vlade.

Novo je tijelo započelo djelovati u središnjem području rijeke Magdalene, u središtu zemlje, za vrhunca moći paravojnih skupina koje su stvorili veleposjednici za borbu protiv gerila. Kasnije se izdvojila skupina obučena za urbane operacije, i utvrdila se u Medellín kao slobodno legijsko tijelo odgovorno jedino Nacionalnoj policijskoj upravi u Bogoti, bez posredničkih karika, i koje po samoj svojoj prirodi nije odveć brižljivo u granicama svojih ovlasti. To je među delikventima posijalo zabunu, a isto tako među mjesnim vlastima koje su nerado prihvatile autonomnu silu koja izmiče njihovoj vlasti. Izručljivi su se žestoko borili protiv njih, i krivili ih kao počinitelje najraznovrsnijih povreda ljudskih prava.

Žitelji Medellínina znali su da nisu neutemeljene sve te prijave Izručljivih o ubojstvima i nepravdama redarstva, jer gledali su ih na ulicama, iako većinom ne bi slijedilo službeno priznanje. Narodne i međunarodne organizacije za zaštitu ljudskih prava bunile su se, a vlada nije imala uvjerljivih odgovora. Tek je mjesecima kasnije odlučila zaustaviti provale bez prisustva djelatnika Državnog odvjetništva uz nužnu birokratizaciju akcija.

Pravosuđe je malo što moglo učiniti. Suci i magistrati, čije su mršave plaće jedva dostajale za život, no ne i za školovanje njihove djece, dovedeni su u bezizlaznu dvojbu: ili će ih ubiti ili će se prodati narkomafiji. Vrijedno je divljenja i potresno da su mnogi radije izabrali smrt.

Možda je najkolumbijskije toga stanja bila zapanjujuća sposobnost žitelja Medellínina da se priviknu na sve, dobro i loše, s moći obnove koja je najokrutniji izraz strahote. Većina kao da nije bila svjesna da živi u gradu koji je odvijek bio najljepši, najaktivniji, najgostoljubljuviji u zemlji, a koji se tih godina pretvorio u jedan od najopasnijih na svijetu. Gradski je terorizam do tada bio stran sastojak u stoljetnoj kulturi nasilja Kolumbije. Same su ga povijesne gerile - koje su se već počele služiti njime - ranije s pravom osudile kao nezakonit oblik revolucionarne borbe. Naučilo se živjeti sa strahom od onoga što se zbiva, no ne i s nesigurnošću zbog onoga što bi se moglo dogoditi: eksplozija koja bi raznijela djecu u školi, ili avion raspadnut u samom letu, ili rasprsnuće povrća na tržnici. Košmar bombi koje su ubijale nedužne i anonimne prijetnje telefonom nadmašile su svaki drugi činitelj nemira u svakodnevnom životu. Međutim, gospodarsko stanje Medellínina nije, u statističkim okvirima, narušeno.

Ranijih su godina narkomafijaši bili u modi po svojoj fantastičnoj aureoli. Uživali su potpunu nepovredivost, čak i izvjestan pučki prestiž, zbog milosrdnih djela činjenih u četvrtima gdje su proveli svoja djetinstva marginalaca. Da ih je tko poželio uhititi, mogao je poslati po njih uličnog policajca. No, dobar ih je dio kolumbijskog društva prihvaćao sa znatiželjom i zanimanjem koji su bili suviše nalik na zadovoljstvo. Političari, industrijalci, trgovci, novinari, čak i sitne ribe, prisustvovali su vječitoj veselici na hacijendi Nápoles, u blizini Medellínina, gdje je Pablo Escobar držao zološki vrt sa žirafama i vodenim konjima od krvi i mesa dovedenima iz Afrike, i na čijim je ulaznim vratima, poput narodnog spomenika, bio izložen aviončić u kojem je izvezen prvi tovar kokaina.

Bogatstvom i tajnovitošću, Escobar je ostao gazda kuće i pretvorio se u legendu koja je svime upravljala iz prisjenka. Njegove savršeno oprezne poruke uzoritog stila naposljetku su toliko nalikovale istini da su ih miješali s njom. Na vrhuncu moći podignuti su oltari s njegovim portretom i

svijećama u komunama Medellína. Vjerovalo se da čini čuda. Nijedan Kolumbijac u čitavoj povijesti nije imao ni koristio toliko dara kao on za uvjetovanje javnog mnijenja. Nijedan nije imao veću moć potkupljivosti. Najviše uznemiruje i najrazornije je u njegovoj osobnosti to što mu je sasvim nedostajalo blagosti u razlikovanju dobra i zla.

To je bio nevidljivi i pretpostavljeni čovjek kojeg je Villamizar sredinom veljače naumio pronaći da mu vrati suprugu. Najprije je potražio vezu s tri brata Ochoa u strogo čuванom zatvoru u Itagüíu. Rafael Pardo mu je - u dogovoru s predsjednikom - dao zeleno svjetlo, ali ga je podsjetio na ograničenja: njegovo djelovanje nije pregovor u ime vlade već istraživanje. Kazao mu je da ne može sklopiti nijedan sporazum u zamjenu za ustupke od strane vlade, ali nju zanima predaja Izručljivih u okviru politike podvrgavanja. Polazeći od te nove zamisli dosjetio se promijeniti i perspektivu svog djelovanja, pa se neće usredotočiti na oslobađanje taoca - kao do tada - već na predaju Pabla Escobara. Oslobođenje će biti jednostavna posljedica.

Tako je započela druga Marujina otmica i drugačiji rat za Villamizaru. Moguće je da ju je Escobar kanio pustiti zajedno s Beatriz, ali mu je tragedija Diane Turbay morala pomesti planove. Osim što je snosio krivnju za smrt koju nije naredio, Dianino ubojstvo bilo je za njega porazno, jer mu je oduzelo figuru neprocjenjive vrijednosti i konačno mu zamrsilo život. K tome se tada djelovanje policije zaoštrilo takvom snagom da ga je natjeralo zaroniti do dna.

Nakon Marinine smrti, ostali su mu Diana, Pacho, Maruja i Beatriz. Da je tada odlučio nekoga ubiti, možda bi to bila Beatriz. Kada je Beatriz oslobođena a Diana umrla, ostali su mu dvoje: Pacho i Maruja. Možda bi radije sačuvao Pacha zbog vrijednosti zamjene, no Maruja je stekla nepredviđenu i neizračunljivu cijenu zbog Villamizarove upornosti da održi dodire živima dok vlada ne odluči donijeti izričitu odluku. I Escobaru je od tada posljednja slamka spasa bilo Villamizarovo posredništvo, a moglo ga je zajamčiti jedino zadržavanje Maruje. Bili su osuđeni jedan na drugoga.

Villamizar je najprije posjetio gospođu Nydiu Quintero kako bi doznao potankosti njenog iskustva. Zatekao ju je velikodušnu, odlučnu, u tihoj crnini. Pričala mu je o razgovorima s braćom Ochoa, sa starim patrijarhom, s Fabiom u zatvoru. Činilo se da je prihvatila groznu smrt svoje kćeri, i nije je spominjala zbog boli ni osvete već da bude korisna za postizanje mira. U tom je duhu dala Villamizaru pismo za Pabla Escobara u kome je izrazila želju da Dianina smrt posluži tome da nijedan drugi Kolumbijanac ne osjeti bol koji ona osjeća. Na početku je priznala da vlada ne može zaustaviti provale protiv delikvenata, ali da može izbjeći pokušaje oslobađanja taoca, jer njihove obitelji znaju, vlada zna i svi znaju da ako u nekoj provali nalete na otete, može doći do nepopravljive tragedije, kao što se već dogodilo njenoj kćeri. "Stoga dolazim pred Vas - govorilo je pismo - preklinjati Vas srcem preplavljenim bolom, oprostajem i dobrotom, da oslobodite Maruju i Francisca." I završavalo začudnom molbom: "Dajte mi za pravo da Vi niste željeli da Diana umre." Nekoliko je mjeseci kasnije Escobar u zatvoru dao do znanja koliko je zapanjen što mu je Nydia napisala ono pismo bez optužbi i mržnje. "Boli me - napisao je Escobar - što nisam smogao hrabrosti da joj odgovorim."

Villamizar se uputio u Itagüí posjetiti tri brata Ochoa, s Nydijinim pismom i nepisanim ovlastima od vlade. Pratila su ga dva pratitelja DAS-a, a policija ih je u Medellínu pojačala s drugih šest. Našao je Ochoe tek smještene u strogo čuванom zatvoru s tri stupnjevana nadzora, spora i ponavljana, i čiji su zidovi od gola čerpića podsjećali na nedovršenu crkvu. Pusti hodnici, uske stepenice s ogradama od žutih cijevi, alarmi izloženi pogledima, završavali su u dvorani na trećem katu gdje su tri brata Ochoa odbrojavala godine svojih kazni proizvodeći krasote remenara: sedla i najraznovrsniju konjsku opremu. Tamo je bila čitava obitelj: sinovi, svaci, sestre. Martha Nieves, najživlja, i Maria Lía, žena Jorgea Luisa, ukazivale su čast uzornom gostoljubivošću pučana.

Dolazak se poklopio s vremenom objeda, i posužen je u otvorenoj nastambi u dnu dvorišta, s plakatima filmskih glumaca na zidovima, stručnom opremom za tjelovježbu i jedaćim stolom za dvanaest osoba. Jelo je zbog sigurnosti pripremano na obližnjoj hacijendi La Loma, službenom boravištu obitelji, i toga su dana imali zamamne uzorke kreolske kuhinje. Dok su jeli govorilo se samo o hrani, kao što je običaj u Antioquiji.

Nakon jela je, uz ustaljeni obred obiteljskog savjeta, započet dijalog. Nije bilo tako lako kako se moglo naslutiti po skladu objeda. Započeo ga je Villamizar na svoj polagan, proračunat, izričit način, koji ostavlja malo prostora za pitanja jer sve kao da je unaprijed utvrđeno. Potanko je izvijestio o pregovorima s Guidom Parrom i o njihovom nasilnom razvrgnuću, i završio uvjerenjem da samo izravni dodir s Escobarom može spasiti Maruju.

- Nastojmo zaustaviti ovo divljaštvo - rekao je -. Razgovarajmo umjesto da činimo još više grešaka. Za početak, znajte da nema ni najmanje mogućnosti da ih pokušamo oružano osloboditi. Radije bih razgovarao, znao što se događa, što kane.

Jorge Luis, najstariji, preuzeo je riječ. Pričao je o oskudicama obitelji u zbrci prljavog rata, o uzrocima i teškoćama svoje predaje, i o nepodnošljivoj zabrinutosti da Ustavotvorna neće zabraniti ekstradiciju.

- Ovo je bio vrlo težak rat za sve nas - rekao je -. Ne možete ni zamisliti što smo propatili, što je propatila obitelj, prijatelji. Svašta nam se događalo.

Dao je jasne podatke: Martha Nieves, njegova sestra, oteta; Alonso Cárdenas, njegov svak, otet i ubijen 1986; Jorge Iván Ochoa, njegov ujak, otet 1983, i njegovi bratići Mario Ochoa i Guillermo León Ochoa, oteti i ubijeni.

Villamizar se, pak, nastojao prikazati podjednakom žrtvom rata kao i oni, i predočiti im da će ono, što se ubuduće bude događalo, svi isto plaćati. "Ni ja nisam ništa bolje prošao - kazao je -. Izručljivi su me pokušali ubiti 86, morao sam otići na drugi kraj svijeta i do tamo su me slijedili, a sada mi otimaju suprugu i sestru." Međutim se nije žalio, već stavljao na razinu sugovornika.

- To je zloraba - zaključio je -, i već je vrijeme da se počnemo razumjevati.

Samo su oni govorili. Ostatak je obitelji slušao u tužnoj tišini sprovoda, dok su žene opsjedale posjetitelja pažnjama ne uplićući se u razgovor.

- Mi ne možemo ništa učiniti - rekao je Jorge Luis -. Ovdje je bila gospođa Nydia. Razumjeli smo njezin položaj, ali smo joj rekli isto. Ne želimo probleme.

- Dok rat traje, svi ste u opasnosti, čak i unutar ova četiri oklopljena zida - bio je uporan Villamizar -. Naprotiv, da sada završi, imali biste svog tatu i mamu, i cijelu svoju obitelj nedirnutu. To se neće dogoditi dok se Escobar ne preda pravdi i Maruja i Francisco ne vrate živi i zdravi svojim kućama. Budite sigurni da ćete, ako ih ubiju, platiti i Vi, i Vaše obitelji, i svi drugi.

U tri su duga sata razgovora i jedan i drugi pokazali moć samosavladavanja u stizanju do samog ruba ponora. Villamizar je cijenio u Ochoi njegov pučki realizam. Ochoinih se dojmio izravan i iskren način na koji je posjetitelj razglabao o temama. Živjeli su u Cúcuti - Villamizarevom rodnom kraju -, poznavali puno ljudi odande i dobro se s njima razumjeli. Pri kraju su se uključila i druga dva Ochoe, a Martha Nieves je unosila opuštenost kreolskim šalama. Muškarci su se doimali odlučni u odbijanju ulaznja u rat u kojem se već osjećaju van opasnosti, ali su malo pomalo postajali promišljeniji.

- Dobro onda - zaključio je Jorge Luis -. Mi ćemo poslati Pablu poruku i reći mu da ste bili ovdje. No, savjetujem Vam da govorite s mojom tatom. Nalazi se na hacijendi La Loma i biti će mu jako drago razgovarati s Vama.

Tako je Villamizar otišao na hacijendu s cijelom obitelji, i samo dva pratitelja koje je doveo iz Bogote, jer se Ochoinima činio prenapadan takav aparat sigurnosti. Stigli su do ulaznih vrata, i hodali oko kilometar do kuće po stazi razgranatih i vrlo njegovanih stabala. Nekoliko ljudi bez oružja na vidiku prepriječili su pratnji put i pozvali ih da promijene smjer. Nastao je trenutak napetost, ali su oni iz kuće umirili strance dobrim načinom i još boljim razlozima.

- Hodite i pojedite nešto s nama - rekli su im -, jer doktor mora razgovarati s don Fabiom.

Na kraju drvoreda bio je zaravanak i u dnu velika i uredna kuća. Na terasi s pogledom na pašnjake sve do obzorja, stari je patrijarh čekao posjetitelje. Uz njega je bio ostatak obitelji, sve žene i gotovo sve u crnini za umrlima u ratu. Iako je bilo vrijeme popodnevnog počinka, pripremili su svu silu stvari za jesti i piti.

Villamizar je kod pozdrava shvatio da don Fabio već ima potpun izvještaj o razgovoru u zatvoru. To je skratilo uvode. Villamizar se ograničio na ponavljanje da bi zaoštrenje rata moglo još puno naškoditi njegovoj obitelji, brojnoj i naprednoj, a koja nije optužena za ubojstva ni terorizam. Za sada su mu tri sina van opasnosti, no budućnost je nepredvidiva. Stoga bi se njih najviše trebalo ticati postizanje mira, a to neće biti moguće dok se Escobar ne povede za primjerom njegovih sinova.

Don Fabio je slušao sa spokojnom pažnjom, odobravajući lakim kimanjem glave ono što je smatrao točnim. Zatim je, rečenicama kratkim i jezgrovitim poput epitafa, u pet minuta kazao što misli. Što god da se učini - rekao je - na kraju će se uvijek vidjeti da nedostaje najvažnije: razgovarati s Escobarom osobno. "Stoga je najbolje početi otuda", rekao je. Mislio je da je Villamizar pogodan za to, jer je Escobar vjerovao samo ljudima čija riječ zlata vrijedi.

- A Vaša je takva - zaključio je don Fabio -. No, treba mu to dokazati.

Posjet je počeo u zatvoru u deset ujutro i završio na La Lomi u šest popodne. Njime je probijen led između Villamizara i Ochoinih za zajednički naum - utvrđen s vladom - da se Escobar preda pravdi. To je uvjerenje ohrabrilu Villamizara da prenese svoje dojmove predsjedniku. No, stigavši u Bogotu, zatekao je lošu vijest da je i predsjednik osjetio na vlastitoj koži bol zbog otmice.

Tako je i bilo: Fortunata Gaviriu Botera, njegovog bratića i najdražeg prijatelja iz djetinjstva, ugrabili su na njegovom posjedu u Pereiri četvorica zakukuljivenih s puškama. Predsjednik nije otkazao dogovor s područnom upravom otoka San Andrés, i otišao je u petak popodne još ne utvrdivši jesu li mu bratića oteli Izručljivi. U subotu ujutro je uranio roniti, i kada je izašao na površinu, kazali su mu

da su Fortunata ubili otmičari - ne narkomafijaši - i sahranili ga krišom i bez kovčega na otvorenom polju. Autopsijom se otkrilo da ima zemlje u plućima, što je protumačeno kao znak da su ga otmičari živog zakopali.

Prvi je predsjednikov poriv bio otkazati područno vijeće i smjesta se vratiti u Bogotu, no liječnici su ga spriječili. Nije bilo preporučljivo letjeti prije nego prođu dvadeset i četiri sata nakon što je sat vremena bio na šezdeset stopa dubine. Gaviria je poslušao, i zemlja ga je vidjela na televiziji kako predsjedava vijeće najžalobnijeg lica. Ali je u četiri popodne prečuo liječnički savjet i vratio se u Bogotu organizirati sprovod. Puno kasnije, prisjećajući se tog dana kao jednog od najtežih svog života, rekao je zajedljivo:

- Bio sam jedini Kolumbijanac koji nije imao predsjednika pred kime bi se žalio.

Čim je završio objed s Villamizarom u zatvoru, Jorge Luis Ochoa poslao je Escobaru pismo da bi mu sklonio duh u korist predaje. Ocrtao mu je Villamizar kao ozbiljnog čovjeka iz Santandera kome se moglo vjerovati. Escobarov odgovor bio je trenutnan: "Recite tom kurvinom sinu da mi se ne obraća". Villamizar je to doznao preko telefonskog poziva Marthe Nieves i Marie Lía, koje su ga, međutim, zamolile da se vrati u Medellín i nastavi tražiti put. Toga je puta otišao bez pratnje. Uzeo je taksu u zračnoj luci do hotela Intercontinental, i za petnaestak minuta ga je pokupio vozač Ochoinih, dvadesetogodišnji pučanin, simpatičan i podrugljiv, koji ga je dugo promatrao u retrovizoru. Naposljetku je upitao:

- Jeste li jako uplašeni?

Villamizar mu se nasmiješio u ogledalu.

- Mirno, doktore - nastavio je mladić. I dodao s dobrim zrcem ironije -: Uz nas Vam se ništa neće dogoditi. Kako Vam pada ne pamet!

Šala je ulila Villamizaru sigurnost i povjerenje koje nije izgubio ni u jednom trenutku za svih putovanja koja će kasnije poduzeti. Nikada nije saznao prate li ga, čak ni u naprednijem stadiju, no uvijek se osjećao u sjeni nadnaravne moći.

Escobar naizgled nije osjećao da Villamizaru nešto duguje zbog odluke koja mu je otvorila siguran put protiv izručenja. Sa svojim je milimetarskim računima tvrde škrtice nesumljivo smatrao da je usluga plaćena oslobođenjem Beatriz, ali je povijesni dug i dalje netaknut. Međutim su Ochoini mislili da Villamizar treba biti uporan.

Stoga se nije obazirao na uvrede, i naumio je ići dalje. Ochoini su mu davali podršku. Vratio se dva tri puta i zajedno su smislili strategiju djelovanja. Jorge Luis napisao je Escobaru novo pismo iznoseći da su jamstva za njegovu predaju dana, i da će se poštovati njegov život i ni zbog kojeg razloga neće biti izručen. Escobar nije odgovorio. Tada su odlučili da mu sam Villamizar napismeno objasni svoj položaj i prijedlog.

Pismo je napisano 4. ožujka u ćeliji Ochoinih, uz pomoć Jorge Luisa, koji je govorio što se pristoji, a što bi moglo biti neprikladno. Započeo je priznajući da je poštovanje ljudskih prava temeljno za postizanje mira." Međutim se ova činjenica ne može poreći: osobe koje krše ljudska prava nemaju bolju ispriku što to i dalje čine, nego ukazuju na isto kršenje od strane drugih." Što je priječilo djelovanje obje strane, i sve što je on sam polučio u tom smislu u mjesecima borbe za oslobođenje supruge. Obitelj Villamizar je žrtva upornog nasilja, za koje nimalo nije odgovorna: atentat na njega, ubojstvo svastinog supruga Luisa Carlosa Galána, i otmica njegove supruge i sestre. "Moja svast Gloria Pachón de Galán i ja - dodao je - ne shvaćamo i ne možemo prihvatiti tolike neopravdane i nerazumljive napadaje." Naprotiv je oslobođenje Maruje i drugih novinara neophodno za prolaženje puta do istinskog mira u Kolumbiji.

Escobarov je odgovor, dva tjedna kasnije, počinjao udarcem biča: "Cijenjeni doktore, jako mi je žao, no ne mogu Vam udovoljiti." Odmah je tražio pažnju zbog vijesti da će neki vladini članovi Ustavotvorne, uz privolu obitelji otetih, predložiti da se pitanje ekstradicije ne dotiče dok ovi ne budu pušteni na slobodu. Escobar je to smatrao neprikladnim budući da se otmice nisu mogle uzeti kao vršenje pritiska na članove Ustavotvorne budući da su izvršene prije njihovog izbora. U svakom si je slučaju dopustio izreći dojmljivu opomenu: "Sjetite se, doktore Villamizar, da je ekstradicija već pobrala mnoge žrtve, i dodati im dvije nove ne bi mnogo izmijenilo tijek događaja ni borbu koja se razvija."

Bila je to usputna opomena, jer Escobar nije više spominjao izručenje kao razlog rata nakon što ga je predsjednička odluka ostavila bez tla za one koji se predaju, i usredotočio se na pitanje povreda ljudskih prava od strane posebnih snaga koje se bore protiv njega. Bila je to vrhunska taktika: osvojiti tlo djelomičnim pobjedama, i nastaviti rat iz drugih povoda koje može umnožavati u beskonačnost bez nužnosti da se preda.

U pismu se, zapravo, pokazao uviđavan u smislu da je Villamizarov rat jednak onome koji on vodi kako bi zaštitio svoju obitelj, no zahtijevao je i ustrajao još jednom na tome da je Elitni korpus ubio četristotinjak mladića iz medellínskkih komuna i nitko ga nije pozvao na odgovornost. Te su akcije, pisao je, opravdavale otmicu novinara kao sredstvo pritiska na kažnjavanje odgovornih policajaca. Bio je međutim iznenađen što nijedan javni službenik nije pokušao izravno općiti s njim u svezi otmica. U svakom slučaju, zaključio je, pozivi i molbe da se oslobode taoci biti će uzaludni, jer je u igri život obitelji i prijatelja Izručljivih. I završio: "Ako vlada ne posreduje i ne sasluša naše postavke, pristupiti ćemo smaknuću Maruje i Francisca, u to uopće ne sumnjajte."

Pismo je pokazalo da Escobar traži kontakte s javnim službenicima. Njegova predaja nije bila odbačena, ali će biti skuplja nego što se moglo i zamisliti, i bio je spreman naplatiti je bez sentimentalnih popusta. Villamizar je to shvatio, i tog je istog tjedna posjetio predsjednika republike i obavijestio ga o svemu. Predsjednik se ograničio na pažljivo slušanje.

Villamizar je posjetio tih dana i državnog odvjetnika nastojeći pronaći drugi način postupanja unutar nove situacije. Posjet je bio vrlo plodonosan. Državni mu je odvjetnik najavio da će krajem tog tjedna objaviti izvještaj o smrti Diane Turbay, u kojem poziva na odgovornost policiju jer je djelovala samovoljno i nerazborito, i podiže optužnicu protiv tri časnika Elitnog korpusa. Otkrio mu je da je ispitao i jedanaest djelatnika optuženih od Escobara pod pravim imenom, i podigao optužnicu protiv njih.

Ispunio je. Predsjednik republike primio je 3. travnja prosudbu Državnog odvjetništva o događajima u kojima je umrla Diana Turbay. Akcija je - stoji u prosudbi - pokrenuta 23. siječnja kada su obavještajne službe policije u Medellínú primile anonimne pozive općeg značaja o prisustvu naoružanih ljudi u gornjem dijelu gradića Copacabane. Kretanje je bilo usredotočeno - prema pozivima - na područje Sabanete, a osobito na posjede Villa del Rosario, La Bola i Alto de la Cruz. Najmanje se iz jednog poziva dalo razumjeti da tamo drže otete novinare, i da bi čak mogao biti i Doktor. To jest: Pablo Escobar. Taj je podatak spomenut u raščlambi koja je poslužila kao osnova za djelovanje slijedećeg dana, no ne i vjerojatnost da se tamo nalaze oteti novinari. General major Miguel Gómez Padilla, načelnik Nacionalne policije, izjavio je da je 24. siječnja popodne obaviješten da će se narednog dana ostvariti akcija provjere, traženja i pretresa, " i moguće hvatanje Pabla Escobara i skupine narkomafijaša." No, naizgled, ni tada nije spomenuta mogućnost nalaženja dva posljednja taoca, Diane Turbay i Richarda Becerre.

Akcija je započela u jedanaest ujutro 25. siječnja, kada je iz škole Carlos Holguín u Medellínú izašao kapetan Jairo Salcedo García sa sedam časnika, pet podčasnika i četrdeset djelatnika. Sat kasnije izašao je kapetan Eduardo Martínez Solanilla s dva časnika, dva podčasnika i šezdeset i jednim djelatnikom. U prosudbi je naznačeno da u odgovarajućoj službi nije zapisan izlazak kapetana Helmera Ezequiela Torresa Vele, zaduženog za akciju na posjedu La Bola, gdje su zapravo bili Diana i Richard. Ali je u kasnijem izlaganju pred Državnim odvjetništvom, sam kapetan potvrdio da je izašao u jedanaest ujutro sa šest časnika, pet podčasnika i četrdeset djelatnika. Za cijelu su operaciju određena četiri helikoptera opremljena artiljerijom.

Provale u Villu del Rosario i Alto de la Cruz izvršene su bez zapreka. Oko jedan popodne poduzeta je akcija na La Boli. Potporučnik Iván Díaz Álvarez rekao je da je silazeći sa zaravni na kojoj ga je ostavio helikopter, začuo detonacije na obronku planine. Trčeći u tom smjeru, uspio je vidjeti desetak ljudi s puškama i mitraljezima koji su trkom bježali. "Pričekali smo tamo nekoliko minuta kako bismo vidjeli odakle dolazi napad - izjavio je potporučnik - i tada začuli sasvim odozdo neku osobu koja je molila za pomoć." Potporučnik je kazao da je pohitao prema dolje i naišao na čovjeka koji mu je doviknuo: "Molim Vas, pomozite mi". Podporučnik je i sam povikao: "Stanite. Tko ste Vi?" Čovjek je odgovorio da je on Richard, novinar, i da treba pomoć jer je tamo ranjena Diana Turbay. Podčasnik je rekao da je tada, ne znajući zašto, izustio rečenicu: "Gdje je Pablo?" Richard mu je odgovorio: "To ne znam. Ali molim Vas, pomozite mi". Tada mu je vojnik prišao sa svim oprezom, i na mjestu se se pojavili ljudi iz njegove skupine. Podporučnik je zaključio: "Za nas je bilo iznenađenje naći tamo novinare jer to nije bio naš cilj".

Izvještaj o tom susretu podudara se gotovo točku po točku s onim koji je Richard Becerra podnio Državnom odvjetništvu. Kasnije je proširio svoju izjavu u smislu da je vidio čovjeka koji je pucao na njega i Dianu, stojeći, s obje ruke prema naprijed i ulijevo, i na približnoj udaljenosti od petnaestak metara. "Kada su pucnji prestali odjekivati - zaključio je Richard -, ja sam se već bacio na pod."

U pogledu jedinog projektila koji je izazvao Dianinu smrt, balističkim je ispitivanjem pokazano da je ušao kroz lijevo područje ileuma i slijedio prema gore i udesno. Svojstva mikroloških oštećenja pokazala su da se radi o projektilu velike

brzine, od dvije do tri tisuće stopa po sekundi, ili tri puta veće od brzine zvuka. Nije ga bilo moguće obnoviti, jer se raspao u tri dijela, čime mu je smanjena težina i izmijenjen oblik, i sveden je na nejednoliku krhotinu koja je nastavila put izazivajući uništenja bitno smrtonosne prirode. Gotovo je sigurno da se radilo o metku kalibra 5.56, možda ispaljenom iz puške sličnih tehničkih uvjeta, ako ne i istih, austrijskom AUG-u koji je pronađen na mjestu događaja, a koji ne ulazi u propisanu opremu policije. U izvještaju nekropsije je kao usputna napomena stajalo: "Dianino životno očekivanje računalo se u još petnaest godina".

Najtajanstvenija je činjenica akcije bilo prisustvo civila zavezanog liscicama koji je putovao u istom helikopteru koji je ranjenu Dianu prenio do Medellín. Dva su djelatnika policije bila suglasna da je to bio čovjek izgledom seljak, star trideset pet do četrdeset godina, tamne puti, kratke kose, pokrupan, visok metar sedamdeset ili manje, koji je toga dana nosio platnenu kapu. Izjavili su da su ga uhitili tijekom operacije, i nastojali ga identificirati kada je počela pucnjava, tako da su mu morali staviti lisice i odvesti ga do helikoptera. Jedan je djelatnik dodao da ga je ostavio u rukama svog potporučnika, koji ga je ispitivao u njihovom prisustvu i pustio ga na slobodu blizu mjesta gdje su ga našli. "Gospodin nije s tim imao veze - rekli su - jer su pucnji odjekivali dolje, a on je bio gore s nama." Tim je iskazom poricano da je u helikopteru bilo civila, ali je posada tvrdila suprotno. Neke su izjave bile određenije. Prvi časnik, Luis Carlos Ríos Ramírez, artiljerski tehničar helikoptera, nije dvojio da je čovjek bio ukrcan, i vraćen tog istog dana na područje akcije.

Tajna je trajala 26. siječnja, kada se pojavio leš takozvanog Joséa Humberta Vázqueza Munozu u gradiću Girardota, blizu Medellín. Umro je zbog devet hitaca

od 9mm u grudima i dva u glavu. U arhivu obavještajne službe imao je bogati dosje kao član medellinskog kartela. Istražitelji su obilježili njegovu fotografiju s brojem pet, pomiješali je s drugima prepoznatih delikvenata, i pokazali ih onima koji su bili zarobljeni s Dianom Turbay. Hero Buss je rekao: "Ne prepoznajem nijednoga, ali mislim da osoba na slici broj pet ima neke sličnosti s plaćenikom kojeg sam vidio nekoliko dana nakon otmice." I Azucena Liévano je izjavila da čovjek na slici broj pet, ali bez brkova, nalikuje na jednog koji je bio u noćnoj smjeni u kući u kojoj su Diana i ona provele prve dane otmice. I Richard Becerra je prepoznao broj pet kao čovjeka koji je bio u helikopteru zavezan liscicama, no pojasnio je: "Čini mi se po obliku lica, ali nisam siguran". I Orlando Acevedo ga je prepoznao.

Naposlijetku je supruga Vázqueza Munozu prepoznala leš, i rekla u izjavi pod prisegom da je dana 25. siječnja 1991. u osam ujutro njen muž izašao iz kuće potražiti taksi, kada su ga na ulici zgrabila dva motorizirana obučena u policajce i dva obučena u civile i stavila ga u neka kola. On ju je dospio pozvati krikom: "Ana Lucía". Ali su ga već odvezli. Ta se izjava, međutim, nije mogla uzeti u obzir, jer nije bilo drugih svjedoka otmice.

"U zaključku - pisalo je u izvještaju -, i imajući na umu sakupljene dokaze, može se ustvrditi da su prije poduzimanja akcije na posjedu La Bola neki članovi nacionalne policije zaduženi za operaciju doznali od gospodina Vázqueza Munozu, civila kojeg su imali u svojoj vlasti, da se nekoliko novinara nalazi zatočeno na tim mjestima, i vrlo vjerojatno su ga, nakon događaja, ubili." Druge dvije nerazjašnjene smrti na mjestu događaja isto su tako utvrđene.

Na posebnom je istražnom odjelu, shodno tome, zaključeno da nema razloga za tvrdnju da su general Gómez Padilla, ni drugi visoki časnici nacionalne policije bili upućeni. Da oružjem koje je izazvalo Dianine ozljede nije rukovao ni jedan član posebnog tijela Nacionalne policije Medellín. Da članovi skupine operacija na La Boli moraju odgovarati za smrt tri osobe čija su tijela tamo nađena. Da se protiv suca br.93 Vojnog istražnog suda, doktora Diega Rafaela de Jesús Coleya Nieta, i njegove tajnice, otvara formalno disciplinarno istraživanje zbog nepravilnosti u postavkama i djelovanju, a tako i protiv vještaka DAS-a u Bogoti.

Kada je izvještaj objavljen, Villamizar je osjećao da stoji na čvršćem tlu za pisanje drugog pisma Escobaru. Poslao mu ga je, kao i uvijek, preko Ochoinih, s priloženim pismom za Maruju, i zamolio ga da joj ga pošalje. Iskoristio je priliku da da Escobaru školsko objašnjenje o tri državne vlasti: izvršnoj, zakonodavnoj i sudbenoj, i razjasni mu kako je teško za predsjednika, unutar tih ustavotvornih i zakonskih sustava, upravljati tako mnogobrojnim i složenim tijelima kao što su oružane snage. Međutim, dao je za pravo Escobaru u pogledu njegovih prijava kršenja ljudskih prava od strane redarstva, i ustrajnosti u traženju jamstva za sebe, svoju obitelj i ljude kada se predaju. "Dijelim Vaše mišljenje - napisao mu je - da borba koju Vi i ja vodimo ima istu bit: spasiti živote članova naših obitelji i naše, i postići mir." Polazeći od toga, predložio mu je da usvoje zajedničku strategiju.

Escobar mu je odgovorio nekoliko dana kasnije ranjenog ponosa zbog predavanje iz općeg prava. "Znam da je zemlja podijeljena na predsjednika, kongres, policajce, vojsku - pisao je -. Ali znam i to

da je predsjednik taj koji zapovijeda." Ostatak su pisma bila četiri ponavljana lista o djelovanju policije, koja su samo dodavala podatke, no ne i razloge prijašnjima. Poricao je da su Izručljivi ubili Dianu Turbay, ili da su to kanili učiniti, jer je u tom slučaju ne bi trebali izvući iz kuće gdje je bila oteta ni obući je u crno kako bi je oni iz helikoptera zamijenili sa seljankom. "Mrtva ne vrijedi kao taoc", napisao je. Na kraju se, bez posrednih koraka i uljudnih formula, oprostio neuobičajenom rečenicom: "Ne brinite zbog (davanja) Vaših izjava u novinama tražeći da me izruče. Znam da će sve ispasti dobro i da me nećete mrziti jer borba u obranu Vaše obitelji nema drugog cilja od one koju ja vodim u obranu svoje". Villamizar je povezao tu rečenicu s jednom prijašnjom, u kojoj je Escobar izjavio da je posramljen što drži Maruju kao taoca, ako se ne bori s njom nego s njenim mužem. Villamizar mu je to već rekao na drugi način: "Kako to da se borimo nas dvojica, a držite moju ženu?", i predložio mu da shodno tome zamijeni njega za Maruju i pregovara osobno. Escobar nije prihvatio.

U to je vrijeme Villamizar već bio više od dvadeset puta u ćeliji Ochoinih. Uživao je u draguljima domaće kuhinje koje su im žene iz La Lome donosile uza sav oprez protiv kakvog atentata. Bio je to tijekom uzajamnog priznavanja, međusobnog povjerenja, u kojem su posvećivali najbolje sate tome da iskopaju iz svake rečenice i svakog pokreta druge Escobarove namjere. Villamizar se vraćao u Bogotu gotovo uvijek zadnjim letom zračnog mosta. Sin Andrés dočekao bi ga u zračnoj luci, i često mu je morao raditi društvo s čašom mineralne vode dok bi se on oslobađao napetosti uz polagane samotne gutljaje. Održao je obećanje da neće prisustvovati ni jednom činu javnog života, ni posjećivati prijatelje: ništa. Kada bi pritisak narastao, izlazio bi na terasu i provodio sate gledajući u pravcu za koji je predpostavljao da je tamo Maruja, i satima joj slao mentalne poruke, dok ga ne bi shvatio san. U šest bi ujutro opet bio na nogama i spreman za počinjanje. Kada bi primili odgovor na neko pismo, ili nešto od većeg značaja, Martha Nieves ili Maria Lía nazvale bi ga, i dostajala bi im jedna rečenica:

- Doktore: sutra u deset.

Dok nije bilo poziva posvećivao je vrijeme i rad televizijskoj kampanji Colombia los Reclama, utemeljenoj na podacima koje im je Beatriz dala o uvjetima zatvora. Bila je to zamisao Nore Sanín, ravnateljice Nacionalnog udruženja medija (Asomedios), a stavila ju je u pogon María del Rosario Ortiz - dobra Marujina prijateljica i nećaka Hernanda Santosa -, u timu sa suprugom novinarom, Gloriam de Galán, i ostatkom obitelji: Mónikom, Alexandrom, Juanom, i njihovom braćom.

Radilo se o svakodnevnoj povorci zvijezda sa filma, kazališta, televizije, nogometa, znanosti, politike, koje su istom porukom tražile oslobođenje otetih i poštovanje ljudskih prava. Od prve je emisije pobudila gromoviti pokret u javnom mnijenju. Alexandra je s jednim snimateljem lovila slavne s jednog na drugi kraj zemlje. Za tri mjeseca koliko je trajala kampanja prošlo je pedesetak uglednih ličnosti. Ali se Escobar nije uzbudio. Kada je klavicimbalist Rafael Puyana rekao da je spreman moliti ga na koljenima da oslobodi otete, Escobar mu je odgovorio: "Mogu doći na koljenima trideset milijuna Kolumbijanaca, i neću ih pustiti." No, u jednom je pismu Villamizaru pohvalio emisiju jer se ne bori samo za slobodu taoca već i za poštovanje ljudskih prava.

Lakoća s kojom su Marujine kćeri i njihovi uzvanici šetali televizijskim ekranima uznemiravala je Mariú Victoriú, suprugu Pacha Santosa, zbog njene nesavladive scenske sramežljivosti. Nepredviđeni mikrofoni koji joj izlaze na put, besramno svjetlo reflektora, ispitivačko oko kamera i i vječito ista pitanja u očekivanju vječito istih odgovora, izazivali su joj panične mučnine koje je teškom mukom uspjela potisnuti. Na njen su rođendan napravili spomen na televiziji u kome je Hernando Santos govorio stručnom tečnošću, i zatim nju uzeo pod ruku: "Izvolite Vi." Gotovo bi uvijek uspjela uzmaknuti, no nekoliko se puta morala suočiti s time, i nije samo vjerovala da će umrijeti u pokušaju već se, vidjevši se i čuvši na ekranu, osjećala smiješno i idiotski.

Njena je reakcija protiv tog društvenog služenja tada bila suprotna. Prošla je tečajeve mikropoduzetništva i novinarstva. Postala je slobodna i veseljak vlastitom odlukom. Prihvaćala je pozive koje je ranije mrzila, prisustvovala konferencijama i koncertima, nosila veselu odjeću, probdjela mnoge noći, i tako konačno porazila imidž samosažaljive udovice. Hernando i njeni najbolji prijatelji razumjeli su je, podržavali i pomagali joj da izađe na njenu. No uskoro je počela trpjeti društvenu osudu. Doznala je da je mnogi od onih koji je slave u njenom prisustvu kritiziraju za leđima. Stizali su joj buketi ruža bez ceduljice, kutije čokolade bez imena, izjave ljubavi bez adrese pošiljaoca. Uživala je sanjareći da su muževe, da je možda našao tajni put do nje iz svoje samoće. Ali se pošiljaoc ubrzo predstavio preko telefona: bio je to neki manijak. Jedna joj je žena, i ona telefonski, jasno rekla: "Zaljubljen sam u Vas."

U tim je mjesecima kreativne slobode Mariavé slučajno naišla na prijateljicu vidovnjakinju koja je predskazala tragičnu sudbinu Diane Turbay. Preplašila ju je sama pomisao da joj napravi kakvo zlosutno predviđanje, no vidovnjakinja ju je umirila. Početkom veljače ju je ponovo sreća, i rekla joj je

na uho prolazeći, a da je nije ništa upitala i ne očekujući nikakvu primjedbu: "Pacho je živ." Rekla je to s tolikim pouzdanjem, da joj je Mariavé povjerovala kao da ga je vidjela vlastitim očima.

Istina je da se u veljači činilo da Escobar nema povjerenja u predsjedničke odluke, čak i kada je govorio da ima. Nepovjerenje je u njemu bilo životni uvjet, i običavao je ponavljati da je zahvaljujući njemu živ. Nije dijelio nijednu bitnu ovlast. Bio je vlastiti vojni šef, vlastiti šef sigurnosti, obavještavanja i protuobavještavanja, nepredvidivi strateg i dezinformator bez premca. U nuždi bi svakoga dana mijenjao osobnu stražu od osam ljudi. Poznao je najrazličitije tehnologije komunikacija, prisluškivanja linija, praćenja znakova. Imao je zaposlene koji su provodili dane razmjenjujući dijaloge luđaka preko telefona kako bi se uhode zaplele u rukavcima besmislica, i ne bi ih mogli razlikovati od pravih poruka. Kada je policija razglasila dva broja telefona za primanje obavijesti o njegovom boravištu, ugovorio je s dvije osnovne škole da preduhitre potkazivače i drže linije zauzete dvadeset i četiri sata dnevno. Njegovo je lukavstvo da ne ostavi dokaze o svojim činima bilo neiscrpno. Nije se konzultirao ni sa kime, i davao je zakonske strategije svojim odvjetnicima, koji bi im samo dali pravosudni temelj.

Odbijao je primiti Villamizara zbog bojazni da nosi skriven pod kožom elektronski uređaj kojim bi otkrili gdje je. Radilo se doista o sićušnom radio prijenosniku s mikroskopskom baterijom čiji se znak može uhvatiti sa velike udaljenosti osobitim prijemnikom - radiogoniometrom - kojim se može utvrditi približno mjesto znaka. Escobar se toliko pouzdavao u stupanj djelotvornosti tog izuma, da nije držao neobičnim da netko nosi prijemnik smješten pod kožom. Goniometar služi i za određivanje koordinata emisija radija, ili mobila ili linijskog telefona. Stoga ih je Escobar koristio što je manje moguće, i tada je to činio iz prijevoznih sredstava u pokretu. Koristio je glasonoše s pisanim bilješkama. Ako je trebao nekoga vidjeti nije se dogovarao s njim gdje je on već je išao k njemu. Kada bi završio sastanak, kretao se nepredviđenim pravcima. Ili je išao u drugu krajnost tehnologije: u mikrobusu s lažnim tablicama i oznakama gradskog prijevoza koji se podvrgavao propisanim rutama, no nije obraćao pažnju na stajališta jer je uvijek bio popunjen gazdinom pratnjom. Jedna je od Escobarovih zabava, naravno, bila ići tu i tamo kao vozač.

Mogućnost da se ustavotvorna skupština izjasni u korist neizručenja i pomilovanja postala je vjerojatnija u veljači. Escobar je to znao i usredotočio je više snage u tom pravcu nego prema vladi. Gaviria mu se, zapravo, morao činiti tvrđi nego što je pretpostavljao. U ravnateljstvu je istražnog odjela na dnevnom redu bilo sve što se ticalo predsjedničkih odluka o podvrgavanju pravdi, i ministar je pravosuđa budno pazio da odgovori na svaku pravosudnu hitnost. Villamizar je pak djelovao ne samo na svoju ruku već i na vlastitu odgovornost, ali mu je uska suradnja s Rafaelom Pardom držala otvorenu prema vladi izravnu vezu koja je nije dovodila u nepriliku, a njemu mu je služila da napreduje bez pregovora. Escobar je tada vjerojatno razumio da Gaviria nikada neće ovladati službeno lice da razgovara s njim - što je bio njegov davni san - i uhvatio se za nadu da će ga Ustavotvorna pomilovati, kao pokajanog narkomafijaša, ili pod zaštitom neke oružane skupine. To nije bio ljudi račun. Prije ustoličenja Ustavotvorne, političke stranke dogovorile su raspored zatvorenih pitanja, i vlada je pravnim razlozima polučila da ekstradicija ne bude uključena u popis, jer joj je bila potrebna kao oruđe pritiska u politici podvrgavanja. No, kada je vrhovni sud donio izvanrednu odluku da Ustavotvorna može raspravljati o svemu bez ikakvih ograničenja, pitanje izručenja uskrsnulo je iz otpadaka. Pomilovanje nije spomenuto, ali je isto tako bilo moguće: sve pripada beskonačnosti.

Predsjednik Gaviria nije bio od onih koji napuštaju jedno pitanje zbog drugog. U šest je mjeseci nametnuo svojim suradnicima sustav priopćavanja s bilješkama napisanima na usputnim papirićima s kratkim rečenicama koje sve sažimlju. Ponekad bi slao samo ime osobe kojoj je upućeno, predao ga onome koji mu je najbliže, i odrednik je znao što treba činiti. Taj je osoban način, osim toga, imao za njegove pomagače jezivo svojstvo jer nije razlikovao radno vrijeme od slobodnog. Gaviria to nije poimao, jer se odmarao s istom stegom s kojom je radio, i dalje je slao papiriće s nekog koktela ili čim bi se pojavio iz podvodnog ribolova. "Igrati tenis s njim bilo je poput ministarskog vijeća", rekao je jedan od njegovih savjetnika. Mogao je duboko počiniti pet do deset minuta, čak i sjedeći za radnim stolom, i budio se kao nov dok su njegovi suradnici padali s nogu od umora. Taj je način, koliko se god nesigurnim činio, pokretao na djelovanje življe i odrješitije od ustaljenih memoranduma.

Sustav se pokazao vrlo korisnim kada je predsjednik pokušavao zaustaviti udarac Vrhovnog suda protiv ekstradicije, navodeći da je to pitanje zakona, a ne Ustava. Ministar vlade, Humberto de la Calle, uspio je od prve uvjeriti većinu. No stvari koje zanimaju ljude na kraju se nametnu onima koje zanimaju vlade, a ljudi su dobro znali da je izručenje jedan od činitelja društvenog nemira, a osobito, divljačkog terorizma. Tako da je nakon mnogo premišljanja i raspravljanja konačno uključena u popis pitanja Sudbenog vijeća.

Ochoini su, usred svega toga, ustrajali u bojazni da Escobar, doveden pred zid vlastitim demonima, ne odluči žrtvovati se u katastrofi apokaliptičnih razmjera. Bila je to proročanska bojazan. Početkom ožujka Villamizar je primio od njih hitnu poruku: "Dođite odmah ovamo jer će se dogoditi vrlo ozbiljne stvari". Primili su Escobarevo pismo s prijetnjom da će raznijeti pedeset tona dinamita u povijesnom dijelu Cartagene de Indias ako ne budu kažnjeni policajci koji haraju komunama Medellina: sto kila za svakog mladića ubijenog izvan borbe.

Izručljivi su Cartagenu držali nedodirljivim svetištem sve do 28. rujna 1989, kada je teret dinamita prodrmao temelje i razmrvio stakla hotela Hilton, i ubio dva liječnika sa kongresa koji se održavao na drugom katu. Od tada je bilo jasno da ni ta baština čovječanstva nije zaštićena od rata. Nova prijetnja nije dopuštala ni tren oklijevanja.

Predsjednik Gaviria doznao je za nju od Villamizara nekoliko dana prije nego što će isteći rok. "Sada se ne borimo za Maruju već za spas Cartagene", rekao je Villamizar, pružajući mu razloge. Predsjednik mu je odgovorio da zahvaljuje na obavijesti i da će vlada poduzeti mjere da spriječi nesreću, no nikako neće popustiti pred ucjenom. Tako je Villamizar ponovo otputovao u Medellín, i uz pomoć Ochoinih uspio odgovoriti Escobara. Nije bilo lako. Nekoliko dana prije isteka roka, Escobar je zajamčio na užurbanom papiru da se zatočenim novinarima za sada ništa neće dogoditi, i odgodio detonacije bomba u velikim gradovima. No, bio je jasan: ako se i nakon travnja budu nastavile policijske akcije u Medellín, neće ostati kamen na kamenu od prastarog i plemenitog grada Cartagene de Indias.

9

Sama u sobi, Maruja je postala svjesna da je u rukama ljudi koji su možda ubili Marinu i Beatriz, i odbijaju joj vratiti radio i televizor da to ne sazna. Prešla je iz usrdnog zaklinjanja u razdraženo zahtijevanje, suprotstavila se čuvarima vičući tako da su je mogli čuti i susjedi, nije više hodala i zaprijetila je da neće ni jesti. Čuvari i kućepazitelj, zatečeni nepredviđenom situacijom, nisu znali što bi činili. Šaputali su u jalovim vijećanjima, izlazili telefonirati i vraćali se još neodlučniji. Nastojali su smiriti Maruju varljivim obećanjima i prisiliti je prijetnjama, no nisu joj uspjeli slomiti volju da ne jede.

Nikada se nije osjećala toliko jakom. Bilo je očito da čuvari imaju upute da je ne muče i igrala je na kartu da im je potrebna živa. Bio je to točan račun: tri dana nakon oslobođenja Beatriz, vrlo rano, vrata su se bez najave otvorila i ušao je kućepazitelj s radijom i televizorom. "Sada ćete čuti jednu stvar", rekao je Maruji. I odmah joj, bez dramatičnosti, izlanuo vijest:

- Gospođa Marina Montoya je mrtva.

Nasuprot onome što bi sama očekivala, Maruja ju je primila kao da je to oduvijek znala. Začudilo bi je da je Marina živa. Međutim, kad joj je istina stigla do srca, spoznala je koliko je voli i što bi sve dala da nije tako.

- Ubojice! - povikala je na kućepazitelja. - To ste svi vi: ubojice!

U tom se trenutku na vratima pojavio Doktor, htijući je umiriti viješću da je Beatriz sretna u svojoj kući, no nije željela vjerovati dok je ne vidi vlastitim očima na televiziji i ne čuje na radiju. Naprotiv, pridošlica joj se učinio kao poslanim za odušak.

- Niste više dolazili - rekla mu je. - Razumijem to: vjerojatno se vrlo stidite onoga što ste učinili Marini.

Trebao mu je trenutak da se povraća od iznenađenja.

- Što se dogodilo? - podbadala je Maruja. - Bila je osuđena na smrt?

Tada joj je objasnio da se radilo o osveti zbog dvostruke izdaje. "Ovo Vaše je drugačije", rekao je. I ponovio ono što joj je već prije bio rekao: "To je politički". Maruja ga je slušala s neobičnom fascinacijom koju pobuđuje misao o smrti onima koji osjećaju da će umrijeti.

- Barem mi recite kako je bilo - rekla je. - Marina je bila svjesna?

- Kunem Vam se da nije - odgovorio je.

- Ali, kako ne! - ustrajala je Maruja. - Kako ne bi bila svjesna!

- Kazali su joj da je vode na drugi posjed - rekao je žudeći da mu povjeruje. - Rekli su joj da izađe iz auta, i kad je krenula naprijed, ispalili su joj odostraga u glavu. Nije mogla biti svjesna ničega.

Lik Marine koja korača nasumce s kukuljicom naopačke prema zamišljenom posjedu proganjat će Maruju mnogih besanih noći. Više od same smrti, bojala se lucidnosti zadnjeg trena. Donekle ju je utješila tek kutija tableta za spavanje, koje je štedjela poput dragocjenih bisera, kako bi ih progutala šaku prije nego što dopusti da je milom odvuku u klaonicu.

U podnevnom je dnevniku konačno ugledala Beatriz, okruženu obitelji u stanu punom cvijeća kojeg je u trenu prepoznala unatoč promjenama: bio je njen. Međutim joj je radost što je vidi pokvarilo nezadovoljstvo novim dekorom. Nova joj se biblioteka činila dobro uređenom i na mjestu gdje ju je

željela, no boje su zidova i tepiha bile nemoguće, a konj iz dinastije Tang prepriječen tamo gdje je najviše smetao. Ravnodušna prema svom stanju počela je koriti muža i djecu kao da bi je mogli čuti na ekranu. "Kakve sirovine! - viknula je. - Sve je baš suprotno od onog što sam ja rekla!" Željela za slobodom smanjila se na trenutak pred žudnjom da im održi prodiku što su to tako loše napravili.

U toj su oluji pronađenih dojmova i osjećaja dani postali nepodnošljivi, a noći beskonačne. Ganulo ju je spavati u Marininom krevetu, prekrivenu njenim pokrivačem, mučenu njenim mirisom, i dok bi tonula u san, čula bi u mraku, uza se u samom krevetu, njene šaptaje pčelice. Jedne noći nije bila tlapnja, već čudo stvarnog života. Marina ju je zgrabila za ruku svojom rukom žive, mlakom i nježnom, i dahnula joj na uho prirodnim glasom: "Maruja".

Nije to smatrala zamišljajem, jer je u Džakarti proživjela drugo neobično iskustvo. Na nekom je sajmu starina kupila kip krasnog mladića prirodne veličine, stopala naslonjenog na glavu pobijedenog dječaka. Imao je aureolu poput katoličkih svetaca, ali od mjedi, čiji je stil i materijal dao naslutiti da se radi o krivotvorenom dodatku. Tek kad ga je već neko vrijeme držala na najvidljivijem mjestu u kući, doznala je da se radi o Bogu smrti.

Jedne je noći sanjala da pokušava iščupati aureolu s kipa jer joj je vrlo ružna, no ne uspijeva. Bila je zavarena na broncu. Probudila se neraspoložena od mučnog sjećanja i, pohitavši vidjeti kip u dnevnom boravku, našla, kao kraj sna, boga bez krune i aureolu bačenu na pod. Maruja - racionalana i agnostična -, zadovoljila se mišlju da je ona sama, u neprisetivom mjesečarskom činu, skinula aureolu Bogu smrti.

Na početku zatočeništva održavao ju je bijes zbog Marinine podložnosti. Kasnije je to bila sućut prema njenoj gorkoj sudbini i želja da joj da snage za život. Održala se dužnošću da glumi čvrstinu koju nije imala kad je Beatriz počela gubiti vlast nad sobom, i potrebom da sačuva vlastitu ravnotežu dok ih je nevolja slamala. Netko je morao preuzeti vodstvo kako ne bi potonule, i bila je to ona, u turobnom i smradnom prostoru od tri metra sa dva i pol, spavajući na podu, jedući kuhinjske ostatke i ne znajući pouzdano hoće li biti živa iduće minute. No, kad su one otišle iz sobe, nije više imala zbog čega glumiti: bila je sama pred sobom.

Izvjescnost da je Beatriz uputila obitelj na koji joj se način može obraćati preko radija i televizije držala ju je budnom. Doista, Villamizar se pojavio nekoliko puta s riječima ohrabrenja, a djeca su je tješila maštom i ljupkošću. Najednom, bez ikakve najave, prekinula se veza na dva tjedna. Tada ju je utukao osjećaj zaborava. Slomila se. Nije više hodala. Satima bi ležala licem prema zidu, strana svemu, jedući i pijući tek toliko da ne umre. Opet je osjećala iste prosinačke bolove, iste grčeve i probadanja u nogama zbog kojih ju je morao posjetiti liječnik. No, ovoga se puta nije ni jadala.

Čuvari su, zapleteni u međusobne sukobe i unutrašnja razilaženja, zaboravili na nju. Jelo bi se ohladilo na tanjuru i činilo se da ni kućepazitelj ni njegova žena ne primjećuju ništa. Dani su postali dugi i pusti i ponekad je žalila čak i za najgorim trenucima prvih dana. Izgubila je volju za životom. Plakala je. Probudivši se jednog jutra, užasnuto je otkrila da joj se desna ruka sama podiže.

Smjena je straže u veljači bila sudbonosna. Umjesto Barabine družbe, poslali su četiri nova mladića, ozbiljna, uredna i razgovorljiva. Njihova pristojnost i lakoća izražavanja bili su za Maruju olakšanje. Odmah su je pozvali da sudjeluje s njima u kvizovima i drugim televizijskim raznodama. Igra ih je zbližila. Uskoro je opazila da imaju zajednički jezik, što im je olakšalo razgovor. Bez sumnje su ih uputili da joj suzbiju otpor i podignu moral drugačijim postupkom, jer su je počeli nagovarati neka slijedi liječnikov nalog o šetnji dvorištem, neka misli na supruga, na djecu i neka im ne iznevjeri nade da će je vidjeti skoro i u dobrom stanju.

Okružje je bilo povoljno za oduške. Svjesna da su i oni zatočeni i da im je možda potrebna, Maruja im je pričala o svom iskustvu s tri sina, koji su već prošli pubertet. Govorila im je o važnim događajima u njihovom odgoju i školovanju, o njihovim navikama i ukusima. I čuvari su, stekavši povjerenje, njoj pričali o svojim životima.

Svi su bili maturanti, a jedan je odslušao barem jedan semestar na fakultetu. Za razliku od prijašnjih, rekli su da pripadaju obiteljima iz srednje klase, ali da su na ovaj ili onaj način obilježeni kulturom medellinskih komuna. Najstariji, koga su zvali Mrav, imao je dvadeset četiri godine i bio je visok i zgodan, i vrlo zatvoren. Prekinuo je sveučilišni studij kada su mu roditelji poginuli u prometnoj nesreći i nije našao drugog izlaza doli plaćeništva. Drugi je, zvan Morski Pas, veselo ispričao kako je položio pola mature prijeteći profesorima pištoljem igračkom. Najveselijeg u timu, i od svih koji su onuda prošli, zvali su Zvrk, i uistinu je tako izgledao. Jako debeo, kratkih krhkih nogu, čija je ljubav prema plesu graničila s ludilom. Jednom je, nakon doručka, stavio na kazetofon vrpcu sa salsom i plesao na nju pomamno i bez predaha do kraja smjene. Najuštogljeniji, sin školske učiteljice, čitatelj novina i književnosti, bio je dobro obaviješten o stanju u zemlji. Imao je jedno jedino objašnjenje što sudjeluje u takvom životu: "Jer je famozan."

Međutim, kao što je Maruja odmah prozrela, nisu bili neosjetljivi na ljudski postupak. Što joj, opet, nije samo dalo nov poticaj za život, već i lukavost da zadobije prednosti koje možda ni sami čuvari nisu predviđeli.

- Ne umišljajte si da ću izvoditi gluposti s vama - rekla im je. - Budite sigurni da neću učiniti ništa što je zabranjeno, jer znam da će ovo uskoro i dobro završiti. Pa nema smisla da me toliko tlačite.

S nezavisnošću koju nije imao ni jedan od ranijih čuvara - ni njihovi šefovi, - novi su se usudili olabaviti tamničarski režim puno više nego što je i sama Maruja očekivala. Pustili su je da se kreće po sobi, govori manje prigušenim glasom, ide u kupaonicu bez utvrđene satnice. Novi joj je postupak dao snage da se posveti brizi o sebi, zahvaljujući iskustvima iz Džakarte. Puno joj je koristila gimnastička poduka koju joj je dala neka učiteljica u Alexandrinoj emisiji, čiji je naslov nosio prigodno ime: vježbe u skućenim prostorima. Bila je tako ushićena da ju je čuvar sumnjičavo upitao: "Nema li ova emisija neku poruku za Vas?" Dosta ju je muke koštalo uvjeriti ga da nema.

Tih ju je dana ganula i nenadana pojava emisije Colombia los Reclama, koja nije bila samo dobro zamišljena i izvedena, već i najprikladnija za podršku zadnjim taocima. Osjetila se povezanijom i bližom svojim. Razmišljala je kako bi i ona to isto napravila kao kampanju, kao lijek, kao udar mišljanja, do točke da je dobivala u okladama s čuvarima o tome tko će se pojaviti na ekranu idućeg dana. Jednom se kladila na Vicky Hernández, veliku glumicu, svoju dobru prijateljicu, i pobijedila. Najveća je nagrada, naravno, bila sama činjenica što vidi Vicky i čuje poruku koja joj je udahнула jedan od malobrojnih sretnih trenutaka zatočenja.

I šetnje su dvorištem počele rađati plodom. Njemački se ovčar, radostan što je ponovno vidi, nastojao provući pod vrata i skakati s njom, no Maruja ga je umirila milovanjem, strahujući da ne probudi sumnju čuvara. Marina je bila rekla da vrata gledaju na tihi pašnjak s ovcama i kokošima. Provjerila je to brzim pogledom pod mjesecinom. Međutim, primijetila je čovjeka naoružanog puškom kako čuva stražu izvan ograde. Nada u bijeg uz pomoć psa je propala.

20. veljače - kada se činilo da život ponovno poprima svoj tijek - doznali su preko radija da je na nekom pašnjaku u Medellín pronaden leš doktora Conrada Prisca Lopere, bratića šefova bande, koji je nestao dva dana ranije. Njegov bratić, Edgar de Jesús Botero Prisco, ubijen je za četiri dana. Nijedan nije bio optužen za krivična djela. Doktor Prisco Lopera bio je liječnik koji je posjetio Juana Vittu pod pravim imenom i otkrivena lica, i Maruja se pitala nije li to onaj isti maskirani koji je nju pregledao.

Poput ubojstva braće Prisco u siječnju, i ova su proizvela dubok dojam kod čuvara i povećala razdražljivost kućepazitelja i njegove obitelji. Misao da će kartel naplatiti svoje mrtve životom jednog taoca, kao što je bilo s Marinom Montoyom, prošla je sobom poput zlosutne sjene. Kućepazitelj je idućeg dana ušao bez ikakva razloga i u neuobičajeno vrijeme.

- Ne bih Vas želio uplašiti - rekao je Maruji, - no dogodilo se nešto ozbiljno: jedan leptir od sinoć stoji na vratima dvorišta.

Maruja, sumnjičava prema nevidljivome, nije razumijela što joj želi reći. Kućepazitelj joj je objasnio sračunato strahotno.

- Naime, kad su ubili druge Priscove, dogodilo se isto - rekao je: - jedan je crni leptir bio tri dana prilijepljen za vrata kupaonice.

Maruja se sjetila Marininih mračnih slutnji, no pravila se da ne shvaća.

- I što to hoće reći? - upitala je.

- Ne znam - odvratio je kućepazitelj, - no sigurno je zlosutan znak jer su tada ubili gospođu Marinu.

- A ovaj sada je crni ili boje cimeta? - upitala ga je Maruja.

- Boje cimeta - odgovorio je kućepazitelj.

- Onda je dobar - rekla je Maruja. - Zlosutni su crni.

Naum da je uplaši nije uspio. Maruja je poznavala svog muža, njegov način razmišljanja i postupanja, i nije vjerovala da je toliko zalutao da bi mogao oduzeti san jednom leptiru. Pouzdano je znala da ni on ni Beatriz neće dopustiti da im izmakne niti jedan podatak koristan za pokušaj oružanog oslobađanja. Međutim, svikla tumačiti svoje unutarnje promjene raspoloženja kao odraz vanjskog svijeta, nije odbacila vjerojatnost da će petero ubijenih iz iste obitelji u mjesec dana imati strašne posljedice za dvoje posljednjih oteatih.

Glasine da se Ustavotvorna skupština dvoumi o izručenju morale su naprotiv donijeti olakšanje Izručljivima. Predsjednik Gaviria se 28. veljače, u službenom posjetu Sjedinjenim Državama, izjasnio kao odlučni pristaša toga da se održi pod svaku cijenu, no nije podigao uzbunu: neizručivanje je već bilo duboko ukorijenjen narodni osjećaj koji nije trebao ni podmićivanja ni prijetnje da bi se nametnuo.

Maruja je pažljivo pratila te događaje, unutar rutine koja se činila kao uvijek isti ponavljani dan. Izenada je, dok su igrali domino, Zvrk zatvorio igru i pokupio pločice posljednji put.

- Sutra odlazimo - rekao je.

Maruja nije htjela vjerovati, ali joj je učiteljčin sin potvrdio.

- Ozbiljno - rekao je. - Sutra stiže Barabina skupina.

Bio je to početak onoga što će Maruja zapamtiti kao svoj crni ožujak. Kao što se činilo da su čuvari koji odlaze bili upućeni da joj ublaže kaznu, pridošli su nesumljivo bili uvježbani da ju učine nepodnošljivom. Upali su poput zemljotresa. Monah, dugačak, mršav, još mračniji i povučeniji nego prošli put. Drugi, vječito isti, kao da nikada nisu ni otišli. Baraba je njima upravljao bahato poput filmskog ubojice, dijeleći vojničke zapovijedi ne bi li pronašli skrovište nečega što ne postoji

ili praveći se da to traži kako bi žrtvi ulio strah u kosti. Divljačkim su postupcima izvrnuli sobu naglavce. Rastavili su krevet, raspoređivali strunjaču i tako je loše ponovo ispunili da je koštalo truda spavati na ležaju punom čvorova.

Svakodnevni se život vratio starom načinu otkočenog oružja spremnog za paljbu ako se zapovijedi smjesta ne izvrše. Baraba se nije ni obraćao Maruji a da joj prethodno ne bi uperio mitraljez u glavu. Ona mu je, kao uvijek, zaprijetila da će ga optužiti pred šefovima.

- Nije istina da ću umrijeti samo stoga što Vam je pobjegao metak - rekla mu je. - Smirite se ili ću se žaliti.

Tog joj puta nije pomoglo. Međutim, bilo je očito da taj nered nije prijeteći ni sračunat, već da je sam sustav iznutra nagrizen dubokim malodušjem. Čak su i prepirke između kućepazitelja i Damaris, česte i pučki obojane, postale strahotne. On je stizao u koje god doba - ako je stizao - gotovo uvijek posurovljen pijančevanjem, i morao se suočavati s prostačkim karanjem svoje žene. Njihovi su krikovi i plač djevojčica probuđenih u bilo koje doba uzbunjivali kuću. Čuvari su im se rugali teatralno ih oponašajući i tako uveličavali skandal. Nepojmljivo je da tolika galama nije nikoga prizvala, pa makar i iz znatiželje.

Kućepazitelj i njegova žena odvojeno su dolazili jadati se Maruji. Damaris, zbog osnovane ljubomore koja joj nije davala ni trenutka mira. On, nastojeći se domisliti načinu na koji bi umirio ženu, a da se ne mora odreći prljavština. Ali Marujina dobra služba ne bi dotekla dalje od idućeg bijega.

Za jedne od tolikih prepirki, Damaris je ispresjekla mužu lice ogrebotinama mačke kojima će dugo trebati da nestanu. On ju je šutnuo tako da je odletjela kroz prozor. Nije je ubio samim čudom, jer se u zadnji tren uspjela uhvatiti i ostala visjeti s balkona nad dvorištem. To je bio kraj. Damaris je spremila kovčege i otišla s djevojčicama u Medellín.

Kuća je ostala u rukama samog kućepazitelja, koji bi se ponekad pojavio tek u sumrak, krcat jogurtom i vrećicama pomfrita. Vrlo rijetko donio bi koje pile. Umorni od čekanja, čuvari su pustošili kuhinju. Na povratku u sobu donosili su Maruji koji dvopek viška sa sirovom kobasicom. Dosada ih je činila osjetljivijima i opasnijima. Naklapali su protiv svojih roditelja, protiv policije, protiv čitavog društva. Govorili su o svojim jalovim zločinima i hotimičnim svetogrđima kako bi si dokazali nepostojanje Boga i stizali do paklenih krajnosti u pričama o seksualnim pothvatima. Jedan je opisivao perverzности kojima je podvrgnuo neku ljubavnicu iz osвете zbog njenog ruganja i ponižavanja. Puni mržnje i bez nadzora, konačno bi se napušili marihuane i hašiša, tako da se više nije moglo disati od dima u sobi. Slušali su radio do rasprsnuća, izlazili i ulazili lupajući vratima, prevrtali se, pjevali, plesali, skakali. Jedan se doimao poput pravog akrobata iz raspuštenog cirkusa. Maruja im je prijetila da će skandal privući pažnju policije.

- Neka dođe i ubije nas! - vikali su u zboru.

Maruja je osjećala da je dotjerana do kranje granice, osobito zbog poludjelog Barabe, kojeg je zabavljalo buditi je s cijevi strojnice na sljepoočnici. Počela joj je padati kosa. Jastuk pun rasutih vlasi utukao bi je čim bi otvorila oči u svitanje.

Znala je da je svaki čuvar različit, no imali su zajedničku slabost nesigurnosti i uzajamnog nepovjerenja. Maruja bi to još zaoštrila vlastitim strahovanjem. "Kako možete tako živjeti? - iznenada bi ih upitala. -U što vi vjerujete?", "Imate li ikakvog osjećaja za prijateljstvo?" I prije nego što bi stigli odgovoriti, već ih je dovela pred zid: "Znači li vam išta zadana riječ?" Nisu odgovarali, no odgovori koje su si davali vjerojatno su bili uznemirujući, jer su se umjesto pobune ponižavali pred njom. Tek joj se Baraba suprotstavljao. "Usrani oligarhi! - doviknuo joj je jednom prilikom. - Zar mislite da ćete uvijek zapovijedati? Ne više, k vragu: s tim je gotovo!" Maruja, koja ga se toliko bojala, ispriječila mu se jednakom žestinom:

- Vi ubijate vaše prijatelje, vaši prijatelji ubijaju vas, na kraju ćete svi pobiti jedni druge - povikala je.

- Tko bi vas razumio? Dovedite mi nekoga tko će mi objasniti kakve ste vi to zvijeri.

Možda očajan jer je ne može ubiti, Baraba je udario šakom o zid tako da si je povrijedio kosti na zglavku. Divljački zaurlavši, briznuo je u plač. Maruja se nije dala smekšati sažaljenjem. Kućepazitelj je proveo popodne pokušavajući je smiriti i uložio uzaludan napor u poboljšanje večere.

Maruja se pitala kako je moguće da uz takvu raspojasanost i dalje vjeruju da ima nekog smisla govoriti šapatom, držati sobu zatvorenom, paliti televizor i radio u porcijama zbog sigurnosnih mjera. Ojađena tolikim ludilom, pobunila se protiv nekorisnih zakona zatvora, govorila prirodnim glasom, išla u kupaonicu kad bi joj se prohtjelo. Naprotiv, strah od nasilja se produbio, osobito kad bi je kućepazitelj ostavio samu s parom u smjeni. Drama je dostigla vrhunac jednoga jutra, kad je jedan čuvar bez maske upao u kupaonicu dok se ona sapunala pod tušem. Maruja se uspjela pokriti ručnikom i tako vrisnula od užasa da se valjda čulo u cijelom kvartu. Čovjek je ostao skamenjen, s užasnim licem mrtvaca i dušom u grlu zbog straha od reakcija susjeda. No, nije došao nitko, nije se čuo ni šušanj. Izašao je idući natraške na vršcima prstiju, lica mrtvaca još groznijeg zbog mržnje.

Kućepazitelj se pojavio kad su ga najmanje očekivali, s drugom ženom, koja je preuzela vlast nad kućom. No, umjesto da stegnu nered, oboje su mu doprinijeli. Žena ga je pratila u pijančevanju, što bi obično završilo tučom i letenjem boca. Sati su obroka postali neprobavljivi. Nedjeljom bi otišli na lumpanje i ostavili Maruju i čuvaru bez jela do idućeg dana. Jedne su zore, dok je Maruja sama hodala dvorištem, čuvari otišli opustošiti kuhinju, ostavivši mitraljeze u sobi. Uzdrhtala je od jedne misli. Kušala ju je dok je razgovarala sa psom, milovala ga, govorila mu šapatom i razveseljena joj je životinja lizala ruke gundajući sudionički. Barabin povik izvukao ju je iz sanjarenja.

Bio je to kraj nadi. Zamijenili su psa drugim, nalik na mesara. Zabranili su šetnje i podvrgli je režimu trajnog nadzora. Strahovala da je ne privežu za krevet lancem obloženim plastikom, koji je Baraba zavrtao i odvrtao poput željeznog ruzarija. Maruja je preduhitrila svaku nakanu.

- Da sam htjela otići odavde, već bih to odavno učinila - rekla je. - Ostala sam sama već nekoliko puta i nisam pobjegla jer nisam željela.

Netko je morao prenijeti žalbe, jer je kućepazitelj ušao jednog jutra sumnjivo ponizan i nadugačko se ispričavao. Da umire od srama, da će se mladići ubuduće dobro ponašati, da je već poslao po svoju suprugu, koja već stiže. Tako je i bilo: vratila se Damaris ista kao i uvijek, s dvije djevojčice, s minicama škotskog gajdaša i omraženom lećom. S istim su držanjem došla idući dan dva maskirana šefa i, izguravši četvoricu stražara iz sobe, nametnuli red. "Neće se više vratiti", rekao je jedan jezivo uvjerljivo. Rečeno i učinjeno.

Toga su popodneva poslali tim maturanata i bilo je to poput čarobnog povratka na mir veljače: usporeno vrijeme, časopisi za razbibrigu, glazba Guns 'n' Roses i filmovi Mela Gibsona s plaćenim revolverašima prekaljenima u neobuzdanostima srca. Maruju je ganulo što ih pubertetski ubojice gledaju i slušaju pobožno poput njenih sinova.

Krajem ožujka, bez ikakve najave, pojavila su se dvojica nepoznatih pod maskama posuđenima od čuvara kako ne bi govorili otkrivena lica. Jedan je, jedva pozdravivši, počeo mjeriti sobu krojačkim metrom, dok je drugi nastojao zadobiti Marujinu naklonost.

- Vrlo mi je drago što sam Vas upoznao, gospođo - rekao joj je. - Došli smo staviti tepison u sobu.

- Tepison! - viknula je Maruja zasljepljena bijesom -. Idite Vi lijepo k vragu! Ja želim otići odavde. Sada odmah!

Nije ju ipak toliko zaprepastio tepison, već ono što je on mogao značiti: neodređeno odgađanje njenog oslobađanja. Jedan je čuvar kasnije rekao da je njeno tumačenje pogrešno, jer to možda znači da ona uskoro odlazi i da obnavljaju sobu za uvažnije taoce. No, Maruja je bila uvjerenjena da se tepison u tom trenutku mogao shvatiti samo kao još jedna godina njenog života.

I Pacho Santos se morao domišljati načinima na koje će držati svoje čuvaru zaokupljenima, jer kad bi im dosadilo kartati se, gledati deset puta za redom isti film, pričati o svojim macho pothvatima, ushodali bi se sobom poput lavova u kavezu. Kroz otvore kukuljica vidjele su im se zacrvenjele oči. Tada su si jedino mogli uzeti nekoliko dana odmora. To jest: otupiti se alkoholom i drogom kroz tjedan ulančanih lumpanja i vratiti se u još gore stanju. Droga je bila zabranjena i strogo kažnjavana, i ne samo u vrijeme službe, ali su ovisnici uvijek nalazili načina da izvrgnu ruglu nadzor pretpostavljenih. Marihuana je bila rutinska, a u teškim su si vremenima propisivali olimpijade hašiša, koje su prijetile svakojakim nevoljama. Jedan je čuvar, nakon noći vještica na ulici, upao u sobu i probudio Pacha urlikom. Ugledao je đavolju masku gotovo prilijepljenu uz lice, ugledao je zakrvavljene oči, nakostriješene čekinje koje su mu izlazile na uši, i osjetio smrad paklenog sumpora. Bio je to njegov čuvar koji je želio završiti slavlje s njim. "Ne znate Vi kakav sam ja razbojnik", rekao mu je dok su pili duplu rakiju u šest ujutro. U dva mu je iduća sata prepričao svoj život a da ga to nitko nije tražio, samo zbog neukrotivog poriva savjesti. Naposljetku ga je pijančevanje dotuklo, i ako Pacho nije tada utekao, bilo je to stoga što mu je u zadnji tren ponestalo hrabrosti.

Najpoticajnije štivo koje je dobivao u zatvoru bile su intimne bilješke koje je El Tiempo izdavao samo za njega, bez prikriivanja i suzdržanosti, na uredničkim stranicama, po zamisli Marije Victorije. Jedna je bila popraćena novijom slikom njegovih sinova, i on im je ganut napisao pismo puno tih strahotnih istina koje djeluju smiješno onima koji ih nisu iskusili: "Sjedim tu u toj sobi, okovan za krevet, očiju punih suza". Od tada je pisao supruzi i sinovima niz pisama iz srca, koje nije mogao poslati.

Izgubivši svu nadu nakon smrti Marine i Diane, Pachu se na putu ispriječila mogućnost bijega a da je nije tražio. Više nije dvojio da se nalazi u nekoj od četvrti blizu avenije Boyacá, na zapadu grada. Dobro ih je poznavao jer je običavao lutati tuda na putu kući iz novina u vrijeme prometnih gužvi; tim je putem išao i u noći otmice. Većina okolnih zgrada vjerojatno su bili nizovi stambenih sklopova, s istom kućom mnogo puta ponavljanom: vrata garaže, majušni vrt, drugi kat s pogledom na ulicu i svi prozori zaštićeni željeznom rešetkom obojanom u bijelo. Još više: u tjedan je dana uspio odrediti udaljenost picerije i to da je tvornica zapravo pivovara Bavaria. Zbunjujuća je pojedinost bio poludjeli pijetao, koji je spočetka kukurijekao u bilo koje doba, a s vremenom je pjevao istodobno na različitim mjestima: ponekad daleko u tri popodne, ponekad kraj njegova prozora u dva u zoru. Još bi ga više zbunilo da je doznao da su ga i Maruja i Beatriz slušale u sasvim udaljenoj četvrti.

Na kraju hodnika, desno od sobe, mogao je skočiti s prozora koji gleda na zatvoreno malo dvorište, i zatim se uspeti zidom prekrivenim penjačicama uz drvo jakih grana. Nije znao što je iza zida, no budući da je to kuća na uglu, morala je biti ulica. I to vjerojatno ulica s prehrambenim dućanom, ljekarnom i automehaničarskom radionicom. Ovo je zadnje, međutim, možda bio negativni činitelj, jer je mogla služiti kao zastor otmičarima. Pacho je doista jednom odozdo čuo raspravu o nogometu u dva glasa koja su nesumnjivo pripadala njegovim čuvarima. U svakom slučaju, bilo bi lako prijeći preko zida, no ostatak je nepredvidiv. Pa je najbolji izlaz bila kupaonica, s nužnom prednošću što je to jedino mjesto u koje mu dozvoljavaju ići bez lanaca.

Bilo mu je jasno da bijeg mora izvesti usred dana, jer nikada nije išao u kupaonicu nakon lijevanja, čak ni kad bi ostao budan pred televizorom ili pišući u krevetu, i iznimka bi ga mogla odati. K tome su se radnje rano zatvarale, a susjedi povlačili u kuće nakon dnevnika u sedam, i u deset u okolici ne bi bilo ni žive duše. Čak bi se i u petak navečer, koji je u Bogoti uvijek bučan, čulo tek polako soptanje pivovare ili trenutni urlik jurećih kola hitne pomoći u aveniji Boyacá. Osim toga, u mraku ne bi bilo lako odmah pronaći skrovište u pustim ulicama, a vrata dućana i domova zabravljivana su s nekoliko zasuna protiv opasnosti noći.

Međutim, prilika se ukazala 6. ožujka - glađa nego ikada - i to noću. Jedan je čuvar donio bocu rakije i nudio ga dok su gledali TV emisiju o Juliu Iglesiasu. Pio je malo, tek toliko da ga zadovolji. Čuvar je došao u popodnevnu smjenu već pripit i strovalio se mrtav pijan prije nego što su dokrajčili bocu, ne zavezavši Pacha. On, preumoran, nije ni primijetio priliku koja mu je pala s neba. Kad bi noću htio ići u kupaonicu, morao ga je pratiti čuvar u smjeni, no nije želio remetiti njegovo sretno pijanstvo. Izašao je na mračni hodnik sasvim bezazleno - kako je bio, bos i u gaćama - i prošao, ne dišući, ispred sobe gdje su spavali drugi čuvari. Jedan je hrkao poput medvjeda. Pacho je tek tada shvatio da bježi ne znajući to, i da je najteže već za njim. Val mučnine popeo mu se iz trbuha, osušio mu jezik i izludio srce. "Nije to bio strah od bijega već od toga da se neću usuditi", reći će kasnije. Zakoračio je u tamu kupaonice i pričvrstio vrata s bespovratnom odrješitošću. Jedan je čuvar, još poluuspavan, pogurnuo vrata i osvijetlio mu lice fenjerom. Obojica su bili zatečeni.

- Što to radiš? - upitao je čuvar.

Pacho mu je odgovorio čvrstim glasom:

- Serem.

Ništa mu drugo nije palo na pamet. Čuvar je kimnuo glavom ne znajući što bi mislio.

- Okey - rekao je konačno. - Dobru zabavu.

Ostao je na vratima, osvijetljujući ga snopom svjetiljke, ni ne trepnuvši, dok Pacho nije završio svoje kao da je istina.

Tog je tjedna, utučen malodušjem zbog neuspjeha, odlučio uteći na temeljit i nepopravljiv način. "Izvaditi ću žilet iz aparata za brijanje, prerezati žile i osvanuti mrtav", rekao si je. Sljedećeg je dana časni Alfonso Llanos Escobar objavio u El Tiempu tjedni stupac posvećen Pachu Santosu, u kojem mu zapovijeda u ime Božje da ni ne pomišlja na samoubojstvo. Članak je već tri tjedna ležao na pisaćem stolu Hernanda Santosa, koji je dvojio bi li ga objavio ili ne - ne znajući zapravo zašto - i dan ranije odlučio u zadnji tren, a da mu ni tada nije bilo jasno zašto. Još uvijek, kad god govori o tome, Pacho ponovno proživljava duboku zapanjenost onoga dana.

Neki je niži šef, posjetivši Maruju početkom travnja, obećao zauzeti se da joj muž pošalje pismo koje je trebala kao lijek za dušu i tijelo. Odgovor mu je bio nevjerovatan: "Nema problema". Čovjek je otišao oko sedam navečer. U pola jedan ujutro, nakon šetnje dvorištem, kućepazitelj je žurno zalupao

na vrata zakračunata iznutra i predao joj pismo. Nije bilo nijedno od onih koja joj je Villamizar poslao po Guidu Parri, već ono poslano po Jorgeu Luisu Ochoi, kojem je Gloria Pachón de Galán dodala utješni postskriptum. Na poledini je istog papira Pablo Escobar svojeručno napisao: "Znam da je ovo užasno i Vama i Vašoj obitelji, ali smo i ja i moja obitelj suviše propatili. No, ne brinite, obećajem Vam da se Vama neće ništa dogoditi, kako god bilo." I završio usputnom povjerljivošću koja se Maruji činila nepojmljivom: "Ne obraćajte pažnju na moje poruke u novinama, njima samo želim izvršiti pritisak."

Suprugovo ju je pismo, naprotiv, obeshrabilo svojim malodušjem. Napisao je da stvari dobro napreduju, no neka bude strpljiva, jer će čekanje možda još dugo potrajati. Znajući da će biti pročitano prije nego što joj se izruči, Villamizar je završio rečenicom koja je u tom slučaju bila više upućena Escobaru nego Maruji: "Ponudi svoju žrtvu za mir Kolumbije". Razbjesnila se. Mnogo je puta uhvatila mentalne poruke koje joj je Villamizar slao s terase i odgovarala mu svom dušom: "Izvuci me odavde, jer ne znam više ni tko sam nakon što se toliko mjeseci nisam vidjela u ogledalu."

Nakon tog je pisma imala razlog više da mu svojeručno odgovori da kakvo, k vragu, strpljenje, kada ga je toliko imala i trpjela u noćima užasa u kojima bi je iznenada budila groznica smrti. Nije znala da je to pismo staro, napisano između sloma Guida Parre i prvih sastanaka s Ochoinim, kad se još nije nazirao ni tračak nade. Nije se moglo očekivati da bude vedro, kao što bi bilo tih dana kad se put njenog oslobađanja već doimao određenim.

Srećom je nesporazum poslužio tome da Maruja shvati kako njen bijes ne potječe toliko od pisma koliko od jedne stare i nesvesne mržnje prema suprugu: zašto je Alberto dopustio da oslobode samo Beatriz ako je on rukovodio tijekom događaja? U devetnaest godina zajedničkog života nije imala ni vremena, ni povoda, ni hrabrosti da si postavi takvo pitanje i odgovor koji si je sama dala učinio ju je svjesnom istine: izdržala je otmicu jer je potpuno pouzdano znala da njen suprug posvećuje svaki tren svog života nastojanju da je oslobodi, i da to čini bez predaha, čak i bez nade, zbog potpunog pouzdanja da ona to zna. Bio je to - iako ni ona ni on nisu toga bili svjesni - ugovor ljubavi.

Upoznali su se devetnaest godina ranije na poslovnom sastanku, dok su još oboje bili mladi novinari. "Alberto mi se svidio od prve", kaže Maruja. Zbog čega? Ne premisslja dvaput: "Jer se doimao nezaštićeno." Bio je to najnenadaniji odgovor. Villamizar je, na prvi pogled, bio ustaljeni primjerak buntovnog sveučilištarca svog doba, s kosom do ramena, prekjučerašnjom bradom i jednom jedinom košuljom koju je prao kad je kišilo. "Ponekad bih se okupao", kaže danas previjajući se od smijeha. Na drugi je pogled bio lumpar, priležljiv i napržica. No, Maruja ga je sagledala u trećem pogledu, kao čovjeka koji može izgubiti glavu zbog lijepe žene, i još više ako je pametna i čuvstvena, i još više ako ima na pretek ono što je još nedostajalo da ga se dokraja odgoji: čeličnu ruku i srce od pamuka.

Kad ga upitaju što mu se na njoj svidjelo, Villamizar odgovara gundanjem. Možda jer Maruja, povrh svojih uočljivih draži, nije imala najboljih vjerodajnica da se čovjek u nju zaljubi. Bila je u cvijetu trideset godina, udala se u katoličkoj crkvi u devetnaestoj i imala petero djece od supruga - tri cure i dva dečka, - koji su se rađali s razmakom od petnest mjeseci. "Sve sam mu to ispričala od prve - kaže Maruja - da zna da se stavlja u minsko polje." On ju je saslušao opet zagundavši i, umjesto da je pozove na ručak, zamolio zajedničkog prijatelja da ih pozove oboje. Idućeg ju je dana on pozvao s istim prijateljem, trećeg je dana pozvao samo nju, a četvrtog su se vidjeli bez ručka. Tako su se nalazili svakodnevno s najboljim nakanama. Kad bi upitali Villamizara je li zaljubljen ili samo želi spavati s njom, rekao bi kao čistokrvni čovjek iz Santandera: "Ne zajebavajte, ovo je najozbiljnije." Možda ni sam nije slutio koliko.

Maruja je imala brak bez srazova, bez da i ne, savršen, no možda joj je nedostajala trunka nadahnuća i nesigurnosti, neophodna da bi se osjećala živom. Oslobađala je vrijeme za Villamizara uredskim isprikama. Izmišljala je više posla nego što je imala, čak i subotom od podneva do deset navečer. Subotom i praznicima smišljali bi mladenačke zabave, predavanja o umjetnosti, kinoklubove s ponoćnim projekcijama, što god, samo da budu zajedno. On nije imao zapreka: bio je samac i dostupan, živio je po svome, hranio se u kantini i uz tolike subotnje cure kao da nije imao nijednu. Još je samo trebao napraviti diplomski i bio bi kirurg poput svog oca, no vremena su bila pogodnija za življenje nego za liječenje bolesnih. Ljubav je počela izlaziti iz bolera, zastarjela su mirisna ljubavna pisma koja su potrajala četiri stoljeća, plačljive serenade, inicijali na rupčićima, jezik cvijeća, pusta kina u tri popodne, i svi kao da su se ojunali protiv smrti sa sretnim ludilom Beatlesa.

Nakon godinu dana otišli su živjeti zajedno s Marujinom djecom u stan od sto kvadratnih metara. "To je bila katastrofa", kaže Maruja. S razlogom: živjeli su usred prepirki svih protiv svih, prasaka razbijenih tanjura, ljubomore i sumnji za djecu i odrasle. "Ponekad sam ga mrzila nasmrt", kaže Maruja. "I ja nju", odgovara Villamizar. "Ali samo pet minuta", smije se Maruja. U listopadu 1971. vjenčali su se u Ureni, Venezuela, i bilo je to kao da su dodali još jedan grijeh svom životu, jer razvod

nije postojao i rijetki su vjerovali u zakonitost građanskog braka. Za četiri godine rodio im se Andrés, jedino zajedničko dijete. I dalje je bilo srazova, ali su manje boljeli: život se potrudio naučiti ih da ljubavna sreća nije stvorena da bi se u njoj spavalo, već da bi se zajedno zajebavali.

Maruja je kćer Álvara Pachóna de la Torre, novinarske zvijezde četrdesetih, koji je poginuo s dva istaknuta suradnika u nesreći povijesnog prometa u povojima. Siroče i po majci, ona i njena sestra Gloria naučile se se brinuti o sebi još od malih nogu. Maruja je s dvadeset godina postala crtačica i slikarica, rano sazreli izdavač, glavna urednica i scenarist radija i televizije, voditelj odnosa s javnošću i publiciteta velikih poduzeća, i uvijek novinar. Njen se umjetnički dar i strastveni značaj odmah nameću pomoću vještine upravljanja pritajene za spokojem njenih ciganskih očiju. Villamizar je pak zaboravio medicinu, odrezao kosu, bacio u smeće jedinu košulju, stavio kravatu i postao stručnjak u prodaji na veliko svega što mu je dano da proda. No nije promijenio svoj način postojanja. Maruja kaže da ju je on, uz udarce života, izliječio od uštogljenosti i predrasuda njene društvene sredine.

Radili su uspješno svaki svoje dok su djeca rasla u školi. Maruja bi se vratila kući u šest popodne i bavila njima. Poučena vlastitim krutim i ustaljenim odgojem, željela je biti drugačija majka, koja ne prisustvuje roditeljskim sastancima u školi i ne pomaže pisati zadaće. Djeca su se žalila: "Hoćemo mamu poput drugih". No ona ih je potakla sa suprotne strane, nezavisnošću i obrazovanjem s kojim mogu raditi što požele. Zanimljivo je da su svi željeli postati ono što bi ona voljela da nisu. Mónica je danas slikarica sa završenom Likovnom akademijom u Rimu i grafički dizajner. Alexandra je novinarka, voditeljica i glavna urednica na televiziji. Juana je filmska i televizijska scenaristica i redateljica. Nicolás komponira glazbu za film i televiziju. Patricio je psiholog. Andrés, student ekonomije, uboden škorpionom politike zahvaljujući očevu lošem uzoru, izabran je narodnim glasovanjem, u dvadeset prvoj godini, za vijećnika nižeg poglavarstva u Chapineru, sjeverno od Bogote.

Suradnja Luisa Carlosa Galána i Glorie Pachón još dok su hodali pokrenula je političku karijeru koju ni Alberto ni Maruja nisu naslutili. Galán je s trideset sedam godina bio nadomak predsjedništva republike zastupajući Novi liberalizam. Gloria, isto novinarka, i Maruja, već veteranka u promociji i publicitetu, zamislile su i vodile strategije imagea za šest izbornih kampanji. Villamizarovo iskustvo u prodaji na veliko opskrbito ga je logističkim poznavanjem Bogote kakvo je imao malo koji političar. Njih su troje u timu napravili u sumanutih mjesec dana prvu kampanju Novog liberalizma u glavnom gradu i pomeli prekaljene izbornike. Na izborima 1982. Villamizar se upisao u šesti red popisa koji nije očekivao više od pet izabranih zastupnika za Parlament i izabrano ih je devet. Ta je pobjeda, na nesreću, bila preludij novom životu koji će Alberta i Maruju - osam godina kasnije - odvesti do strahotne ljubavne kušnje otmice.

Desetak dana nakon pisma, glavešina kojeg su zvali Doktor - već priznat kao upravitelj otmica - posjetio je Maruju ne najavivši se. Vidjela ga je u prvoj kući u koju su ih odveli u noći otmice i zatim je navratio dva-tri puta prije Marinine smrti. Vodio je s njom šapatom duge razgovore, objašnjive tek starim povjerenjem. Odnos s Marujom uvijek je bio najgori. Za svaku je njenu primjedbu, kako god bezazlenu, imao bahat odgovor i surov ton: "Ovdje Vi nemate što govoriti". Dok su još uvijek bila tri taoca, htjela se požaliti na bijedne uvjete sobe kojima je pripisivala svoj uporan kašalj i lutajuće bolove.

- Ja sam proveo gore noći na mjestima tisuću puta gorima od ovog - odgovorio joj je bijesno. - Što si Vi umišljate?

Njegovi su posjeti bili najave velikih događaja, dobrih ili loših, no uvijek presudnih. Ovog je puta, međutim, ohrabrena Escobarovim pismom, Maruja imala snage suprotstaviti mu se.

Odmah su uspostavili razgovor, začudno lako. Ona ga je bez zlovolje pitala što želi Escobar, kako napreduju pregovori, ima li mogućnosti da se uskoro preda. On joj je otvoreno objasnio da će to teško ići bez pouzdano zajamčene sigurnosti Pablu Escobaru, njegovoj obitelji i ljudima. Maruja ga je upitala za Guida Parru, čije ju je poslovanje ushitilo, a naglo iščeznuće zaintrigiralo.

- Nije se dobro vladao - rekao joj je bez dramatičnosti. - Već je vani.

To se moglo protumačiti na tri načina: ili je izgubio ovlaštenja, ili je uistinu napustio zemlju - kako je objavljeno - ili su ga ubili. On se izvukao odgovorivši da to zapravo ne zna.

Dijelom iz nesavladive znatiželje, a dijelom da bi stekla njegovo povjerenje, Maruja je upitala tko je napisao pismo Izručljivih o ekstradiciji i trgovini drogom upućeno tih dana veleposlaniku Sjedinjenih Država. Nije joj privuklo pažnju samo zbog snage svojih dokaza, već i zbog dobrog stila. Doktor to nije pouzdano znao, no bilo mu je poznato da Escobar sam piše svoja pisma, promišljajući i ponavljajući predloške sve dok ne uspije reći što želi bez dvosmislenosti i proturječja. Na kraju gotovo dvosatnog pričanja, Doktor je ponovno dotaknuo pitanje predaje. Maruja je shvatila da ga zanima više

nego što je na početku dao naslutiti i da ne misli samo na Escobarovu budućnost, već i na vlastitu. Ona je pak imala zaokruženo mišljenje o nesuglasicama i razvoju predsjedničkih odluka, poznavala je do u tančine politiku podvrgavanja i sklonosti Ustavotvorne skupštine u pogledu izručenja i pomilovanja.

- Ako Escobar ne misli ostati barem četrnaest godina u zatvoru - rekla je - ne vjerujem da će mu vlada prihvatiti predaju.

On je toliko cijenio njeno mišljenje da joj je začudo predložio: "Zašto ne napišete pismo Gazdi?" I odmah, pred Marujinom smetenošću, zaiskao:

- Ozbiljno, napišite mu to - rekao je -. Može puno pomoći.

Rečeno i učinjeno. Donio joj je papir i olovku i čekao bez žurbe, šecujući s jednog na drugi kraj sobe. Maruja je popušila pola kutije cigareta dok je pisala, sjedeći na krevetu, s papirom položenim na dasku. Jednostavnim je riječima zahvalila Escobaru na sigurnosti koju joj je udahnula njegova poruka. Napisala je da ne osjeća želju za osvetom prema njemu ni prema onima koji su zaduženi za njenu otmicu i zahvaljuje im što se prema njoj odnose s poštovanjem. Nada se da će se Escobar moći prikloniti predsjedničkim odlukama i polučiti dobru budućnost za sebe i svoje sinove u svojoj zemlji. Na kraju je, u istom obliku kojim ju je Villamizar nadahnuo u svom pismu, ponudila svoju žrtvu za mir u Kolumbiji.

Doktor je očekivao nešto određenije o uvjetima predaje, no Maruja ga je uvjerala da će učinak biti isti i bez upletanja potankosti koje bi mogle djelovati neuljudno ili biti krivo protumačene. Bila je u pravu: Pablo Escobar je razaslao pismo novinama, koje su mu tada bile na dohvatu ruke zbog zanimanja o predaji.

Maruja je istom poštom poslala Villamizaru pismo sasvim različito od onog koje je snovala pod utjecajem bijesa i tako postigla da se ponovno pojavi na ekranu nakon mnogih tjedana šutnje. Te je noći, pod utjecajem razorne tablete za spavanje, sanjala da Escobar silazi iz nekog helikoptera štiteći se njome od rafala metaka kao u futurističkoj verziji kaubojskih filmova.

Na kraju posjeta Doktor je uputio ukućane da se prema Maruji ophode s pažnjom. Kućepazitelj i Damaris bili su tako zadovoljni novim naložima da su ponekad pretjerali u ugađanjima. Prije nego što će se oprostiti, Doktor je odlučio promijeniti stražu. Maruja ga je zamolila da ih ostavi. Mladi maturanti u smjeni u travnju donijeli su joj olakšanje nakon ožujskih neumjerenosti i održavali s njom miroljubiv odnos. Maruja je stekla njihovo povjerenje. Govorili su joj ono što bi čuli od kućepazitelja i njegove žene i držali je u tijeku unutarnjih proturječja koja su ranije bila državna tajna. Čak su joj obećali - i Maruja je vjerovala - da će, ako joj netko pokuša nauditi, oni to prvi spriječiti. Pokazivali su joj svoju naklonost slasticama ukradenima u kuhinji i poklonili joj limenku maslinovog ulja kako bi pritajila odvratni okus leće.

Jedina je teškoća bio religiozni nemir koji ih je raspinjao na muke i koji ona nije mogla zadovoljiti zbog prirodnog nevjerovanja i neznanja u pitanjima vjere. Mnogo je puta izložila opasnosti sklad u sobi. "Da vidimo kakva je stvar - zapitala bi ih: - ako je ubiti grijeh, zašto vi ubijate?" Izazivala ih je: "Tolike krunice u šest popodne, tolike svijeće, toliko čuda s Božanskim Djetešcem, a da pokušam uteći, ne biste ni pomislili na njega dok me ubijate". Raspre su postale tako žučljive da je jedan prestravljen povikao:

- Vi ste ateist!

Ona je viknula da jest. Ne bi ni sanjala da će prouzročiti takvu preneraženost. Svjesna da bi je taj dokoni radikalizam mogao skupo koštati, izmislila je kozmičku teoriju svijeta i života koja im je omogućila raspravljati u miru. Stoga zamisao da ih zamijene za nepoznate nije bila dobrodošla. Ali joj je Doktor objasnio:

- Tako ćemo Vam razriješiti tu stvar s mitraljezima.

Maruja je shvatila što je htio reći kad su stigli oni iz nove smjene. Bili su to nenaoružani podobrisači, koji su cijeli dan čistili i ribali podove, dok naposljetku nisu smetali više od ranijeg smeća i prljavštine. No, Marujin je kašalj malo pomalo nestajao i novi joj je red dopuštao da sjedne pred televiziju s mirom i sabranošću povoljnima za njeno zdravlje i ravnotežu.

Nevjernica Maruja nije obraćala ni najmanje pažnje na El Minuto de Dios, neobičnu emisiju od šezdeset sekundi u kojoj je osamdesetdvostranični eudistički svećenik, Rafael García Herreros, izlagao, često zagonetna, razmišljanja više socijalne nego religiozne naravi. Pacho Santos, gorljivi i djelatni katolik, živo se zanimao za poruku koja je imala malo toga zajedničkog s onima profesionalnih političara. Časni je bio jedno od najpoznatijih televizijskih lica od siječnja 1955., kada je emisija pokrenuta na 7. programu Nacionalne televizije. Prije toga bio je poznati glas na radiju Cartagene od 1950., u Caliu od '52., u Medellín u rujna '54. i u Bogoti od prosinca te godine. Na televiziji je počeo gotovo u trenu pokretanja sustava. Isticao se izravnim i ponekad surovim načinom i

govorio je orlovskih očiju uperenih u gledatelja. Svake godine, od 1961., priređivao je Gozbu milijuna, kojoj su prisustvovala poznate ličnosti - ili one koje su to željele biti - plaćajući milijun pezosa za šalicu govede juhe i komad kruha koje im je služila kraljica ljepote, kako bi prikupio zalihe namijenjene socijalnom radu koji je nosio ime emisije. Najburniji je poziv bio onaj koji je 1968. uputio u osobnom pismu Brigitte Bardot. Spremno prihvaćanje glumice izazvalo je sablazan društvenog licemjerja, koje je zaprijetilo sabotirati gozbu. Časni je ostao pri svojoj odluci. Više nego pravodobni požar u studijima Boulogne u Parizu i fantastično objašnjenje da nema mjesta u avionima, bila su dva izgovora kojima je izbjegnuto veliko nacionalno ruglo.

Čuvari Pacha Santosa bili su odani pratitelji emisije El Minuto de Dios, no njih je religiozni sadržaj zanimao više od socijalnog. Slijepo su vjerovali, poput većine sirotinjskih obitelji Antioquije, da je časni svetac. Ton je uvijek bio zategnut, a sadržaj - ponekad - nerazumljiv. No, emisija 18. travnja - upućena nesumnjivo ali bez pravog imena Pablu Escobaru - bila je upravo neodgonetljiva.

Rekli su mi da se želi predati. Rekli su mi da bi htio razgovarati sa mnom - govorio je časni García Herreros gledajući ravno u kameru. - Oh, more! Oh, more Covenasa u pet popodne, kad sunce zalazi! Što mi je činiti? Kažu mi da je umoran od života i borbe, i ne mogu nikome reći svoju tajnu. Reci mi, oh, more, hoću li to moći učiniti? Moram li to učiniti? Ti koje znaš čitavu povijest Kolumbije, ti koje si vidjelo Indijance dok su se klanjali na toj plaži, ti koje si čulo šum povijesti: moram li to učiniti? Hoće li me odbaciti ako to učinim? Hoće li me odbaciti u Kolumbiji? Ako to učinim: hoće li odjeknuti pucnji kada odem s njima? Hoću li pasti s njima u tog pustolovini?

I Maruja ga je slušala, no doimalo joj se manje neobičnim nego većini Kolumbijaca, jer joj se uvijek činilo da časni voli lutati sve dok se ne izgubi u galaksijama. Uzimala je to više kao neizbježan aperitiv prije dnevnika u sedam. Te joj je večeri, međutim, privukao pažnju jer se sve što se ticalo Pabla Escobara isto tako ticalo i nje. Bila je zbunjena, zaintrigirana i vrlo nemirna zbog nesigurnosti u pogledu onog što leži u podlozi tog sudbonosnog galimatijaša. Pacho se, naprotiv, uvjeren da će ga časni izvući iz tog čistilišta, veselo zagrlio sa svojim čuvarom.

10

Poruka časnog Garcíje Herrerosa učinila je proboj u slijepoj ulici. Albertu Villamizaru djelovala je poput čuda, jer je baš tih dana prolazio imena mogućih posrednika koji bi Pablu Escobaru bili najdostojniji povjerenja po svome ugledu i ranijim činima. I Rafael Pardo je čuo za emisiju i uznemirila ga je pomisao da je nešto procurilo iz njegova ureda. Na svaki se način i njemu i Villamizaru učinilo da bi časni García Herreros mogao biti prikladan posrednik kod Escobarove predaje.

Doista, krajem ožujka se kolanjem pisama nije više imalo što reći. Još gore: bilo je očito da Escobar koristi Villamizara kao sredstvo za slanje poruka vladi, ne dajući ništa za uzvrat. Njegovo je zadnje pismo već bio popis žalbi bez kraja i konca. Da primirje nije narušeno, ali je dao slobodu svojim ljudima da se brane od tijela sigurnosti, da su ova uključena u popis velikih atentata, da će, ako ne bude brzih rješenja, porasti napadi bez razlike na policiju i civilno stanovništvo. Žalio se jer je državni odvjetnik smijenio samo dva časnika, a Izručljivi su optužili dvadeset.

Kad Villamizar nije nalazio izlaz, razgovarao bi s Jorgeom Luisom Ochoom, ali kad se radilo o čemu osjetljivijem, on ga je sam slao na očev posjed u potrazi za dobrim savjetom. Stari bi natočio Villamizaru pola čaše svetog viskija. "Ispijte sve - rekao bi mu - jer ne znam više kako podnosite tu tako mušku tragediju." Tako su stajale stvari početkom travnja, kad se Villamizar vratio na La Lomu i dao don Fabiju potanki izvještaj o nenalaženju s Escobarom. Don Fabio je podijelio njegovo razočaranje.

- Nećemo više izvoditi vraga s tim pismima - odlučio je. - To bi moglo trajati i čitavo stoljeće. Najbolje je da Vi sami razgovarate s Escobarom i ugovorite uvjete kakve želite.

Don Fabio je sam poslao prijedlog. Priopćio je Escobaru da je Villamizar spreman dopustiti da ga odvezu izloženog svim opasnostima u prtljažniku kola. No Escobar nije prihvatio. "Možda ću razgovarati s Villamizarom, ali ne sada", odgovorio je vjerojatno još uvijek strahujući od elektronske naprave za praćenje koju je mogao nositi sakrivenu bilo gdje, čak i pod zlatnom krunom na zubu.

U međuvremenu je zahtijevao da se kazne policajci i ustrajao na optužbama protiv Maze Márqueza da u savezu s paravojnicima i kartelom Calia ubija njegove ljude. Ta optužba, i ona da je ubio Luisa Carlosa Galána, bile su stalne Escobarove opsije protiv generala Maze. Ovaj je javno i privatno odgovarao da trenutno nije u ratu protiv kartela u Caliu jer je prvenstvo odnio terorizam narkomafijaša, a ne narkomafija. Escobar je pak napisao u jednom pismu Villamizaru, nevezano uz sadržaj: "Recite gospođi Gloriji da je njenog muža ubio Maza, da u to ni najmanje ne sumnja." Mazin

je odgovor na trajno ponavljanje te optužbe bio uvijek isti: "Sam Escobar najbolje zna da to nije istina."

Očajan zbog toga krvavog i jalovog rata koji je poražavao svaku razumnu zamisao, Villamizar je uložio krajnji napor u pokušaj da vlada odluči primirje zbog pregovora. Nije bilo moguće. Rafael Pardo mu je još na početku ukazao da, dok obitelji otetih zapiju o odlučnost vlade da ne učini ni najmanji ustupak, neprijatelji politike podvrgavanja je optužuju da predaje zemlju narkomafiji.

Villamizar je - praćen tom prilikom svastikom, gospođom Glorijom de Galán - posjetio i generala Gómeza Padilla, glavnog načelnika policije. Ona je zamolila generala za primirje od mjesec dana zbog pokušaja osobnog dodira s Escobarom.

- Strašno nam je žao, gospođo - rekao joj je general, - ali ne možemo zaustaviti operacije protiv tog zločinca. Vi djelujete na vlastitu odgovornost i jedino Vam možemo zaželjeti puno sreće.

To je bilo sve što su postigli zbog hermetičnosti policije kojom se nastojao suzbiti neshvatljiv protok podataka koji je Escobaru dopustio da ismije najpomnije postavljene opsade. No gospođa Gloria nije otišla praznih ruku jer joj je neki časnik na odlasku rekao da Maruju drže u jednom naselju provincije Narino, na granici s Ekvadorom. Ona je od Beatriz doznala da je u Bogoti, tako da joj je rastresenost policije rasplinula strahovanje od oružanog oslobađanja.

Nagađanja u novinama o uvjetima predaje Pabla Escobara dostigla su tih dana razmjere međunarodne sablazni. Poricanje policije, objašnjenja svih slojeva vlade, čak i predsjednika osobno, mnoge nisu dokraja uvjerali da nema tajnih pregovora i sporazuma oko predaje.

General Maza Márquez vjerovao je da ih ima. Štoviše: oduvijek je bio uvjeren - i rekao je to svima koji su ga htjeli čuti - da će njegovo smjenjivanje biti jedan od temeljnih Escobarovih uvjeta za predaju. Predsjednik Gaviria je još ranije djelovao nezadovoljan nekim slobodnim izjavama koje je Maza Márquez dao u novinama i nikada potvrđenim glasinama da su neka osjetljiva procurivanja tajni njegovo djelo. No u tom je trenutku - nakon toliko godina na položaju, s ogromnom omiljenošću zbog tvrda srca prema kriminalu i neizrecivoj odanosti Božanskom Djetešcu - bilo malo vjerojatno da će donijeti odluku da ga samo tako smijeni. Maza je morao biti svjestan svoje moći, no znao je i to da će predsjednik naposljetku izvršiti svoju i jedino je zatražio - preko poruka po zajedničkim prijateljima - neka ga obavijeste dovoljno rano kako bi mogao skloniti obitelj na sigurno.

Jedini službenik ovlašten za održavanje veze s odvjetnicima Pabla Escobara - uvijek uz pismeno posvjedočenje - bio je predsjednik Istražnog suda, Carlos Eduardo Mejía. Njemu je po zakonu pripadalo ugovaranje potankosti tijekom predaje i uvjeta osiguranja i života u zatvoru.

Ministar Giraldo Ángel osobno je provjerio sve mogućnosti. Zanimao ga je strogo čuvani zatvor u Itagüiu nakon predaje Fabia Ochoe, u studenom prethodne godine, no Escobarovi su mu odvjetnici prigovarali jer je laka meta za autobombe. Držao je prihvatljivom zamisao da pretvore u oklopljeni zatvor samostan u Pobladu - u blizini stambene zgrade gdje je Escobar utekao eksploziji dvjesto kila dinamita koju je pripisao kartelu u Caliu - ali ga redovnici nisu htjeli prodati. Predložio je da se utvrdi zatvor u Medellín, no suprotstavila mu se čitava Gradska uprava. Alberto Villamizar, strahujući da će predaja propasti zbog nedostatka zatvora, zauzeo se sa značajnim razlozima za prijedlog koji je Escobar dao u listopadu prethodne godine: Gradska ustanova za narkomane El Claret, dvanaest kilometara od središnjeg parka Envigada, na posjedu zvanom La Catedral del Valle, upisanom na ime Escobarova davaoca imena. Vlada je ispitala mogućnost zakupa ustanove i njenog preuređenja u zatvor, svjesna da se Escobar neće predati dok ne riješi pitanje vlastite sigurnosti. Njegovi su odvjetnici tražili da čuvari budu iz Antioquije i da za vanjsko osiguranje bude zaduženo bilo koje oružano tijelo osim policije, strahujući od odmazde zbog djelatnika ubijenih u Medellín.

Gradonačelnik Envigada, zadužen za konačne radove, uzeo je u obzir vladin izvještaj i pokrenuo opremanje zatvora, koji će predati ministarstvu pravosuđa u skladu s ugovorom o zakupu koji su obojica potpisali. Osnovna je konstrukcija bila školski jednostavna, s betonskim podovima, krovovima od crijepa i metalnim vratima obojanima u zeleno. Upravni je odjel u staroj kući posjeda bio sastavljen od tri male dvorane, kuhinje, popločenog dvorišta i samice. Imao je zajedničku spavaonicu od četiristo kvadratnih metara, prostranu dvoranu za knjižnicu i čitaonicu i šest pojedinačnih ćelija sa zasebnim kupaonicama. U središtu je bio skupni prostor od kojih šesto kvadratnih metara, s četiri tuša, svlačionom i šest zahoda. Radovi su započeti u veljači, sa sedamdeset novih radnika koji su spavali u smjenama tek nekoliko sati na dan. Zamršena topografija, očajno stanje prilaznog puta i jaka zima prisilili su ih da zaborave na kipere i kamione i morali su prenijeti najveći dio namještaja na leđima mazge. Prvo su donijeli dva grijača za vodu od pedeset litara, vojničke lake ležaje i dvadesetak malih sjedala od šipki obojanih u žuto. Dvadeset tegli s ukrasnim biljkama - araukarijama, lovorima i ukrasnim palmama - dopunile su unutrašnje uređenje. Budući da stari zatvor nije imao telefonsku mrežu, veza će se na početku održavati radio sustavom. Konačna je cijena gradnje bila sto dvadeset

milijuna pezosa, koje je platio grad Envidado. U početnoj je računici završetak bio predviđen za osam mjeseci, ali su, kad je na scenu stupio časní García Herreros, radovi užurbani po taktu vojničkog stupanja.

Druga je zapreka predaji bio raspad osobne vojske Pabla Escobara. Činilo se da on ne smatra zatvor oruđem zakona već svetištem protiv svojih neprijatelja, čak i protiv same uobičajene pravde, no nije postizao jednodušnost kako bi se njegova četa predala zajedno s njim. Navodio je kao razlog da se ne može skloniti na sigurno sa svojom obitelji i ostaviti suradnike na milost Elitnom korpusu. "Neću poslati sebe samog," napisao je u jednom pismu. No mnogi su to držali tek polovičnom istinom, jer je vjerojatno želio imati uza se i cijeli svoj radni tim kako bi nastavio rukovoditi poslovima iz zatvora. Vladi je ipak bilo draže zatvoriti ih zajedno s Escobarom. Bilo je oko sto družbi koje nisu bile stalno na ratnoj nozi, no služile su kao pojačanje prve linije i bilo je lako okupiti ih i naoružati za nekoliko sati. Nastojalo se postići da Escobar razoruža i odvede sa sobom u zatvor petnaest ili dvadeset tih neustrašivih kapetana.

U nekoliko privatnih razgovora koje je Villamizar vodio s predsjednikom Gaviriom, uvijek je bio voljan olakšati mu osobne napore u oslobađanju otetih. Villamizar ne vjeruje da je vlada poduzela pregovore različite od onih za koje je njega ovlastila, a koji su predviđeni u politici podvrgavanja. Bivši predsjednik Turbay i Hernando Santos - iako to nikada nisu pokazali, a poznavajući ustavne teškoće vlade - bez sumnje su očekivali minimum savitljivosti od predsjednika. Samo njegovo odbijanje da promijeni rokove utvrđene u predsjedničkim odlukama pred iziskivanjem, zaklinjanjem i žalbama Nydije i dalje je bilo trn u oku obitelji koje su to tražile. A činjenicu da ih je promijenio tri dana nakon Dianine smrti njena obitelj nikada neće razumjeti. Na nesreću - rekao je predsjednik privatno - promjena datuma tada više ne bi spriječila Dianinu smrt tako kako se dogodila.

Escobar se nikada nije zadovoljio samo jednom vezom, niti je i na trenutak odustao od nastojanja sklapanja ugovora i s Bogom i s vragom, svim sredstvima, zakonitim i nezakonitim. Ne stoga što bi se više pouzdavao u jedna nego u druga, nego jer nikada nije ni u jedna vjerovao. Čak i kad je imao osigurano sve što je očekivao od Villamizara, i dalje je milovao san o političkom pomilovanju, usnut 1989., kada su glavešine narkomafije i njihovi pristaše dobili propusnice ratnika M-19 i tako se smjestili na popise pomilovanih gerilaca. Komandant Carlos Pizarro prepriječio im je put nemogućim zahtjevima. Dvije godine kasnije Escobar je tražio drugi put preko Ustavotvorne skupštine, na čijih je nekoliko članova vršio pritisak na različite načine, od jednostavne ponude novca do teških prijetnji.

Ali su i Escobarovi neprijatelji stajali jedni drugima na putu sa svojim naumima. To je bio uzrok takozvanog narkovidea, koji je izazvao bučnu i jalovu sablazan. Pretpostavlja se da je snimljen skrivenom kamerom u nekoj hotelskoj sobi, u trenutku kada jedan član Ustavotvorne skupštine prima novac od tobožnjeg Escobarova odvjetnika. Taj je član Ustavotvorne, izabran s popisa M-19, zapravo pripadao paravojnoj skupini u službi kartela u Caliju, u ratu protiv medellinskog, i njegov ugled nije dostajao da ikoga uvjeri. Nekoliko je mjeseci kasnije neki vođa osobnih vojnih jedinica koji se razvojničio pred sudom ispričao da su njegovi ljudi napravili tu priprostu sapunicu kao dokaz da Escobar podmićuje članove skupštine, pa bi, stoga, pomilovanje i neizručivanje izgubili smisao.

Među mnogim bojištima koja je nastojao otvoriti, Escobar je pokušavao pregovarati o oslobađanju Pache Santosa za leđima Villamizaru kad su njegovi naponi bili pred vrhuncem uspjeha. Preko prijatelja svećenika poslao je Hernandu Santosu krajem travnja poruku neka dođe na sastanak s njegovim odvjetnikom u crkvu u Usaquénu. Radi se - pisalo je - o izuzetno važnom koraku za Pachovo oslobođenje. Hernando je poznavao svećenika, i k tome ga držao živim svecem, tako da je otišao na razgovor sam i točno u osam navečer naznačenog dana. U sumraku mu je crkve jedva vidljiv odvjetnik napomenuo kako on nema veze s kartelima, no Pablo Escobar je kumovao njegovoj karijeri pa mu ne može odbiti tu uslugu. Imao je zadatak predati mu dva teksta: izvještaj Međunarodne amnestije protiv policije u Medellínu i original bilješke koja je izigravala novinski uvodnik o nepravdama Elitnog korpusa.

- Došao sam misleći samo na život Vašeg sina - rekao je odvjetnik. - Ako se ovi članci sutra objave, idućeg će dana Francisco biti slobodan.

Hernando je pročitao neizdan uvodnik političke naravi, o događajima koje je Escobar već toliko puta prijavljivao, no s jezivim potankostima koje je nemoguće dokazati. Bio je napisan ozbiljno i suptilno podmuklo. Autor je, prema odvjetniku, bio sam Escobar. Na svaki način, nalikovalo je njegovom stilu. Svjedočanstvo Međunarodne amnestije bilo je već objavljeno u drugim novinama i Hernandu Santosu nije smetalo ponoviti ga. Uvodnik je, naprotiv, bio preozbiljan a da bi ga objavio bez dokaza. "Neka mi ih pošalje i odmah ćemo ga objaviti, čak ako i ne pusti Pacha", rekao je Hernando. Nije se više imalo što reći. Odvjetnik, svjestan da je njegov zadatak izvršen, htio je iskoristiti priliku i upitao Hernanda koliko mu je Guido Parra naplatio za posredovanje.

- Ni centava - odgovorio je Hernando. - Nikad nismo govorili o novcu.
 - Recite mi istinu - kazao je odvjetnik, - jer Escobar nadzire svoje račune, sve nadzire, i potreban mu je taj podatak.

Hernando je ponovno zanijskao i sastanak je završen ustaljenim pozdravom.

Možda je jedina osoba koja je tih dana bila uvjerena da će ustvari skoro doći svome kraju bio kolumbijski astrolog Mauricio Puerta, pažljivi promatrač državnog života preko zvijezda, koji je došao do iznenađujućih zaključaka o astralnoj karti Pabla Escobara.

Rodio se u Medellín 1. prosinca 1949. u 11.50 ujutro. Bio je dakle Strijelac s Ribom u podznaku i najgorim sklopom: Marsom i Saturnom u Djevici. Nagnuća su mu bila: okrutni autoritarizam, despotizam, nezasićena ambicija, nemir, anarhija, buntovništvo, neposluš, nediscipliniranost, napadi na vlast. I u konačnom raspletu: iznenadna smrt.

Od 30. ožujka 1991. imao je Saturna u pet stupnjeva za iduće tri godine, i preostale su mu samo tri mogućnosti da odredi svoju sudbinu: bolnica, groblje ili zatvor. Četvrta se mogućnost - samostan - nije u ovom slučaju činila vjerojatnom. Na svaki je način razdoblje bilo povoljnije za dogovaranje uvjeta pregovora nego za sklapanje konačnog sporazuma. To jest: najbolji mu je izlaz bila uvjetna predaja koju je predlagala vlada.

"Escobar je vjerojatno vrlo zabrinut kada ga toliko zanima njegova astralna karta", rekao je neki novinar. Jer je, čim je dobio obavijest od Mauricia Puerte, htio upoznati njegovu raščlambu do u najmanje sitnice. Međutim, dvojica Escobarovih poslanika nisu stigli svome cilju, a jedan je zauvijek nestao. Puerta je u Medellín upriličio razglašena predavanja kako bi bio dostupan Escobaru, ali je niz neobičnih neprilika spriječio susret. Puerta ih je protumačio kao sredstvo zaštite zvijezda kako ništa ne bi pomutilo sudbinu koja je već neumoljiva.

I supruga Pacha Santosa dobila je nadnaravno otkrivenje vidovnjakinje koja je začudno jasno predviđjela Dianinu smrt i kazala joj s jednakim pouzdanjem da je Pacho živ. U travnju ju je ponovo sreća na nekom javnom mjestu i rekla joj je u prolazu na uho:

- Čestitam ti. Već vidim njegov dolazak.

To su bile jedine ohrabrujuće naznake kad je časni García Herreros prenio svoju neodgonetljivu poruku Pablu Escobaru. Kako je došao do te sudbonosne odluke i što je s njom imalo more Covenasa, pitanje je koje još uvijek intrigira zemlju. Međutim je način na koji se dosjetio još intrigantniji. U petak 12. travnja 1991. posjetio je liječnika Manuela Elkina Patarroya - sretnog pronalazača lijeka protiv malarije - i zamolio ga da smjesti u El Minuto de Dios liječničku stanicu za rano otkrivanje side. Pratio ga je - osim mladog svećenika iz zajednice - posjednik kukuružišta iz Antioquije, njegov dobar prijatelj, koji ga je savjetovao u zemaljskim pitanjima. Vlastitom je odlukom taj dobročinitelj, koji je zamolio da mu ne kažemo ime, izgradio i darovao osobnu kapelu časnom Garciji Herrerosu i k tome prinosio dobrovoljne desetine za njegov socijalni rad. Dok su se vozili u Imunološki institut liječnika Patarroye, osjetio je neku vrstu zapovjednog nadahnuća.

- Čujte, časni - rekao mu je. - Zašto se ne uključite u tu stvar i ne pomognete da se Pablo Escobar preda?

Rekao je to bez okolišanja i bez ikakvog svjesnog povoda. "Bila je to poruka odozdo", ispričat će kasnije, riječima kojima uvijek spominje Boga, s poštovanjem sluge i povjerenjem prijatelja. Svećenik je to primio poput pogotka strijelom u srce. Probljedio je. Liječnika Patarroya, koji ga nije poznao, duboko se dojmila snaga kojom su mu zračile oči i njegov poslovni smisao, no njegov je pratitelj to drugačije doživio. "Otac kao da je lebdio - reći će. - Za vrijeme posjeta mislio je samo na ono što sam mu rekao i na izlasku je bio tako užurban da me uplašio." Tako ga je krajem tjedna odveo na odmor u neki ljetnikovac Covenasa, poznatog karipskog kupališta gdje se namače tisuće turista i završava naftovod s dvjesto pedeset tisuća bačvi sirove nafte dnevno.

Časni nije imao ni trenutka spokoja. Jedva je spavao, dizao se usred obroka, išao na duge šetnje plažom u svako doba dana i noći. "Oh, more Covenasa - vikao je u tutnjavu valova. - Hoću li to moći učiniti? Moram li to učiniti? Ti koje sve znaš: nećemo li umrijeti u pokušaju?" Nakon mučnih šetnji ulazio bi u kuću potpuno vladajući duhom, kao da je uistinu primio odgovor od mora, i raspravljao s domaćinom o svim potankostima nauma.

U utorak je, vrativši se u Bogotu, imao viziju cjeline koja mu je vratila mir. U srijedu je nanovo otpočeo uobičajeni život: digao se u šest, istuširao, obukao crnu halju sa svećeničkim ovratnikom i povrh nje obavezni bijeli ogrtač i primio se odloženih poslova uz pomoć Pauline Garzón, svoje nezaobilazne tajnice tijekom pola života. Te je noći napravio emisiju o pitanju nevezanom uz opsesiju koja ga je proganjala. U četvrtak ujutro, kako je obećao, liječnik Patarroyo poslao mu je ohrabrujuć odgovor na njegovu molbu. Časni nije ručao. U deset do sedam stigao je do studija Inravisióna, odakle se prenosila njegova emisija, i improvizirao pred kamerama izravnu poruku za Escobara. Tih je

šezdeset sekundi promijenilo to malo života što mu je ostalo. Na povratku kući dočekala ga je košara telefonskih poruka iz čitave zemlje i lavina novinara koji ga od te noći neće gubiti iz vida sve dok ne ostvari naum i ne odvede za ruku Pabla Escobara do zatvora.

Konačni je rasplet započet, no predviđanja su bila neizvjesna, jer se javno mnijenje podijelilo na mnoštvo koje je vjerovalo da je dobri svećenik svetac i na skeptike uvjerene da je sumanut. Istina je da je njegov život pokazivao sve drugo osim ovog posljednjeg. Navršio je osamdeset dvije godine u siječnju, u kolovozu će navršiti pedeset dvije svećeničkog života, i bio je zasigurno jedini utjecajni Kolumbijac koji nikada nije sanjario o tome da postane predsjednik republike. Snježnobijela kosa i bijeli vuneni ogrtač povrh mantije zaokruživali su jedan od najpoštovanijih likova u zemlji. Slagao je stihove i objavio ih u knjizi s devetnaest godina, i druge, isto tako u mladosti, pod pseudonimom Senescens. Dobio je jednu zaboravljenu nagradu za knjigu priča i četrdeset šest odlikovanja za socijalni rad. U dobru i u zlu uvijek je čvrsto stajao na zemlji, vodio društveni život laika, pričao i dopuštao pričati viceve svih boja, i u trenutku istine izlazilo bi iz njega ono što je uvijek bilo pod tim stočarskim ogrtačem: čovjek iz Santandera crvenih kostiju.

Živio je u samostanskoj strogosti u župničkoj kući župe San Juan Eudes, u sobi čiji je strop prokišnjavao poput sita, no odbijao ga je dati popraviti. Spavao je na krevetu od dasaka bez strunjače i jastuka, pod prekrivačem od šarenih krpica u obliku četvorina koje su mu sašile sestre milosrdnice. Nije prihvatio jastuk od perja koji su mu jednom ponudile, jer je vjerovao da je suprotan zakonu Božjem. Ne bi mijenjao cipele dok mu ne bi poklonili novi par, ni presvlačio odjeću i vječiti bijeli ogrtač dok mu ne bi poklonili drugi. Jeo je malo, ali je bio dobrog ukusa kod stola i znao cijeniti dobro jelo i sortno vino, no nije dopuštao da ga zovu u skupe restorane kako netko ne bi pomislio da on plaća. U jednom je vidio neku plemenitu damu s dijamantom veličine badema na prstenu.

- S takvim prstenom - rekao joj je izravno - napravio bih kojih sto dvadeset kućica za siromašne.

Dama, smetena rečenicom, nije znala što bi odgovorila, ali mu je idućeg dana poslala prsten sa srdačnom porukom. Nije dostajao za sto dvadeset kućica, naravno, ali ih je časní ionako sagradio.

Paulina Garzón de Bermúdez potjecala je iz Chipaté, u Južnom Santanderu, i došla je u Bogotu s majkom u dobi od petnest godina s preporukom da je izvrsna tipkačica. To je uistinu i bila, međutim, nije znala razgovarati telefonom i popisi za tržnicu bili su joj neodgonetljivi zbog strahota pravopisnih grešaka, no naučila je dobro raditi obje stvari kako bi joj časní dao posao. U dvadeset četvrtoj se udala i rodila sina Alfonsa i kćer Mariu Constanzu, koji su danas inženjeri.

Paulina si je uredila život tako da može i dalje raditi s časnim, koji joj je malo po malo prepuštao prava i dužnosti, sve dok mu nije postala toliko neophodna da su putovali zajedno po zemlji i inozemstvu, no uvijek u društvu nekog svećenika. "Kako bismo izbjegli glasine", objašnjava Paulina. Naposljetku ga je pratila svuda, pa makar stoga da mu stavi i skine kontaktne leće, što nikada nije umio sam učiniti.

Zadnjih je godina života časní izgubio sluh u desnom uhu, postao razdražljiv i očajavao je zbog rupa u pamćenju. Malo-pomalo odbacivao je klasične molitve i naglas i s nadahnućem prosvijetljenog oblikovao vlastite. Njegova je slava sumanutog rasla istovremeno s pučkim vjervanjem da ima nadnaravnu moć govora s vodama i ravnanja njihovim tokom i putevima. Obzirnost prema Pablu Escobaru podsjetila je na rečenicu koju je izrekao prilikom povratka generala Gustava Rojas Pinille, u kolovozu 1957., na suđenju u kongresu: "Kada se čovjek preda zakonu, iako je kriv, zaslužuje duboko poštovanje". Skoro pri kraju života je, na Gozbi milijuna čije je priređivanje bilo puno teškoća, na prijateljevo pitanje o tome što kani raditi kasnije, dao odgovor devetnaestogodišnjaka: "Želim se ispružiti na livadi i gledati zvijezde."

Dan nakon televizijske poruke - bez najave i prethodnih formalnosti - časní García Herreros pojavio se u zatvoru u Itagüíu i pitao braću Ochoe kako bi mogao poslužiti kod predaje Pabla Escobara. Na Ochoine je ostavio dojam da je svetac, uz jednu jedinu nepriličnost o kojoj je valjalo voditi računa: više od četrdeset godina održavao je vezu sa svojim slušateljstvom kroz svakodnevnu propovijed i nije bio kadar zamisliti poslovanje koje ne bi započeo tako da ga ispriča javnom mnijenju. No, don Fabiju se učinio sudbonosnim posrednikom. Prvo, jer Escobar neće prema njemu osjećati zaziranje koje ga sprečava da primi Villamizara. I drugo, jer njegov obožavani lik može presudno utjecati na predaju Escobarove momčadi.

Dva je dana kasnije časní García Herreros otkrio na konferenciji za tisak da je u vezi s odgovornima za zatočenje novinara i izrazio vjeru u skoro oslobađanje. Villamizar nije oklijevao ni sekunde da ga ode potražiti u El Minuto de Dios. Pratio ga je za drugog posjeta u zatvor Itagüía i tog je dana započeo skup i tajni postupak koji bi se trebao okruniti predajom. Pokrenut je pismom koje je časní izgovorio u ćeliji Ochoinih, a María Lía napisala na pisačem stroju. Sastavio ga je stojeći pred njom, u istom raspoloženju, istim apostolskim tonom i naglaskom iz Santandera svojih propovjedi od jedne minute.

Pozvao ga je da zajedno potraže put prema uspostavljanja mira u Kolumbiji. Objavio mu je nadu da će ga vlada imenovati jamcem "kako bi se poštovala tvoja prava i prava tvoje obitelji i prijatelja". No, opomenuo ga je da ne traži stvari koje mu vlada ne može pružiti. Prije nego što će završiti s "moji srdačni pozdravi", rekao mu je ono što je zapravo bila praktična svrha pisma: "Ako misliš da se možemo sastati na nekom mjestu sigurnom za obojicu, reci mi."

Escobar je vlastoručno odgovorio tri dana kasnije. Prihvaćao je predaju kao žrtvu za mir. Naglasio je da ne teži pomilovanju niti traži krivičnu nego disciplinsku kaznu za policajce koji su pustošili komune, no nije se odrekao nauma da odgovori drastičnim odmazdama. Bio je spreman priznati koji zločin, iako je pouzdano znao da nijedan kolumbijski ni inozemni sudac nema dovoljnih dokaza da bi ga osudio, i nadao se da će njegovi protivnici biti podvrgnuti istom režimu. Međutim, nasuprot onome što je časní željno čekao, nije ni spomenuo njegov prijedlog da se sastanu.

Časni je obećao Villamizaru da će savladati svoje obavještajne porive i na početku se toga donekle i držao, no njegov je gotovo djetinjasti pustolovni duh nadvladao. Očekivanje koje je stvorio i mobilizacija tiska bili su tako veliki da otada nije mogao napraviti ni koraka bez skuta reportera i pokretnih televizijskih i radio timova koji su ga proganjali sve do kućnih vrata.

Nakon petomjesečnog rada u potpunoj tajnosti pod gotovo otajstvenim hermetizmom Rafaela Parda, Villamizar je vjerovao da jezična lakoća časnog Garcíe Herrerosa izlaže trajnoj opasnosti cjelokupnu operaciju. Stoga je tražio i dobio pomoć od ljudi najbližih časnom - u prvom redu Paulininu - i mogao ubrzati pripreme nekih koraka bez nužnosti da ga prethodno o tome obavijesti.

13. svibnja primio je Escobarovu poruku u kojoj ga traži da odvede časnog na La Lomu i drži ga tamo koliko je potrebno. Upozorio ga je da to jednako mogu biti tri dana kao i tri mjeseca, jer je trebao osobno i pomno provjeriti svaki korak operacije. Postojala je čak i mogućnost da se u zadnji tren poništi zbog i najmanje sumnje u sigurnost. Časni je na sreću uvijek bio na potpunom raspolaganju za stvar koja mu je oduzimala san. 14. svibnja u pet ujutro Villamizar je pokucao na vrata njegove kuće i zatekao ga u poslu u radnoj sobi kao da je bijeli dan.

- Hodite, časni - rekao mu je, - idemo u Medellín.

Ochoini su na La Lomi imali sve spremno kako bi zabavili časnog koliko god je potrebno. Don Fabio je bio odsutan, ali su žene iz kuće sve preuzele na sebe. Nije bilo lako odvratiti pažnju časnog, jer je shvaćao da takvo naglo nenadano putovanje mora biti zbog nečega vrlo ozbiljnog.

Doručak je bio zamršen i otegnut i časni je dobro jeo. Oko deset ujutro, nastojeći ne dramaturizirati suviše, Martha Nieves mu je otkrila da će ga Escobar uskoro primiti. On se zaprepastio, obradovao se, ali nije znao što bi, sve dok ga Villamizar nije priveo stvarnosti.

- Bolje je da već sada znate, časni - opomenuo ga je. - Možda ćete morati ići sami s vozačem, ne znajući kamo ni na koliko.

Časni je probljedio. Jedva je uspijevao držati krunicu u rukama, hodajući s kraja na kraj, razapet između strave da će se pojaviti kola koja dolaze po njega i žudnje da ne stignu. Želio je razgovarati telefonom, no i sam je uvidio opasnosti. "Na sreću, nije potreban telefon da bi se razgovaralo s Bogom", rekao je. Nije htio sjesti za stol u vrijeme objeda, kasnog i još slasnijeg od doručka. U sobi koju su pripremili za njega bio je krevet s nebom ukrašenim rojtama poput biskupskog. Žene su ga pokušale nagovoriti da se malo odmori i činilo se da prihvaća. No nije zaspao. Nemirno je čitao Kratku povijest vremena, Stephena Hawkinga, pomodnu knjigu u kojoj se nastoji matematički dokazati nepostojanje Boga. U četiri popodne pojavio se u sobi gdje je Villamizar drijemao.

- Alberto - rekao mu je, - bolje se vratimo u Bogotu.

Bilo ga je teško razuvjeriti, no žene su to postigle svojom draži i obzirnošću. U sumrak je opet pao duhom, ali više nije bilo izlaza. I sam je bio svjestan velikih opasnosti putovanja noću. Kod lijeganja na počinak zamolio je da mu pomognu skinuti kontaktne leće, jer mu ih je stavljala i skidala Paulina; on to sam nije umio učiniti. Villamizar nije spavao, budući da nije odbacivao mogućnost da Escobar drži najpouzdanijima za sastanak sjene noći.

Časni nije uspio ni na trenutak zaspati. Doručak, u osam ujutro, bio je još zamamniji nego dan prije, no otac nije ni sjeo za stol. I dalje je očajavao zbog leća jer mu nitko nije mogao pomoći, sve dok mu ih upraviteljica imanja nije uz tešku muku uspjela staviti. Za razliku od prvoga dana, nije se doimao uzrujano niti je hodao teško dišući s jednog kraja na drugi, već je sjeo pogleda uprta na put kojim bi trebao stići automobil. Naposlijetku ga je porazilo nestrpljenje i skočio je sa stolice.

- Ja idem - rekao je, - od ovoga nema vajde.

Uspjeli su ga nagovoriti da pričeka do ručka. Obećanje mu je povratilo duh.

Jeo je dobro, razgovarao, bio je zabavan kao u najbolja vremena, i na kraju najavio da ide počinuti.

- Ali vas opominjem - rekao je prijeteći kažiprstom. - Čim se probudim, odlazim.

Martha Nieves je obavila nekoliko telefonskih razgovora, nadajući se da će dobiti kakvu usputnu obavijest koja bi im poslužila da zadrže časnog kad se probudi. Nije bilo načina. Nešto prije tri, dok su svi drijemali u boravku, razbudila ih je buka motora. Stigao je automobil. Villamizar je skočio kao oparen, ustaljeno kucnuo na vrata spavaće sobe časnog i gurnuo ih.

- Časni - kazao je. - Došli su po Vas.

Časni se napola probudio i ustao kako je mogao. Villamizar je bio ganut do suza, jer mu je djelovao poput operušanog ptica, s kožom koja je visila na kostima i potresan groznicom jeze. No odmah se savladao, prekrižio se, uspravio i postao odlučan i ogroman. "Kleknite, sinko - zapovijedio je Villamizaru. - Pomolimo se zajedno." Ustao je kao drugi čovjek.

- Hajdemo vidjeti što se to događa s Pablom - rekao je.

Iako ga je Villamizar želio otpratiti, nije ni pokušao budući da je tako bilo dogovoreno, no dopustio si je odvesti vozača na stranu.

- Vi mi odgovarate za časnog - rekao mu je. - On je suviše značajna osoba, pa pazite što radite s njim. Vodite računa o odgovornosti koja je na vama.

Vozač je pogledao Villamizara kao da je slabouman i rekao mu:

- Zar Vi vjerujete da nam se, ako sam uz jednog sveca, može nešto dogoditi?

Izvadio je bejzbolsku kapu i rekao časnom neka je stavi kako ga ne bi prepoznali po sijedoj kosi. Časni ju je stavio. Villamizar nije mogao prestati misliti na to da je Medellín pod vojskom. Strepio je da ne zaustave časnog i da se ne pokvari susret. Ili da će ostati uhvaćen u križnoj vatri plaćenika i policije.

Posjeli su ga naprijed kraj vozača. Dok su gledali kako se kola udaljavaju, časni je skinuo kapu i bacio je kroz prozor. "Ne brini, sinko - viknuo je Villamizaru - jer ja vladam vodama." Odjeknuo je grom u prostranoj ravnici i nebo se prosulo u biblijskom pljusku.

Jedina je poznata verzija o posjetu časnog Garcíe Herrerosa Pablu Escobaru ona koju mu je on sam dao vrativši se na La Lomu. Ispričao je da je kuća u kojoj ga je primio velika i raskošna, s olimpijskim bazenom i raznim sportskim spravama. Na putu su morali tri puta promijeniti automobil iz sigurnosnih razloga, no nisu ih zaustavljale česte policijske patrole zbog obilnog pljuska koji nije ni na trenutak slabio. Druge su patrole, rekao mu je vozač, bile iz službe sigurnosti Izručljivih. Putovali su više od tri sata, iako je najvjerojatnije da su ga odveli u jedno od Escobarovih gradskih prebivališta u Medellín u da je vozač dugo lutao kako bi časni mislio da idu vrlo daleko od La Lome.

Ispričao je da ga je u vrtu dočekalo dvadesetak ljudi s oružjem na vidiku, koje je pokudio zbog njihova zlog života i zaziranja od predaje. Pablo Escobar ga je osobno dočekao na terasi, obučen u bijelo pamučno odijelo za kuću i duge, crne crncate brade. Strah koji je časni priznao stigavši na La Lomu, i zatim uznemirenost za putovanja raspršili su se kad ga je ugledao.

- Pablo - rekao mu je, - dolazim kako bismo sredili tu stvar.

Escobar mu je odgovorio jednako srdačno i s dubokim poštovanjem. Sjeli su u boravak, u dva naslonjača od kretona s cvjetnim uzorkom, jedan nasuprot drugome, raspoloženi za dugi razgovor starih prijatelja. Časni je popio viski, što ga je dokraja umirilo, dok je Escobar pio voćni sok gutljaj po gutljaj i bez imalo žurbe. No, predviđeno se trajanje posjeta svelo na tri četvrt sata zbog časnome svojstvene nestrpljivosti i Escobarova govorničkog stila, šturog i odrezanog poput onoga njegovih pisama.

Zabrinut zbog praznina u pamćenju časnog, Villamizar ga je uputio neka bilježi razgovor. Tako je i učinio, ali je, izgleda, otišao i dalje. Pod isprikom da loše pamti, zamolio je Escobara da vlastoručno napiše svoje osnovne prijedloge i, kad su već bili napisani, dao ih je zamijeniti ili preinačiti budući da ih nije bilo moguće ispuniti. Tako je Escobar sveo na najmanju mjeru opsesivno pitanje smijenjivanja policajaca koje je optuživao za najrazličitija prekoračenja i usredotočio se na sigurnost zatvora.

Časni je ispričao da je upitao Escobara je li on autor atentata na četvoricu predsjedničkih kandidata. On mu je zaobilazno odgovorio da mu pripisuju zločine koje nije počinio. Uvjeravao ga je da nije mogao spriječiti onaj na profesora Lova Mutru, izvršen 30. prethodnog travnja u nekoj ulici Bogote, jer je zapovijed dana mnogo ranije i nije bilo načina da je promijeni. U pogledu oslobađanja Maruje i Pacha, izbjegavao je reći nešto što bi ga moglo odati kao autora, no izjavio je da ih Izručljivi drže u pristojnim uvjetima i u dobru zdravlju, i bit će oslobođeni čim se ugovore uvjeti predaje. Osobito je o Pachu ozbiljno rekao: "Taj je sretan sa svojom otmicom". Naposljetku je priznao dobru volju predsjedniku Gaviriji i izrazio zadovoljstvo što se primiču sporazumu. Taj je papir, koji je u dijelovima ispisao časni, a većinom ispravio i bolje objasnio Escobar, bio prvi formalni prijedlog o predaji.

Časni se digao i htio oprostiti, kad mu je ispala kontaktna leća. Pokušao si ju je staviti, Escobar mu je pomogao, zatražili su pomoć zaposlenih, no sve uzalud. Časni je bio očajan. "Tu se ništa ne može - rekao je. - To umije jedino Paulina." Na njegovo je iznenađenje Escobar vrlo dobro znao tko je ona i gdje se nalazi u tom trenutku.

- Ne brinite, časni - rekao je. - Ako želite, poslati ćemo po nju.

Ali otac više nije mogao podnijeti čežnju za povratkom i radije je išao bez leća. Prije pozdrava, Escobar ga je zamolio za blagoslov za zlatnu medaljicu koju je nosio oko vrata. Časni mu ga je dao u vrtu zaposjednutom pratnjom.

- Časni - rekli su mu, - ne možete ići dok nas ne blagoslovite.

Kleknuli su. Don Fabio Ochoa kazao je da će posredovanje časnog Garcíe Herrerosa biti presudno za predaju Escobarovih ljudi. On je vjerojatno mislio to isto i možda je stoga kleknuo uz njih kako bi dao dobar primjer. Časni ih je sve blagoslovio i pokudio ih opomenom neka se vrate zakonitom životu i pomognu carstvu mira.

Nije se zadržao duže od šest sati. Pojavio se na La Lomi oko pola devet navečer, već pod blistavim zvijezdama, i izišao iz kola skokom petnaestogodišnjeg školarca.

- Mirno, sinko - rekao je Villamizaru, - tu nema problema, svi su mi bili na koljenima.

Nije bilo lako prizvati ga razumu. Pao je u stanje zabrinjavajuće uzrujanosti i tu nisu pomagali ni palijativi ni umirujuće umijeće Ochoinih. I dalje je kišilo, no on se želio taj čas vratiti u Bogotu, razaslati vijest, govoriti s predsjednikom Gavirijom kako bi odmah tamo sklopili sporazum i objavili mir. Postigli su da odspava nekoliko sati, ali je od zore tumarao ugaslom kućom, razgovarajući sam sa sobom, moleći glasno svoje nadahnute molitve, sve dok ga san nije shrvao u svitanje.

Kad su stigli u Bogotu, u jedanaest ujutro 16. svibnja, vijest je već grmjela s radija. Villamizar je zatekao sina Andrésa u zračnoj luci i zagrlio ga ganuto. "Mirno, sine - rekao mu je. - Mama Vam je vani za tri dana." Rafaela je Parda bilo teže uvjeriti kad mu je Villamizar to prenio telefonski.

- Uistinu se radujem, Alberto - rekao mu je. - No nemojte se odviše zanijeti.

Villamizar je, prvi put nakon otmice, prisustvovao zabavi s prijateljima, i nitko nije shvaćao da može biti tako sretan zbog nečega što je na kraju krajeva još jedno od tolikih mutnih obećanja Pabla Escobara. U to je doba časni već preokrenuo sve vjesnike u zemlji - gledane, slušane, i pisane. - Molio je da budu uvidavni prema Escobaru. "Ako ga ne razočaramo, postat će veliki graditelj mira", govorio je. I dodavao, ne navodeći Rousseaua: "Ljudi su u duši svi dobri, iako ih neke okolnosti čine zločudnima." I usred zamršenog klupka mikrofona kazao je bez oklijevanja:

- Escobar je dobar čovjek.

Dnevnik El Tiempo je izvijestio u petak 17., da je časni nositelj osobnog pisma koje će idućeg ponedjeljka predati predsjedniku Gaviriji. To se, zapravo, odnosilo na bilješke koje su Escobar i on vodili u četiri ruke tijekom razgovora. U nedjelju su Izručljivi poslali pismenu poruku, izloženu opasnosti da prođe nezamijećena u pometnji vijesti: "Naredili smo oslobađanje Francisca Santosa i Maruje Pachón". Nisu rekli kada. Međutim, to je radio dao kao gotovo, a uzburjani su novinari počeli držati stražu u kućama talaca.

Bio je to kraj: Villamizar je primio Escobarovu poruku u kojoj je pisalo da neće pustiti Maruju Pachón i Francisca Santosa toga dana već idućeg - u ponedjeljak 20. svibnja - u sedam sati navečer. No, u utorak u devet ujutro Villamizar treba ponovno biti u Medellín u zbog Escobarove predaje.

11

Maruja je čula poruku Izručljivih u nedjelju 19. svibnja u sedam navečer. Nije spomenut ni sat ni datum oslobađanja, i po načinu postupanja Izručljivih moglo je biti jednako za pet minuta kao i za dva mjeseca. Kućepazitelj i njegova žena upali su u sobu spremni za slavlje.

- Završilo je! - povikali su. - Treba to proslaviti.

Maruju je koštalo truda uvjeriti ih da pričekaju službeni nalog od nekog izravnog poslanika Pabla Escobara. Vijest je nije iznenadila, jer je posljednjih tjedana primila nezamjenjive znake da stvari napreduju bolje nego što je pretpostavila kada su stigli s obeshrabrujućim obećanjem da će staviti tepison u sobu. U skorašnjim emisijama Colombia los Reclama pojavljivalo se sve više prijatelja i poznatih glumaca. S obnovljenim optimizmom, Maruja je pratila televizijske serije s takvom pažnjom da je vjerovala kako otkriva šifrirane poruke čak i u glicerinskim suzama nesretnih ljubavi. Vijesti časnoga Garcíe Herrerosa, svakoga dana sve spektakularnije, činile su očitim da će se nevjerojatno dogoditi.

Maruja je htjela obući odjeću u kojoj je došla, preduhitrujući oslobođenje u nezgodan čas, koje bi je natjeralo da se pojavi pred kamerama u otužnoj trenirki otete. Ali su je nedostatak novih vijesti na radiju i razočaranje kućepazitelja, koji je čekao službenu naredbu prije spavanja, učinili opreznom pred mogućnošću da ispadne smiješna, makar i pred samom sobom. Uzela je veliki obrok tableta za

spavanje i probudila se tek idućeg dana, u ponedjeljak, s jezivim osjećajem da ne zna tko je ni gdje se nalazi.

Villamizara nije uznemirila ni jedna sumnja, jer je Escobarova poruka bila nedvosmislena. Prenio je to novinarima, no nisu obraćali pažnju. Oko devet jedna je radio stanica objavila uz veliko prenemaganje da je gospođa Maruja Pachón de Villamizar upravo oslobođena u četvrti Salitre. Novinari su trkom izašli, ali se Villamizar nije ni prenuo.

- Nikada je ne bi pustili na tako udaljenom mjestu pa da joj se nešto dogodi - rekao je. - Bit će sigurno sutra i na sigurnom mjestu.

Neki mu je novinar prepriječio put s mikrofonom.

- Iznenađuje - rekao mu je - što imate povjerenja u te ljude.

- To je ratna riječ - odgovorio je Villamizar.

Pouzdaniji su novinari ostali u hodnicima stana - i neki u baru - dok ih Villamizar nije pozvao da izađu kako bi zaključao kuću. Drugi su kampirali u kamionetima i autima i tamo proveli noć.

Villamizar se probudio u ponedjeljak s vijestima u šest ujutro, kao i obično, i ostao u krevetu do jedanaest. Nastojao je držati telefon što je manje moguće zauzetim, ali mu pozivi novinara i prijatelja nisu davali predaha. Vijest je narednog dana i dalje bila iščekivanje otetih.

Časni García Herreros posjetio je Mariavé u eevrtak i dao joj povjerljivu vijest da æ joj suprug biti oslobođen te nedjelje. Nije bilo moguæe saznati kako ju je dobio šezdeset dva sata prije prve poruke Izruèljivih o oslobađanjima, ali ju je obitelj Santos uzela kao gotovu stvar. Proslavili su fotografirajuæi èasnog s Mariavé i djecom i objavili sliku u subotnjem El Tiempu, nadajuæi se da æ je Pacho shvatiti kao osobnu poruku. Tako je i bilo: èim je otvorio novine u svojoj æeliji zatoèenog, Pacho je doživio jasno otkrivenje da su napori èasnog dostigli vrhunac. Proveo je dan nemirno išèekujuæi èudo, provlaèeæi nevine zamke u razgovoru s èuvarima, u nadi da æ im izmaknuti koja neopreznost, no nije postigao ništa. Radio i televizija, koji temi nisu davali predaha veæ nekoliko tjedana, te su je subote zaobišli.

Nedjelja je jednako zapoèela. Pachu su èuvari ujutro djelovali èudni i uznemireni, ali su se tijekom dana malo-pomalo vratili nedjeljnoj rutini: osobit doruèak s pizzom, filmovima i konzerviranim emisijama na televiziji, malo kartanja, malo nogometa. Najednom je, kada to više nitko nije oèekivao, dnevnik Criptón zapoèeo viješæu dana da Izruèljivi najavljuju oslobađanje dva posljednja taoca. Pacho je skoèio s pobjednièkim krikom i zagrlio èuvara u smjeni. "Mislio sam da æ me udariti kap", rekao je. No èuvar je to primio neobièno mirno.

- Prièekajmo da stigne potvrda - kazao je.

Brzo su prošli druge vijesti na radiju i televiziji i poruka je bila u svima. Jedna je bila poslana iz redakcije El Tiempa i Pacho je ponovno, nakon osam mjeseci, osjetio èvrsto tlo slobodnog života: prilièno otužno okruenje nedjeljne smjene, vjeèito ista lica u staklenim sobicama, njegovo radno mjesto. Nakon što je još jednom ponovio najavu skorog oslobađanja, osobiti je poslanik dnevnika zamahnuo mikrofonom kao kornetom sladoleda, približio ga ustima sportskog urednika, i upitao:

- Što kažete na vijest?

Pacho nije mogao suzbiti poriv glavnog urednika.

- Kakvo idiotsko pitanje! - rekao je. - Ili je oèekivao odgovor da me ostavljaju još jedan mjesec?

Radio je, kao i obièno, bio manje krut i osjeæajni. Jedni i drugi su se skupili u kuæi Hernanda Santosa, odakle su prenosili izjave svakoga tko bi im se našao na putu. To je poveæalo Pachovu napetost, jer mu se nije èinilo besmislenim misliti da æ ga pustiti te iste noæi. "Tako su zapoèela dvadeset èetiri najduža sata mog života - rekao je. - Svaka sekunda kao da je trajala èitavi sat."

Novine su bile posvuda. Televizijske su kamere šetale od Pachove kuæe do kuæe njegova oca, obje kreate od nedjelje naveèer rođacima, prijateljima, obiènim znatiželjnicima i novinarima iz èitavog svijeta. Mariavé i Hernando Santos nisu više pamtili koliko su puta prelazili iz jedne u drugu kuæu, veæ prema nepredviđenim tokovima kojima su se kretale vijesti, sve dok Pacho više nije pouzdano znao koja je èija kuæa na televiziji. Najgore je bilo što su im u obje postavljali ista pitanja i dan je postajao nepodnošljiv. Metež je bio toliki da Hernando Santos nije uspijevao probiti put kroz zakrèeno mnoštvo u vlastitoj kuæi i morao se provuæi kroz garažu.

Èuvari koji nisu bili u smjeni dohrlili su èestitati mu. Toliko su se obradovali vijesti da je Pacho zaboravio kako su oni njegovi tamnièari i skup se pretvorio u prijateljsko slavlje istog naraštaja. Tog je trenutka postao svjestan kako mu je nakana da rehabilitira èuvare frustrirana slobodom. Bili su to mladiæi iz provincije Antioquije koji su emigrirali u Medellín, izgubili se u komunama i ubijali i dali se ubiti bez skrupula. Uglavnom su potjecali iz propalih obitelji, gdje je lik tate bio vrlo negativan, a majèin vrlo snažan. Navikli su raditi za veliku plaæu i nisu imali osjeæaj za novac.

Kad je konačno uspio zaspati, Pacho je usnuo jezivi san da je slobodan i sretan, no kad je iznenada otvorio oči, vidio je vječito isti strop. Ostatak je noći proveo mučen ludim pijetlom - luđim i bližim nego ikada - i ne znajući pouzdano gdje je stvarnost.

U šest ujutro - u ponedjeljak - radio je potvrdio vijest, bez ikakve naznake o mogućem satu oslobođenja. Nakon nebrojenih ponavljanja originalnog izvještaja, najavilo se da će časni García Herreros dati konferenciju za novine u podne, nakon razgovora s predsjednikom Gavirijom: "Oh, Bože moj - rekao si je Pacho. - Daj da taj čovjek, koji je toliko napravio za nas, ne uprska sve u zadnji tren." U jedan popodne javili su mu da će biti oslobođen, no nije doznao ništa više sve do nakon pet, kad ga je jedan od maskiranih šefova obavijestio bez ganuša - u skladu s Escobarovim osjećajem za publicitet - da će Maruja izaći na vrijeme za vijesti u sedam, a on za one u pola deset.

Marujino je jutro bilo zabavnije. Jedan je niži šef ušao u sobu oko devet i pojasnio joj da će je osloboditi popodne. Osim toga joj je ispričao neke potankosti iz poslovanja časnog Garcíe Herrerosa, možda kako bi mu oprostila nepravdu koju joj je nanio za nedavnog posjeta, kad ga je Maruja upitala je li njena sudbina u rukama časnog Garcíe Herrerosa. Čovjek joj je odgovorio s trunskom poruge.

- Ne brinite, Vi ste puno pouzdaniji.

Maruja je razumjela da je krivo protumačio pitanje i požurila se objasniti mu da je oduvijek osjećala duboko poštovanje za časnog. Istina je da početka nije obraćala pažnju na njegove televizijske prodike, ponekad nejasne i zagonetne, ali je od prve poruke Escobaru razumjela da se tiču njenog života, i gledala ih je s puno više pažnje većer za večerom. Pratila je nit njegova nastojanja, posjete Medellínu, napredak razgovora s Escobarom, i nije sumnjala da je na pravom putu. Šefov sarkazam joj je ipak unio bojazan da časni možda ne ulijeva Izručljivima toliko povjerenja kako se moglo pretpostaviti po njegovim javnim razgovorima s novinarima. Potvrda da će uskoro biti oslobođena zahvaljujući njegovu trudu povećala joj je radost.

Na kraju kratkog razgovora o utjecaju oslobođenja na zemlju, upitala ga je za prsten koji su joj oduzeli u prvoj kući u noći otmice.

- Budite mirni - rekao joj je. - Sve su Vaše stvari na sigurnom.

- Brinem se - rekla je - jer mi prsten nisu uzeli ovdje, već u prvoj kući, a tipa koji ga je zadržao nismo više vidjele. Niste li to bili Vi?

- Nisam - odgovorio je čovjek. - No već sam Vam rekao da budete mirni, jer su Vaše stvari ovdje. Vidio sam ih.

Kuće paziteljeva se žena ponudila kupiti Maruji što god joj je potrebno. Ona je naručila sjenilo, ruž, olovku za obrve i najlonke, u zamjenu za one koje su joj se poderale u noći otmice. Nešto kasnije ušao je muž, zabrinut zbog nedostatka novih vijesti o oslobođenju, strahujući da su promijenili plan u zadnji tren, kako se često događalo. Maruja je, naprotiv, bila mirna. Okupala se i odjenula istu odjeću koju je nosila u noći otmice, osim jakne boje bijele kave koju će staviti na izlasku.

Tijekom cijelog dana radio stanice su potpirivale zanimanje nagađanjima o dolasku otetih, razgovorima s njihovim obiteljima, nepotvrđenim glasinama koje će minutu kasnije nadvladati druge, još bučnije. No ničim pouzdanim. Maruja je slušala glasove djece i prijatelja s preuranjenim veseljem ugroženim neizvjesnošću. Ponovno je vidjela obnovljenu kuću i muža kako do mile volje razglaba s četama novinara kojima je već dosadilo čekati je. Imala je vremena pomnije promotriti potankosti dekoracije koje su je prvi put zaprepastile i popravilo joj se raspoloženje. Čuvari su u stankama sumanutog čišćenja slušali i gledali vijesti, nastojeći je ohrabriti, no kako je popodne odmicalo, uspijevalo im je sve manje.

Predsjednik Gaviria se probudio bez budilice u pet ujutro četrdeset prvog ponedjeljka svog predsjedavanja. Ustajao je ne palivši svjetlo, da ne probudi Anu Milenu - koja je ponekad lijegala nakon njega - i već obrijan, okupan i obučen za ured, sjedao na stoličicu koju je nosio sa sobom i držao je izvan spavaće sobe, u hladnom i mračnom hodniku, da može čuti vijesti nikoga ne ometajući. One s radija slušao je preko džepnog prijemnika, koji je prinosio uhu vrlo stištan. Novine bi prolazio brzim pogledom od naslovnika do oglasa i izrezivao bez škara zanimljive stvari kako bi se kasnije njima bavio, već prema slučaju, s tajnicima, savjetnicima ili ministrima. Jednom je prilikom, naišavši na vijest o nečemu što je trebalo napraviti a nije bilo napravljeno, poslao izrezak odgovarajućem ministru s tek jednim redom u žurbi napisanim na rubu: "Kada, k vragu, ministar misli razriješiti tu petljanciju?" Rješenje je bilo trenutno.

Jedina je vijest dana bila blizina oslobođenja i, unutar nje, prijem časnog Garcíje Herrerosa i njegova izvještaja o razgovoru s Escobarom. Predsjednik je preuredio radni dan kako bi bio na raspolaganju u svakom trenutku. Odložio je neke odgodljive prijeme i prilagodio druge. Prvi je bio sastanak s predsjedničkim savjetnicima, koji je otvorio školskom rečenicom:

- Dobro, hajdemo dovršiti tu zadaću.

Nekoliko se savjetnika upravo vratilo iz Caracasa, gdje su prethodnog petka održali razgovor sa zatajenim generalom Mazom Márquezom, u kojem je savjetnik za tisak, Mauricio Vargas, izrazio zabrinutost jer nitko, ni unutar vlade ni izvan nje, nema jasnu predodžbu o tome kamo zapravo smjera Pablo Escobar. Maza je bio uvjeren da se neće predati, jer se pouzdaje jedino u pomilovanje Ustavotvorne. Vargas mu je odgovorio pitanjem: èemu služi pomilovanje èovjeku kojeg su osudili na smrt njegovi neprijatelji i kartel Calia? “Možda to pomogne, no nije uistinu konaèno rješenje”, zaključio je. Escobaru je prijeko potreban siguran zatvor za njega i njegove ljude pod zaštitom države. Pitanje su savjetnici postavili strahujuæi da æe èasni García Herreros doæi na prijem u podne s nekim neprihvatljivim zahtjevom u zadnji tren, bez kojeg se Escobar neće predati ni pustiti novinare. Za vladu bi to bio potpuni neuspjeh, koji bi teško bilo izgladiti. Gabriel Silva, savjetnik za vanjske poslove, dao je dvije preporuke za zaštitu: prvo, da predsjednik ne prisustvuje sam prijemu, i drugo, da se izvuèe što potpunija pismena poruka èim skup završi i tako izbjegnu nagaðanja. Rafael Pardo, koji je otputovao u New York prethodnog dana, složio se telefonski.

Predsjednik je primio èasnog Garcíju Herrerosa u osobitom prijemu u podne. S jedne su strane bili èasni s dva sveæenika iz zajednice i Alberto Villamizar sa sinom Andrésom. S druge, predsjednik s osobnim tajnikom, Miguelom Silvom, i Mauriciom Vargasom. Obavještajne su ih službe palaæe fotografirale i snimale video kamerom, kako bi snimke dale novinama ako stvar dobro završi. Ako ne završi dobro, barem neće ostati novinama svjedoèanstvo o fijasku.

Èasni je, vrlo svjestan znaèenja tog trenutka, isprièao predsjedniku potankosti iz susreta s Escobarom. Nije ni najmanje sumnjao u to da æe se predati i osloboditi taoce i potkrijepio je svoje rijeçi bilješkama napisanima u èetiri ruke. Jedini je uvjet da zatvor bude u Envigadu a ne u Itagüu, iz sigurnosnih razloga koje je sam Escobar argumentirao.

Predsjednik je proèitao zabilješke i vratio ih ocu. Privuklo mu je pažnju da Escobar nije obeæao osloboditi otete, veæ isposlovati to od Izruèljivih. Villamizar mu je objasnio da je to jedna od tolikih Escobarovih predostrožnosti: nikada nije priznao da drži otete da to ne bi poslužilo kao dokaz protiv njega.

Èasni je upitao što mu je èiniti ako Escobar zatraži od njega da ga prati kod predaje. Predsjednik se složio da ide. U pogledu sumnji u sigurnost operacije, koje je èasni postavio, predsjednik mu je odgovorio da nitko ne može bolje od Escobara jamèiti za sigurnost njegova vlastitog èina. Na kraju je predsjednik ukazao èasnom - i njegova ga je pratnja podržala - da je bitno svesti na minimum javne izjave, kako ne bi sve propalo zbog neke nepriliène rijeçi. Èasni se složio i dospio dati pritajenu konaènu ponudu: “Ovime sam želio biti na usluzi i ostajem Vam na zapovijedi ako me trebate za što god drugo, recimo za traženje mira s onim drugim gospodinom župnikom”. Svima je bilo jasno da misli na španjolskog župnika Manuela Péreza, komandanta Vojske nacionalnog osloboðenja. Sastanak je završio za dvadeset minuta i nije bilo službene poruke. Vjeran svom obeæanju, èasni García Herreros pružio je uzor umjerenosti u izjavama za novine.

Maruja je gledala konferenciju za novine èasnog i nije našla ništa novog. Televizijske su vijesti nanovo prikazale novinare na straži u kuæama otetih, što su mogle biti i slike prethodnog dana. I Maruja je ponovila juèerašnji dan minutu po minutu, i još joj je ostalo vremena za popodneve televizijske serije. Damaris joj je, oživljena službenom obaviješæu, dopustila milost da odredi jelovnik za ruèak, poput osuðenih na smrt veèer prije pogubljenja. Maruja je rekla, ne misleæi se rugati, neka bude sve, samo ne leæa. Naposljetku im se vrijeme zamrsilo, Damaris nije uspjela otiaæi u duæan i imali su samu leæu s leæom na oproštajnom ruèku.

Pacho je pak obukao odjeæu koju je nosio na dan otmice - postala mu je preuska, jer mu je težina narasla zbog sjedeæeg života i nezdrave hrane - i sjeo èuti vijesti i pušiti, paleæi jednu cigaretu opuškom druge. Èuo je najrazlièitije prièe o oslobaðanju. Èuo je ispravke i èiste laži svojih kolega omamljenih èekanjem. Èuo je kako su ga otkrili dok je incognito jeo u nekom restoranu, i bio je to njegov brat.

Nanovo je proèitao urednièke bilješke, primjedbe, podatke koje je pisao o aktualnosti kako ne bi zaboravio svoje zanimanje, misleæi ih objaviti kada izaðe, kao svjedoèanstvo o zatoèenju. Bilo ih je više od sto. Proèitao je jednu èuvarima, napisanu u prosincu, kad je tradicionalana politièka klasa poèela govoriti protiv zakonitosti Ustavotvorne skupštine. Pacho ju je osudio odrješitošæu i osjeæajem slobode koji su nesumnjivo bili plod razmišljanja u zatoèeništvu. “Svi znamo kako se dobivaju glasovi u Kolumbiji i kako su mnogi èlanovi parlamenta izabrani”, stajalo je u jednoj bilješki. Pisao je da je kupovanje glasova rašireno u cijeloj zemlji, osobito na obali; da je tombola kuæanskih ureðaja u zamjenu za glasaèke usluge na dnevnom redu i da su mnogi izabrani to postigli drugim politièkim porocima, kao ubiranjem provizije od javnih plaæa i parlamentarnom pomoæi. Stoga su - pisao je - izabrani uvijek bili isti s istima, koji “pred moguænošæu da izgube svoje povlastice sada plaèu na sav

glas". I zaključio gotovo protiv sebe samog: "Nepriistranost je medija - uključujem i El Tiempo - za koju se toliko borilo i koja se probijala, isparila."

Međutim, najzačudnija je od njegovih bilježaka ona o reakcijama političke klase protiv M-19 kada je ovaj dobio više od deset posto glasova za Ustavotvornu skupštinu. "Politička agresivnost protiv M-19 - zapisao je, - ograđivanje (da ne bih rekao diskriminacija) u sredstvima pripađavanja, pokazuje koliko smo daleko od tolerancije i od toga da osuvremenimo ono najbitnije: um." Pisao je da je politička klasa slavila izbornu sudjelovanje starih gerilaca kako bi djelovala demokratski, ali se, kad je glasovanjem nadvišeno deset posto, raspalila u pogrđama protiv njih. I završio na način svoga djeda, Enriquea Santosa Monteja (Kalibana), najčitanijeg komentatora u povijesti kolumbijskog novinarstva: "Jedan je vrlo specifičan i tradicionalan dio Kolumbijaca ubio tigra i prepao se kože". Ništa ne bi više začudilo od nekoga tko se od osnovne škole isticao kao rano sazreli primjerak romantične desnice.

Poderao je sve bilješke osim tri, koje je odlučio sačuvati iz razloga koje ni sam ne bi umio objasniti. Sačuvao je i predloške poruka svojoj obitelji i predsjedniku republike i predložak svoje oporuke. Bio bi rado ponio sa sobom lanac kojim su ga vezali za krevet, nadajući se da će kipar Bernardo Salcedo napraviti s njim koju skulpturu, no nisu mu dozvolili, bojeći se da nosi odajuće otiske.

Maruja, naprotiv, nije htjela sačuvati nijednu uspomenu na tu groznu prošlost koju je odlučila izbrisati iz svog života. Ali je oko šest navečer, kad su se vrata počela otvarati izvana, postala svjesna do koje će mjere tih šest mjeseci gorčine uvjetovati njen život. Od Marinine smrti i Beatrizina izlaska, to je bilo doba oslobođanja ili smaknuća: jednako u oba slučaja. Čekala je s dušom u grlu zloslutnu formulu obreda: "Idemo već, spremite se". Bio je Doktor, praćen nižim šefom koji ju je posjetio dan ranije. Obojici kao da se žurilo.

- Hajde, hajde! - poticao je Doktor Maruju. - Hitro!

Toliko je zamišljala taj trenutak da se osjetila savladana čudnom potrebom da dobije na vremenu i zapitala je za prsten.

- Poslao sam ga s Vašom svastikom - rekao je niži šef.

- Nije istina - odgovorila je Maruja sasvim mirno. - Rekli ste mi da ste ga vidjeli kasnije.

Više od prstena, htjela je da se drugi izjasni pred svojim pretpostavljenim. No ovaj se, pod pritiskom vremena, pravio da ništa ne zamjećuje. Kućepazitelj i njegova žena donijeli su Maruji vreću s osobnim stvarima i poklonima koje su joj razni čuvari dali tijekom zatočeništva: božićne čestitke, trenirku, ručnik, časopise i pokoju knjigu. Pitomi mladići koji su joj radili društvo u posljednjim danima nisu joj imali što drugo dati nego medaljice i sličice svetaca i zaklinjali su je neka moli za njih, neka ih se sjeti i učini nešto kako bi ih izvukla iz lošeg života.

- Što god želite - rekla im je Maruja. - Ako me kada zatrebate, potražite me i pomoći ću Vam.

Doktor nije želio ostati zadnji: "Što bih Vam ja mogao dati za uspomenu?", rekao je, kopajući si po džepovima. Izvadio je čahuru od 9 milimetara i dao je Maruji.

- Uzmite - rekao joj je, prije ozbiljno nego u šali. - Metak koji Vam nismo stavili.

Nije bilo lako preoteti Maruju iz zagrljaja kućepazitelja i Damaris, koja si je podigla masku do nosa kako bi je poljubila i zamolila neka je ne zaboravi. Maruja je osjetila iskreno ganuće. Bio je to, na kraju krajeva, konac najdužih i najstrašnijih dana njenog života, i ujedno najsretnija minuta.

Stavili su joj vjerojatno najprljaviju i najsmrdljiviju kukuljicu koju su našli. Stavili su joj je naopako, s otvorima za oči na zatiljku, i nije mogla izbjeći pomisao da su je tako stavili i Marini kako bi je ubili. Odveli su je vukući noge u mraku do automobila udobnog poput onoga koji su upotrijebili za otmicu, i posjeli je na isto mjesto, u isti položaj, s istim predostrožnostima: glave naslonjene na koljena nekog čovjeka kako je ne bi vidjeli izvana. Upozorili su je na nekoliko policijskih patrola; ako ih neka zaustavi, Maruja treba skinuti kukuljicu i dobro se vladati.

U jedan popodne Villamizar je ručao sa sinom Andrésom. U pola tri legao je na počinak i dopunio odloženi san do pola šest. U šest je upravo izašao ispod tuša i počeo se oblačiti za doček supruge, kad je zazvonio telefon. Dohvatio ga je preko noćnog stolića i dospio samo izustiti: "Tko je?" Neki ga je anonimni glas prekinuo: "Stići će nekoliko minuta nakon sedam. Već izlaze". Spustio je. Zahvalio je na toj nenadanoj najavi. Nazvao je vratara kako bi provjerio je li mu automobil u vrtu i je li vozač spreman.

Obukao se u tamno s kravatom na svijetle rombove za doček supruge. Bio je vitkiji nego ikada, jer je smršavio četiri kile u šest mjeseci. U sedam navečer ušao je u boravak popričati s novinarima dok Maruja ne stigne. Tamo je bilo četvero njezine djece i Andrés, zajednički sin. Nedostajao je samo Nicolás, muzičar obitelji, koji će stići iz New Yorka za nekoliko sati. Villamizar je sjeo u naslonjač najbliži telefonu.

Maruja je tada bila pet minuta do slobode. Nasuprot onome u noći otmice, putovanje k slobodi bilo je brzo i bez zapanjanja. Spočetka su išli neasfaltiranom stazom punom zavoja, nimalo preporučljivih za

luksuzan auto. Maruja je iz razgovora nazrela da osim čovjeka kraj nje ima još jedan uz vozača. Nije joj se činilo da je jedan od njih Doktor. Nakon četvrt sata natjerali su je da legne na pod i zaustavili se na pet minuta, no nije doznala zbog čega. Zatim su izašli na veliku i bučnu aveniju s gustim večernjim prometom i bez poteškoća skrenuli u drugu. Iznenada je, kad još nije proteklo ni tri četvrt sata, automobil naglo zakočio. Čovjek kraj vozača dao je Maruji očajničku zapovijed:

- Hajde, silazite. Brzo.

Onaj kraj nje pokušao ju je izvući iz automobila. Maruja se opirala.

- Ništa ne vidim - krikнула je.

Htjela si je skinuti kukuljicu, ali ju je jedna gruba ruka spriječila. "Pričekajte pet minuta prije nego što je skinete", viknuo joj je. I gurnuo je iz automobila. Maruja je osjetila vrtoglavicu praznine, užas, vjerujući da su je bacili u ponor. Čvrsto tlo povratilo joj je dah. Dok je čekala da se auto udalji, osjetila je da se nalazi u slabo prometnoj ulici. Pažljivo si je skinula kukuljicu, ugledala kuće među drvećem s prvim osvijetljenim prozorima, i tada spoznala istinu da je slobodna. Bilo je sedam sati i dvadeset devet minuta, i proteklo je sto devedeset tri dana od večeri kad su je oteli.

Jedan se samotni automobil primaknuo avenijom, napravio krug i zaustavio se uz suprotni pločnik, upravo pred Marujom. Ona je, poput Beatriz u njenom trenutku, pomislila kako takva slučajnost nije moguća. Taj su auto morali poslati otmičari kako bi zajamčili kraj oslobađanja. Prišla je vozačevom prozoru.

- Molim Vas - rekla mu je - ja sam Maruja Pachón. Upravo su me oslobodili.

Htjela je samo da joj pomogne pozvati taksi. No čovjek je uzviknuo. Nekoliko si je minuta ranije, slušajući na radiju vijesti o neposrednim otmicama, rekao: "Zamislite da nađem na Francisca Santosa kako traži auto!" Maruja je žudjela vidjeti svoje, no dopustila mu je da je odvede do kuće sučelice, kako bi ih nazvala.

Vlasnica kuće, djeca, svi su je zagrlili vičući kad su je prepoznali. Maruja kao da je bila pod anestezijom i, što god se događalo oko nje, djelovalo joj je kao još jedna varka otmičara. Čovjek koji ju je pokupio zvao se Manuel Caro i bio je zet vlasnika kuće, Augusta Borrera, čija je supruga bila stara aktivistkinja Novog liberalizma i radila je s Marujom u izornoj kampanji Luisa Carlosa Galána. No Maruja je gledala život izvana, kao na filmskom platnu. Zamolila je malo rakije - ne znajući zašto - i popila je nadušak. Zatim je nazvala kući, no nije se dobro sjećala broja i pogriješila je u dva pokušaja. Neki je ženski glas odmah odgovorio: "Tko je?" Maruja ga je prepoznala i rekla bez dramatike:

- Alexandra, kćeri.

Alexandra je povikala:

- Mama! Gdje si?

Alberto Villamizar je skočio iz naslonjača kad je telefon zazvonio, ali nije uspio prećići Alexandu, koja je slučajno prolazila kraj telefona. Maruja joj je počela govoriti adresu, no ona nije imala pri ruci olovku i papir. Villamizar joj je uzeo slušalicu i pozdravio je zapanjujuće prirodno:

- Hej, curo. Kako si?

Maruja mu je odgovorila jednakim tonom.

- Odlično, ljubavi, nema problema.

On je, naravno, pripremio papir i olovku za taj trenutak. Pribilježio je adresu koju mu je Maruja govorila, no zamijetivši nešto nejasno, zamolio ju je da mu da nekog iz obitelji. Gospođa Borrero dala mu je podatke koji su nedostajali.

- Najlepše Vam zahvaljujem - rekao je Villamizar. - Blizu je. Odmah krećem.

Zaboravio je spustiti slušalicu, jer mu je željezna stega koju si je nametnuo za dugih mjeseci napetosti najednom isparila. Spustio se stepenicama zgrade preskačući po dvije i trčeći prošao predvorje, proganjan lavinom novinara u punoj ratnoj spremi. Drugi su ga, u suprotnom smjeru, gotovo pregazili na vratima.

- Pustili su Maruju - doviknuo im je. - Hajdemo.

Ušao je u automobil tako divlje zalupivši vratima da se uspavani vozač prepao. "Hajdemo po gospođu", rekao je Villamizar. Dao mu je adresu: dijagonala 107 br. 27-73. "To je bijela kuća na zapadnoj paraleli autoputa", pojasnio je. No, izgovorio je to navrat-nanos i vozač je krivo krenuo. Villamizar mu je skrenuo volan s nesvojstvenom žestinom.

- Pazite što radite! - povikao je. - Moramo stići za pet minuta. Ako zalutate, uškopiti ću Vas!

Vozač, koji je pretrpio zajedno s njim užasnu dramu otmice, nije se uzbudio. Villamizar je povratio dah i upućivao ga kraćim i jednostavnijim putevima, jer si je predočio rutu dok su mu je objašnjavali telefonski, kako bi bio siguran da neće zalutati. Bilo je doba najgore prometne gužve, ali ne i najgori dan.

Andrés je krenuo za ocem, zajedno s bratićem Gabrielom, iza karavane novinara koji su si probijali put lažnim sirenama i smicalicama kola hitne pomoći. Iako je iskusan vozač, zapeo je u gužvi. I zaostao. Villamizar je, naprotiv, stigao u olimpijskom roku od petnaest minuta. Nije morao prepoznavati kuću, jer su se neki od novinara koji su bili u njegovoj kući već prepirali s vlasnikom da ih pusti unutra.

Villamizar je probio put kroz gomilu. Nije imao vremena nikoga pozdraviti, jer ga je vlasnica prepoznala i pokazala mu stepenište.

- Ovuda - rekla mu je.

Maruja je bila u glavnoj spavaćoj sobi, kamo su je odveli kako bi se uredila dok joj ne stigne muž. Na ulazu je naletjela na nepoznato i groteskno biće: na samu sebe u ogledalu. Vidjela se nadutu i mekanu, podbuhlih kapaka od nefritisa i zelenkaste uvele kože nakon šest mjeseci u polumraku.

Villamizar se popeo u dva koraka, otvorio prva vrata na koja je naišao i ugledao Maruju posjednutu na krevet, u kariranoj jakni koju je nosila na izlasku iz kuće na dan otmice i svježe našminkanu za njega. "Ušao je poput groma", reći će Maruja. Ona mu se ovila oko vrata i zagrlili su se čvrsto, dugo, nijemo. Iz zanosa ih je izvukla strka novinara koji su, uspjevši savladati otpor vlasnika, nagrnuli u kuću. Maruja se uplašila. Villamizar se veselo nasmiješio.

- To su tvoji kolege - rekao joj je.

Prenerazila se. "Šest mjeseci se nisam vidjela u ogledalu", kazala je. Nasmiješila se svom liku i nije bila ona. Uspravila se, svezala gumicom kosu na zatiljku, popravila se koliko je mogla, nastojeći da žena u ogledalu nalikuje na sliku koju je imala o sebi šest mjeseci ranije. Nije joj pošlo za rukom.

- Izgledam grozno - rekla je i pokazala mužu prste izobličene nadutošću. - Nisam ni primijetila, jer su mi uzeli prsten.

- Savršena si - rekao joj je Villamizar.

Zagrlio ju je oko ramena i odveo u boravak.

Novinari su ih zaskočili kamerama, reflektorima i mikrofonima. Zasljepili su je. "Mirno, momci - rekla im je. - Bolje ćemo razgovarati u mome stanu." To su joj bile prve riječi.

Na vijestima u sedam navečer nisu ništa rekli, no predsjednik Gaviria doznao je nekoliko minuta kasnije iz jedne radio obavijesti da je Maruja Pachón puštena na slobodu. Krenuo je njenoj kući s Mauricio Vargasom, ostavivši službenu poruku o oslobođenju Pacha Santosa koje se trebalo dogoditi kroz kratko vrijeme. Mauricio Vargas pročitao ju je naglas pred kazetofonima novinara, pod uvjetom da je ne prenesu dok ne dobiju službenu obavijest.

Maruja je tada bila na putu kući. Nešto prije dolaska izbile su glasine da je Pacho Santos oslobođen, a novinari su pustili s lanca psa službene poruke koji je projurio veselo lajući svim radio stanicama.

Predsjednik i Mauricio Vargas čuli su je u autu i čestitali si na zamisli da je snime. Ali je pet minuta kasnije vijest ispravljena.

- Mauricio - uzviknuo je Gaviria, - kakva sramota!

Međutim, tada im je jedino preostalo uzdati se da će se vijest dogoditi tako kako je dana. U međuvremenu, pred nemogućnošću da ostanu u Villamizarovu stanu zbog mnoštva koje je bilo unutra, smjestili su se kod Aseneth Velázquez kat iznad, čekajući stvarno Pachovo oslobođenje nakon tri lažna.

Pacho Santos čuo je vijest o Marujinom oslobađanju, onu preuranjenu o svome i ispad vlade. Tog je trena ušao u sobu čovjek koji je razgovarao s njim ujutro i odveo ga za ruku i bez povića u prizemlje. Vidio je ispražnjenu kuću i jedan ga je čuvar obavijestio previjajući se od smijeha da su namještaj odvezli u kamionu za selidbe kako ne bi platili stanarinu za zadnji mjesec. Oprostili su se srdačnim zagrljajima i zahvalili Pachu na svemu što ih je naučio. Pacho im je iskreno odgovorio:

- I ja sam puno naučio od vas.

U garaži su mu dali neku knjigu da si pokrije lice pretvarajući se da čita i otpjevali mu opomene. Ako nalete na policiju, treba iskočiti iz auta kako bi oni mogli uteći. I najvažnije: treba reći da je stigao u Bogotu tek nakon tri sata vožnje izrovanom cestom. I to iz jezivog razloga: znaju da je Pacho dovoljno bistar da si stvori neku predodžbu o položaju kuće i ne smije ga otkriti jer su čuvari živjeli sa susjedstvom bez ikakvih predostrožnosti tijekom dugih mjeseci otmice.

- Ako nešto izlanete - zaključio je odgovorni za oslobađanje - morat ćemo ubiti sve susjede da nas kasnije ne prepoznaju.

Pred policijskom se kućicom na uglu avenije Boyacá s 80. ulicom automobil ugasio. Odupro se dva, tri, četiri puta i tek se u petom pokušaju upalio. Svi su bili obliveni hladnim znojem. Dvije cuadre dalje uzeli su otetom knjigu i pustili ga na uglu s tri novčanice od dvije tisuće pezosa za taksi. Uzeo je prvi koji je naišao, sa simpatičnim mladim vozačem koji mu nije htio naplatiti, i trubeći i veselo vičući probijao je put među mnoštvom koje ga je čekalo na vratima kuće. Novinari žutog tiska

pretrpjeli su razočaranje: očekivali su iznurenog i skrhanog čovjeka nakon dvjesto četrdeset četiri dana zatvora i našli jednog Pacha Santosa pomlađenog u duši i tijelu, debljeg, nerazboritijeg i željnijeg života nego ikada. "Vratili su ga baš kakav je bio", izjavio je njegov bratić Enrique Santos Calderón. Drugi je, zaražen ushićenjem obitelji, rekao: "Trebalo mu je još kojih šest mjeseci".

Maruja je već bila kod kuće. Stigla je s Albertom, proganjana pokretnim jedinicama koje su ih preticale, predvodile, izravno prenoseći preko prometnih čvorova. Vozači koji su preko radija pratili zaplet prepoznavali su ih u prolazu i pozdravljali trubljenjem, sve dok se ovacije nisu poopćile diljem puta.

Andrés Villamizar se pokušao vratiti kući kada je izgubio oca iz vidika, no vozio je tako grubo da se motor auta pregrijao i slomilo se kvačilo. Ostavio ih je pod nadzorom policijskih djelatnika iz najbliže kućice i zaustavio prvi automobil koji je naišao: tamnosivi BMW kojim je upravljao simpatični poslovni čovjek slušajući vijesti. Andrés mu je rekao tko je, zbog čega je u žurbi i zamolio da ga odveze dokle može.

- Popnite se - pozvao ga je, - no znajte da ćete se loše provesti ako lažete.

Na uglu sedme ceste s 80. ulicom dostigla ga je neka prijateljica u starom Renaultu. Nastavio je s njom, ali im je auto zapeo na uzbrdici Circunvalara. Andrés se nekako popeo na posljednji bijeli džip Nacionalne radio mreže.

Uzbrdica pred kućom bila je zakrčena automobilima i mnoštvom susjeda navrlih na ulicu. Maruja i Villamizar odlučili su ostaviti auto i hodati tih sto metara do kuće. Izašli su, ni ne zamijetivši, na istom mjestu gdje su je oteli. Prvo lice koje je Maruja prepoznala u mnoštvu bila je María del Rosario Ortiz, pokretač i glavna urednica emisije Colombia los Reclama, koja, prvi put od osnivanja, te večeri nije prenošena zbog nedostatka teme. Zatim je ugledala Andrésa, koji je iskočio iz kamioneta i nastojao stići do kuće u trenu kad je neki visok i pristao policijski časnik naredio da se ulica zatvori. Andrés ga je, iz čistog nadahnuća, pogledao u oči i rekao čvrstim glasom:

- Ja sam Andrés.

Časnik nije ništa znao o njemu, ali ga je propustio. Maruja ga je prepoznala dok je trčao prema njoj i zagrlili su se usred klicanja. Bila im je potrebna pomoć policije kako bi prokrčili put. Maruja, Alberto i Andrés započeli su se uspinjati uzbrdicom stisnuta srca, skrhani od ganuća. Prvi su im put krenule suze koje su sve troje bili odlučili savladati. I nije bilo bez razloga: dokle god im je sezao pogled, mnoštvo dobrih susjeda razvilo je zastave na prozorima najviših zgrada i pozdravljalo ih proljećem bijelih rupčića i silnim klicanjem radosne pustolovine povratka kući.

Epilog

U devet ujutro idućeg dana, kako je bilo dogovoreno, Villamizar se iskrcao u Medellín ne prospavavši ni jedan sat. Probdio je veselicu uskrsnuća. U četiri ujutro, kad su uspjeli ostati sami u stanu, Maruja i on su bili toliko uzbuđeni danom da su ostali u boravku izmjenjujući zaostale uspomene do svitanja. Na hacijendi La Loma dočekali su ga s redovitom gozdom, sada posvećenom šampanjcem za oslobođenje. Međutim, bio je to kratak odmor, jer se tada Escobaru žurilo, sakrivenom u nekom zakutku bez štita talaca. Njegov je novi poslanik bio razgovorljiv čovjek, visok, plav i zlatnih brkova, kojeg su zvali Kicoš, a raspolagao je svim ovlastima za pregovore o predaji.

Prema odluci predsjednika Césara Gavirije, sav se tijekom pravne rasprave s Escobarovim odvjetnicima odvijao preko doktora Carlosa Eduarda Mejíe, uz znanje ministra pravosuđa. Kod tjelesne će predaje Mejía postupati u skladu s Rafaelom Pardom, sa strane vlade, a s druge će strane djelovati Jorge Luis Ochoa, Kicoš i sam Escobar iz prisjenka. Villamizar će i dalje biti djelatan posrednik s vladom, a časni García Herreros, moralni Escobarov jamac, bit će na raspolaganju za najpreče poteškoće.

Escobarova je hitnja da Villamizar bude u Medellín dan nakon Marujina oslobođenja dala naslutiti da će predaja biti trenutačna, no ubrzo se uvidjelo da nije tako, jer su još bile potrebne neke formalnosti. Najveća je briga svima, a osobito Villamizaru, bila da se Escobaru ništa ne dogodi prije predaje. Nije bilo bez razloga: Villamizar je znao da bi ga Escobar, ili oni koji prežive, natjerali da plati vlastitom kožom i najmanju sumnju u to da nije održao riječ. Led je probio sam Escobar nazvavši ga na La Lomu i pozdravivši bez uvoda:

- Doktore Villa, jeste li zadovoljni?

Villamizar ga nije nikada čuo ni vidio i dojmila ga se potpuna smirenost glasa bez trunke mitske aureole. "Zahvaljujem Vam što ste došli - nastavio je Escobar ne pričekavši odgovor, na svoj prizemni način dobro podložen grubim izgovorom bijednih četvrti. - Čovjek ste od riječi i niste me mogli iznevjeriti." I odmah prešao na stvar:

- Najprije ćemo dogovoriti kako ću se predati.

Escobar je zapravo znao kako će se predati, no možda je htio sve ponovno prijeći s čovjekom u kojeg je tada polagao sve povjerenje. Njegovi odvjetnici i predsjednik Istražnog suda, ili izravno ili posredništvom regionalne predsjednice, no uvijek u dogovoru s ministrom pravosuđa, raspravili su svaku pojedinu potankost predaje. Razjasnivši pravne nedoumice potekle iz različitih tumačenja koja je svaki od njih imao o predsjedničkim odlukama, sveli su pitanja na troje: zatvor, zatvorsko osoblje i uloga policije i vojske.

Zatvor je - u bivšem Centru za rehabilitaciju narkomana u Envigadu - bio pred završetkom izgradnje. Villamizar i Kicoš posjetili su ga na Escobarovu molbu dan nakon oslobođenja Maruje i Pacha Santosa. Zbog nagomilanih otpadaka i izrovanosti od jakih kiša te godine djelovao je prilično otužno. Tehnička je postava osiguranja bila riješena: dvostruka ograda visoka dva metra osamdeset, s petnaest redova žice pod naponom od pet tisuća volti i sedam nadzornih kućica, uz još dvije na ulazu. Ta će dva uređaja biti još pojačana kako bi spriječili da Escobar pobjegne ili da ga ubiju.

Villamizar je jedino imao zamjerku na kupaonicu oblijepljenu talijanskim pločicama i savjetovao da ih zamijene - i zamijenili su ih - suzdržanijim dekorom. Zaključak njegova izvještaja bio je još suzdržaniji: "Djelovao mi je kao zatvor kakav treba biti." Doista, folklorni sjaj koji će zaprepastiti zemlju i pola svijeta i poljuljati ugled vlade bio je nametnut iznutra pomoću nepojmljive operacije podmićivanja i prijetnji.

Escobar je zatražio od Villamizara neupleteni broj telefona u Bogoti kako bi ugovorili potankosti tjelesne predaje i on mu je dao broj svoje susjede odozgo, Aseneth Velázquez. Mislio je da nijedan broj nije sigurniji od toga koji su u svako doba zvali pisci i umjetnici dovoljno sumanutu da mogu izluditi i najpostojanijeg. Znak je bio jednostavan i bezazlen: neki bi anonimni glas nazvao Villamizarov stan i rekao: "Za petnaest minuta, doktore". Villamizar bi polako otišao do Asenethina stana i za petnest bi minuta nazvao Pablo Escobar osobno. Jednom je Villamizar zapeo u dizalu i Aseneth se javila na telefon. Grubi seljački glas upitao ju je za doktora Villamizara.

- Ne živi ovdje - odgovorila je Aseneth.

- Ne brinite - rekao je pučanin vedrim glasom. - Već stiže.

Govorio je Pablo Escobar glavom i bradom, no Aseneth bi to mogla doznati jedino ako joj padne na pamet pročitati ovu knjigu. Jer joj je Villamizar htio tada reći, iz osnovnog poštenja, no ona si je - jer si ne voli komplicirati život - pokrila uši rukama.

- Ne želim znati baš ništa - rekla mu je. - Činite što hoćete u mojoj kući, ali mi ne pričajte o tome.

Villamizar je tada već putovao više od jednom tjedno u Medellín. Iz hotela Intercontinental nazvao bi Mariju Liju i ona bi poslala automobil po njega. Na jedno od prvih putovanja išao je s Marujom zahvaliti Ochoinima na pomoći. Za objedom je iskrsnulo pitanje prstena sa smaragdima i sićušnim dijamantima koji joj nije vraćen u noći oslobađanja. Villamizar je i Ochoinima govorio o tome i poslali su poruku Escobaru, no nije odgovorio. Kicoš, koji je bio prisutan, predložio je da joj poklone novi prsten, no Villamizar je pojasnio da Maruja ne žali za njim zbog njegove vrijednosti već zato što joj je uspomena. Kicoš je obećao da će to iznijeti pred Escobara.

Prvi je njegov poziv u Asenethin stan bio u vezi s emisijom El Minuto de Dios, u kojoj ga je časni García Herreros optužio kao okorjelog razvratnika, i upozorio neka se vrati na put Boga. Nitko nije razumio takav preokret. Escobar je smatrao da se časni mogao okrenuti protiv njega tek ako je dobro podmićen i uvjetovao je predaju neposrednim i javnim objašnjenjem. Najgore mu je bilo što mu se četa odlučila predati iz vjere u riječ časnog. Villamizar je odveo časnog na La Lomu, odakle je telefonski dao Escobaru svakojaka pojašnjenja. Prema njima, došlo je do greške u snimanju emisije zbog koje je rekao što nije želio. Escobar je snimio taj razgovor, pustio ga svojoj četi i prebrodio krizu.

No još nije bilo gotovo. Vlada je uporno zahtijevala da straža oko zatvora bude sastavljena od vojnika i policajaca, da se seoska šuma posiječe kako bi se dobio brisani prostor i inzistirala je na svom pravu imenovanja čuvarâ iz trojnog odbora središnje vlasti, gradske uprave Envigada i državnog odvjetništva, jer se radi o gradskom i državnom zatvoru. Escobar se usprotivio blizini čuvarâ, jer bi ga neprijatelji mogli ubiti u zatvoru. Usprotivio se mješovitoj straži jer - prema njegovim odvjetnicima - u unutrašnjosti zatvora nije moglo biti redarstva, u skladu sa zatvorskim pravom. Usprotivio se sjeći seoske šume, prvo, jer bi to omogućilo slijetanje helikopterâ, a drugo, jer je držao da bi brisani prostor bio streljište sa zatvorenici umjesto meta, sve dok ga nisu uvjerali da je, vojnim rječnikom, brisani prostor tek područje s dobrim nadzorom okoline. I to je zasigurno bila prednost centra za narkomane - i za vladu i za zatvorenike - jer se sa svake točke zgrade pružao potpuni vidik na dolinu i planine i mogla se na vrijeme opaziti opasnost. Na kraju je predsjednik Istražnog suda u zadnji tren htio podignuti oklopni zid oko zatvora, kraj ograde od bodljikave žice. Escobar se razbjesnio.

U četvrtak 30. svibnja El Espectador je objavio vijest - pripisanu službenim izvorima u koje se potpuno pouzdaje - o tobožnjim uvjetima koje je Escobar dao za predaju na skupu svojih odvjetnika s

glasnogovornicima vlade. Među tim je uvjetima - prema vijesti - najspektakularniji bio egzil generala Maze Márqueza i smjenjivanje generala Miguela Gómeza Padille, načelnika nacionalne policije, i Octavia Vargasa Silve, načelnika uprave pravosudne policije (Dijín).

Predsjednik Gaviria pozvao je generala Mazu Márqueza u svoj ured kako bi razjasnio porijeklo te vijesti, koju su osobe najbliže vladi pripisivale njemu. Razgovor je trajao pola sata, i poznavajući obojicu, nemoguće je zamisliti koji se od njih dao manje smesti. General je, svojim mekim i otegnutim baritonskim glasom, dao potanki izvještaj o istrazi slučaja. Predsjednik ga je saslušao u potpunoj tišini. Dvadeset minuta kasnije su se oprostili. Idućeg je dana general poslao predsjedniku službeno pismo od šest araka s pažljivim ponavljanjem onoga što je rekao, kako bi ostalo kao povijesno svjedočanstvo.

Sukladno istrazi - pisalo je u pismu - izvor vijesti je Martha Nieves Ochoa, koja ju je ispričala nekoliko dana ranije, isključivim tonom, sudskim urednicima El Tiempa - njezinim isključivim pohraniteljima - koji ne shvaćaju kako to da je prvo objavljena u El Espectadoru. Izrazio je da je gorljivi pristaša Escobarove predaje. Ponovio je odanost svojim načelima, obavezama i dužnostima i zaključio: "Iz razloga koje Vi, gospodine predsjedniče, poznajete, mnoge osobe i ustanove uporno traže moje profesionalno posrtanje, možda voljni dovesti me u nesiguran položaj koji bi im omogućio da s lakoćom ostvare svoje naume protiv mene".

Martha Nieves Ochoa je porekla da je ona izvor vijesti i stvar se zataškala. Međutim, tri mjeseca kasnije - kad je Escobar već bio u zatvoru, - glavni tajnik predsjedništva, Fabio Villegas, pozvao je generala Mazu u svoj ured, po nalogu predsjednika, odveo ga u Plavi salon i hodajući iz jednog kuta u drugi, kao za nedjeljne šetnje, prenio mu predsjedničku odluku o njegovom povlačenju. Maza je otišao uvjeren da je to dokaz sporazuma s Escobarom koji je vlada zaniijekala i tako je i rekao: "Sa mnom se trgovalo".

U svakom je slučaju Escobar još prije toga dao generalu Mazi do znanja da je rat između njih završen, da sve zaboravlja i da se ozbiljno predaje: zaustavlja atentate, raspušta bandu i predaje dinamit. Kao dokaz poslao mu je popis skrovišta gdje su našli sedamsto kilograma. Kasnije je, iz zatvora, nastavio otkrivati medellínskoj brigadi niz skloništa s iznosom od dvije tone. Ali mu Maza nikada nije povjerovao.

Nestrpljiva zbog otezanja s predajom, vlada je imenovala upraviteljem zatvora čovjeka iz Boyacé - Luisa Jorgea Pataquivu Silvu - a ne iz Antioquije, kao i dvadeset policajaca iz raznih provincija, a ne iz Antioquije. "Na svaki način - rekao je Villamizar, - ako žele potkupiti, svejedno je je li čovjek iz Antioquije ili iz kojeg drugog dijela." Escobar, i sam iscrpljen od tolikih premišljanja, jedva da je o tome progovorio. Naposljetku je dogovoreno da će vojska, a ne policija, pokrivati ulazak i da će poduzeti izuzetne mjere kako bi Escobara oslobodili straha da će ga otrovati jelom u zatvoru.

Državna zatvorska uprava je, s druge strane, prihvatila isti raspored posjeta kao kod braće Ochoa Vázquez u najstrože čuvanom zatvoru u Itagüíu. Krajnji sat za ustajanje bio je sedam ujutro, a krajnji sat povlačenja u ćeliju i zatvaranja pod ključem i lokotom osam navečer. Escobar i njegovi drugovi mogli su primiti posjete žena svake nedjelje, od osam ujutro do dva popodne, muškaraca subotom, a maloljetnih prve i treće nedjelje svakog mjeseca.

U zoru 9. lipnja čete bataljuna medellínske vojne policije smijenile su konjaničku skupinu koja je nadzirala okolinu, započele postavljati dojmiljivi sigurnosni mehanizam, istjerale iz seoskih planina osobe strane tom području i postavile potpuni nadzor nad zemljom i nebom. Nije više bilo mjesta izgovorima. Villamizar je želio dati Escobaru do znanja - sasvim iskreno - kako mu zahvaljuje na oslobađanju Maruje, ali nije više voljan izlagati se opasnosti samo stoga što mu toliko treba za predaju. I naložio je neka mu to ozbiljno kažu: "Od sada nadalje ne odgovaram". Escobar je odlučio za dva dana, uz zadnji uvjet da ga i glavni državni odvjetnik prati u predaji.

Jedna je nevjerovatna poteškoća mogla u zadnji tren izazvati novu odgodu: Escobar nije imao propisnu osobnu kartu kojom bi dokazao kako je on, a ne netko drugi taj koji se predaje. Jedan je njegov odvjetnik iznio taj problem pred vladu i zamolio, sukladno tome, ispravu za Escobara, ne uzevši u obzir kako bi on, tražen svim raspoloživim redarstvom, trebao osobno otići do odgovarajućeg registarskog ureda. Doneseno je hitno rješenje da se identificira otiscima prstiju i brojem osobne koju je koristio u staroj bilježničkoj službi, istodobno izjavljujući kako je ne može pokazati jer mu se zagubila.

Kicoš je probudio Villamizara u ponoć 18. lipnja i rekao neka se uspne i odgovori na hitan poziv. Bilo je kasno, no Asenethin se stan doimao poput sretnog pakla, s harmonikom Egidija Cuadrada i njegovim batom vallenatoa. Villamizar si je morao laktovima prokrčiti put kroz mahniti guštik najviših kulturnih lajavaca. Aseneth mu se, vrlo svojstveno, prepriječila na putu.

- Već znam koja Vas to zove - rekla mu je. - Pazite, jer ako zalutate, uškopiti će Vas.

Ostavila ga je u spavaćoj sobi u trenutku kad je zazvonio telefon. Usred galame koja je potresala kuću, Villamizar je jedva uspio čuti najvažnije:

- Gotovo, dođite rano sutra u Medellín.

U sedam ujutro Rafael Pardo je stavio jedan avion Građanske aeronautike na raspolaganje službenom odboru koji će prisustvovati predaji. Villamizar se, strahujući od preranog prokapljivanja vijesti, pojavio u pet ujutro u kući časnog Garcíe Herrerosa. Zatekao ga je u kapelici, s nezašivenim ogrtačem povrh mantije, kako završava misu.

- Dobro, časni, hodite - kazao mu je. - Idemo u Medellín jer će se Escobar predati.

U avionu su - osim njih - putovali Fernando García Herrerros, nećak časnog koji je djelovao kao njegov povremeni pomoćnik, Jaime Vázquez, iz obavještajne službe, doktor Carlos Gustavo Arrieta, glavni državni odvjetnik republike i doktor Jaime Córdoba Trivino, izaslani državni odvjetnik za ljudska prava. U zračnoj luci Olaya Herrera, u samom središtu Medellíná, dočekale su ih María Lía i Martha Nieves Ochoa.

Službeni je odbor odveden u gradsku upravu. Villamizar i časni otišli su u stan Marije Lije na doručak dok se ne izvrše zadnje formalnosti predaje. Tamo je doznao da je Escobar već na putu, automobilom ili zaobilazeći pješice, kako bi izbjegao česte policijske patrole. Bio je vičan takvim rizicima.

Časni je opet bio prenapetih živaca. Ispala mu je kontaktna leća, zgazio ju je, i toliko očajavao da ga je Martha Nieves morala odvesti do optičara u San Ignaciju, gdje su mu riješili problem običnim naočalama. Grad je bio preplavljen patrolama i zaustavila ih je gotovo svaka, no ne kako bi ih pretresli, već zahvalili časnome na onome što čini za sreću Medellíná. Jer je u tome gradu, u kojemu je sve moguće, i najtajnija vijest na svijetu već bila javno dobro.

Kicoš je došao u stan Marije Lije u pola tri popodne, obučen kao za šetnju poljem, u kaputiću boje vruće zemlje i u mekim cipelama.

- Gotovo - rekao je Villamizaru. - Hajdemo u upravu. Vi idite jednim putem, a ja ću drugim.

Otišao je sam svojim autom. Villamizar, časni Garcíe Herrerros i Martha Nieves otišli su autom Marije Lije. Žene su pričekale vani. Kicoš nije više bio hladan i vješt stručnjak, već se nastojao sakriti pod svoju kožu. Stavio je tamne naočale i golfsku kapicu i držao se uvijek u pozadini iza Villamizara. Netko tko ga je vidio na ulazu s časnim pohitao je nazvati Rafaela Parda i obavijestiti ga da se Escobar - plavokos, vrlo visok i elegantan - upravo predao u upravu.

Kad su se spremali izaći, javljeno je Kicošu radiovezom kako neki avion ide prema zračnom prostoru grada. To je vojna hitna pomoć prevozila nekoliko vojnika ranjenih u sukobu s gerilcima Urabé. Vlasti su se pobojale da ne postane prekasno, jer helikopteri nisu mogli letjeti pred sumrak, a odlaganje predaje do idućeg dana bilo bi kobno. Villamizar je nazvao Rafaela Parda i on je naložio skretanje leta ranjenih ponovivši strogu zapovijed da drže nebo čistim. Čekajući rasplet, zapisao je u svom dnevniku: "Danas nad Medellínom ne lete ni ptice".

Prvi helikopter - Bell 206 za šest putnika - uzletio je s terase uprave malo poslije tri s glavnim državnim odvjetnikom i Jaimeom Vázquezom, Fernandom Garcíom Herrerrosom i radio novinarom Luisom Aliriom Calleom, čija je omiljenost bila još jedan jamac za mirnoću Pabla Escobara. Jedan časnik osiguranja pokazivat će pilotu izravni put do zatvora.

Drugi helikopter - Bell 412 za dvanaest putnika - uzletio je deset minuta kasnije, kada je Kicoš primio zapovijed radiovezom. Villamizar se ukrao s njim i časnim. Dok su uzlijetali, čuli su na radiju vijest da je položaj vlade poražen u Ustavotvornoj skupštini, gdje je upravo odobreno neizručivanje s pedeset jednim glasom za, trinaest protiv i pet suzdržanih, u prvom prebrojavanju koje će kasnije biti potvrđeno. Iako nije bilo znakova da se radi o uglavljenom činu, bilo bi gotovo djetinjasto ne misliti kako to je Escobar znao unaprijed i čekao do tog zadnjeg trena za predaju.

Piloti su slijedili Kicoševe upute kako bi pokupili Pabla Escobara i odveli ga u zatvor. Bio je to vrlo kratak let i tako nizak, da su upute zvučale kao za auto: skrenite u Octavu, idite ravno, sada desno, još, još, do parka, tu je. Iza jednog drvoreda pojavila se najednom krasna kuća usred tropskog cvijeća živih boja, sa savršenim nogometnim igralištem poput ogromnog biljarskog stola usred tečnog prometa El Poblada.

- Sletite tamo - pokazao je Kicoš. - Nemojte gasiti motore.

Villamizar je, tek kada su bili u visini kuće, opazio da oko igrališta čeka tridesetak ljudi s otkočenim oružjem. Kad se helikopter spustio na netaknuti travnjak, od skupine se odvojilo petnaestak pratitelja, idući uznemireno prema helikopteru, oko čovjeka koji nije mogao proći nezamijećen. Imao je kosu dugu do ramena, crnu crncatu bradu, gustu i oštru, koja mu je dosežala do grudiju, i tamnu kožu opaljenu suncem pustare. Krupan, u tenisicama i svijetloplavom kaputiću od običnog pamuka, kretao se lakim hodom, jezivo miran. Villamizar ga je prepoznao na prvi pogled samo stoga što je bio drugačiji od svih ljudi koje je ikada vidio.

Oprostivši se od najbližih pratitelja čvrstim i brzim zagrljajem, Escobar je dao znak dvojici od njih da se popnu s drugog kraja helikoptera. Bili su to Masni i Otto, dvojica najbližih. Zatim je sam ušao, ne pazeći na propeler u sporom hodu. Prvo je pozdravio Villamizara, još ni ne sjednuvši. Pružio mu je mlaku njegovanu ruku i upitao ga, nimalo ne izmijenivši glas:

- Kako ste, doktore Villamizare?

- Kako ide, Pablo - odgovorio mu je.

Escobar se zatim okrenuo časnom Garciji Herrerosu s ljubaznim osmijehom i zahvalio mu na svemu. Smjestivši se kraj svoje pratnje, kao da je tek tada spazio Kicoša. Možda je mislio da će samo dati upute Villamizaru ne ulazeći u helikopter.

- Vi da - rekao je Escobar, - do kraja u toj stvari.

Nitko nije znao je li to priznanje ili prijekor, no ton je bio prilično srdačan. Kicoš, izgubljen kao i ostali, kimnuo je glavom i nasmiješio se.

- Eh, gazdo!

Villamizar je pomislio, kao u otkrivenju, da je Escobar puno opasniji nego što se vjeruje, jer je u njegovoj smirenosti i suzdržanosti bilo nečeg nadnaravnog. Kicoš je pokušao zatvoriti vrata sa svoje strane, no nije znao kako, i morao je to učiniti kopilot. U toj se pometnji nitko nije dosjetio dati zapovijedi. Pilot je, napet za komandnom pločom, upitao:

- Krećemo?

Escobaru je tada utekao jedini znak potisnute tjeskobe.

- Jasno - hitro je zapovijedio. - Hajde! Hajde!

Kad se helikopter odvojio od travnjaka, upitao je Villamizara: "Sve u redu, zar ne, doktore?" Villamizar je, ne okrenuvši se, odgovorio svoju istinu: "Savršeno". Ništa drugo, jer je let već završio. Helikopter je preletio zadnji dio tik nad drvećem i sletio na zatvorsko nogometno igralište - puno kamenja i slomljenih golova - kraj prvog helikoptera koji je stigao četvrt sata ranije. Cijeli put iz gradske uprave nije trajao ni petnaest minuta.

Dva su iduća, međutim, bila napregnutija. Escobar je htio sići prvi, čim su se vrata otvorila, i našao se okružen zatvorskom stražom: pedesetak napetih i malo smetenih ljudi u plavim odorama uperili su u njega dugo oružje. Escobar se iznenadio, izgubio na trenutak vlast nad sobom i ispustio povik nabit strahovitom autoritativnošću:

- Spustite oružje, k vragu!

Kad je vođa straže dao istu zapovijed, njegova je već bila izvršena. Escobar je s pratnjom otpješačio dvjesto metara do kuće, gdje ih je čekala uprava zatvora, članovi službenog izaslanstva i prva skupina Escobarovih pristaša koji su stigli kako bi se predali s njim. Tu su bile i njegova supruga i majka, vrlo blijeda i na rubu plača. On joj je u prolazu nježno dotaknuo rame i rekao joj: "Mirno, stara". Upravitelj zatvora izašao mu je u susret ispružene ruke.

- Gospodine Escobar - predstavio se. - Ja sam Luis Jorge Pataquiva.

Escobar mu je stisnuo ruku. Zatim je podigao lijevu nogavicu i izvadio pištolj koji je nosio u koricama privezanima za gležanj. Veličanstveni dragulj: Sig Sauer 9, sa zlatnim inicijalima urezanima u držak od sedefa. Escobar nije izvukao magazin, već je uzeo metke jedan po jedan i bacio ih na pod.

Taj se pomalo teatralan čin doimao uvježbanim i postigao je svoj učinak kao dokaz povjerenja prema glavnom tamničaru čije mu je imenovanje oduzimalo san. Idućeg je dana objavljeno da je Escobar, predajući oružje, rekao Pataquivi: "Za mir Kolumbije". Nijedan se svjedok toga ne sjeća, a osobito ne Villamizar, koji je bio zabljesnut ljepotom oružja.

Escobar ih je sve pozdravio. Izaslani državni odvjetnik zadržao mu je ruku dok je govorio: "Ovdje sam, gospodine Escobaru, kako bih se uvjerio da se Vaša prava poštuju". Escobar mu je zahvalio osobito pažljivo. Na kraju je pružio ruku Villamizaru.

- Hajde, doktore - rekao mu je. - Vi i ja imamo o mnogo čemu razgovarati.

Odveo ga je do kraja vanjske galerije i tamo su popričali desetak minuta, naslonjeni na ogradu i leđa okrenutih ostalima. Escobar je započeo s ustaljenim zahvalama. Zatim je, zapanjujuće mirno, požalio zbog patnji nanesenih Villamizaru i njegovoj obitelji, ali ga je molio neka shvati kako je taj rat bio vrlo surov za obje strane. Villamizar nije propustio priliku za rješavanje triju velikih nepoznanica svog života: zbog čega je ubio Luisa Carlosa Galána, zbog čega je Escobar nastojao ubiti njega i zbog čega je oteo Maruju i Beatriz.

Escobar je porekao svu krivnju za prvi zločin. "Radi se o tome da su doktora Galána svi željeli ubiti", rekao je. Priznao je da je prisustvovao rasprama u kojima je atentat odlučan, no zaniijekao je da se upleo ili da ima veze s djelima. "U to je upleteno izuzetno puno ljudi - rekao je. - Ja sam se čak i suprotstavio jer sam znao što će se dogoditi ako ga ubiju, no ako je odluka bila takva, ja tu nisam mogao ništa. Molim Vas da tako kažete gospođi Gloriji."

U pogledu druge nedoumice, jasno je izrazio kako ga je skupina prijatelja parlamentaraca uvjerila da je Villamizar svojeglav i uporan kolega kojeg treba na bilo koji način zaustaviti prije nego što izazove odobrenje ekstradicije. "Osim toga - rekao je - u ovom ratu čovjeka mogu ubiti i samo zbog glasina. No sada kada Vas poznajem, doktore Villamizaru, blagoslovljen bio onaj tren kad ste se spasili."

O Marujinoj je otmici dao pojednostavljeno objašnjenje. "Otimao sam ljude kako bih nešto postigao i nisam to postizao, nitko nije razgovarao, nikog se nije ticalo, pa sam otišao po gospođu Maruju kako bih vidio hoće li što ispasti." Nije imao drugih razloga, već se upustio u dugi komentar o načinu na koji je upoznavao Villamizara tijekom pregovora, dok se nije uvjerio da je ozbiljan i hrabar čovjek, čija ga zlatna riječ obavezuje na vječnu zahvalnost. "Znam da Vi i ja ne možemo biti prijatelji", rekao mu je. No, Villamizar je mogao biti siguran da se ni njemu niti ikome iz njegove obitelji od sada nadalje neće ništa dogoditi.

- Bit ću ovdje tko zna do kada - rekao je, - no još uvijek imam mnoge prijatelje, pa ako se netko od Vaših bude osjećao u opasnosti, javite mi to i ništa drugo. Vi ste mi ispunili i ja ispunjavam Vama, puno Vam hvala. To je riječ časti.

Prije nego što će se oprostiti, Escobar je zamolio Villamizara za posljednju uslugu, neka umiri njegovu majku i suprugu, koje su na rubu duševnog potresa. Villamizar je to učinio ne uzdajući se suviše, jer su obje tvrdo vjerovala kako je taj obred zlosretna zamka vlade kako bi ubila Escobara unutar zatvora. Naposljetku je ušao u upraviteljev ured, napamet okrenuo broj 284 33 00 predsjedničke palače i rekao da pronađu Rafaela Parda.

Bio je u uredu savjetnika za tisak, Mauricio Vargasa, koji se javio na telefon i pružio mu slušalicu bez riječi. Pardo je prepoznao težak i miran glas, no ovoga puta prožet svjetlošću.

- Doktore Pardo - rekao je Villamizar, - imam Vam Escobara u zatvoru.

Pardo je - možda prvi put u svome životu - primio vijest ne provukavši je kroz filter sumnje.

- Divno! - uzviknuo je.

Brzo je dodao neku primjedbu koju Mauricio Vargas nije ni pokušao protumačiti, spustio slušalicu, i ušao bez kucanja u predsjednikov ured. Vargas je, utjelovljeni novinar dvadeset četiri sata dnevno, pretpostavio po hitnji i Pardovom zadržavanju da se radi o nečemu krupnom. Nije imao strpljenja čekati duže od pet minuta. Ušao je u predsjednikov ured ne najavivši se i zatekao ga kako se bučno smije nečemu što je Pardo rekao. Tada je doznao. Mauricio je radosno pomislio na gomilu novinara koji će za koji čas navaliti u njegov ured i pogledao na sat. Bilo je pola pet popodne. Dva mjeseca kasnije Rafael Pardo bit će prvi građanin imenovan ministrom obrane, nakon pola stoljeća vojnih ministara.

Pablo Emilio Escobar Gaviria navršio je četrdeset jednu godinu u prosincu. U skladu sa strogim liječničkim pregledom prije ulaska u zatvor, zdravstveno mu je stanje bilo "stanje mladog čovjeka u uobičajenim tjelesnim i duševnim uvjetima". Jedina se neobična primjedba ticala krvi u nosnoj sluznici i nečeg poput brazgotine od plastične kirurgije na nosu, no je to objasnio kao mladenačku povredu za jedne nogometne utakmice.

Isprave o dobrovoljnoj predaji potpisali su državni predsjednik i regionalna predsjednica istražnog suda i izaslani državni odvjetnik za ljudska prava. Escobar je potkrijepio svoj potpis otiskom palca i brojem zagubljene osobne: 8.345.766 u Envigadu. Tajnik, Carlos Alberto Bravo, ostavio je posvjedočenje na kraju isprave:

" Potpisavši ispravu, gospodin Pablo Escobar zamolio je da je potpiše doktor Alberto Villamizar Cárdenas, niže potpisani". Villamizar je potpisao iako mu nije rečeno u ime čega.

Ispunivši obavezu, Pablo Escobar se oprostio od svih i ušao u ćeliju gdje će živjeti zauzet, kao i uvijek, svojim poslovima i trgovinom i k tome s moći države na usluzi njegovom kućnom spokoju i sigurnosti. Od sljedećeg dana će se, međutim, zatvor kakav treba biti o kojem je govorio Villamizar početi pretvarati u hacijendu s pet zvijezda, s najraznovrsnijom raskoši, spravama za vježbu i opremom za veselice i zločin, izrađene od prvorazrednih materijala donesenih malo po malo u dvostrukom dnu prtljažnika kamioneta za dostavu namirnica. Dvjesto devedeset devet dana kasnije, doznajući za sablazan, vlada je odlučila bez najave premjestiti Escobara u drugi zatvor. Nevjerojatno je, poput činjenice da je vladi trebala godina dana kako bi to doznala, što je Escobar podmitio tanjurom jela narednika i dva prestravljena vojnika i utekao hodajući sa svojom pratnjom kroz obližnje šume, pred nosom službenika i odgovornih za premještaj.

Bila je to njegova osuda na smrt. Kasnije je izjavio da je akcija vlade bila tako neobična i nepravodobna, pa nije vjerovao da ga doista žele preseliti već da ga kane ubiti ili predati Sjedinjenim Državama. Kad je postao svjestan nerazmjera svoje pogreške, poduzeo je dvije istodobne kampanje kako bi mu vlada učinila uslugu i zatvorila ga: najveću navalu terorizma dinamitom u povijesti zemlje

i ponudu o predaji bez ikakvih uvjeta. Vlada nije ničim pokazala da je upućena u njegove prijedloge, zemlja nije posrnula pred užasom autobombi i navala policije dostigla je neodržive razmjere.

Svijet se promijenio za Escobara. Oni koji bi mu mogli ponovno pomoći kako bi spasio život nisu za to imali ni volje ni razloga. Časni García Herrerros umro je 24. studenog 1992. od zatajivanja rada bubrega, a Paulina se - bez službe i uštedevine - sklonila u mirnu jesen, sa svojom djecom i lijepim uspomena, pa je danas više nitko i ne spominje u El Minuto de Dios. Alberto Villamizar, imenovan veleposlanikom u Nizozemskoj, primio je nekoliko Escobarovih poruka, no već je za sve bilo kasno. Ogromno bogatstvo, računato u tri tisuće milijuna dolara, otišlo je velikim dijelom slivnikom rata ili se raspršilo u rasulu kartela. Njegova obitelj nije nalazila mjesta na svijetu gdje bi spavala bez noćnih mora. Pretvoren u veliku lovačku zvjerku naše povijesti, Escobar se nije mogao zadržati više od šest sati na jednome mjestu i ostavljao je na svome suludom bijegu trag nevinih žrtava i ubijenih vlastitih pratitelja, koji su se predali pravdi ili prešli u neprijateljske redove. Službe sigurnosti, čak i njegov gotovo životinjski instinkt preživljavanja, izgubili su sposobnosti prijašnjih dana.

2. prosinca 1993. - dan nakon četrdeset četvrtog rođendana - nije uspio odoljeti napasti i nazvao je sina Juana Pabla, koji se upravo vratio u Bogotu s majkom i mlađom sestrom, jer ih je Njemačka odbila. Juan Pablo, već oprezniji od njega, upozorio ga je nakon dvije minute neka prekine razgovor jer će policija otkriti izvor poziva. Escobar - čija je odanost obitelji bila poslovična - nije obratio pažnju. U tom su trenutku službe traganja već uspjele uspostaviti točno mjesto u četvrti Los Olivos de Medellín, odakle je nazvao. U tri i petnaest popodne posebna, nimalo upadljiva skupina od dvadeset i tri policajca u civilu okružila je to područje, zaposjela kuću i upravo provaljivala kroz vrata na drugom katu. Escobar ih je čuo. "Ostavljam te - rekao je sinu na telefon - jer se ovdje nešto čudno događa." Bile su to njegove posljednje riječi.

Noć predaje proveo je Villamizar u najveselijim i najopasnijim plesalištima grada, pijući mušku rakiju s Escobarovim tjelohraniteljima. Kicoš je, pijan kao bačva, pričao svima koji su ga htjeli čuti kako je doktor Villamizar jedina osoba kojoj se gazda ispričao. U dva u zoru ustao je bez uvoda i oprostio se mašući.

- Zbogom zauvijek, doktore Villamizar - rekao je. - Sada moram nestati i moguće je da se nećemo više vidjeti. Bilo je zadovoljstvo upoznati Vas.

U svitanje su ostavili Villamizara pijanog poput spužve u kući na La Lomi. Popodne, na letu povratka, govorilo se samo o Escobarovoj predaji. Villamizar je toga dana bio jedan od najuglednijih ljudi u zemlji, ali ga nitko nije prepoznao u mnoštvu u zračnim lukama. Novinari su prikazali bez fotografija njegovu prisutnost u zatvoru, no činilo se da je veličina njegove stvarne uloge, presudne u tijeku predaje, osuđena na sjenu tajnih slava.

Vrativši se tog popodneva kući, shvatio je da svakodnevni život preuzima stari ritam. Andrés je učio u svojoj sobi. Maruja je u tišini zapodijevala surovi rat s utvarama kako bi ponovno postala ona sama. Konj iz dinastije Tang vratio se na svoje mjesto, među krasne indonezijske relikvije i starine iz pola svijeta, propet na svetom stolu na kojem ga je željela i u kutu gdje ga je sanjala tijekom beskrajnih noći zatočenja. Vratila se u svoje urede u Focineu istim automobilom u kojem su je oteli - već izbrisanih brazgotina od metaka na staklima - a novi je i zahvalni vozač zauzima sjedalo poginuloga. Prije isteka dvije godine bit će imenovana ministricom obrazovanja.

Villamizar se, bez službe i volje za njom, s gorkim prikusom politike, radije neko vrijeme odmarao na svoj način, popravljajući mala kućna oštećenja, pijući dokolicu gutljaj po gutljaj sa starim kompanjonima, kupujući sam na tržnici kako bi uživao i priredio užitak prijateljima u slastima pučke kuhinje. Bio je u stanju duha povoljnog za popodnevna čitanja i puštanje brade. Jedne nedjelje za ručkom, kada su magle nostalgije već počele razrijeđivati prošlost, netko je pozvonio na vratima. Pomislili su da je Andrés ponovno zaboravio ključ. Kako je toga dana posluga bila slobodna, otvorio je Villamizar. Neki mladić u sportskoj jakni predao mu je paketić umotan u papir za poklone i zavezan pozlaćenom vrpcom. Villamizar je pomislio da je to možda bomba. U trenutku je uzdrhtao od mučnine otmice, ali je odveo vrpcu i razmotao paketić vršcima prstiju, daleko od blagovaonice, gdje ga je čekala Maruja. Bila je kutijica od umjetne kože i u njoj je, u svilenom gnijezdu, počivao prsten koji su Maruji oduzeli u večeri otmice. Nedostajala mu je jedna dijamantna iskra, no bio je isti.

Ona nije mogla vjerovati. Stavila si ga je i shvatila da svom brzinom vraća zdravlje, jer joj je već lako išao na prst.

- Zamisli! - uzdahnula je razdragana. - Pa to je sve bilo baš kao za napisati knjigu.

ZAHVALE

Maruja Pachón i njezin suprug, Alberto Villamizar, predložili su mi u listopadu 1993. da napišem knjigu o njenim iskustvima tijekom šestomjesečne otmice i teškim naporima kojima se on podvrgao dok je nije uspio osloboditi.

Prvi je predložak već bio poodmakao kad smo postali svjesni da je nemoguće odijeliti tu otmicu od devet drugih koje su se istodobno dogodile u zemlji. Uistinu, nije se radilo o deset različitih otmica - kao što nam se u prvi mah činilo - već tek o jednoj skupnoj otmici deset pažljivo odabranih osoba, koju je izvršila jedna te ista tvrtka s istom i jedinom svrhom.

To nas je zakašnjelo saznanje obavezalo da počnemo iznova s drugačijom strukturom i duhom, kako bi svi protagonisti imali dobro ocrtanu osobnost i vlastiti prostor. Bilo je to tehničko rješenje za labirintsko pripovijedanje koje bi u prvom obliku ispalo neprohodno i beskonačno. Međutim se, na taj način, rad predviđen za godinu dana produžio na gotovo tri, uvijek uz brižnu i pravodobnu pomoć Maruje i Alberta, čije su osobne priče središnja os i nit vodilja ove knjige.

Razgovarao sam sa svim protagonistima do kojih sam mogao doći i kod svih sam naišao na istu velikodušnu spremnost da pomute mir svoga sjećanja i ponovno za mene otvore rane koje su možda željeli zaboraviti. Njihov bol, strpljivost i bijes dali su mi srčanost da ustrajem u ovoj jesenjoj zadaći, najtežoj i najtužnijoj u mom životu. Jedina mi je frustracija bila svijest da će u svojoj ulozi pronaći tek sumorni odraz užasa koji su pretrpjeli u stvarnom životu. Osobito obitelji dvije poginule otete - Marine Montoya i Diane Turbay, - a naročito majka ove posljednje, gospođa Nydia Quintero de Balcázar, razgovori s kojom su mi bili potresno i nezaboravno ljudsko iskustvo.

Ovaj osjećaj nedostatnosti dijelim s dvije osobe koje su sa mnom izdržale povjerljivo djelanje ove knjige: s novinarkom Luzángelom Arteaga, koja je tragala i hvatala brojne nemoguće podatke s upornošću i potpunom diskrecijom jednog krivolovca, i s Margaritom Márquez Caballero, mojom sestričnom i osobnom tajnicom, koja je vodila prijepis, poredak, provjeru i tajnu zamršene osnovne građe u kojoj smo se nekoliko puta osjetili kao pred brodolomom.

Svim protagonistima i suradnicima ostajem vječno zahvalan što su omogućili da ne padne u zaborav ova zvjerska drama, koja je na nesreću tek djelić biblijskog holokausta u kojem se Kolumbija iscrpljuje već više od dvadeset godina. Svima njima je posvećujem, i s njima svim Kolumbijcima - nevinima i krivima - s nadom da nam se nikada više neće dogoditi ova knjiga.

G. G. M.

Cartagena de Indias, svibanj 1996.